

Västsvensk vardag

Den västsvenska SOM-undersökningen 2010
SOM-rapport nr 53

Annika Bergström
(red)

Redaktör: Annika Bergström
© Författarna och SOM-institutet
Administrativ redaktör: Kerstin Gidsäter
Omslag och redigering: Henny Östlund
Tryck: Ale Tryckteam, Bohus 2012
ISBN: 978-91-89673-22-9
ISSN: 0284-4788
ISRN: GU-STJM--53--SE

INNEHÅLL

Förord	7
Västsvensk vardag Annika Bergström	9
Välfärd och service i Västra Götaland Lennart Nilsson	25
Förtroende för olika grupper Lennart Weibull	49
Vårdvalet i Västsverige Anna Bendz	71
Populärast i test Sören Holmberg	81
Ekonomi i väst – ökad optimism och minskad oro Tobias Elmquist	91
Uppfattningar om infrastruktur i Sveriges bilregion Tobias Elmquist	105
Nyhetsvanor med lokal anknytning Annika Bergström	115
Digitala utmaningar Annika Bergström	125
Populära utflyktsmål i Västra Götaland Henrik Oscarsson	135
Kyrksamheten i Göteborg och Västra Götaland Jan Strid	145

METODREDOVISNING

Samhälle Opinion Media – Västra Götaland 2010

Tobias Elmquist och Annika Bergström

155

Författarna

177

Adresser

179

BILAGOR

Frågeformulär

183

SOM-institutets böcker

207

FÖRORD

Västsvensk vardag utkommer i SOM-institutets bokserie som rapport nummer 53. Boken baserar sig på de regionala undersökningar som genomförts i Västsverige sedan 1992 men med ett särskilt fokus på 2010 års undersökning. Viss utblick görs också till de nationella SOM-undersökningarna och de regionala undersökningarna i Skåne (2001, 2004, 2006 och 2008) samt i Värmland (2010).

SOM-institutet är en undersöknings- och forskningsorganisation vid Göteborgs universitet som drivs gemensamt av Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) och Statsvetenskapliga institutionen. Sedan 1986 genomför SOM-institutet årliga nationella medborgarundersökningar och 1992 gjordes den första motsvarande undersökningen i Göteborgsregionen – Väst-SOM. Från och med 1998 utökades undersökningsområdet till hela Västra Götaland. 6 000 respondenter i Västra Götaland och Kungsbacka kommun ingår i urvalet i 2010 års Väst-SOM-undersökning.

Annika Bergström har varit undersökningsledare för den västsvenska SOM-undersökningen 2010. Biträdande undersökningsledare Tobias Elmquist har ansvarat för fältarbete och dataförädling samt också för huvuddelen av metoddokumentationen. Kerstin Gidsäter har samordnat bokproduktionen och Henny Östlund har ansvarat för redigering. Ansvarig för datainsamlingen var Kinnmark Information AB.

Dataunderlaget från de tidigare SOM-undersökningarna finns tillgängligt för forskare via Svensk Nationell Datatjänst – SND – vid Göteborgs universitet (www.snd.gu.se). De publikationer som hittills utgivits av SOM-institutet finns förtecknade längst bak i boken. Information om undersökningar och publikationer finns på institutets hemsida www.som.gu.se.

Göteborg i januari 2012

Annika Bergström
SOM-institutet
Göteborgs universitet

VÄSTSVENSK VARDAG

ANNIKA BERGSTRÖM

Västra Götaland har blivit tonåring. Det har nu gått drygt 13 år sedan den då nya regionen bildades genom en sammanslagning av Älvsborgs, Skaraborgs, Göteborgs- och Bohuslän samt Göteborgs kommun. Året därpå – 1999 – bildades Region Skåne genom en sammanslagning av Kristianstad län, Malmöhus län och Malmö kommun. Drygt 10 år senare – den 1 januari 2011 – blev Halland och Gotland regioner som vid sidan av landstingsuppdrag också har fått ansvar för välfärds- och utvecklingsfrågor. Västra Götaland och Värmland har haft långtgående diskussioner kring ett samgående på den regionala nivån, men i augusti 2011 stoppades arbetet med en gemensam ansökan då partierna var splittrade i frågan. De båda aktörerna kommer dock fortsättningsvis att samarbeta inom en rad olika områden.

Regionfrågan har varit fokus för flera utredningar under 2000-talet. År 2007 kom slutbetänkandet *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft* (SOU2007:10) som inkluderade bland annat regionfrågan ur en rad olika aspekter. En sådan var den geografiska indelningen. Att antalet regioner skulle bli färre än antalet landsting var självklart. Ett antal principer för en framtida indelning lyftes fram: antal invånare, regionsjukhus, universitet, framtida arbetsmarknadsregioner och att medborgare ska känna anknytning. I september 2009 lämnade regeringen ett nytt utredningsuppdrag med specifikt fokus på den statliga regionala förvaltningen. Utredningen har bland annat i uppdrag att ”ge förslag på hur den statliga regionala förvaltningen kan bli tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig”. Landstingens behov av geografiska förändringar ska växa fram lokalt och regionalt. Utredningen ska presenteras i slutet av 2012. Parallellt med statliga utredningar pågår både diskussioner och förhandlingar ute i landet om vem som ska gå samman och vad man vill tillhöra. Vid sidan av effektivitetstänkandet är också frågan om identitet och om var man hör hemma viktiga faktorer att ta hänsyn till.

Men regionen omfattas inte bara av strukturella beslut och organisatoriska lösningar. Den innefattas framför allt av en stor mängd människor – invånarna – som lever och verkar i området. Från norra Dalsland till södra Älvsborg pågår vardag på en rad olika sätt som också får genomslag för hur det geografiska området Västra Götaland och dess verksamheter ser ut, fungerar och utvecklas. Det pågår vardagsliv långt ifrån utvecklingsfrågor, sjukvård och infrastruktur – liv som fylls med kultur, arbete, utbildning och social samvaro.

I den västsvenska SOM-undersökningen undersöks medborgarnas vanor och attityder inom en rad olika områden för att fånga den samlade bilden av boende,

verksamheter och vardagsliv. Detta har SOM-institutet gjort sedan 1992 då invånarna i Göteborgsregionen undersöktes första gången. Från och med 1998 års mätning utökades Väst-SOM-undersökningen till att innefatta hela regionen. Genom de långa tidsserierna kan vi nu följa utvecklingen av ett stort antal områden och för ett brett spektrum av verksamheter.

I detta inledningskapitel beskrivs i grova drag invånarnas syn på Västra Götaland, deras bedömning av en rad olika frågor som kopplar till service och politik, boendetrivsel och fritidsvanor. I följande kapitel görs sedan fördjupade analyser inom mer specifika områden som förtroende för yrkesgrupper, bedömning av kommunala och regionala politiker, vårdvalet, utflyktsmål i regionen, utvecklingen för internetanvändning och nyhetsanvändning i olika grupper.

Viktiga frågor på medborgarnas agenda

Regionfrågan i sig engagerar inte medborgarna särskilt mycket, framför allt inte sådant som har med regional utveckling att göra. Sjukvård, däremot, är den fråga som flest medborgare anger som viktig vid en öppen fråga om de viktigaste problemen inom regionen (tabell 1). Över tid är det i genomsnitt ungefär en tredjedel av svarspersonerna i undersökningen som anger sjukvård som en viktig regionfråga. I 2010 års mätning var siffran 30 procent. Som jämförelse kan sägas att det är dubbelt så stor andel som anser sjukvård vara en viktig fråga jämfört med kommunikationer och trafik som 2010 hamnar på andra plats i medborgarnas bedömning.

Tabell 1 Samhällsproblem – ett urval 1998-2010 (procent)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sjukvården	25	38	42	39	36	38	35	33	28	30	29	27	30
Kommunikation/ trafik	9	9	10	14	10	13	14	10	8	18	19	17	16
Utbildning	14	15	15	14	13	14	9	10	9	8	8	10	13
Sysselsättning	18	10	5	6	6	6	9	12	12	7	12	14	14
Äldrevård	7	10	10	9	7	9	7	10	7	7	6	6	7
Vård	7	7	7	7	9	9	6	4	7	6	5	7	7
Miljöfrågor	7	6	5	4	5		4	6	5	8	7	6	6

Kommentar: Frågan lyder *Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast idag i Västra Götaland. Ange högst tre frågor/samhällsproblem.*

Källa: Väst-SOM-undersökningarna 1998-2010.

SOM-institutets mätningar i Skåne visar på precis samma mönster bland medborgarna i södra Sverige. Sjukvård och kollektivtrafik anses vara de viktigaste regionala frågorna och nivåerna är ungefär desamma som i Västra Götaland (jfr Johansson 2010). Den här bedömningen görs inte bara i de undersökta regionerna utan återfinns även på nationell nivå. I den svenska befolkningen var det 2010 29 procent som ansåg sjukvården vara en av de viktigaste samhällsfrågorna. På nationell nivå bedömdes dock sysselsättning vara ett än viktigare samhällsproblem (Holmberg, Weibull och Oscarsson 2011).

Regional utveckling är, vid sidan av sjukvårdsfrågorna, en huvuduppgift för regioner och landsting. Det som benämns regional utveckling innefattar en rad olika områden, bland annat kollektivtrafik och infrastruktur. Som visats i tabell 1 är just kommunikationer och trafik den näst viktigaste frågan i medborgarnas bedömningar. Det är dock betydligt färre som lyfter fram denna fråga som viktig i jämförelse med sjukvård (16 respektive 30 procent). Det pågår ständigt satsningar inom trafik- och infrastrukturområdena i regionen. Regeringen beslutade i mars 2010 om det så kallade Västsvenska paketet med satsningar omfattande ca 61 miljarder kronor. Satsningarna innefattar kollektivtrafik, järnvägar och vägar och syftar till att skapa en större arbetsmarknad och främja sysselsättning och tillväxt. Satsningarna ska också bidra till att bromsa trafikens negativa påverkan på miljön och minska sårbarheten i infrastrukturen. Medborgarnas syn på några av de västsvenska infrastruktursatsningarna analyseras i Tobias Elmquists kapitel i boken.

Synen på regionens utveckling

Ett av Västra Götalandsregionens huvuduppdrag är alltså att verka för regional utveckling. Regionen har vissa fokuserade områden dit huvuddelen av utvecklingsarbetet ska inriktas: ett livskraftigt och hållbart näringsliv, ledande i kompetens och kunskapsutveckling, infrastruktur och kommunikationer med hög standard, en ledande kulturregion och en god hälsa.

I den västsvenska SOM-undersökningen ombeds svarspersonerna bedöma olika externa faktorer betydelse för regionens utveckling. De får ta ställning till en rad på förhand givna områden och säga hur viktigt de upplever att det är att satsa på vart och ett av dem för den framtida utvecklingen i regionen (tabell 2).

Forskning och högre utbildning hamnar högt i medborgarnas bedömning varje år. Runt 75-80 procent av befolkningen anser detta område viktigt för den framtida regionala utvecklingen. Många gör bedömningen att många områden är viktiga, vilket har en metodologisk förklaring: vid den här typen av frågor tenderar människor att göra bedömningen att allt är viktigt. Således anser medborgarna att även transporter, turism, offentlig service, olika typer av tillverkningsindustrier och handel alla är viktiga.

Tabell 2 Viktigt att satsa på för den framtida utvecklingen i Västra Götaland, 2004-2010 (balansmått)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Högre utbildning/forskning	81	77	81	80	83	76	79
Turism	78	67	74	76	76	76	77
Bilindustri	74	71	71	70	76	72	76
Transporter	81	78	80	75	79	75	74
Offentlig service	77	75	74	74	80	73	74
Detaljhandel	74	71	73	67	71	69	72
Fritidsmiljö	77	70	74	71	74	69	71
Verkstadsindustri	75	74	74	69	74	69	68
Miljöindustri	67	64	69	68	71	65	67
Medicinsk industri	70	68	68	66	68	63	66
Hamn och sjöfart	65	58	62	63	69	59	62
Livsmedelsindustri	67	64	64	60	65	65	62
Informationsteknologi	63	58	61	60	62	54	61
Press/radio/TV	62	56	55	57	55	60	56
Bank- och försäkringsväsende	55	54	48	54	65	53	53
Nöjesliv och evenemang ¹⁾	66	58	x	x	56	61	49
Kultur	x	x	66	68	46	51	42
Skogs-/pappersindustri	x	x	x	x	x	x	21
Musikindustri	x	x	x	x	x	x	8
Elitidrott	17	4	10	2	12	22	5
Filmindustri	x	x	-4	-2	-14	6	x

Kommentar: Frågan lyder *Hur viktiga anser du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Västra Götaland?* Balansmättet avser andelen som tycker det är mycket eller ganska viktigt minus andelen som tycker att det inte är särskilt viktigt eller inte alls viktigt att satsa på respektive område. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. ¹⁾ Alternativet var 2004-2005 formulerat som kultur, nöjesliv och evenemang. x = Alternativet ingick ej i undersökningen

Källa: Väst-SOM-undersökningarna 1998-2010.

Om man istället läser tabellen nedifrån kan man se att specifika delar av kulturindustrin – musik och film – anses ha marginell betydelse för regional utveckling, medan kultur som helhet bedöms vara viktigare. Elitidrott är inte heller ett område som tillskrivs någon större vikt när det gäller just utvecklingen i Västra Götaland. Nöjen och evenemang bedöms vara ungefär lika viktigt som kultur och även om båda dessa har ett högt positivt balansmått upplevs de vara långt ifrån lika viktiga som exempelvis tillverkningsindustri och handel.

Unga människor gör en delvis annan bedömning. De flesta områden bedöms vara mindre viktiga bland personer under 30 år med några undantag: musikindustri (balansmått +16) samt nöjesliv och evenemang (bm +59). Även unga bedömer högre utbildning och forskning vara viktigast (bm +61).

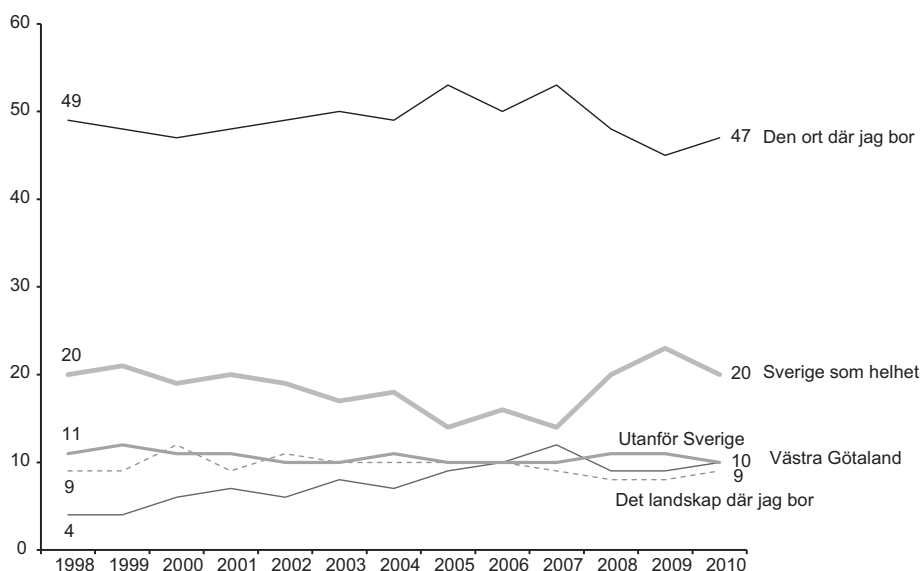
Den bedömning som medborgarna gör av verksamhetens betydelse för den regionala utvecklingen är förhållandevis stabil över tid. Några större förändringar har emellertid skett. Nöjesliv och evenemang samt kultur upplevs i mindre utsträckning viktigt 2010 än i mätningen 2004. Synen på elitidrottens betydelse växlar kraftigt över tid, vilket med stor sannolikhet förklaras med regionala framgångar eller frånvaron av dessa och också med vilken typ av större sportevenemang som arrangerats i området.

Människorna i regionen

Regionindelningar och regioners ansvarsområden är organisatoriska konstruktioner syftar till att tillhandahålla service till medborgarna. Men det finns också mjukare värden i regionfrågan som inte har med verksamhetsutbud eller serviceutförande att göra. Den regionala identiteten är viktig för regionens legitimitet. Ansvarskommittén visar i sitt betänkande att vi i Sverige har en förhållandevis svag regionalidentitet och att den skiftar mellan olika delar av landet (SOU 2007:10). En starkare samhörighet med den demokratiska enheten – regionen – ökar möjligheterna för regionens etablering och också för de politiska beslutens legitimitet (jfr Johansson 2010).

I de regionala SOM-undersökningarna ställs frågor om var svarspersonerna i första hand känner sig hemma. Utvecklingen för geografisk hemhörighet visas i figur 1. Där framkommer tydligt att ungefär hälften av de tillfrågade känner sig hemmahörande på den ort där de bor. Denna nivå har varit relativt konstant över tid. Det område som kommer som nummer två är Sverige – den nationella nivån. Där känner sig runt 20 procent hemmahörande och även denna nivå är stabil över tid. Ungefär hälften så många känner sig hemmahörande i Västra Götaland respektive i det landskap där de bor. För Västra Götaland har andelen ökat signifikant från 1998 till 2010 vilket tyder på att den regionala identiteten har stärkts med tiden men också på att det tar tid att etablera en region.

Känslan av hemmahörighet bedöms relativt lika i olika delar av regionen. I göteborgsområdet är man något mer orienterad mot utlandet. Invånarna i Fyrbodalen känner starkast anknytning till hemorten och landskapet och är minst orienterade mot andra delar av Sverige. Resultaten kring den här frågan varierar även vid en jämförelse mellan olika delar av landet. I Skåne är exempelvis den regionala identiteten starkare än i Västsverige. 29 procent av de boende i Skåne känner sig främst hemmahörande i Skåne vilket är tre gånger så många som i Västra Götaland. En förklaring är naturligtvis att den nya sydsvenska regionen sammanföll med det gamla landskapets gränser och att medborgarna inte behövde identifiera sig med något nytt geografiskt område (Johansson 2010).

Figur 1 Upplevd geografisk hemhörighet 1998-2010 (procent)

Kommentar: Frågan lyder *I vilket av de här geografiska områdena känner du att du i första hand hör hemma?* Endast ett alternativ kunde markeras.

Källa: Väst-SOM-undersökningarna 1998-2010.

De svarande i Västsverige har vidare fått bedöma hur de upplever att det är att bo i Sverige, Västra Götaland, hemkommunen och sin stadsdel/kommundel. Högst betyg får Sverige (i genomsnitt 4,1 på en skala mellan -5 och +5). Stads- och kommundel får näst högst betyg (3,8), Västra Götaland 3,7 och hemkommunen 3,5. Medelvärdeskillnaderna är små och förhållandevis stabila över tid. Den största förändringen finns för boendetrivsel i Västra Götaland där medelvärdet ökat från 3,3 till 3,7 mellan 1998 och 2010.

Trivsel kan naturligtvis vara kopplat till yttre faktorer i omgivningen, men också till inre känslor av exempelvis livstillfredsställelse. Svarspersonerna i den västsvenska SOM-undersökningen får i en fråga bedöma hur nöjda de är med det liv de lever. En majoritet av invånarna i Västra Götaland är mycket eller ganska nöjda med livet – 89 procent anger dessa svar i undersökningen. Det är ungefär samma andel som i den första mätningen 1998 då 87 procent svarade att de är mycket eller ganska nöjda med liv de lever nu. Det har emellertid skett en förskjutning över tid genom att andelen ”mycket nöjd” har ökat och andelen ”ganska nöjd” följaktligen har minskat med motsvarande (se Elmquist och Bergström 2011).

Det är också intressant att jämföra livstillfredsställelsen mellan olika områden inom regionen men också med Sverige som helhet. Svenskarna och västra götälänning-

arna delar i stort sett upplevelse när det gäller livstillfredsställelse – en övervägande majoritet är mycket eller ganska nöjda med livet och skillnaderna är inte statistiskt säkerställda (89 respektive 91 procent). När man tar analysen vidare till olika delregioner inom Västra Götaland finner man inte heller några signifikanta skillnader i livstillfredsställelse. Skillnaden är tre procentenheter mellan högst (Fyrbodalen, 91 procent) och lägst (Sjuhärad, 88 procent).

Tabell 3 Allmän livstillfredsställelse, SOM-undersökningarna 2010 (procent)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte nöjd	Ingen åsikt	Summa procent
Sverige	35	56	7	2	100
Västra Götaland	37	52	7	4	100
- Fyrbodalen	39	52	6	4	100
- Skaraborg	35	54	7	4	100
- Sjuhärad	31	57	7	5	100
- Göteborgsregionen	38	51	8	4	100
Göteborgs kommun	37	52	7	3	100
- Resursstarka SDN	48	48	2	2	100
- Medelresursstarka SDN	36	52	8	4	100
- Medelresurssvaga SDN	35	54	8	3	100
- Resurssvaga SDN	25	57	14	5	100

Kommentar: Frågan lyder *Hur nöjd är Du på det hela taget med det liv du lever?*. Svarsalternativen är 'mycket nöjd', 'ganska nöjd', 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. I kolumnen 'inte nöjd' redovisas andelarna 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. Kolumnen 'ingen åsikt' avser de som inte besvarat frågan. Procentbasen är samtliga som deltagit i undersökningen. Uppgifterna om Sverige kommer från Riks-SOM 2010. Övriga uppgifter kommer från Väst-SOM 2010.

Däremot visar analyser inom Göteborgs kommun på vissa statistiskt säkerställda skillnader beroende på boendeområde. Genomsnittet för andelen mycket och ganska nöjda i kommunen är 89 procent – alltså på samma nivå som i Västra Götaland totalt. Stadsdelar som kan betecknas som medelstarka eller medelsvaga hamnar också på genomsnittet när medborgarna ger uttryck för sin livstillfredsställelse. Däremot finns signifikanta skillnader mellan boende i resursstarka och resurssvaga stadsdelar, där andelen nöjda med livet är 96 procent i de resursstarka stadsdelarna och 82 i de resurssvaga.

Hälsa, familj, vänner och boende är faktorer som anses viktiga för det personliga välbefinnandet, men även ekonomi hamnar högt i en sådan bedömning (jfr Brülde och Nilsson 2010). Faktorer som har med resurser att göra skulle kunna förklara dessa skillnader mellan storstadskommunen Göteborgs olika stadsdelar.

Medborgarna, politiken och demokratin

De västsvenska undersökningarna visar att en majoritet av befolkningen är mycket eller ganska intresserade av politik oberoende av om man avser politik i allmänhet, på lokal eller regional nivå (tabell 4). Andelen politiskt intresserade är störst på den kommunala nivån – den nivå som är geografiskt närmast invånarna och som har stor inverkan på många vardagsverksamheter, exempelvis skola, kultur och viss infrastruktur. Det allmänna politiska intresset är större under valår än åren däremellan (jfr. Holmberg 1994). Den här så kallade valårseffekten är inte lika tydlig på lokal och regional nivå. Nivåerna för andelen politiskt intresserade är förhållandevis stabila när det gäller det allmänna intresset och på lokal nivå. Intresset för politik på regional nivå har däremot ökat under mätperioden 1998 till 2010 från 39 procent mycket eller ganska intresserade till 51 procent.

Andelen politiskt intresserade skiljer sig avsevärt vid en jämförelse mellan olika grupper i Västsverige. Andelen politiskt intresserade män är till exempel större än andelen politiskt intresserade kvinnor (62 respektive 50 procent). Det politiska intresset tilltar något med stigande ålder – 52 procent i gruppen 16-29 år och 59 procent bland 65-85-åringar. Andelen politiskt intresserade är nästan dubbelt så stor bland högutbildade (72 procent) som bland lågutbildade (39 procent).

Geografiskt finns också vissa skillnader beträffande politiskt intresse i regionen. Andelen politiskt intresserade är lägst i Sjuhärad (47 procent) och högst i Göteborgsregionen (60 procent). I Göteborgs kommun är andelen med mycket eller ganska stort politiskt intresse högst i resursstarka stadsdelar och lägst i resurssvaga (69 respektive 48 procent). Skillnaderna inom regionen förklaras till stor del med skillnaderna i utbildningsnivå mellan regionens delar. I Göteborgsområdet har över hälften av invånarna medelhög eller hög utbildning jämfört med mellan 35 och 40 procent i övriga delregioner. De här skillnaderna i politiskt intresse kan få genomslag i såväl vanor som attityder, exempelvis valdeltagande eller synen på offentlig sektor.

Regionreformerna har till syfte att fördjupa demokratin och att förbättra effektiviteten (Bäck och Johansson 1998). Medborgardialog är något som poängteras från politiskt håll. Men hur medborgarna upplever demokratin överensstämmer inte nödvändigtvis med politikernas och tjänstemäns syn på hur demokratin fungerar i regionen. Om alla ska ges möjlighet att delta i samhällslivet krävs möjlighet att få uppmärksamhet och att påverka. En förutsättning är naturligtvis att medborgarna vill ha sådan dialog, något som varierar beroende på bland annat intresse för politik och politiska frågor.

Möjligheten att medverka mäts i den västsvenska SOM-undersökningen genom att svarspersonerna ombeds bedöma möjligheten att påverka politiska beslut på fem olika nivåer: i EU, i Sverige, i Västra Götaland, i hemkommunen och i stads/kommundelen. Precis som för politiskt intresse kommer den närliggande nivån högst. Närmare en fjärdedel av invånarna anser att påverkansmöjligheterna i den egna kommunen eller stadsdelen är goda. På nationell nivå är motsvarande andel något lägre – 16 procent – och nästan lika många bedömer påverkansmöjligheterna

i Västra Götaland vara goda. Det är en betydligt mindre andel – 4 procent – som anser möjligheterna att påverka på EU-nivå vara goda.

Tabell 4 Politiskt intresse, bedömning av påverkansmöjligheter, demokratin och kommun- resp. regionstyrelsens arbete, 1998-2010 (procent)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Intresse för politik (andelen mycket eller ganska intresserade)													
I allmänhet	50	47	48	46	51	52	48	49	53	54	55	51	56
I kommunen	56	55	53	51	51	56	58	58	55	51	55	55	62
I Västra Götaland	39	42	42	39	41	46	49	50	42	42	44	44	51
Bedömning av möjligheten att påverka politiska beslut (andelen mycket eller ganska goda möjligheter)													
I EU		2	2	2	2	4	3	3	3	3	4	5	4
I Sverige		6	8	8	11	13	12	12	12	15	17	14	16
I Västra Götalandsregionen		5	6	6	8	9	10	8	8	12	13	12	13
I hemkommunen		13	16	14	18	18	17	18	19	21	24	20	23
I stadsdelen/kommundelen		*	18	15	18	16	16	16	18	19	22	19	22
Nöjd med demokratin (andelen mycket eller ganska nöjd)													
I hemkommunen	67	62	63	67	69	67	67	71	78	72	71	71	75
I Västra Götalandsregionen	57	50	45	54	59	57	57	62	70	68	67	69	74
I Sverige	64	58	63	70	73	71	68	68	76	76	73	75	81
I EU	22	19	22	28	30	31	31	30	40	45	46	49	55
Bedömning av hur kommun- och regionstyrelsen sköter sitt arbete (balansmätt)													
Kommunstyrelsen	12	13	14	17	9	12	15	25	20	15	11	16	
Regionstyrelsen	-9	-23	-13	-5	-11	-9	-1	4	4	2	4	6	

Kommentar: Frågorna lyder *Hur intresserad är du i allmänhet av politik?, Hur intresserad är du av politik när det gäller...?, Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i...?, På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i...?, Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?*

Källa: Väst-SOM-undersökningarna 1998-2010.

Över en tioårsperiod har det skett en ökning på samtliga nivåer. Invånarna gör allt mer positiva bedömningar och för flera av nivåerna har det skett i det närmaste en tredubbling. Utvecklingen på kommunnivå är något mindre, men där var också utgångsläget i den första mätningen 1999 något högre.

Att ha möjlighet att påverka kan utgöra ett av flera kriterier för bedömningen av demokratins olika nivåer. I undersökningen har svarspersonerna också fått ge uttryck för hur nöjda de är med demokratin på fyra av de nyss nämnda nivåerna. Drygt 80 procent av de svarande i Västra Götaland är mycket eller ganska nöjda med demokratin i Sverige. Nästan lika många – tre fjärdedelar av invånarna – är nöjda med demokratin på kommunal och regional nivå. En lägre andel, men fortfarande en majoritet av befolkningen i Västra Götaland, är nöjda med demokratin i EU. Bedömningarna i Västsverige är i stort sett identiska med de som görs av den genomsnittliga svenska befolkningen (jfr Holmberg 2011). SOM-institutets mätningar i Skåne uppvisar också liknande mönster även om nivåerna i den senaste mätningen 2008 var något lägre än i Västsverige och landet som helhet (Johansson och Roos 2010). En förklaring till detta är att den här typen av bedömningar tenderar bli mer positiva under valår än perioden där emellan.

Bedömningen av hur demokratin fungerar ser lite olika ut vid en jämförelse mellan olika grupper. Unga och medelålders har en mer positiv inställning än äldre till hur demokratin fungerar på region- och EU-nivå – ett mönster som inte alls återfinns på kommunal eller nationell nivå. Högutbildade gör en mer positiv bedömning av demokratin på samtliga nivåer än vad lågutbildade gör. Det finns några partipolitiska skillnader där den tydligaste går mellan M- och Fp-sympatisörer – som gör en mer positiv bedömning av demokratin i EU – och V-sympatisörer som gör en mer negativ bedömning av hur demokratin fungerar på den europeiska nivån (se Nilsson 2011 för en fördjupad analys).

I en demokrati kan medborgarna på olika sätt utkräva ansvar av de politiska nivåerna och också uttrycka sina synpunkter i olika typer av bedömningar. I Väst-SOM-undersökningen ombeds svarspersonerna göra en ganska allmän bedömning av det arbete som görs av kommun- respektive regionstyrelserna. I tabell 4 ovan redovisas balansmått, d.v.s. andelen som svarar *mycket* eller *ganska bra* minus andelen som svarat *ganska dåligt* eller *mycket dåligt*. Ett positivt balansmått innebär således att en större andel är positiva än negativa och vid ett negativt balansmått är förhållandet det omvända.

Kommunstyrelserna har genom alla år haft ett positivt balansmått. I 2006 års mätning var procentbalansen +25 och den lägsta nivån uppmättes 2003 (+9). För regionstyrelsen har balansmått under åren 1999 till 2005 varit negativa. Det är alltså fler som tycker att den gör ett dåligt jobb än som tycker att den gör ett bra jobb. I 2006 års västsvenska mätning uppnåddes för första gången ett positivt balansmått och sedan dess har bedömningen varit övervägande positiv, även om skillnaderna mellan andel positiva och andel negativa är mycket små. Den samlade bedömningen över tid är att både kommunstyrelser och regionstyrelsen bedöms allt mer positivt.

Enskilda politiker bedöms också i undersökningen där man dels får ett mått på kännedomen om namngivna regionpolitiker, dels får en bedömning på var och ens popularitet. I Sören Holmbergs kapitel finns en ingående analys av de här frågorna.

En annan typ av bedömning av politiker som grupp finns i den mätning av förtroendet för olika yrkesgrupper som görs i undersökningen. Förtroendet för regionens politiker är förvisso lägre än för exempelvis rikspolitiker, men har ändå haft en positiv utveckling sedan första mätningen 2004. En fördjupad analys av förtroendet för politiker och andra yrkesgrupper återfinns i Lennart Weibulls kapitel.

Fritid och kultur

Vid sidan av sjukvård och kommunikationer bedöms kultur vara en viktig komponent som främjar regional utveckling. Regioner med rikt kulturutbud skapar en attraktivitet som lockar människor till platsen, både som besökare och som presumtiva invånare och entreprenörer. Kultur i dess vida mening bidrar till att skapa ett klimat som genererar tillväxt och välfärd i regionen (se t.ex. Aronsson m.fl. 2007; Backman m.fl. 2008).

Kulturbegreppet hörs i vitt skilda sammanhang och kan tolkas snävare eller bredare beroende av vad som innefattas. Inom regional utveckling talar man om ett brett kulturbegrepp som innefattar både mer traditionella konstarter som litteratur, konst, teater, dans och musik och mänskligt uttryck och skapande som minnen, upplevelser och historiskt arv. I *Kulturpolitik för Västra Götaland* talas om en öppen kulturpolitik som ska inkludera ”såväl det smala som det breda, det etablerade och det nya samt det välkända och det främmande”. Det innebär en helhetssyn på kultur som ett samlat uttryck för människors levnadssätt (jfr. Williams 1958).

Den västsvenska SOM-undersökningen har under många år inkluderat användande av de mer traditionella konstformerna, men även i viss mån det egna skapandet. De kulturaktiviteter som redovisas här är, vilket framgår, av olika karaktär och det är svårt att redovisa jämförelser på frekvensnivå då man gör olika saker olika ofta. En första överblick visar på detta (tabell 5). Över hälften av de svarande har läst en bok minst någon gång i månaden medan någon enstaka procent har besökt en operaföreställning.

Runt en tiondel av de boende i Västra Götaland går på bio, sjunger i kör eller spelar instrument samt tecknar, målar eller skriver poesi varje månad. Ungefär hälften så många går på museum och ytterligare en mindre andel besöker konserter eller föreställningar med den frekvensen.

Om man minskar kravet på besöksfrekvens till någon gång per kvartal visar det sig att knappa 20 procent går på museum, drygt en av tio på teater och runt fem procent på konserter eller andra typer av föreställningar. Många av de kulturaktiviteter som äger rum på lokal och som i viss utsträckning är förknippade med någon kostnad är alltså mindre frekventa.

Tabell 5 Kultur- och fritidsaktiviteter i Västra Götaland 1998-2010 (procent)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Minst en gång i månaden:													
Umgåtts med vänner	88	92	91	92	90	89	90	90	91	91	92	89	90
Sysslat med sport/idrott	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	46	43	47
Varit ute i naturen/friluftsliv	x	x	x	x	x	x	x	x	80	x	81	80	75
Joggat/löptränat	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	28
Tränat/motionerat på annat vis	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	71
Tränat/ motionerat	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	78	73	x
Sysslat med trädgårdsarbete	56	57	59	59	59	59	58	59	58	58	x	58	58
Läst någon bok	47	52	54	56	58	58	57	55	57	x	59	59	57
Diskuterat politik	48	46	47	51	54	54	48	47	57	51	49	50	55
Umgåtts med grannar	50	48	48	48	50	43	47	49	48	45	49	46	46
Själv hjälpt/fått hjälp av någon granne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	33
Gått på restaurang/bar/pub på kvällstid	30	32	33	33	36	33	33	34	36	35	31	27	29
Spelat på Tips, Lotto eller V75	41	39	38	37	37	35	31	31	32	33	35	38	37
Mekat med eller vårdat bil/mc	26	32	35	33	31	28	29	29	28	31	30	22	20
Besökt bibliotek	34	34	35	33	31	30	31	28	29	29	x	x	x
Sjungit eller spelat musikinstrument	27	25	25	27	25	24	25	25	24	26	12	12	12
Gått på fotboll/ishockey	x	x	x	x	x	x	x	x	14	13	16	x	x
Gått på bio	11	13	13	14	14	14	12	11	11	9	13	10	11
Tecknat, målat, skrivit poesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	11	9	10
Besökt gudstjänst eller religiöst möte	11	12	11	12	11	11	11	11	11	11	x	10	9
Gått på museum	x	x	x	x	4	4	5	5	4	x	-	6	6
Gått på teater	3	3	3	3	3	2	2	3	3	x	-	2	3
Gått på pop/rockkonsert	x	3	2	2	2	2	2	3	2	x	-	2	1
Gått på opera/musikal/balet	x	x	x	x	2	2	2	2	2	x	-	1	1
Gått på konsert*	x	x	x	x	3	3	3	3	2	x	-	1	1
Minst 4 gånger per år													
Gått på museum	x	x	x	x	14	14	14	14	13	x	-	16	17
Gått på teater	9	11	11	11	11	9	10	9	10	x	-	10	11
Gått på pop/rockkonsert	x	6	5	6	6	7	6	8	8	8	-	8	5
Gått på opera/musikal/balet	x	x	x	x	6	6	5	5	6	x	-	5	4
Gått på konsert*	x	x	x	x	9	9	9	10	5	x	-	3	3

Kommentar: Frågan lyder *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* * Gått på konsert specificerades till konsert med klassisk musik 2006.**Sjungit eller spelat musikinstrument specificerades till Sjungit i kör eller spelat musikinstrument 2008. De år frågan inte ställts är markerade med x.- anger litet n-tal och redovisas därför inte. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Källa: Väst-SOM-undersökningarna 1998-2010.

Över tid kan skönjas en liten nedgång för biblioteksbesök – denna aktivitet mättes senaste gången i 2007 års västsvenska SOM-undersökning. Samma negativa utveckling återfinns även på nationell nivå där andelen årliga biblioteksbesökare har minskat från 64 procent 1995 till 46 procent 2010 (Höglund och Wahlström 2011). Bokläsningen i Västra Götaland har däremot ökat under den här perioden. I 1998 års mätning uppgav 47 procent att de läser en bok åtminstone någon gång i månaden jämfört med 57 procent i 2010 års mätning.

Analysen har hittills innefattat kulturaktiviteter som traditionellt förknippas med så kallad finkultur (se t.ex. Antoni 2008). Det finns naturligtvis flera andra dimensioner av kultur om man anlägger ett vidare livsstilsperspektiv.

Nio av tio invånare i Västra Götaland umgås med vänner åtminstone någon gång i månaden och hälften så många har ett grannumgänge. Natur, friluftsliv och motion lockar runt tre fjärdedelar av befolkningen åtminstone någon gång i månaden. Över hälften har ägnat sig åt trädgårdsarbete eller diskuterat politik – det senare något som ökar under valår. Månatliga restaurangbesök lockar en knapp tredjedel, spel på tips och lotto något fler. Ungefär två av tio brukar meka med bil eller MC. Vardagslivet rymmer således en rad olika aktiviteter – fysiska och sociala – och vi kan skönja mångfacetterade medborgare på en övergripande nivå.

Vanorna ser emellertid olika ut i olika befolkningsgrupper. Bokläsning ökar exempelvis med utbildningsnivå (jfr Höglund och Wahlström 2011), en faktor som även har samband med teater- och operavanor och museibesök. Spel och tips och mekande är vanligare bland män medan kvinnor i större utsträckning tecknar, målar och deltar i studiecirkel. Det har också visat sig finnas regionala skillnader där till exempel restaurangbesök, föga förvånande, är vanligare i storstad än på landsbygd medan förhållandet är det omvända för exempelvis trädgårdsarbete och mekande (jfr Antoni 2008).

Det finns naturligtvis ytterligare dimensioner av kultur och livsstil. I kommande kapitel i boken görs fördjupade analyser av regionmedborgarnas faiblesse för olika utflyktsmål i regionen och vilken inverkan faktorer som geografiskt avstånd och hushållsinkomst har för besöksfrekvenser (se Henrik Oscarssons kapitel). Ytterligare en fördjupning görs inom området religion. I Jan Strids kapitel analyseras olika aktiviteter med koppling till religiositet och kyrka.

Västsvenska vardagsliv

Värden är huvuduppdraget för Västra Götalandsregionen och också den fråga som medborgarna i densamma upplever vara allra viktigast. Sett i det perspektivet kan sägas finnas en god bild hos medborgarna av regionens uppdrag.

Samtidigt som det pågår en utredning kring framtida regionindelning, en debatt om hur den ska se ut och mycket hårt arbete för att hitta samverkan och lösningar, blir Västra Götaland allt mer etablerad som geografisk region och politisk beslutsnivå. Det vittnar en rad frågor som analyserats om: allt fler känner sig hemmahörande i

Västra Götaland, identifikationen med det geografiska området har stärkts. Regionstyrelsen har vänt en negativ trend och 2010 var andelen positiva större än andelen negativa när regionstyrelsens arbete bedömdes. Detta trots att politikerkännedomen på regionnivå över tid är mycket låg och att regionens politiker åtnjuter ett betydligt lägre förtroende än andra politikergrupper. Även bedömningen av regionens samlade service blir allt mer positiv – i 2010 års mätning var det fler som var nöjda än missnöjda (jfr Lennart Nilssons kapitel i denna volym).

Även bedömningen av demokratin på regionnivå har blivit allt mer positiv över tid och en ökande andel säger sig vara intresserade av politik på regional nivå. På samma sätt växer andelen människor som bedömer påverkansmöjligheten på politiska beslut som god. Den geografiska mellannivån får en allt starkare ställning även om den inte kan mäta sig med den lokala eller nationella nivån i något avseende.

De västsvenska medborgarundersökningarna visar dock att detta är en långsam process som kräver tid – det sker inga revolutioner. Det är också uppenbart att etableringsprocessen är enklare och snabbare när nya regionkonstruktioner sammanfaller med befintliga indelningar, som exempelvis i Skåne. De regionala SOM-undersökningarna i de två äldsta regionerna ger god kunskap om just arbetet med att etablera nya geografiska områden.

Referenser

- Antoni, Rudolf (2008) 'De mångas kultur'. I Nilsson, Lennart och Antoni, Rudolf (red) *Medborgarna, regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Aronsson, Lars, Bjälesjö, Jonas och Johansson, Susanne (2007) *Kulturell ekonomi. Skapandet av värden, platser och identiteter i upplevelsesamhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Brülde, Bengt och Nilsson, Åsa (2010) 'Vad gör oss nöjda med våra liv?'. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Nordiskt ljus*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Backman, Karin m.fl. (2008) *Kultur i regionala utvecklingsstrategier och program – en lägesrapport*. Institutet för tillväxtpolitiska studier, Nutek, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Statens kulturråd, Sveriges Kommuner och Landsting.
- Bäck, Henry och Johansson, Folke (1998) *Politisk decentralisering i skandinaviska storstäder*. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet, rapport 1998:2.
- Elmquist, Tobias och Bergström, Annika (2011) *Västra Götaland 2010. Resultat från Väst-SOM-undersökningen 2010*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet, rapport 2011:18.
- Holmberg, Sören (1994) 'Partierna tycker vi bäst om i valtider'. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red). *Vägval*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

- Holmberg, Sören (2011) 'Opinionsstödet för EU fortsätter att öka'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (2011) 'Lycksalighetens ö'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Höglund, Lars och Wahlström, Eva (2011) 'Bibliotek och läsande mellan digitala och fysiska media'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, Susanne (2010) 'Regional demokrati i Skåne'. I Johansson, Susanne (red) *Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, Susanne och Roos, Katarina (2010) 'Lika nöjd i syd, i väst och i norr?'. I Johansson, Susanne (red) *Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart (2011) 'Västsvensk flernivådemokrati i förändring'. I Nilsson, Lennart (red) *Västsvensk demokrati i tid och rum*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- SOU 2007:10 *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft. Slutbetänkande av Ansvarskommittén*. Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.
- Williams, Raymond (1958) *Culture and Society*. London, Chatto & Windus, New York: Columbia University Press.

VÄLFÄRD OCH SERVICE I VÄSTRA GÖTALAND

LENNART NILSSON

Välfärden vilar på tre grundpelare: familjen, marknaden och staten. I skilda länder kombineras ansvaret olika mellan de tre sfärerna för att skapa trygghet för medborgarna och tillhandahålla service (Esping-Andersen 2002). Utmärkande för välfärdsstaten är att det offentliga spelar en central roll för att garantera befolkningens sociala trygghet. I sitt klassiska arbete *The Three Worlds of Welfare Capitalism* framhåller Esping-Andersen de sociala rättigheternas kapacitet till ”decommodification”, det vill säga deras förmåga att göra medborgare oberoende av de rena marknadskrafterna (Esping-Andersen 1990). Ökad kvinnlig förvärvsfrekvens, nya samlevnadsformer, demografiska förändringar med minskat barnafödande och en ökande andel äldre innebär nya utmaningar och störst har förändringarna varit i de skandinaviska länderna. Dessa förändringar ställer krav på anpassning av välfärdsprogrammen (Esping-Andersen 2009).

Begreppet välfärdsstat kom i bruk under senare delen av 1930-talet (Kuhle & Solheim 1985). De första byggstenarna till den svenska välfärdsstaten lades emellertid redan under slutet av 1800-talet. Vid införandet av kommunalförordningarna 1862 var verksamheten på lokal nivå utanför städerna i huvudsak begränsad till fattigvård och folkskola, där socknarna svarade för skolan. I städerna skedde en stark expansion av plan- och anläggningsverksamhet samt affärsverksamhet med början under 1800-talet sista årtionde och efter sekelskiftet ökade de borgerliga primärkommunernas utgifter för skolan och det sociala området snabbt (Björck 2008). Under mellankrigstiden utvidgades de sociala trygghetssystemen och staten och kommunerna engagerades i serviceproduktion inom allt fler områden. Efter andra världskriget och framför allt under 1960- och 1970-talen genomförs en snabb utbyggnad av välfärdsstaten i Sverige med en kraftig expansion av både transföringarna på nationell nivå och de offentligt finansierade tjänsterna på lokal nivå, *den offentliga revolutionen* (Tarschys 1978). Med denna utbyggnad genomgick det svenska samhället en genomgripande förändring. Det har sedan längre funnits ett starkt bland svenska folket stöd för den svenska välfärdsstaten (Svallfors 1996).

Sedan början av 1990-talet har emellertid den svenska välfärdsstaten präglats av förskjutningar av gränserna mellan de offentliga och privata sfärerna i samhället i den andra riktningen. Det har gällt den offentliga sektorns storlek, privatiseringar och skatter. I Sverige och i de övriga nordiska länderna har regeringar genomfört avregleringar och privatiseringar delvis till följd av ökat internationellt beroende men politikens inriktning har varierat. Mest långtgående har de ideologiska systemförändringarna varit i Sverige där vinstdrivande företag övertagit ansvaret för

produktionen i ökande omfattning medan den ideella sektorn svarar för en liten del. På transfereringssidan utgör marknadsanpassningen av A-kassan ett steg i samma riktning. (Hartman 2011; Nilsson 2011)

I detta kapitel skall med särskilt fokus på den regionala och lokala nivån medborgarnas bedömning av offentligt finansierad service analyseras mot bakgrund av den ekonomiska krisen och strukturförändringarna av den offentliga sektorn. Innan frågorna preciseras skall emellertid medborgarnas olika roller i förhållande till den offentliga sektorn och den offentliga servicens huvudområden diskuteras.

Medborgarroller och den offentliga sektorn

Som *väljare* har alla röstberättigade möjlighet att ta ställning till den offentliga sektorns omfattning och inriktning i de allmänna valen. Via val av parti och genom andra former av politisk aktivitet kan medborgarna också försöka påverka politikens innehåll. Utmärkande för den svenska välfärdsstaten är att praktiskt taget alla invånare kommer i kontakt med välfärdsstaten både som *brukare* av service och bidrag och som *skattebetalare*. Generell välfärdspolitik gör att även personer som betalar mycket i skatt också kan få förhållandevis stort utbyte av offentligt finansierad service till skillnad från situationen i system som präglas av grundtrygghet, med behovsprövning. Dessutom är en stor del av alla yrkesverksamma *anställda* inom den offentliga sektorn. Det är i dessa fyra roller som medborgarna möter välfärdsstaten (Nilsson 1996; jfr Dahlberg och Vedung 2001).

Väljarrollen har sedan allmänna rösträtten infördes i princip omfattat alla men har genom sänkt rösträtsålder och invandrarnas rätt att delta i de kommunala valen utvidgats. Praktiskt taget alla kommer också som skattebetalare i kontakt med den offentliga sektorn. Betalningen via skattsedel är stor men har under senare år för de yrkesverksamma minskat genom de så kallade jobbskatteavdragen. För det stora flertalet är kommunal- och landstingsskatten större än den statliga skatten. Till följd av den offentliga serviceproduktionens storlek har idag brukarrelationerna till den offentliga sektorn en helt annan omfattning än tidigare och en stor andel av de yrkesverksamma har kommuner och landsting/regioner som arbetsgivare.

Medborgarna kommer i skilda faser i livet i kontakt med offentligt finansierad service. Det gäller barnomsorg och skola, fritidsverksamhet, kulturaktiviteter, sjukvård och äldreomsorg. Vid behov finns färdtjänst, handikappomsorg och socialtjänst. Kommunen har också ett ansvar för grundläggande samhällsservice som bostäder, kollektivtrafik och miljövård. Det har också blivit vanligare att kommunerna och framförallt regionerna engagerats i frågor för att främja utvecklingen inom den egna regionen. På vissa områden är det offentliga ensamt ansvarigt för tjänsterna medan det på andra förekommer både offentlig och privat serviceproduktion, vilket blivit vanligare inom t.ex. vård, skola och omsorg men med bibehållen offentlig finansiering. Inom fritid och kultur är de offentliga insatserna närmast ett komplement till det

stora privata utbudet. Flera utförare och ökad valfrihet har förändrat brukarrollen framför allt i storstadsregionerna.

Välfärdsstaten är i hög grad skattefinansierad och bygger på att medborgarna under olika skeden av livscykelns är med och betalar för service som man under andra perioder kommer i åtnjutande av. Barn och ungdomar är nettokonsumenter liksom äldre medan förvärvsarbetande är nettobetalare. Genom vertikal omfördelning mellan olika åldrar fördelas kostnaderna över livet. Dessutom sker en horisontell omfördelning mellan resursstarka och resurssvaga grupper för flera av de offentliga tjänsterna. Systemen byggdes upp för få förmånstagare och många skattebetalare men genom högre arbetslöshet och därmed ökade sociala utgifter och lägre skatteinkomster utsattes systemet för stora finansiella påfrestningar under 1990-talets första år. Samma problem aktualiserades under den senaste ekonomiska krisen.

Huvudfrågor

I detta kapitel skall medborgarnas och brukarnas bedömning av service analyseras med inriktning på fem huvudfrågor:

- * Hur bedömer medborgarna offentligt finansierad service på kommunal och regional nivå i Västra Götaland och skiljer sig bedömningen av service i Västsverige från den i Sverige som helhet?
- * Finns det skillnader i bedömningen av service mellan olika delar av Västra Götaland?
- * Har medborgarnas bedömning av service förändrats sedan 1990-talets början?
- * Hur bedömer brukarna offentligt finansierad service?
- * Vilka typer av service prioriteras om nya satsningar eller nedskärningar skall göras?

Analyserna inriktas på förhållandena i olika beslutsterritorier, primärt Västra Götaland år 2010 men det sker mot bakgrund av en redovisning av situationen i hela Sverige och jämförelser på vissa punkter med Värmland, där en medborgarundersökning genomfördes första gången samma år. Det är också möjligt att jämföra förhållandena i Västsverige med Skåne och de fyra nordligaste länen 2008. Eftersom det nybildade storlänet och etablerandet av Västra Götalandsregionen aktualiserat frågan om vissa delar av regionen gynnats eller missgynnats är det av speciellt intresse att undersöka förhållandena i olika delar av länet. I anslutning till jämförelserna mellan olika geografiska områden refereras till andra analyser av betydelsen av bakomliggande faktorer utan att de fullständigt kan redovisas i detta sammanhang.

Underlaget för analyserna utgörs av SOM-undersökningarna främst de västsvenska undersökningarna, som från och med 1998 genomförts i hela Västra Götaland. På flera punkter görs också jämförelser med resultat från de nationella undersökning-

arna och tidigare västsvenska SOM-undersökningar som omfattat Göteborg och kranskommunerna samt med undersökningarna i Skåne 2004, 2006 och 2008 samt Värmland 2010.

Serviceundersökningar som vänder sig till medborgare och/eller brukare utgår vanligen från ett av två huvudperspektiv; ett utvärderingsperspektiv, då de svarande får göra en bedömning av om man är nöjd eller missnöjd med den befintliga verksamheten, eller ett budgetperspektiv, då de svarande får ta ställning till om man vill öka eller minska insatserna eller om det är bra som det är. I SOM-undersökningarna bildar utvärderingsperspektivet utgångspunkten för frågorna, då det är medborgarnas bedömning av de hittillsvarande insatser som är det primära.¹

De västsvenska SOM-undersökningarna är inriktade på bedömningen av den lokala välfärdsstatens service inom sex huvudområden: *samhällsstruktur* (kollektivtrafik, gator och vägar, renhållning på allmänna platser, miljövård, tillgång på bostäder, möjligheten att få jobb samt Arbetsförmedlingen), *vård* (sjukhusvård, vårdcentral, barnavårdscentral, folktandvård samt privatläkare och privattandläkare), *barnomsorg och skola* (kommunal barnomsorg, föräldrakooperativ barnomsorg, kommunal grundskola och gymnasieskola samt friskolor), *social omsorg* (äldreomsorg, socialtjänst, färdtjänst, handikappomsorg och Försäkringskassan) samt *fritid och kultur* (fritidsverksamhet, idrottsanläggningar, bibliotek och kulturaktiviteter samt turism). Vidare har *kommunal och regional information* inkluderats i de västsvenska undersökningarna sedan 1998. Avslutningsvis har de svarande fått göra en bedömning av *servicen som helhet* i den kommun där de bor och i Västra Götalandsregionen. Ansvaret för den offentliga servicen är dock i flera fall delat mellan olika huvudmän. Det gäller främst serviceområden som grupperats under samhällsstruktur samt fritid och kultur.

Bilden av den service som erbjuds kan ha registrerats genom egna erfarenheter, personlig information från andra som har erfarenheter eller information på annat sätt, vanligen via medier. Den samlade bedömningen för medborgarna respektive brukarna för de olika serviceområdena sammanfattas med hjälp av ett balansmått, som anger andelen mycket eller ganska nöjd minus andelen som är mycket eller ganska missnöjd. De som svarat 'vet ej' eller 'varken eller' ingår i procentbasen. Värdet kan variera från +100, om alla är nöjda, till -100, om alla är missnöjda. Nivån påverkas av två faktorer, differensen mellan andelen nöjda och andelen missnöjda samt hur många som har en bestämd åsikt.

I vilken utsträckning medborgarna har uppfattning om samhällsservice varierar i hög grad mellan olika verksamhetsområden, främst beroende på i vilken utsträckning man har erfarenheter av servicen. Det är förhållandevis få som har haft kontakt med ärenden som gäller individ- och familjeomsorg eller med den alternativa barnomsorgen och friskolorna. Följaktligen är det också en mycket stor andel, cirka 85 procent, som *inte* har någon åsikt om föräldrakooperativ barnomsorg eller handikappomsorg och ca 80 procent har ingen uppfattning om friskolornas, socialtjänstens eller färdtjänstens sätt att fungera. Omvänt är det ca 90 procent som har åsikter om gator och vägar, renhållningen på allmänna platser, samt vårdcentraler; ca 80 procent

kollektivtrafik och sjukhusvård och ca 75 procent gör en bedömning av bibliotek samt kommuninformation. Mot denna bakgrund är det viktigt att undersöka såväl allmänhetens som brukarnas bedömning av service.

Medborgarnas bedömning av service i Sverige och i Västra Götaland

Inom alla undersökta serviceområden utom fyra – möjligheten att få jobb, Arbetsförmedlingen, tillgången på bostäder och Försäkringskassan – är det bland svenska folket fler som är nöjda än missnöjda med servicen i den egna kommunen år 2010, men den positiva övervikten varierade starkt mellan serviceområdena (tabell 1).

Inom området samhällsstruktur ingår flera olika verksamhetsområden och inom kollektivtrafik, gator och vägar och miljövård är svenska folkets bedömning övervägande positiv. När det gäller gator och vägar och kollektivtrafik finns det ett geografiskt mönster, där de mest nöjda återfinns i Skåne och de minst nöjda i de fyra nordligaste länen där Västra Götaland hamnar i mitten (Nilsson 2010a).

Det serviceområde som svenska folket är klart mest missnöjt med 2010 är möjligheten att få arbete, balansmätt -19 men fler är missnöjda än nöjda även med tillgången på bostäder, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. När det gäller både Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans verksamhet är fler missnöjda än nöjda i såväl Västsverige som i Sverige. I olika delar av Västra Götaland gör medborgarna en likartad bedömning av de två verksamhetsområdena. Bedömningen av Arbetsförmedlingens och Försäkringskassan verksamhet uppvisar stora likheter med allmänhetens förtroende för handläggarna inom de två statliga myndigheterna, som var de lägsta som uppmättes för någon grupp bland såväl personal som politiker år 2010 (Elmqvist och Bergström 2011; Weibull i denna volym).

Den offentliga hälso- och sjukvården kommer många svenskar i kontakt med och medborgarnas bedömning är klart positiv. Det gäller såväl sjukhusvården, vårdcentralerna som folktandvården. Betydligt färre vänder sig till privatpraktiserande läkare än till läkare vid de offentliga vårdcentralerna. Detta påverkar nivån på balansmått som är något lägre för privatläkare, beroende på att andelen 'vet ej' ingår i procentbasen, men de missnöjda är få. Däremot är det lika många som besöker privattandläkare som folktandvården och allmänhetens bedömning av tandvården är densamma oavsett om den drivs offentligt eller privat.

Också bedömningen av kommunal barnomsorg och skola visar en klart positiv övervikt år 2010. Eftersom få har egen erfarenhet av friskolor är balansmättet för samtliga lägre. Ett av välfärdsstatens kärnområden är social omsorg. På samtliga områden inom social omsorg är det emellertid många som inte har någon uppfattning, eftersom de inte personligen kommit i kontakt med färdtjänst, handikappomsorg eller socialtjänst. För äldreomsorgen är det en svagt positiv övervikt, vilket innebär att det är något fler som är missnöjda än som är nöjda.

Liksom i tidigare undersökningar är svenskarna genomgående positiva till fritids- och kulturområdet. Mest nöjda är man med biblioteken år efter år (Höglund

Tabell 1 Medborgarnas bedömning av service i hela Sverige, samt i Västra Götaland och delregioner i länet 2010 (balansmått)

Serviceområde	Sverige	Västra Göta- land	Göte- borgs- regionen	Göte- borg	Krans- kommu- nerna	Sju- härad	Skara- borg	Fyr- Bo- Dal
Samhällsstruktur								
Kollektivtrafik	*	19	23	30	12	14	14	16
Gator och vägar	6	-1	-3	-7	5	-3	8	-1
Renhållning på allmänna platser	*	12	0	-5	7	15	34	21
Tillgång till bostäder	-11	-24	-44	-54	-29	-12	4	1
Miljövård	11	14	10	10	9	16	19	20
Arbetsförmedlingen	-13	-13	-13	-15	-9	-7	-15	-13
Möjligheten att få jobb	-19	-26	-25	-27	-19	-20	-30	-29
Vård								
Sjukhusvård	41	47	49	47	51	50	51	36
Vårdcentral	46	55	56	53	59	54	49	61
Privatläkare	22	21	26	30	22	17	13	18
Folktandvård	34	40	40	35	48	43	38	43
Privattandläkare	38	38	38	40	34	38	39	38
Barnavårdcentral	*	26	26	25	29	29	25	27
Barnomsorg och skola								
Kommunal barnomsorg	22	26	22	19	28	27	30	31
Föräldrakooperativ barnomsorg	*	6	7	7	8	5	2	8
Kommunal grundskola	18	24	21	16	29	23	31	29
Kommunal gymnasieskola	18	22	18	16	22	27	26	25
Friskola	7	7	8	10	4	5	5	7
Social omsorg								
Äldreomsorg	2	9	5	1	10	11	15	10
Socialtjänst	*	-3	-3	-4	-1	-3	-3	-2
Färdtjänst	*	5	5	5	3	7	5	4
Handikappomsorg	*	5	4	4	3	7	5	8
Försäkringskassan	-10	-7	-8	-8	-5	-4	-7	-9
Fritid och kultur								
Idrottsanläggningar	*	37	35	37	34	41	39	36
Fritidsverksamhet	24	29	28	29	27	27	32	28
Bibliotek	54	58	60	60	59	54	58	56
Kulturaktiviteter	29	36	41	46	34	27	35	29
Turism	*	27	27	37	9	23	31	27
Information								
Kommuninformation	*	12	8	3	18	11	18	17
Regioninformation	*	2	0	-2	4	3	6	5
Servicen som helhet de senaste 12 månaderna								
Hemkommunen	44	45	47	45	51	39	51	40
Västra Götalandsregionen	*	25	28	28	28	22	21	20
Minsta antal svarande	1617	2 934	1554	920	472	384	530	461

Kommentar: Frågan lyder: 'Vad anser Du om servicen i den kommun där Du bor på följande områden: ...?' Svartalternativen är 'mycket nöjd', 'ganska nöjd', 'varken nöjd eller missnöjd', 'ganska missnöjd', 'mycket missnöjd' samt 'vet ej'. Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda. * Delfrågan ej ställd detta år / i denna undersökning.

och Wahlström 2011). Den samlade bedömningen av kommunens service är också klart positiv.

Invånarna i Västra Götaland med 17 procent av landets befolkning gör samma allmänna bedömning av offentligt finansierad service som svenska folket. År 2010 föreligger avvikelser på mer tio balansmåttsenheter för ett av de på båda nivåerna undersökta serviceområdena. Västsvenskarna är mindre nöjda med tillgången på bostäder vilket är utmärkande för storstadslänet. Både i Sverige Västra Götaland är medborgarna övervägande nöjda med servicen som helhet i den kommun där man bor. I Västra Götaland är det under senare år också fler som är nöjda med regionens samlade service än som är missnöjda, balansmått +25 år 2010.

De yttre betingelserna som glesbygd – tätortsbebyggelse är av betydelse för människornas behov av service och befolkningens sociala sammansättning skiljer sig åt mellan olika ortstyper. Båda förhållandena kan påverka bedömningen av de kommunala tjänsterna. I SOM-undersökningarna har de svarande fått karaktärisera det område de bor i som: ren landsbygd, mindre tätort, stad eller större tätort och dessutom har storstadsborna urskiljts som en fjärde grupp. Tidigare undersökningar visar att boende i mindre tätorter varit mest nöjda medan storstadsborna genomgående varit mer kritiska till offentlig service (Johansson, Nilsson och Strömberg 2001). Här skall inte bedömningen i olika ortstyper redovisas utan människors syn på den offentliga servicen i olika delar av Västra Götaland. Redovisningen bygger på indelningen i de fyra delregionerna eller kommunförbundsområdena: Göteborgsregionen, Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodalen (Fyrstadsområdet, norra Bohuslän och Dalsland) med uppdelning av Göteborgsregionen i Göteborg och kranskommunerna.²

Vid en jämförelse mellan de boende i olika delar av Västra Götaland är bedömningen av service inom barnomsorg och skola, social omsorg samt fritid och kultur likartad i alla delregionerna. Det gäller också regioninformation samt kommunens och regionens service som helhet. På andra områden är bilden mera splittrad. Invånarna i Göteborgsregionen är mindre nöjda med tillgången på bostäder men också renhållningen på allmänna platser. Det är göteborgarna som är mer kritiska medan invånarna i kranskommunerna är lika nöjda som i övriga Västra Götaland. Göteborgarna är också minst nöjda med kommuninformationen. Omvänt är göteborgarna mer nöjda med kollektivtrafiken, kulturaktiviteterna och turismen. På det sistnämnda området hamnar kranskommunerna i skuggan av Göteborg och där är de boende klart mindre nöjda med insatserna för turism. Vid bedömningen av sjukhusvården är invånarna i FyrBoDal mindre nöjda än andra i Västra Götaland och siffrorna återspeglar missnöjet med strukturförändringarna inom sjukhusvården som också fått stort utrymme i medierna (Andersson 2006). I Göteborg är de boende något mer nöjda med privatläkarna.

När det gäller tillgången på bostäder är missnöjet ett uttryck för faktiska förhållanden och omvänt är den mer positiva bedömningen av privatläkarna i Göteborg ett utslag av en bättre tillgång i storstadsområdet. Kulturutbudet är också större i Göteborg än i andra delar i Västra Götaland. På andra områden är det svårt att direkt relatera bedömningen till faktisk service.

För medborgarna var det svårt att bedöma konsekvenser av bildandet av Västra Götalandsregionen i olika avseende: demokrati, effektivitet service. Närmare hälften kunde 2006 inte ta ställning till om vissa delar av regionen missgynnats men av dem som haft en åsikt har det funnits en klar övervikt för att vissa delar missgynnats (Johansson, Antoni och Nilsson 2007). I Skaraborg hade emellertid fler en uppfattning och närmare hälften ansåg att vissa delar av regionen missgynnades. Det finns anledning att tro att man ansett att det var de boende i Skaraborg som missgynnats. Om vi ser till bedömningen av service år 2010 finner vi emellertid att när det gäller speciella serviceområden är skaraborgarna inte minst nöjda på något område men de är mest nöjda med två, renhållningen på allmänna platser och tillgången på bostäder. Skaraborgarna är numera också lika nöjda med den egna kommunens och regionens service som övriga i Västra Götaland. Skillnaderna har jämnats ut över tid.

Medborgarnas bedömning av service över tid

Under valrörelserna kommer tillståndet i landet och inom den offentliga sektorn att granskas mer intensivt än annars, även om val- och medieforskare anser att valdebatterna i alltför hög utsträckning präglas av reformförslag inför nästa mandatperiod och mindre av utvärderande granskning av vad som utträttats under den tidigare perioden (Esaiasson och Håkansson 2002; Petersson m.fl. 2002; Naurin 2009). Här skall uppgifter redovisas för svenska folkets utvärdering av offentligt finansierad service under fem mandatperioder 1991-1994, 1994-1998, 1998-2002, 2002-2006 samt 2006-2010. Det innebär att valåren både kommer att ingå som första och sista år för de redovisade mandatperioderna.

De första åren under 1990-talet innebar en dramatiskt ändrad ekonomisk situation med sjunkande BNP under tre år i följd och ett snabbt växande budgetunderskott. Ett väsentligt inslag i saneringen av de offentliga finanserna var begränsningar av utgifterna, både genom sänkningar av bidragsnivåerna i transfereringssystemen och minskningar av anslagen till serviceproduktionen. Eftersom kommuner och landsting/regioner har huvudansvaret för tjänsteproduktionen var det på de regionala och lokala nivåerna som åtstramningen var mest kännbar för den offentliga servicen.

Under mandatperioden 1991-1994, som präglades av ekonomisk kris, då resurserna minskade inom flera verksamhetsområden och betydande nedskärningar ägde rum, gjorde emellertid medborgarna samma bedömningar av offentligt finansierad service vid periodens slut som vid dess början. Endast för, miljövård, noteras en differens om mer än tio balansmåttsenheter och på detta område ökade tillfredsställelsen med insatserna kontinuerligt. Det sker en uppslutning bakom välfärdsstaten och oförändrad nöjdhet med offentlig service i detta skede är ett uttryck för en sänkt anspråksnivå och inte resultatet av en höjd servicenivå (jfr Håkansson 1997).

Under andra hälften av 1990-talet, då den ekonomiska situationen för svensk ekonomi gradvis förbättrades, blev svenska folket allt mindre nöjda med de offentliga

insatserna inom viktiga välfärdsområden som den offentliga vården – sjukhusvården - och skolan. På ett grundläggande område, möjligheterna att få arbete, förändras utvecklingen under mandatperioden 1994-1998 med en klart mindre negativ bedömning. Den förbättrade situationen på arbetsmarknaden innebär att denna trend fortsätter till år 2000 för att därefter vända. För den tredje undersökta mandatperioden blir därför det positiva genomsnittsvärdet missvisande då brytpunkten på detta område sker mitt i mandatperioden.

Tabell 2 Förändringar i svenska folkets bedömning av service under mandatperioderna 1991-1994, 1994-1998, 1998-2002, 2002-2006 samt 2006-2010 (balansmått och förändring av balansmått)

Period:	1991-1994	1994-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010
Samhällsstruktur					
Miljövård	1992 – 1994 +3 – +15 (+12)				
Gator och vägar			+30 – +5 (-25)		
Renhållning på allmänna platser			+31 – +17 (-14)		
Tillgång på bostäder			+28 – -6 (-34)		
Möjligheten att få arbete		1996 – 1998 -46 – -26 (+20)	-26 – - 6 (+20)	-6 – -20 (-14)	
Vård					
Sjukhusvård		+56 - +38 (-18)			
Vårdcentral			+46 – +30 (-16)		+28 – +46 (+18)
Barnomsorg och skola					
Skola – kommunal grundskola/gymnasieskola		+40 - +26 (-14)			
Social omsorg					
Fritid och kultur					
Den kommunala servicen som helhet					
			+45 – +23 (-22)	+23 – +42 (+19)	

Kommentar: I Riks-SOM-undersökningen hade frågan 1992-2006 följande lydelse: *Vad anser Du om servicen i Din kommun på följande områden:* med svarsalternativen *Mycket nöjd, Ganska nöjd, Varken nöjd eller missnöjd, Ganska missnöjd, Mycket missnöjd* samt *Vet ej*. I 1991 års undersökning hade frågan följande formulering: *I vilken utsträckning är Du nöjd med servicen i Din kommun på följande områden:* med samma svarsalternativ. Balansmättet anger andelen nöjd minus andelen missnöjd. Vet ej-svaren ingår i procentbasen. I tabellen redovisas förändringar som uppgår till mer än 10 enheter av balansmättet. I undersökningarna 1991-1995 avsåg frågan *skola* men fr.o.m. 1996 frågas om *kommunal grundskola, kommunal gymnasieskola* och *friskola*. Värdet 1998 avser ett genomsnitt för kommunal grundskola och gymnasieskola. 2010 års formulering är *Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden:*

Kring millennieskiftet blir medborgarna mindre nöjda med det yttre offentliga rummet som gator och vägar, renhållningen på allmänna platser och tillgången på bostäder. Dessutom minskar tillfredsställelsen med primärvården. Svenska folket blir dessutom mindre nöjda med den samlade servicen i hemkommunen. Under mandatperioden 2002-2006 ökar missnöjet med tillgången på arbete. Däremot blir helhetsbedömningen av kommunens service på nytt mera positiv. I övrigt är förändringarna begränsade. Den senaste mandatperioden skedde förändringar på ett område; svenskarna blev klart mer nöjda med vårdcentralerna.

Tabell 3 Förändringar av västsvenskarnas bedömning av service under mandatperioden 1998-2002, 2002-2006 och 2006-2010 (balansmått och förändring av balansmått)

Period:	1991-1994	1994-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010
Samhällsstruktur					
Gator och vägar			+18 – +1 (-17)		
Tillgång på bostäder			+20 – -22 (-42)		
Möjligheten att få arbete			-25 – -9 (+16)	-9 – -28 (-19)	
Vård					
Sjukhusvård			+47 – +35 (-12)		
Vårdcentral			+50 – +28 (-22)		+35 – +55 (+20)
Barnomsorg och skola					
Social omsorg					
Fritid och kultur					

Kommentar: År 1992-2006 hade frågan följande lydelse: *Vad anser Du om servicen i Din kommun på följande områden:* med svarsalternativen *Mycket nöjd, Ganska nöjd, Varken nöjd eller missnöjd, Ganska missnöjd, Mycket missnöjd* samt *Vet ej*. I 1991 års undersökning hade frågan följande formulering: *I vilken utsträckning är Du nöjd med servicen i Din kommun på följande områden:* med samma svarsalternativ. Balansmättet anger andelen nöjd minus andelen missnöjd. Vet ej-svaren ingår i procentbasen. I tabellen redovisas förändringar som uppgår till mer än 10 enheter av balansmättet. 2010 års formulering är *Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden:*

För hela Västra Götaland saknas uppgifter för den första delen av 1990-talet men jämförbara uppgifter finns för mandatperioderna 1998-2002, 2002-2006 och 2006-2010. För fem serviceområden var utvecklingen likartad i Västsverige som i landet som helhet under den första av de tre mandatperioderna. Inom samhällsstruktur gällde det gator och vägar, tillgången på bostäder samt möjligheten att få arbete med en vändpunkt år 2000. Inom vården minskade andelen nöjda för både sjukhusvård och vårdcentraler, även om nivåerna skiljer sig åt med högre värden i

Västra Götaland. För både sjukhusvård och vårdcentraler inträdde emellertid den stora förändringen mellan 1998 och 1999 och under Västra Götalandsregionens fem första år var medborgarnas bedömning av vården oförändrad. Vid bedömningen av Västra Götalandsregionens service som helhet noteras en mer kritisk bedömning år 2000 med negativt balansmått, -4, varefter det ökade under två följande åren. Det är samma mönster för medborgarnas syn på regionen som på andra områden som regionstyrelsens sätt att fullgöra sina uppgifter och den regionala demokratin. För år 2000 registreras en bottennotering.

Under mandatperioden 2002-2006 ökade missnöjet med möjligheten att få arbete i Västra Götaland liksom i hela Sverige. På övriga områden var förändringarna små. Bedömningen av den samlade servicen i hemkommunen låg på en hög nivå under hela mandatperioden medan den ökade för regionens service. Den senaste mandatperioden, då vårdalet infördes i Västra Götaland (Bendz 2011) blev västsvensarna liksom svenskarna i allmänhet klart mer nöjda med vårdcentralerna.

Brukarnas bedömning av service

SOM-undersökningarna är medborgarundersökningar vilket innebär att det är invånarna i allmänhet som tillfrågats om sina åsikter och bedömningar bland annat av service inom olika verksamhetsområden. Urvalet är inte anpassat för att inkludera speciella brukargrupper, vilket innebär att det inte är möjligt att redovisa brukarnas bedömning av service inom alla områden t.ex., social omsorg. I tabell 4 nedan redovisas brukarnas bedömning för de serviceområden där de svarande är tillräckligt många för en sådan redovisning. Dessutom redovisas uppgifter för dem som inte själva nyttjar respektive service men har nära anhörig som gör det samt för dem som varken själva nyttjar eller har anhöriga som gör det.

Brukarna är genomgående väsentligt mer nöjda med servicen än medborgarna i allmänhet. Brukarna har naturligt nog i större utsträckning än andra åsikter om de serviceområden som de är berörda av, men de är också i större utsträckning positiva än icke brukarna.

Inom hälso- och sjukvård är brukarnas bedömning genomgående mycket positiv och man är lika nöjd med offentlig som privat vård. Det gäller både privatläkare i jämförelse med vårdcentraler och privattandläkare jämfört med folktandvården. Även för kommunal barnomsorg och skola (grundskola och gymnasieskola) är bedömningen bland brukarna, föräldrar och elever, klart positiv. Antalet brukare är för få inom flera områden för att kunna redovisas. Det gäller friskolor och för flertalet områden inom social omsorg. Inom fritid och kultur är brukarnas allmänna bedömning av serviceområdena mycket positiv. Brukarna liksom medborgarna i allmänhet är mest nöjda med biblioteken.

Kollektivtrafikens brukare är betydligt mindre nöjda än brukarna på flertalet andra undersökta områden och värdena har under senare år sjunkit; det finns anledning att tro att det hänger samman med det starkt kritiserade avgiftssystemet och

hur trafiken fungerat under vintertid (Nilsson 2010b). Brukarnas bedömning av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen är också mycket kritisk, balansmätt +6 respektive -10. Värdet för Arbetsförmedlingen år 2010 är det enda negativa som uppmätts i SOM-undersökningarna detta år. Försäkringskassans brukare är dock något mer positiva i sin bedömning än två år tidigare. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan utmärks också av att de som är anhöriga men inte själv nyttjar serviceområdet är mest kritiska. Förtroende för handläggarna inom de två myndigheterna är dessutom rekordlångt med klart negativa balansmätt (Elmqvist och Bergström 2011; Weibull i denna volym).

Tabell 4 Medborgares och brukares bedömning av service i Västra Götaland 2010 (balansmätt och antal)

Serviceområde	Brukare	Nyttjar ej själv men nära anhörig nyttjar	Varken jag eller nära anhörig nyttjar	Alla medborgare	Antal brukare
Samhällsstruktur					
Kollektivtrafik	27	8	3	19	1803
Arbetsförmedlingen	-10	-27	-8	-13	314
Vård					
Sjukhusvård	58	45	28	48	1305
Vårdcentral	64	43	21	55	2003
Privatläkare	66	28	5	22	620
Folktandvård	75	37	7	41	1114
Privattandläkare	80	29	5	38	1165
Barnavårdscentral	77	40	10	26	336
Barnomsorg och skola					
Kommunal barnomsorg	65	40	11	25	333
Kommunal grundskola	66	35	10	24	290
Kommunal gymnasieskola	57	39	12	21	167
Social omsorg					
Försäkringskassan	6	-22	-7	-7	780
Fritid och kultur					
Idrottsanläggningar	60	34	15	37	1140
Fritidsverksamhet	59	31	6	29	909
Bibliotek	85	43	17	58	1546
Kulturaktiviteter	64	27	6	36	1342

Kommentar: Brukare definieras som de som uppgett att de personligen nyttjar verksamheten. Värderna har ej redovisats om antalet brukare understigit 100. Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda.

Huvudresultat är att brukarna genomgående är mer positiva i sin bedömning av samhällsservice än allmänheten. Differensen är mycket stor för privat vård (läkare och tandläkare), folktandvård och barnvårdscentraler samt för bibliotek med en skillnad på över 60 balansmåttsenheter mellan brukare och de som inte har direkt eller indirekt kontakt med serviceområdet. Det är också en betydande differens mellan den allmänna bilden och nyttjarnas åsikter för kommunal barnomsorg och skola samt idrottsanläggningar, fritidsverksamhet och kulturaktiviteter. Däremot är skillnaderna mindre för tre områden med breda brukargrupper, nämligen kollektivtrafiken, sjukhusvården och vårdcentralerna. De anhörigas bedömningar ligger mellan den bedömning som brukarna gör och den som görs av de som inte har någon kontakt med respektive serviceområde utom när det gäller Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Egen erfarenhet av service är en viktig källa till information liksom personlig kontakt med anhöriga och andra berörda, men mediernas rapportering är också mycket viktig för bilden av förhållandena och inte minst aktuella förändringar (Asp 1986; Johansson 1998). Personer som har möjlighet till indirekt kontakt med verksamheten genom anhöriga bildar en mellangrupp. Medborgare som är beroende av annan information, vanligen medier, är alltså genomgående mer kritiska.

Medieforskaren Bengt Johansson har emellertid påvisat att brukarna i mindre utsträckning än icke brukare anser att mediernas rapportering av olika verksamhetsområden är missvisande (Johansson 2008). I en analys av mediernas bevakning av samhällsfrågor finner han att vidare att om man är nöjd finner man att medierna svartmålar och är man missnöjd finner man att de skönmålar och egen erfarenheter kan förstärka dessa tendenser (Johansson 2010).

Ett genomgående mönster i undersökning efter undersökning är alltså att brukare är mer nöjda än medborgare i allmänhet, dvs. de med egna erfarenheter är klart mindre kritiska än de som saknar personlig kontakt med verksamhetsområdet. Samma resultat rapporteras också i studier i andra länder (se t.ex. Pettersen och Rose 1997). För bedömningen av service är det främst brukarrollen och egna erfarenheter som är avgörande och inte ideologi och partisympati.

Vårdens kvalitet

Vårdens kvalitet innefattar många olika dimensioner. En del av dem är objektivt mätbara medan andra är subjektiva egenskaper som bygger på patientens upplevelser. År 2008 samverkade Sveriges Kommuner och Landsting med Socialstyrelsen i arbetet med 64 nationella kvalitetsregister (www.kvalitetsregister.se). De byggs upp av professionen inom respektive specialitet och skall bidra till lärande och kvalitetsförbättringar men informationen kan också ligga till grund för prioriteringar. Vårdens tillgänglighet kan registreras genom väntetider och köer för olika typer av behandlingar. Organisationsstudier belyser vårdens effektivitet och på detta område har flera undersökningar genomförts inom programmet för uppföljning och

utvärdering av Västra Götalandsregionen (Se publikationer 1999 – 2011). Genom undersökningar som vänder sig till patienterna och anhöriga kartläggs personalens bemötande och andra subjektiva dimensioner av vårdens kvalitet.

I de västsvenska SOM-undersökningarna sedan 2007 har de svarande fått redovisa sina uppfattningar om vården i fyra olika avseenden: den medicinska kvaliteten, tillgången på vård, organisationens effektivitet samt personalens bemötande. Det innebär att de svarande fått göra bedömningar av både faktiska förhållanden och egna upplevelser. Huvudresultaten redovisas i tabell 5a och b. Västsvensarna är mycket nöjda med både den medicinska kvaliteten och personalens bemötande balansmått +60 respektive + 67 år 2010 på en skala från +100 till -100. När det gäller tillgången på vård är det också en klart positiv övervikt, +30, medan det för bedömningen av organisationens effektivitet är en negativ övervikt, -11. Det råder stor överensstämmelse mellan resultaten från de fyra undersökningsåren när det gäller den medicinska kvaliteten och personalens bemötanden samt organisationens effektivitet. Västsvensarna är emellertid klart mer positiva vid bedömningen av tillgången till vård de två senaste åren. Vid en jämförelse med motsvarande bedömningar i hela Sverige är också likheterna stora men i Västsverige är man mindre positiva vid bedömningen av den medicinska kvaliteten.

Tabell 5a Medborgarnas uppfattning om sjukvården i Västra Götaland och Sverige (balansmått)

	Västra Götaland			SV		VG			
	2007	2008	2009	2010	2010	Delregioner i Västra Götaland			
						Göteborgs-regionen	Sjuhärad	Skaraborg	FyrBoDal
Den medicinska kvaliteten	61	61	61	70	60	62	56	65	52
Tillgången till vård	9	18	27	35	30	30	30	42	17
Organisationens effektivitet	-17	-14	-13	-7	-11	-14	-4	0	-23
Personalens bemötande	64	65	67	67	67	65	67	72	66

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland/ Sverige i följande avseenden:* Svarsalternativen är *Mycket bra, Ganska bra, Varken bra eller dåligt, Ganska dåligt, Mycket dåligt* och *Ingen uppfattning*. Balansmåttan anger andelen som anser att servicen fungerat bra minus andelen som anser att den fungerat dåligt. Procentbasen definieras som de som besvarat respektive delfråga.

Tabell 5b Nyttjande av vårdcentral och uppfattning om sjukvården i Västra Götaland 2010 (balansmått)

	Västra Götaland				Nyttjar själv	Nyttjar ej själv, men nära anhörig	Nyttjar ej själv, inte heller nära anhörig
	2007	2008	2009	2010			
Den medicinska kvaliteten	61	61	59	61	65	55	46
Tillgången till vård	9	18	26	30	32	26	29
Organisationens effektivitet	-17	-14	-12	-11	-10	-15	-10
Personalens bemötande	64	65	65	67	71	60	52

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden: Svartalternativen är Mycket bra, Ganska bra, Varken bra eller dåligt, Ganska dåligt, Mycket dåligt och Ingen uppfattning.* Balansmåttan anger andelen som anser att servicen fungerat bra minus andelen som anser att den fungerat dåligt. Procentbasen definieras som de som besvarat respektive delfråga.

När det gäller den medicinska kvaliteten och personalens bemötande är bedömningen samstämmig i hela Västra Götaland. Oavsett var man bor tycker man att vården är mycket bra i dessa avseenden. När det gäller organisationens effektivitet är emellertid de boende i FyrBoDal och Göteborgsregionen klart mindre nöjda. I FyrBoDal är man också mindre nöjd med tillgången till vård medan boende i Skaraborg är mest nöjda. Även i andra avseenden är skaraborgarna mest nöjda med vården.

Tidigare har vi kunnat konstatera att ett genomgående mönster när det gäller om man är nöjd med offentlig service är att brukarna är mest nöja, närmast kommer de som har anhöriga som nyttjar serviceområdet medan de som varken har direkt eller indirekt kontakt är minst nöjda. På vårdområdet är det en mycket stor andel av befolkningen som har egen direkt kontakt med vården; när det gäller vårdcentral är det cirka två tredjedelar. I tabell 5b redovisas uppfattningarna om vårdens kvalitet och i vilken utsträckning man har kontakt med vårdcentraler själv eller som anhörig.

Även när det gäller vårdens kvalitet år 2010 gäller huvudmönstret att brukarna är mest nöjda när det gäller den medicinska kvaliteten och personalens bemötande och att de anhöriga utgör en mellangrupp. Bland dem som inte har direkt eller indirekt kontakt med vården är balansmättet ca +50. Vid bedömningen av tillgången till vård och organisationens effektivitet finns emellertid inte denna skillnad mellan grupperna utan bedömningen är i huvudsak densamma oavsett kontakt med vården. Boende i Skåne och Västra Götaland gör 2008 samma bedömning av sjukvårdens kvalitet i de fyra avseende som undersökts (Nilsson 2010a). När det gäller den medicinska kvaliteten och personalens bemötande, där det var möjligt att göra jämförelser, är resultatet detsamma också i fyra nordligaste länen (Reinholdt 2009).

Medborgarnas prioritering av service

I SOM-undersökningarna bildar, som tidigare redovisats, utvärderingsperspektivet utgångspunkten, då det är medborgarnas bedömning av hittillsvarande insatser som är det primära. Det föreligger stora skillnader mellan olika serviceområden och det har skett betydande förändringar över tid. I undersökningar som utgår från ett budgetperspektiv, då de svarande får ta ställning till om man vill öka eller minska insatserna eller om det är bra som det är, redovisas större stabilitet. Medborgarna har oförändrat velat öka insatserna inom tunga välfärdsområden (se Svallfors 1996 och 1999). En närmare jämförelse mellan de två typerna av undersökningar visar emellertid att det föreligger en metodeffekt, där inriktningen på ökade och minskade anslag ger mindre förändringar över tid, dvs. både om man är nöjd eller missnöjd med servicen kan man vilja se en utbyggd service (Johansson, Nilsson och Strömberg 2001).

Även i SOM-undersökningarna aktualiseras budgetperspektivet som ett komplement till utvärderingen av service. Efter bedömningen av servicen inom sammanlagt 30 olika verksamhetsområden ombads de svarande att prioritera servicen genom att ange vilket område *det är mest angeläget att satsa på* om ökade satsningar skulle göras, respektive vilket av serviceområdena som man tycker att *det i första hand ska minskas på* om nedskärningar av servicen skulle göras. År 2010 angav av samtliga tillfrågade i Västsverige 80 procent vad man skulle vilja satsa på och drygt 60 procent vad man i första hand skulle minska på.

I tabell 6 redovisas prioriteringarna i hela Västra Götaland 2010 av vad medborgarna i första hand skulle vilja satsa på respektive vilket serviceområde som i första hand ska minskas på om nedskärningar skall genomföras. När det gäller ökade satsningar är det tre områden som utkristalliseras, som nämnts av minst 10 procent år 2010: äldreomsorg, kommunal grundskola och möjligheten att få arbete. Äldreomsorg, och kommunal grundskola är högst prioriterade områden under hela perioden sedan 1998 och viljan att satsa på möjligheten att få arbete varierat med förhållandena på arbetsmarknaden och intog tättplatsen år 2009. Åren 2000-2004 var sjukhusvård det högst prioriterade området och det har hela tiden funnits med bland de fyra områden som i första hand skall satsas på. Vårdcentraler har också legat högt på listan över prioriterade verksamheter och tillsammans med sjukhusvård gör det vården till det av medborgarna högst prioriterade området bland alla kommunala och regionala uppgifter. Andra serviceområden som kollektivtrafik, tillgång på bostäder, barnomsorg, gator och vägar samt miljövård finns också med bland prioriterade områden men med lägre värden.

Tabell 6 Serviceområden som bör prioriteras respektive kan minskas på om nedskärningar ska göras 2010 (procent)

Satsa på		Kan minskas på	
Serviceområde	(procent)	Serviceområde	(procent)
Äldreomsorg	12	Friskola	17
Kommunal grundskola	11	Regioninformation	8
Möjligheten att få jobb	10	Kulturaktiviteter	7
Sjukhusvård	9	Idrottsanläggningar	5
Kollektivtrafik	7	Privatläkare	4
Tillgången på bostäder	6	Privattandläkare	3
Vårdcentral	4	Turism	3
Kommunal barnomsorg	4	Arbetsförmedling	2
Gator och vägar	4	Socialtjänst	2
Miljövård	2	Bibliotek	2

Kommentar: Frågans formulering sedan 2010: *Om förändringar av servicen ska göras, vilket av ovanstående serviceområden anser Du att: Det är mest angeläget att satsa på? respektive Det i första hand ska minskas på?* Frågan var tidigare uppdelad på två separata frågor. Procentbasen utgörs av antalet personer som deltagit i undersökningen.

Av de tio områden som det är mest angeläget att satsa på är tre regionala nämligen sjukhusvård, kollektivtrafik och vårdcentral medan sysselsättningen primärt är en statlig angelägenhet och övriga huvudsakligen primärkommunala. Gränserna för ansvaret för samhällsorganisationens olika nivåer är emellertid långt ifrån helt klara inom flera verksamhetsområden.

Vid bedömningen av vilka serviceområden som man i första hand bör satsa på är medborgarnas partisynpaty av mindre betydelse. Det råder stor samstämmighet över blockgränsen om att äldreomsorg, kommunal grundskola, möjligheten att få arbete och sjukhusvård är viktiga områden som bör prioriteras. Däremot är medborgarnas prioriteringar av serviceområden relaterade till ålder.

Villigheten att satsa på äldreomsorg ökar inte överraskande med stigande ålder från två procent i den yngsta åldersgruppen till över 20 procent bland de äldsta. Det är främst personer över femtio år som vill höja anslagen till äldreomsorgen medan det omvänt är de yngre som främst vill satsa på möjligheten att få jobb. Oavsett ålder är sjukhusvård ett viktigt område om nya satsningar skall göras. Prioriteringarna präglas av vilka serviceområden man i första hand är berörda av: t.ex. är det främst åldersgrupper med barn i skolåldern som vill satsa mer på den kommunala grundskolan.

Om nedskärningar av servicen skall göras vill medborgarna i första hand minska på friskolor, regioninformation samt kulturaktiviteter. Därefter kommer idrottsanläggningar, privat vård, läkare och tandläkare, samt turism. Närmare var femte svarande

i Västsverige vill i första hand minska på anslagen till friskolorna men andelen har tidigare varit högre. Av andra regionala och kommunala undersökningarna framgår att friskolorna är det oftast nämnda besparingsobjektet oavsett typ av region och kommun (Nilsson 2010a samt Persson 1999). Därefter kommer regioninformation, kulturaktiviteter och idrottsanläggningar. De områden som medborgarna anser att man i första hand kan minska på om förändringar skall göras skulle inte ge stora besparingar i budgeten utan är snarast ett uttryck för vad man anser vara icke nödvändiga utgifter.

Tabell 7 Serviceområden som kan minskas på och partisympati 2010 (procent)

Partisympati:	Friskola	Region information	Kultur-aktiviteter	Antal
V	30	8	5	130
MP	23	8	3	311
S	24	7	6	727
C	11	10	7	130
FP	20	11	6	267
KD	11	8	10	121
M	12	11	11	991
SD	14	2	15	111
Samtliga	18	9	8	2884

Kommentar: För frågans formulering se tabell 5. Partisympati avser bästa parti.

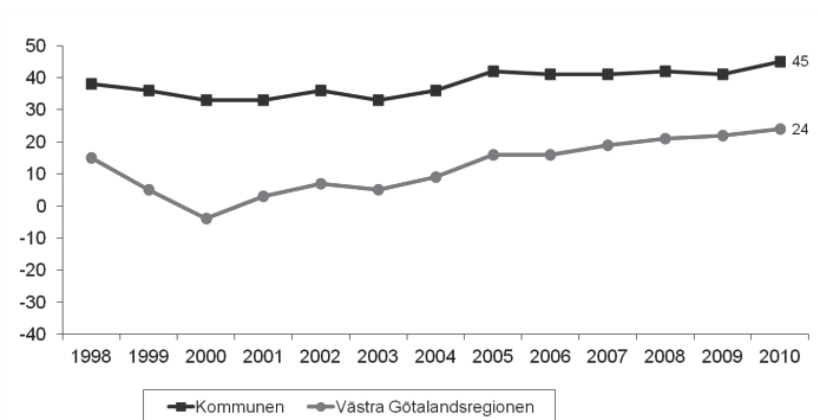
Vid periodens början var ställningstaganden till vilka serviceområden som kan minskas på i större utsträckning präglade av ideologi, där inställningen till offentligt – privat slog igenom. År 2010 är friskolorna det oftast nämnda besparingsobjektet bland alla partiernas sympatisörer utom bland SD sympatisörer där kulturaktiviteter kommer före. Nivån varierar från 30 procent bland V-sympatisörer, 20-25 procent bland S-, MP- och FP-sympatisörer och ca 10 procent bland övriga partiernas sympatisörer. Över blockgränserna finns stora likheter mellan partiernas sympatisörer, också när det gäller bedömningen att besparingar kan göras inom regioninformation, kultur och turism. Mp- och V-sympatisörer är dock mindre benägna att minska på kulturanslagen.

Service och demokrati på regional nivå

Bedömningen av olika serviceområden präglas av egen närhet till service, brukarrollen, vilket också återspeglas vid prioriteringen av service. Den mer allmänna bedömningen av servicen som helhet präglas emellertid av också andra överväganden.

Över tid är bedömningen av kommunens service i den kommun där man bor som helhet förhållandevis stabil i Västra Götaland, men det förekommer stora avvikelser i kommuner som präglats av kris och bristande förtroende för kommunledningen där också bedömningen av service påverkats negativt (Granqvist 2004; Norén Bretzer 2002). Samma tendens kommer till uttryck vid bedömningen av Västra Götalandsregionens service som helhet under de första åren med en bottennotering år 2000, som präglades av ekonomisk och politisk kris. Bilden av regionen påverkade också bedömningen av den verksamheten som regionen bedrev. Med den ekonomiska och politiska stabiliseringen blir därefter synen på Västra Götalandsregionens samlade service stegvis mer positiv.

Figur 1 Bedömningen av servicen som helhet i kommunen respektive Västra Götalandsregionen 1998-2010 (balansmått)

Drygt 70 procent av de tillfrågade i den västsvenska SOM-undersökningen 2010 har en uppfattning om regionens samlade service men en tredjedel anser att den varken är bra eller dålig. Det innebär att det bara är drygt en tredjedel som gör bedömningen att den är bra eller dålig men med en klar positiv övervikt.

Statsvetaren Staffan Kumlin har analyserat hur de personliga erfarenheterna av välfärdsstaten påverkar politiskt förtroende och ideologi och betonar betydelsen av olika välfärdsinstitutioners funktionssätt (Kumlin 2004). Även missnöje med välfärdsstatens service påverkas av institutionella betingelser och missnöje påverkar det politiska handlandet (Solveid 2009). Ett genomgående resultat är att medborgarnas kontakt med och erfarenheter av välfärdsstatens institutioner är en faktor av betydelse när det gäller att förklara politiska attityder och politiskt beteende i ett demokratiskt samhälle med en utbyggd välfärdsstat.

Avslutningsvis skall förhållandet mellan bedömningen av service och hur nöjd man är med demokratin diskuteras med fokus på den regionala och lokala nivån. Det finns ett klart samband mellan bedömningen av det politiska systemets output och hur regionen och kommunen fungerar som politiskt system. De som anser att regionens service som helhet fungerat bra är också nöjda med hur den regionala demokratin fungerar (tau-b 0,30). Sambandet mellan service och demokrati gäller också för kommunerna (tau-b 0,35).³

Av den förhållandevis lilla gruppen som gör bedömningen att regionens service fungerat dåligt är det närmare två tredjedelar som inte är nöjda med demokratin i Västra Götalandsregionen. Ju bättre man anser att regionens service fungerat ju mer nöjd är man också med demokratin. Bland dem som tycker att regionens service fungerat bra är närmare nio av tio också nöjda med den regionala demokratin. Av dem som inte har någon uppfattning eller väljer mittalternativet ”varken bra eller dålig” är cirka 70 procent nöjda med demokratin, vilket är detsamma som gäller för alla svarande.

Medborgarnas bedömning av service påverkar hur nöjd man är med den regionala demokratin och i denna mening är servicedemokratin starkt levande. *Service demokrati* betonar politikens resultat. För bedömningen av det politiska systemet och dess sätt att fungera blir följaktligen medborgarnas inställning till den verksamhet som bedrivs och den service som tillhandahålls ett viktigt kriterium (Westerståhl 1956; 1995; jfr Pettersson 2011).

Det är tillämpat på det kommunala politiska systemet som Westerståhls demokratibegrepp konkretiserats och preciserats (Boström 1988). Utgångspunkten är att i ett samhälle som det svenska innebär demokrati *representativ demokrati* och överordnade värden är fri åsiktsbildning och folkviljans förverkligande. Fri åsiktsbildning har karaktären av grundförutsättning som skall vara uppfylld för att ett styrelseskick över huvud taget skall kunna kallas demokratiskt medan folkviljans förverkligande kan förverkligas i olika utsträckning i olika typer av system. Westerståhl hävdar att relationen mellan väljare och valda inte bara skall karaktäriseras av förtroende och ansvarsutkrävande, utan det ställs också krav på att folkets åsikter skall prägla politikens innehåll. (Westerståhl 1971)

Av medborgarundersökningarna framgår en principiellt viktig skillnad när det gäller åsiktsmönstren när det gäller inställningen till den offentliga sektorns omfattning, skattens höjd samt offentlig eller privat verksamhet å ena sidan och bedömningen av service å den andra. Den förstnämnda typen av frågor är vänster – högerfrågor där partisympati och ideologi är avgörande, medan bedömningen av service framför allt bestäms av brukarrollen, där egen erfarenhet är viktigast och partisympati är av mer begränsad betydelse.

Den utbyggda välfärdsstaten innebär att alla människor nyttjar offentliga tjänster men vilka serviceområden som man kommer i kontakt med varierar under livs-cykeln. Brukarrollen aktualiserar kontakter och behov av att kunna påverka, som inte nödvändigtvis sammanfaller med väljarrollen och möjligheten att kunna utöva

inflytande över politikens innehåll på valdagen genom att rösta och vara med och utse dem som skall styra kommunen, regionen/landstinget, Sverige och EU.

Noter

- ¹ Genomgående används uttrycket bedömning av service och inte serviceattityder eftersom det kognitiva elementet är stort
- ² I kranskommunerna ingår endast kommuner i Västra Götaland dvs. ej Kungälv. För uppgifter om indelningen i delregioner se metodkapitlet i denna volym.
- ³ Tau-b är ett sambandsmått som kan anta värden från +1 till -1. Vid beräkningen av sambandet har gruppen *ingen uppfattning* vid bedömningen av service utslutits.

Referenser

- Andersson, Ulrika (2006) 'Rör inte vårt akutsjukhus'. I Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser – Västsverige*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Asp, Kent (1986), *Mäktiga massmedier. Studier i politisk opinionsbildning*. Stockholm: Akademilitteratur.
- Bendz, Anna (2011) 'Att välja vård – Västsvenskarna och vårdvalet'. I Nilsson, Lennart (red) *Västsvensk demokrati i tid och rum*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Björck, Henrik (2008) *Folkhemsbyggare*. Stockholm: Atlantis.
- Boström, Bengt-Ove (1988) *Samtal om demokrati*. Lund: Doxa.
- Dahlberg, Magnus och Vedung, Evert (2001) *Demokrati och brukarutvärdering*. Lund: Studentlitteratur.
- Elmqvist, Tobias och Bergström, Annika (2011) *Västra Götaland 2010. Resultat från SOM-undersökningen 2010. SOM-rapport 2011:28*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Esping-Andersen, Gøsta (1990) *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press.
- Esping-Andersen, Gøsta (2002) 'Towards the Good Society, Once Again?' In Esping-Andersen, Gøsta m.fl. (2002) *Why we need a New Welfare State*. Oxford: University Press.
- Esping-Andersen, Gøsta (2009) *The Incomplete Revolution. Adapting to women's new roles*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Esaiasson, Peter och Håkansson, Nicklas (2002) *Besked i kväll! Valprogrammen i svensk radio och TV*. Stockholm: Stiftelsen Etermedierna i Sverige.
- Granqvist, N (2004) *Kommunundersökningen. Stenungsund 2004*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

- Hartman, Laura (red) (2011) *Konkurrensens konsekvenser. Vad händer med svensk välfärd?* Stockholm: SNS Förlag.
- Håkansson, Anders (red) (1997) *Folket och kommunerna. Systemskiftet som kom av sig*. Rapport nr 1997:1. Stockholm: Statsvetenskapliga institutionen, Stockholm universitetet.
- Höglund, Lars och Wahlström, Eva (2011) 'Bibliotek och läsande, mellan digitala och fysiska medier'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, Bengt (1998) *Nyheter mitt ibland oss. Kommunala nyheter, personlig erfarenhet och lokal opinionsbildning*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Johansson, Bengt (2008) 'Rättvisande nyhetsmedier?'. I Nilsson, Lennart och Johansson, Susanne (red) *Regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, B (2010) 'Skönmålning eller svartmålning? Uppfattningar om mediernas bevakning av Samhällsfrågor'. I Nilsson, Lennart (red) *En region blir till*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, Folke, Nilsson, Lennart och Strömberg, Lars (2001) *Kommunal demokrati under fyra decennier*. Malmö: Liber.
- Johansson, Susanne, Antoni, Rudolf och Nilsson, Lennart (2007) *Samhälle Opinion Massmedia, Västra Götaland 2008*.
- Kuhnle, Stein och Solheim, Liv (1985) *Velferdsstaten – vekst og omstilling*. Oslo: Tano Aschenhoug.
- Kumlin, Staffan (2004) *The Personal and the Political. How Personal Welfare State Experiences Affect Political Trust and Ideology*. Göteborg Studies in Politics 78, Göteborg University.
- Lidström, Anders (red) *Kan norra Sverige regionaliseras. Beslutsprocesser och medborgarperspektiv*. Umeå: Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.
- Naurin, Elin (2009) *Promising Democracy. Parties, Citizenship and Election Promises*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart (1996) 'Medborgarna och servicedemokratin'. I Rothstein, Bo och Särllvik, Bo (red) *Vetenskapen om politik*. Festskrift till professor emeritus Jörgen Westerståhl. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart (2010a) 'Välfärd och service på lokal och regional nivå i Skåne'. I Johansson, Susanne (red) *Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart (2010b) 'Välfärd och service på lokal och regional nivå'. I Nilsson, Lennart (red) *En region blir till*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart (2011) 'Välfärdsopinion – valåret 2010'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg:

- SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Norén Bretzer, Ylva (2002) 'Kommunalt förtroende – inte alltid stig-beroende'. I Nilsson, Lennart (red) *Flernivådemokrati i förändring*, SOM – rapport nr 27. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Persson, Jonas (1999) *Storstadsregionens kontraster. Kommunundersökningarna i göteborgsregionen 1996-1998*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Petersson, Olof m.fl. (2002) *Demokrati utan ansvar*. Demokratirådets rapport 2002. Stockholm: SNS Förlag.
- Petersson, Olof (2011) *Statsvetaren. Jörgen Westerståhl och demokratin århundrande*. Stockholm: SNS Förlag.
- Pettersen, P A och Rose, L E (1997), 'Den norske kommunen: Hva politikerne ønsket og hva ønsker folket?' I Baldersheim, Harald m.fl. (red) *Kommunalt selvstyre i velferdsstaten*. Oslo: Tano Aschenhoug.
- Reinholdt, Sofia (2009) 'Norrlänningarna och hälso- och sjukvården'. I Lidström, Anders (red) *Kan norra Sverige regionaliseras. Beslutsprocesser och medborgarperspektiv*. Umeå: Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.
- Solveid, Maria (2009) *Voices from the Welfare State. Dissatisfaction and Political Action in Sweden*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Svallfors, Stefan (1996) *Välfärdsstatens moraliska ekonomi. Välfärdsopinionen i 90-talets Sverige*. Umeå: Borea.
- Svallfors, Stefan (1999) *Mellan risk och tilltro. Opinionsstödet för en kollektiv välfärdsolitik*. Umeå Studies in Sociology No 114, Umeå universitet.
- Tarschys, Daniel (1978) *Den offentliga revolutionen*. Stockholm: LiberFörlag.
- Utvärderingsprogrammet Västra Götalandsregionen. Förteckning över publikationer 1999-2011*.
- Westerståhl, Jörgen (1956) Servicedemokrati. *Dagens Nyheter* 1956-08-04.
- Westerståhl, Jörgen (1971) *Ett forskningsprogram. Den kommunala självstyrelsen 1*. Almqvist & Wiksell.
- Westerståhl, Jörgen (1995), Servicedemokratis fall. *Göteborgs-Posten* 1995-07-30.
- www.kvalitetsregister.se

FÖRTROENDE FÖR OLIKA GRUPPER

LENNART WEIBULL

Vad är det som gör att vi får förtroende för andra människor? Vad betyder personliga egenskaper, kompetens, yrkesbakgrund och varifrån man kommer? Eller bygger förtroende bara på en allmän och odefinierbar känsla? Det är frågor som framför allt psykologer sysslat med. De har pekat på att närhet är en viktig faktor, oavsett om den är social eller geografisk: den som man kan identifiera sig med åtnjuter vanligen större förtroende än den som är obekant (Kassin m fl, 2011).

Även om det givetvis finns variationer i människors förtroende för andra brukar Sverige beskrivas som ett land där människor litar på varandra. En mycket stor majoritet av svenskar i olika undersökningar menar att man kan lita på andra människor (t ex Rothstein, 2010, 2011). I Sverige har vi också, särskilt i jämförelse med andra länder, ett stort förtroende för samhällets institutioner: av de 21 samhällsinstitutioner som mättes i den nationella SOM-undersökningen 2010 hade 17 en övervikt för stort förtroende hos den svenska allmänheten. Det hindrar inte att det kan finnas betydande skillnader i institutionsförtroendet beroende på såväl personlig erfarenhet som ideologisk orientering (Holmberg och Weibull, 2011).

Betydelsen av samspelet mellan institutionsförtroende och individförtroende är en viktig utgångspunkt för förståelsen av hur olika yrkesgrupper bedöms. Det är självklart att förtroendet för en viss samhällsinstitution påverkar hur individerna inom institutionen bedöms. Tidigare analyser har dock visat att det ibland finns skillnader i individbedömning och institutionsbedömning mellan olika områden, t ex att förtroendet för lärare är något högre än förtroendet för skolan, medan förtroendet för journalister är lägre än förtroendet för massmedierna (Holmberg och Weibull, 2005). Samtidigt finns det en gemensam nämnare mellan institutions- och individbedömning i att närhetsfaktorn ofta är av stor betydelse: det man har erfarenhet av åtnjuter som regel större förtroende än annat. Det hindrar emellertid inte att personer som saknar erfarenhet på andra grunder – t ex verksamhetens upplevda betydelse eller genom påverkan av den allmänna opinionen – kan uttrycka stort eller litet förtroende för en institution eller grupp (Elliot, 1997). Förklaringar till variationer i politiskt förtroende har visats främst ha sin förklaring i institutionella faktorer (Norén-Bretzer, 2005).

Syftet med artikeln är inte att jämföra förtroendet för samhällsinstitutioner och yrkesgrupper – det saknas i huvudsak underlag för att göra en sådan jämförelse – utan att redovisa de förtroendebedömningar som svarspersonerna har gjort i den västsvenska SOM-undersökningen och tolka dessa i ljuset av dels vad vi vet om

institutionsförtroende, dels att belysa dem utifrån närhetsfaktorn. Två frågor står således i centrum, där tonvikten ligger på den senare:

- Vilket förtroende har västsvenskarna för olika yrkesgrupper och i vad mån överensstämmer det med förtroendet för motsvarande samhällsinstitution?
- Vad betyder erfarenheten av yrkesgruppen för hur mycket förtroende den åtnjuter?

Belysningen av de två frågorna bygger på data från den västsvenska SOM-undersökningen.¹ Motivet att ställa denna typ av förtroendefrågor inte bara i nationella undersökningar utan även i regionala är att det möjliggör att analyserna kan relateras till faktiska förhållanden. På nationell nivå blir förtroendet av naturliga skäl mera abstrakt, men inom en region kan det kopplas till hur olika verksamheter fungerar.

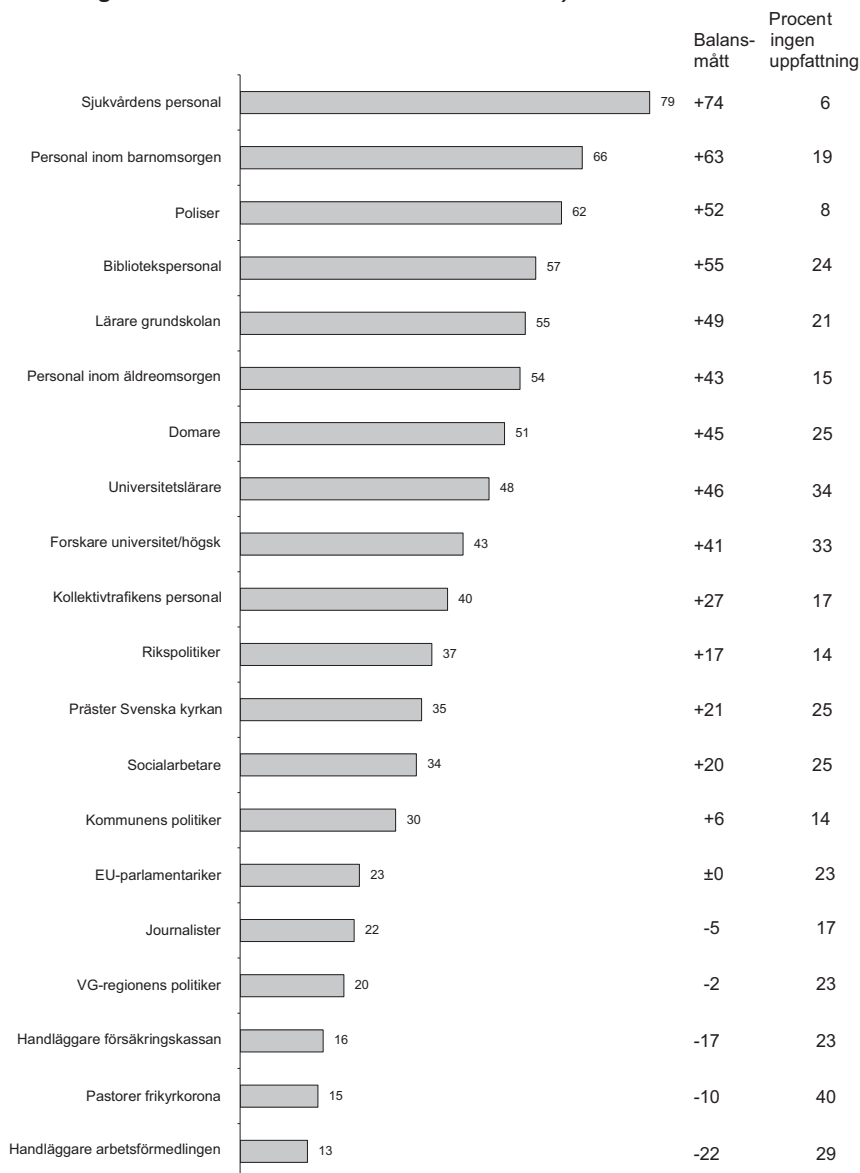
Förtroende 2010

I den västsvenska SOM-undersökningen gäller frågan om förtroende vilket förtroende svarspersonerna hade för hur vissa ”grupper sköter sitt arbete”.² Frågan har ställts under ett flertal år, men de grupper som har fått bedömas varierar något mellan olika undersökningar. Frågeformuleringen är allmänt vag och talar således bara om ”grupper” och varje grupp blir således definierad av ett svarsalternativ. I motsats till frågan om förtroende i den nationella SOM-undersökningen gäller det inte här institutioner eller verksamheter utan de personer som är knutna till institutionerna. Det har visserligen gjorts mindre förändringar i fråga om vilka grupper förtroendefrågan täckt in men i princip gäller den beslutsfattare inom politik och offentlig verksamhet på både lokal, regional och nationell nivå. Dessutom har frågan även avsett journalister med motivet att de är ett slags offentlighetens granskare (Nilsson, 2009). Det ska i sammanhanget noteras att frågan inte avser specifika yrkesgrupper eller professioner utan med några få undantag personalen inom olika områden.

De 20 grupper som ingick i 2010 års undersökning omfattar i huvudsak de nämnda huvudgrupperna. Vid sidan av dessa har även präster och pastorer respektive universitetslärare och forskare inkluderats i syfte att få nivåjämförelser med helt andra typer av yrkesgrupper. Alternativerna är på några punkter något olika formulerade, en del yrkeskategorier är således mera specificerade som exempelvis ”Handläggare vid Försäkringskassan”³ medan de flesta andra är allmänna som t ex ”Kollektivtrafikens personal”. Att alternativerna är formulerade på något olika sätt måste vägas in vid tolkningen av resultaten.

Trots att det finns klara skillnader mellan olika typer av grupper är första steget i redovisningen att ändå försöka ge en helhetsbild av förtroendet för de olika grupperna. I figur 1 finns en sådan uppställning som ger den samlade fördelningen inklusive dem som direkt anger att de saknar uppfattning. I figuren finns det tre värden angivna: andel som uppger att de har minst ganska stort förtroende, ett balansmått som anger andelen stort förtroende minus andelen litet förtroende⁴ och andelen som uppger att de inte har någon uppfattning.

Figur 1 Förtroende för olika grupper, Västra Götaland 2010 (procent mycket + ganska stort förtroende samt balansmått)

Kommentar: Balansmättet anger andelen mycket + ganska stort förtroende minus andelen mycket + ganska litet förtroende. Det kan variera mellan +100 (alla har stort förtroende och -100 (alla har litet förtroende). De som svarar att de saknar uppfattning och de som anger varken stort eller litet förtroende ingår inte i mättet).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2010.

En första fråga är i vad mån allmänheten har någon uppfattning om de olika grupperna. Anser man sig tillräckligt orienterad för att kunna ta ställning? Svartalernativet "Ingen uppfattning" är ett sätt att fånga upp dem som anser sig inte kunna bedöma respektive yrkesgrupp. Det visar sig där att några yrkesgrupper särskilt utmärker sig genom att omkring en tredjedel av de svarande eller fler saknar uppfattning. Det är pastorer i frikyrkorna, universitetslärare och forskare på universitet och högskolor. Det är även relativt många som inte anser sig kunna bedöma grupper som handläggare på Arbetsförmedlingen, domare, präster i Svenska kyrkan och socialarbetare. Resultatet är knappast oväntat, eftersom det rör sig om grupper en majoritet av allmänheten rimligen sällan eller aldrig kommer i kontakt med. Möjligen kan det därför överraska att det trots allt är så många som har en uppfattning, men det ska då ånyo understrykas att man kan ha en uppfattning även om man saknar personlig erfarenhet av gruppen.

De grupper som har lägst andel "Ingen uppfattning" är sjukvårdens personal och poliser. Även i fråga nationella och kommunala politiker är det få som saknar uppfattning, liksom beträffande personal inom äldreomsorgen.

När det gäller förtroendet är grupperna i figuren rangordnade efter andelen mycket eller ganska stort förtroende. Andelarna kan betecknas som ett slags social förtroendebas för respektive grupp, eftersom de är beräknade på samtliga svarande, alltså även inklusive dem som saknar uppfattning. Med ett sådant sätt att räkna är det sju av grupperna för vilka mer än hälften av svarspersonerna har stort förtroende. Sjukvårdens personal ligger närmast i en klass för sig med nästan 80 procent som anger stort förtroende, barnomsorgens personal och poliser ligger på över 60 procent medan bibliotekspersonal, lärare i grundskolan, äldreomsorgens personal och domare ligger på mellan 51 och 57 procent. I botten med under en fjärdedel stort förtroende finns EU-parlamentariker, journalister, regionala politiker, handläggare på Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen samt pastorer i frikyrkorna. I mitten finns bland andra universitetslärare, rikspolitiker och kollektivtrafikens personal.

Den tredje siffran är balansmättet. Detta väger in även den andel som svarat att de har mycket eller ganska litet förtroende för respektive grupp. Exempelvis ska balansmättet för sjukvårdens personal indirekt förstås så att +74 innebär att 5 procent har litet förtroende (79 procent stort förtroende minus 5 procent litet förtroende ger +74).⁵ Det vi kan se är att 14 av de 20 grupperna ligger på plus, alltså att det är fler som har stort än som har litet förtroende. Vi kan också konstatera att rangordningen blir ganska lik den som gäller för andelen stort förtroende. Det finns några grupper som avviker något – det är bibliotekspersonal, präster och pastorer som har relativt sett högre balansmått, eftersom det bland de svarande är något färre på litet förtroende, men skillnaderna är små.

Rangordningen kan för flera av grupperna jämföras med motsvarande förtroendebedomning av den institution gruppen arbetar inom. Det visar en stor likhet. Av samhällsinstitutionerna kommer sjukvården och polisen bland de högsta, liksom

även domstolarna, i botten finns bland annat EU-institutionerna samt Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen (Holmberg och Weibull, 2011). I jämförelse med institutionsmätningen kommer lärare i grundskolan något högre än grundskolan och präster i Svenska kyrkan högre än Svenska kyrkan som institution, vilket är samma mönster som visat sig i tidigare analyser (Holmberg och Weibull, 2005). Tendensen är det omvända för universitetslärare och journalister; universitet som samhällsinstitution och massmedierna ligger högre än dessa grupper. Jämförelserna ska dock tolkas med viss försiktighet, eftersom det rör sig om två olika undersökningar och att frågekonstruktionerna skiljer sig något åt.⁶

Det är av särskilt intresse att se närmare på det inbördes förhållandet mellan de offentliga verksamheterna. Det visar sig att dessa fördelar sig över hela skalan. I toppen finns sjukvårdens personal, personal inom barnomsorgen och bibliotekspersonal samt lärare i grundskolan, i botten finns socialarbetare och handläggare på Försäkringskassan och på Arbetsförmedlingen. Skillnaden ska förstås mot bakgrund av de olika verksamheternas karaktär. De som ligger i toppen av listan är vad som brukar kallas tjänsteproducerande, de ger löpande service åt alla berörda, de som ligger i botten är behovsprövande myndigheter som avgör om stöd ska ges eller ej. Det är naturligt att de förra åtnjuter ett större förtroende än de senare och bekräftar tidigare analyser (Kumlin, 2002). Den grupp som möjligen avviker något är personal inom äldreomsorgen som kunde förväntats ha haft ett något större förtroende.

Det går även att belysa betydelsen av verksamhetens karaktär genom att göra vissa direkta jämförelser mellan institutions- och gruppförtroende. Inom ramen för den västsvenska SOM-undersökningen 2010 finns möjlighet till jämförelser i fråga om Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och polisen, eftersom det i undersökningen även ingick i en fråga om bedömningar av olika myndigheters sätt att sköta sin verksamhet.⁷ Resultatet visar inte oväntat på ett mycket starkt samband: de som anser att verksamheten inom myndigheten sköts på ett bra sätt har också ett stort förtroende för myndighetens personal (tabell 1).

När vi jämför bedömningarna av de tre myndigheterna framgår att sambandet är något större för polisen än för de övriga två. Det framgår också att det bland dem som tycker att Försäkringskassan sköter sin verksamhet bra har var tionde litet förtroende för handläggarna; det är en högre andel än för särskilt polisen, där det endast gäller var femtonde svarande. När det gäller polisen finns även en grupp av dem som är kritiska till hur polisverksamheten sköts, men som har förtroende för poliser (7 procent). Det stora förtroendet för poliser indikeras även av att det bland dem som saknar uppfattning av hur respektive verksamhet sköts är det poliser som värderas klart högst. Resultaten måste dock tolkas med viss försiktighet, eftersom ordet handläggare möjligen kan uppfattas som mer abstrakt än yrkesbenämningen polis och därför kan vara svårare att ta ställning till.

Tabell 1 Förtroendet för tre grupper efter hur myndigheters verksamhet bedöms, Västra Götaland 2010 (procent)

	Anser att verksamhetens sköts			Ingen uppfattning
	Bra	Varken eller	Dåligt	
Förtroende för handläggare på Arbetsförmedlingen				
Mycket stort	9	1	0	0
Ganska stort	43	10	3	5
Varken eller	28	45	16	15
Ganska lite	8	21	34	6
Mycket lite	2	7	36	3
Ingen uppfattning	10	16	11	71
Totalt	100	100	100	100
Antal svar	442	681	1 076	752
Förtroende för handläggare på Försäkringskassan				
Mycket stort	9	1	1	1
Ganska stort	39	13	4	5
Varken eller	32	52	20	14
Ganska lite	5	16	31	5
Mycket lite	2	4	35	3
Ingen uppfattning	13	14	9	72
Totalt	100	100	100	100
Antal svar	650	647	1 198	555
Förtroende för polisen				
Mycket stort	24	3	1	5
Ganska stort	57	25	6	23
Varken eller	13	51	22	17
Ganska litet	2	12	37	1
Mycket lite	0	3	28	0
Ingen uppfattning	4	6	6	54
Totalt	100	100	100	100
Antal svar	2 041	480	318	218

Kommentar: Frågan om hur myndigheten bedöms sköta sin verksamhet här en skala Mycket bra, Ganska bra, Varken bra eller dåligt, Ganska dåligt, Mycket dåligt, Ingen uppfattning och känner inte till myndigheten (fråga 29 i bifogat formulär). Det senare alternativet har exkluderats i denna analys.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2010.

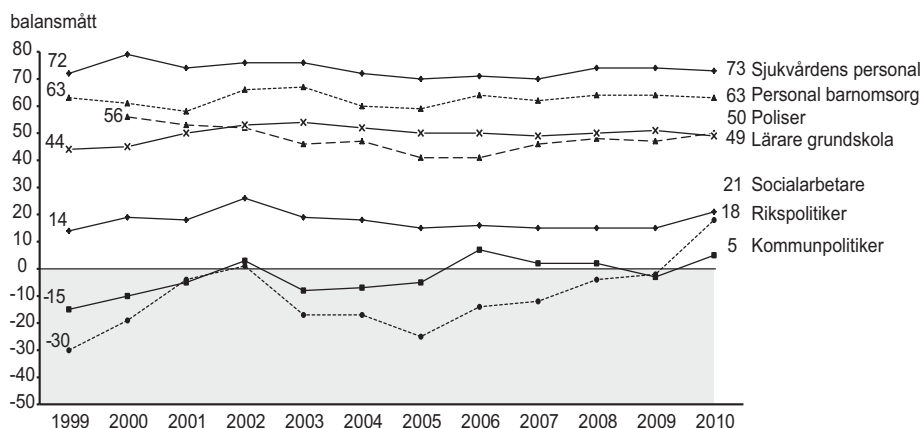
Några förändringsmönster

Det finns även möjlighet att belysa förändringar över tid. För flertalet grupper har förtroendet mätts sedan 1999 (Elmquist och Bergström, 2011; jfr Elmquist, 2011). I figur 2 redovisas balansmättet för ett urval av grupperna för hela perioden. De problem som kan finnas med formuleringar av alternativen när det gäller jämförelser ett enskilt år bortfaller här, eftersom endast grupper med likalydande alternativ varje år ingår i jämförelsen.

Det allmänna intrycket är att de olika gruppernas förtroendebas är förhållandevis stabil över tid. Sjukvårdens personal har genomgående den största förtroendebasen med relativt små förändringar mellan åren.⁸ Det kan möjligen noteras att poliser hade en något svagare förtroendebas i mitten av den redovisade perioden, särskilt 2005 och 2006, medan lärare i grundskolan ökade sin bas i början av perioden. Det är svårt att bedöma vad som kan vara förklaring till en sådan temporär nedgång, men mycket talar för att särskilda händelser kan ha haft betydelse. Troligen är det också förklaringen i den temporära uppgången för socialarbetare mellan 2000 och 2002. Några större omkastningar i rangordningen har dock inte skett mellan åren.

I jämförelse med hur förtroendet för motsvarande institutioner förändrats över tid finns det inga större skillnader. Den ökning som noteras för grundskolans lärare liknar en motsvarande ökning för grundskolan i den nationella institutionsmätningen, medan däremot den temporära nedgången för poliser saknar motsvarighet när det gäller polisen som institution. Möjligen kan de så kallade Göteborgshändelserna 2001 bland västsvenskarna ha påverkat förtroendet för polisen (Nilsson och Weibull, 2002).

Figur 2 Förtroendet för några olika grupper, Västra Götaland 1999-2010 (balansmätt)

Kommentar: Om balansmätt se anmärkning till figur 1.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1999-2010.

I motsats till stabiliteten i förtroendet för dessa grupper framkommer ett annat mönster när det gäller politiker, både i Västsverige och nationellt. Således ligger västsvenskarnas förtroende för rikspolitiker 2010 på ett klart plus i balansmått (+18), vilket dessutom är periodens klart högsta värde. Under hela perioden finns det också en uppgångstrend för både riks- och kommunpolitiker – liksom för övriga politikergrupper som inte redovisas i figuren. Förtroendet för rikspolitiker har sedan 2005 ökat med inte mindre än 48 balansmåttensenheter; kommunpolitikerna uppvisar inte samma ökning men balansmåttens enheter ligger även för dessa genomsnittligt högre för den senare delen av perioden.

En viktig förklaring till rikspolitikerens högre förtroende 2010 är att det är ett valår, då politiker blir mer synliga vilket bidrar till ökat förtroende (Holmberg, 1994); tendensen är densamma 2002, men var inte alls lika tydlig 2006. Uppgången 2010 var anmärkningsvärt stor och visar sig vara nära kopplad till ett ökat förtroende för regeringen bland annat som en följd av den ekonomiska krisen (Holmberg och Weibull, 2011). Att alla politikergrupper ökar de senaste åren kan samtidigt vara uttryck för en starkare tro på politikens möjligheter när samhällsekonomin har problem. Det kan i sammanhanget nämnas att år 2010 åtnjuter flertalet politikergrupper ett större förtroende än journalister, vilket inte varit fallet i de tidigare mätningarna.⁹

Två yrkesgrupper som bara mätts under kortare tid, personal inom Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, har de senaste åren fått ett klart minskat förtroende. Som framgår i analysen kan delar av nedgången troligen förklaras av den de senaste årens kritiska debatt om arbetsmarknadsåtgärder och socialförsäkringssystem.¹⁰

Förtroendets dimensioner

Det vi kallar förtroendebasen ger en bild av hur starkt förtroendet för de olika grupperna är bland samtliga svenskar. I det följande ska vi begränsa oss till dem som anger att de har en uppfattning – alltså inte inkludera dem som svarar *Ingen uppfattning*. Den rangordning i förtroende som nu visar sig avviker inte särskilt mycket från den tidigare redovisningen baserad på balansmått. I figur A1 – sist i artikeln – redovisas en översiktlig bild. Det är även här 14 av de 20 institutionerna som har en övervikt för stort förtroende i förhållande till litet förtroende. Vi kan här tydligare se att det går en relativt klar gräns mellan de nio grupper som bland svars personer med uppfattning åtnjuter störst förtroende och de övriga. För flertalet av dem på övre delen av listan är det bara några få procent av allmänheten som hyser litet förtroende; enda avvikelserna är polisen där andelen för litet förtroende ligger över tio procent.

För de sju grupper som ligger i botten av rangordningen hyser mer än en fjärdedel av dem som har en uppfattning om gruppen litet förtroende. Det finns dock ingen grupp för vilken fler än 50 procent har litet förtroende.

Tidigare studier har visat att förtroendebedömningar av detta slag har klart positiva inbördes samband (Holmberg och Weibull, 2011). De som har stort förtroende för en institution eller grupp har det vanligen även för andra. En genomgång av

korrelationerna mellan de 20 grupperna ger samma bild. Inget samband är negativt och att endast några få korrelationer ligger på .10 eller lägre (Pearson's r). Bland de senare finns bland annat sambandet mellan förtroendet för bibliotekspersonal och politiker och förtroendet för universitetslärare och pastorer i frikyrkan. Flertalet av korrelationerna ligger relativt högt, ofta mellan .30 och .40. Det är samma mönster som i tidigare analyser av gruppförtroende i tidigare Väst-SOM-undersökningar (Nilsson, 2009).

Tabell 2 Dimensioner i förtroendet för olika grupper, Västra Götaland 2010 (faktorladdningar)

	Vård, skola omsorg	Politik	Kunskap & kultur	Socialt	Religion
Personal barnomsorg	.84	.10	.18	.09	.10
Personal omsorg	.80	.06	.05	.18	.10
Sjukvårdens personal	.73	.20	.16	.05	-.01
Lärare grundskola	.57	.06	.45	.15	.11
Rikspolitiker	.06	.85	.15	.17	.05
VG-regionens politiker	.13	.80	.10	.21	.12
EU-parlamentariker	.00	.78	.15	.11	.14
Kommunens politiker	.18	.75	-.01	.15	.13
Universitetslärare	.31	.08	.78	.07	.02
Forskare universitet/högskola	-.00	.15	.78	.08	.13
Bibliotekspersonal	.49	-.06	.56	.02	.09
Domare	.28	.32	.52	.30	.09
Handläggare Försäkringskassan	.08	.21	.06	.85	.14
Handläggare Arbetsförmedlingen	.08	.21	.06	.85	.14
Socialarbetare	.38	.19	.22	.60	.10
Pastorer frikyrkorna	.07	.13	.00	.19	.88
Präster Svenska kyrkan	.14	.19	.17	.06	.85
Journalister	.08	.17	.29	.34	.39
Kollektivtrafikens personal	.39	.06	.29	.36	.12
Poliser	.33	.24	.43	.34	.08
Förklarad varians	16%	15%	13%	13%	9%

Kommentar: Faktoranalys, Kaiser's kriterium och varimaxrotering. Bygger endast på dem som har en uppfattning.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2010.

Att vissa korrelationer ligger högt är förväntat, eftersom de grupper som bedömts i viss utsträckning kan klassificeras efter område. En majoritet av dem som har högt förtroende ligger inom vad som kan kallas "Vård, skola, omsorg", men där finns även "Kunskap och kultur". Politikergruppen ligger relativt väl samlad i mitten av listan. Det är därför rimligt att anta att också bedömningarna av de olika grupperna skall falla ut på ett liknande sätt. En explorativ faktoranalys ger också i huvudsak ett sådant resultat. Det faller ut fem tämligen entydiga faktorer som kan rubriceras Vård, skola och omsorg, Politik, kunskap och kultur, Socialt och Religion, där de interna korrelationerna i förtroendebedömningarna är särskilt starka (tabell 2). Utfallet visar på klara likheter med de dimensioner som brukar kunna urskiljas i förtroendebedömningar av motsvarande samhällsinstitutioner (Holmberg och Weibull, 2011).

Samtidigt kan vi se att dimensionsanalysen inte på alla punkter är tydlig. Tre grupper faller inte på något självklart sätt in i någon av de fem huvuddimensionerna – journalister, poliser och kollektivtrafikens personal. Förtroendet för kollektivtrafikens personal har positiva samband med både Vård, skola, omsorg och med Socialt, om än inte särskilt höga, och poliser på vad som kallas Kunskap och kultur. Möjligen kan vi använda dessa förhållandevis svaga sambandsmönster för vår tolkning av huvuddimensionerna. De ger en bild av att Vård, skola och omsorg är en faktor som är kopplad till välfärd, Socialt ligger närmare vad vi kan kalla samhällsservice och Kultur och kunskap framträder som något slags samhällsbärande grupper; den senare tolkningen förstärks av att som synes även lärare i grundskolan laddar förhållandevis högt.

De dimensioner som faller ut i en faktoranalys ska alltid tolkas med stor försiktighet, särskilt då utfallet inte är helt entydigt. Samtidigt är det trots allt ett tydligt mönster för att Vård, skola och omsorg värderas på ett likartat sätt, liksom även de olika politikergrupperna. Detta är också helt i linje med vad vi vet från tidigare studier.

Förtroendets sociala bakgrund

Människors förtroende för olika yrkesgrupper och typer av politiker varierar beroende på bakgrund. I likhet med andra studier av allmänhetens förtroende har kvinnor i stort sett genomgående ett större förtroende än vad män har (tabell 3). Av de 20 grupperna har kvinnor minst tre procentenheters större förtroende än män för 14; de enda grupper där män har större förtroende än kvinnor är i fråga om rikspolitiker och sjukvårdens personal. De största differenserna finner vi för bibliotekspersonal och lärare i grundskolan, där kvinnornas förtroende är tio procentenheter större än männens. Samma tendens finns även för universitetslärare och präster i Svenska kyrkan. Det finns dock inga så drastiska skillnader mellan män och kvinnor att det leder till någon större omkastning i rangordningen mellan grupperna.

Beträffande förtroendebedömningarna bland personer i olika åldrar är mönstret mera blandat. Förtroendet för tre av grupperna stiger med ökande ålder: sjukvårdens personal, kollektivtrafikens personal och kommunens politiker. Grupper som

Tabell 3 Förtroende för olika grupper efter kön, ålder, utbildning och delregion, Västra Götaland 2010

	Kön		Ålder					Utbildning					Delregion				
	Kv	M	15-29	30-49	50-64	65-85	LU	MLU	MHU	HU	Göteborgs- region	Sju- härad	Skara- borg	Fyr- bodal	Alla		
			82	85	76	82	84	90	84	80	83	88	84	81	84	83	
Sjukvårdens personal	82	85	76	82	84	90	84	80	83	88	84	81	84	83			
Personal barnomsorgen	82	82	78	83	82	83	84	78	81	85	81	80	86	83			
Bibliotekspersonal	79	68	72	76	74	75	65	73	75	81	75	72	75	74			
Universitetslärare	76	69	81	74	68	68	59	74	76	77	73	73	72	73			
Lärare grundskola	74	64	65	74	68	67	64	65	72	75	68	71	73	70			
Domare	70	65	66	71	67	65	54	65	73	76	69	67	68	68			
Poliser	70	63	64	71	65	66	64	65	70	70	67	65	67	67			
Forskare universitet/ högskola	66	66	68	65	64	68	54	61	69	73	69	55	62	65			
Personal äldreomsorg	65	63	57	62	69	66	69	63	62	62	60	63	62	69			
Kollektivtrafikens personal	49	46	42	45	51	53	49	46	49	49	43	48	58	54			
Socialarbetare	49	43	48	47	47	41	40	43	49	52	46	39	51	44			
Präster Svenska kyrkan	49	42	42	51	45	44	42	43	46	52	45	44	52	46			
Rikspolitiker	42	45	41	46	41	44	28	39	48	56	46	38	40	43			
Kommunens politiker	35	35	31	30	35	42	32	34	35	36	34	30	41	32			
EU-parlamentariker	32	29	33	26	27	37	24	29	32	35	32	24	28	30			
Journalister	27	27	27	30	25	25	22	26	28	30	30	25	23	27			
VG-regionens politiker	26	25	30	23	24	28	21	24	27	29	27	23	25	25			
Pastorer frikyrkorna	26	23	24	23	25	27	28	25	22	24	22	28	28	25			
Handläggare																	
Försäkringskassan	22	19	23	21	19	21	18	19	23	23	20	19	23	21			
Handläggare																	
Arbetsförmedlingen	18	18	19	16	19	18	18	18	19	17	16	19	18	19			
Antal svar	1 174	1 046	373	783	659	405	391	638	488	622	1 149	286	355	330			
														1 786			

Kommentar: LU = lågutbildad (enbart obligatoriskt skola), MLU = medellåg utbildning (obligatorisk skola med påbyggnad), MHU = medelhög utbildning (gymnasieskola eller motsvarande), HU = högutbildad (examen från högskola) **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2010.

åtnjuter större förtroende bland yngre än bland äldre är universitetslärare som är den grupp som bland 15-29-åringar åtnjuter störst förtroende. Åldersgruppen 30-49 år utmärker sig med ett genomsnittligt ganska stort förtroende. Det gäller bland annat förtroendet för lärare i grundskolan, domare, poliser och präster i Svenska kyrkan. Det omvända förhållandet kan observeras för 50-64-åringarna som har större förtroende än andra åldrar för endast en grupp – personal inom äldreomsorgen.

I fråga om utbildning är mönstret mera entydigt. Precis som i andra studier uppvisar de högutbildade ett genomsnittligt större förtroende än övriga (Holmberg och Weibull, 2011). Det gäller 14 av de 20 grupperna. I vissa fall är skillnaden mellan lågutbildade och högutbildade betydande som exempelvis i fråga om rikspolitiker och domare, där skillnaden är över 20 procentenheter. Även för forskare, universitetslärare och bibliotekspersonal är differensen stor. De få grupper där de lågutbildade har större förtroende är personal inom äldreomsorgen och pastorer i frikyrkorna, medan det för kollektivtrafikens personal, personal inom barnomsorgen och handläggare på Arbetsförmedlingen finns små utbildningsskillnader.

Slutligen finns även förtroendebedömningarna redovisade efter var i regionen man bor. De boende i Göteborgsregionen och i Skaraborg uppvisar ett genomsnittligt större förtroende. I den förra regionen är det framför allt rikspolitiker och EU-parlamentariker som ligger högre, men även forskare och journalister. De grupper där skaraborgarna har ett gruppfortroende klart över genomsnittet är kollektivtrafikens personal, präster i Svenska kyrkan och kommunpolitiker. Boende i Fyrstadsområdet skiljer ut sig med högre förtroende för personal inom äldreomsorg. Områdesskillnaderna måste tolkas med försiktighet. De skillnader som framträder bestäms i större utsträckning av befolkningssammansättningen – ålders- och utbildningsmässigt – än av speciella områdesegenskaper.

Överhuvudtaget finns det anledning att reflektera över vad som ligger bakom skillnaderna i förtroendebedömningarna. Vilka bakgrundsegenskaper är det som har störst betydelse? Och var kan förklaringen ligga? Om vi som exempel tar förtroendet för sjukvården visar sig att både kön, ålder och utbildning ger signifikanta bidrag till att förklara variationen; av dessa har dock ålder har störst betydelse. Däremot ger ingen av dessa tre bakgrundsfaktorer signifikanta bidrag för att förklara förtroendet för personal inom barnomsorgen - men ålder har en betydande förklaringskraft för förtroendet för personal inom äldreomsorgen. Om vi tar bibliotekspersonal är det utbildning och kön som av de här analyserade bakgrundsegenskaperna ger signifikanta bidrag. Det mönster som naturligt växer fram är att den faktor som är viktig för att förklara förtroendet är berördhet i någon form.

Innan vi ska se närmare på berördhetsfaktorns roll är det viktigt att peka på att det även finns en ideologisk faktor bakom förtroendebedömningarna (jfr Nilsson, 2009).¹¹ Om vi utgår från partipolitisk orientering är det exempelvis tydligt att sympatisörerna med Sverigedemokraterna genomgående har lägst förtroende. I för någon av grupperna finns det något annat partis sympatisörer som ligger lägre. Den största negativa avvikelserna gäller inte oväntat i fråga om politikergrupperna,

där Sverigedemokraternas sympatisörer uppvisar balansmått på mellan -40 och -45, vilket betyder att en klar majoritet har litet förtroende; endast kommunpolitiker kommer något bättre ut med ca -30. Politikerbedömningarna påverkas i övrigt något av partipolitiska majoritetsförhållanden. Således har sympatisörer med S och V lägre förtroende för EU-parlamentariker och rikspolitiker än den borgerliga alliansens sympatisörer.

De partipolitiska skillnader som framträder i bedömningarna av yrkesgrupperna är inte lika tydliga och bakom den anas andra skiljelinjer. KD-sympatisörer som är äldre än genomsnittet har större förtroende för personal inom äldreomsorg och för polisen än övriga. Bibliotekspersonal bedöms mer positivt bland sympatisörer till MP och V med deras något högre andel kvinnor. Bakom V-sympatisörerna särskilt negativa förtroende för handläggare på Försäkringskassan finns troligen en kritisk inställning till alliansregeringens arbetsmarknadspolitik.

Förtroende och berördhet

Att förtroende påverkas av berördhet vet vi från tidigare studier, men berördhet kan vara av många olika slag. Å ena sidan kan det vara förankrat i ett starkt intresse för en viss verksamhet, å andra sidan kan det vara uttryck för erfarenhet av verksamheten. I det första fallet är sambandet nästan per definition positivt, exempelvis att en politiskt intresserad person har större förtroende för politiker än den som är politiskt ointresserad. I det andra fallet är det inte lika självklart. Erfarenheten av en organisation eller en grupp behöver inte vara odelat positiv. Samtidigt är det givetvis svårt att skilja erfarenhetens roll från andra faktorer som påverkar förtroendet, till exempel i vad mån en grupp uppfattas som samhällsviktig eller att man personligen är beroende av den institution gruppen arbetar inom.

Trots att det således finns komplikationer är avsikten att fördjupa analysen i fråga om direkt berördhet. Underlaget är huvudsakligen hämtat från en större fråga i den västsvenska SOM-undersökningen 2010, där svarspersonerna fått ange hur ofta de under de senaste 12 månaderna personligen varit i kontakt med olika verksamheter.¹² Frågan täcker nio av de verksamheter – huvuddelen inom offentlig service – där svarspersonerna fått bedöma verksamhetens företrädare – från sjukvårdens personal till bibliotekspersonal. För dessa verksamheter är det således möjligt att göra jämförelser mellan personlig kontakt med verksamheten och förtroendet för den. I tabell 4 redovisas andelen stort respektive litet förtroende bland dem som under det de senaste tolv månaderna använt eller på annat sätt varit i kontakt med verksamheten (ofta benämnda brukarna) – och bland dem som inte varit det.

Det typiska mönstret visar sig vara att andelen med stort förtroende för verksamhetens personal är större bland dem som varit i kontakt med eller nyttjat verksamheten än bland dem som inte gjort det – det gäller för sju av de nio grupperna. Den genomsnittliga differensen är sex procentenheter. De två som avviker är sjukvårdens personal där förtroendet är lika stort eller till och med något större bland dem som

inte varit i kontakt och kollektivtrafikens personal där det inte finns någon större skillnad.¹³

Tabell 4 Förtroende för olika grupper inom offentlig sektor efter nyttjande av verksamheten/tjänsten, Västra Götaland 2010 (procent och balansmätt)

Grupper	Kontakt/nyttjande			Ingen kontakt/ej nyttjande			Verksamhet/tjänst (motsvarande) som utnyttjats
	Förtroende Stort	Litet	Balans- mätt	Förtroende Stort	Litet	Balans- mätt	
Sjukvårdens personal	81	8	+73	86	4	+82	Akut sjukvård
	84	6	+78	84	5	+79	Övrig sjukvård
Personal barnomsorg	83	6	+77	80	4	+76	Kommunal barnomsorg
Personal äldreomsorg	74	16	+58	62	13	+49	Äldreomsorg
Lärare grundskolan	77	6	+71	67	7	+60	Kommunal grundskola
Handläggare Försäkringskassan	23	41	-18	19	41	-22	Försäkringskassan
Handläggare Arbetsförmedlingen	26	50	-24	17	46	-29	Arbetsförmedlingen
Socialarbetare	49	25	+24	46	17	+29	Socialtjänsten
Kollektivtrafikens personal	48	17	+31	50	10	+40	Kollektivtrafik
Bibliotekspersonal	82	1	+81	58	4	+54	Bibliotek

Kommentar: Kolumnen verksamhet/tjänst redovisar vilka kriterier som använts för nyttjande. De första nio bygger på en fråga om man nyttjat respektive service/tjänst under de senaste 12 månaderna ((fråga 41 i formuläret). Ingen svarsgrupp understiger 100 svarande Om balansmätt se anmärkning till figur 1.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2010.

Men det finns även intressanta skillnader mellan kontakt och förtroende mellan de olika grupperna. För bibliotekspersonal noteras den största differensen med nästan 25 procentenheters större förtroende bland användarna, därefter för personal inom äldreomsorg, lärare i grundskolan och handläggare på Arbetsförmedlingen med en differens på omkring tio procentenheter. Minst är skillnaden i fråga om personal inom barnomsorgen, socialarbetare och handläggare på Försäkringskassan.

Samtidigt kan vi konstatera att även andelen som har litet förtroende ligger något högre bland användarna än bland dem som inte varit i kontakt med verksamheten. Det gäller sex av de nio grupperna. Skillnaden är även för dessa betydligt mindre än de som gäller stort förtroende. För socialarbetare och kollektivtrafikens personal

är dock skillnaderna åtta respektive sju procentenheter. Bland dem som varit på ett akut sjukvård är också andelen med litet förtroende högre än dem som inte varit det, låt vara att andelen med stort förtroende är klart dominerande i båda grupperna.

Den naturliga förklaringen till det resultat som kan synas som en motsägelse är att de som har haft kontakt med eller nyttjat verksamheten överhuvudtaget har mer åsikter om den; de som inte har haft kontakt svarar i större utsträckning att de varken har stort eller litet förtroende; det gäller särskilt Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kollektivtrafiken, socialtjänst och bibliotek.¹⁴ Mot den bakgrunden är det rimligaste sättet att sammanfatta analysen att utgå från ett balansmått som anger balansen mellan stort och litet förtroende (se ovan). Baserat på balansmättet kan vi konstatera att förtroendebalansen för flertalet grupper är positiv mellan dem som haft kontakt i jämförelse med dem som inte haft det – för tre grupper mycket klart: bibliotekspersonal, lärare i grundskolan och personal inom äldreomsorgen. För två grupper – akutsjukvård och kollektivtrafik – går tendensen i andra riktningen genom att förtroendebalansen är något lägre bland dem som nyttjat än dem som inte gjort det, även om differenserna inte är särskilt stora.

Slutsatsen av analysen är således att personlig erfarenhet av en viss verksamhet oftast – men inte alltid – innebär ett större förtroende för personalen inom verksamheten. Bakom de relativt höga siffrorna bland dem som varit i kontakt med personal inom skola och äldreomsorg kan anas en beundran för dem som arbetar inom vad som ibland i medieopinionen beskrivs som problemområden.¹⁵ Omvänt gäller att användarna av kollektivtrafik är mer kritiska, vilket möjligen kan föras tillbaka till kritik mot det komplicerade taxsystemet inom regionen.¹⁶ Tendensen är densamma för akutsjukvården. De som har nyttjat den är något mindre positiva till sjukvårdens personal än de som inte gjort det; troligen är det en följd av personliga erfarenheten av akutköer som slår igenom, inte minst i jämförelse med övrig sjukvård. Det måste samtidigt framhållas att sjukvårdens personal oavsett dessa skillnader åtnjuter mycket stort förtroende bland samtliga.

I botten av listan finns Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, båda med minus i balansmåten. Tendensen är att brukarnas förtroende inte är lika litet som övrigas, men skillnaden är marginell.

De verksamheter som här analyserats faller samtliga inom vad som kan benämnas offentlig service, där förtroendeskilnaderna mellan personalen inom olika verksamheter huvudsakligen förefaller spegla verksamhetens karaktär. Personalen bedöms närmast som ett kollektiv, kanske med undantag av personal inom skolan, äldreomsorgen och biblioteken, där det större förtroendet möjligen har sin bakgrund i att användarna där ser människorna mer än verksamheten.

Som kontrast kan vi även lyfta fram två yrkesgrupper som är företrädare för ideella verksamheter som kräver ett annat slag av engagemang från sina användare – präster i Svenska kyrkan och pastorer i frikyrkan – och två akademiska grupper – universitetslärare och forskare vid universitet och högskolor. I tabell 5 finns en motsvarande analys av förtroendet för dessa två grupper efter kontakt med verksamheten.

Kriteriet för kontakt är för präster och pastorer medlemskap i respektive kyrka och gudstjänstbesök, för akademiker avlagd högskoleutbildning.

Tabell 5 Förtroende för några olika grupper inom offentlig sektor efter nyttjande av verksamheten/tjänsten, Västra Götaland 2010 (procent och balansmått)

Grupper	Kontakt/nyttjande			Ingen kontakt/ej nyttjande			Verksamhet/tjänst (motsvarande) som utnyttjats
	Förtroende Stort	Litet	Balans- mått	Förtroende Stort	Litet	Balans- mått	
Pastorer i frikyrkan	81	5	+76	19	46	-27	Medlem i frikyrka/ej medl Gudstjänst mån/ingen ggn
	66	13	+53	14	52	-38	
Präster i Svenska kyrkan	52	12	+40	27	39	-12	Medl i Sv kyrkan/ej medl Gudstjänst mån/ingen ggn
	68	11	+57	36	25	+11	
Universitetslärare	77	3	+74	69	4	+65	Akademisk exam/ obl skola
Forskare vid universitet/ högskolor	73	2	+71	59	5	+54	Akademisk exam/ obl skola

Kommentar: Kolumnen verksamhet/tjänst redovisar vilka kriterier som använts för nyttjande och vilken jämförelse som gjorts. Exempelvis jämförs medlem i frikyrka med ej medlemmar och personer med akademisk examen med personer med enbart obligatorisk skola. De första nio bygger på en fråga om man nyttjat respektive service/tjänst under de senaste 12 månaderna ((fråga 41 i formuläret). Ingen svarsgrupp understiger 100 svarande.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2010.

För akademiker kan vi se att det finns en skillnad i förväntad riktning. De som har högskoleutbildning har ett större förtroende för såväl universitetslärare som forskare än de som har enbart obligatorisk utbildning. Till skillnad från grupperna inom offentlig service är dock inte andelen med litet förtroende bland dem som har erfarenhet av gruppen större än bland dem som inte har det. Dessutom ligger förtroendet högt även bland dem som inte har högskoleerfarenhet.

Som vi tidigare har sett ligger förtroendet för präster i Svenska kyrkan i mitten av grupp-förtroendet, medan pastorer i frikyrkan hamnar relativt lågt (figur A1). Men när vi väger in kontakt och aktivitet blir bilden en annan. Det visar sig vara en stark polarisering särskilt när det gäller pastorerna. Bland dem som är med i frikyrkan är andelen med stort förtroende 81 procent i jämförelse med 19 procent bland övriga. Eftersom de med litet förtroende nästan uteslutande finns bland dem som inte är frikyrkomedlemmar blir balansmåtten något mer polariserade: +76 respektive -27. Om vi utgår från regelbundna gudstjänstbesökare under de senaste tolv månaderna i jämförelse med dem som aldrig besökt gudstjänst är bilden i stort sett densamma

(+53 och -38). För präster i Svenska kyrkan är bilden inte lika tydlig men går i samma riktning: balansmåttan är +40 och -12 för medlemmar respektive icke medlemmar samt +57 och +11 efter regelbundna gudstjänstbesökare i förhållande till dem som inte besökt någon gudstjänst under de senaste tolv månaderna.

Det vi ser är att det i frågan om en liten, ideellt baserad verksamhet som frikyrkan finns ett mycket starkt samband mellan kontakt med verksamheten och förtroendet för dess företrädare. Den bakomliggande faktorn är med säkerhet ett engagemang som slår igenom i både aktivitet och förtroende. Att sambandet mellan aktivitet och förtroende är lägre inom Svenska kyrkan än inom frikyrkan har rimligen sin förklaring i att engagemanget för verksamheten är lägre bland medlemmarna, även om det uppenbart finns, särskilt bland gudstjänstbesökarna.

Slutligen pekar analysen av akademikergrupperna på att sambandet där knappast kan tolkas i termer av engagemang utan bedömningen av lärare och forskare speglar en samlad värdering av verksamheten i sig. Klart är emellertid att de som har en akademisk utbildningsbakgrund har större förtroende för personal inom akademien än bland dem som saknar sådan erfarenhet.¹⁷ Resultatet är knappast överraskande eftersom man till viss del uttalar sig om sin egen yrkesgrupp.

Institutioner, grupper, människor

I kapitlets början ställdes två frågor. Den ena gällde hur den västsvenska allmänhetens förtroende skiljer sig åt mellan olika grupper, den andra vad kontakter med gruppen betyder för förtroendet för respektive grupp. Svaret på den första frågan är att personal inom vård och omsorg samt kunskapsinstitutioner som bibliotek, skola och högskola åtnjuter störst förtroende, politiker ligger klart lägre och att personal på de specifikt nämnda myndigheterna Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan kom lägst. Förtroendet för jämförbara grupper är förhållandevis stabilt över det senaste decenniet – med ett undantag: det finns en klar uppgångstrend för politiker, särskilt rikspolitiker.

Det kan konstateras att resultatet ligger mycket nära vad som framkommer i studier av förtroendet för motsvarande institutioner. En rimlig tolkning är att synen på institutionen också påverkar synen på personalen snarare än omvänt. Att det i svarsalternativen ofta används den relativt svaga formuleringen *personal inom...* kan möjligen ha förstärkt tendensen något, men studier av professioner skulle troligen ge ett likartat utfall.

Den andra frågan gällde sambandet mellan kontakt och förtroende. Analysen har främst gällt de grupper som finns inom offentlig service, eftersom det finns en jämförbar kontaktfråga för dessa. Huvudresultatet är inte oväntat att det finns mer åsikter om de grupper man har haft kontakt med: dessa har överlag en högre andel såväl stort som litet förtroende, men för flertalet är förtroendet större bland nyttjarna genom att andelen stort förtroende ökar mer än andelen litet förtroende i jämförelse med dem som inte haft någon kontakt.

När vi gör detaljerade jämförelser mellan grupperna skiljer lärare i grundskolan, bibliotekspersonal och personal inom äldreomsorgen ut sig genom att ligga relativt sett högre bland dem som haft kontakt med respektive grupp i förhållande till dem som inte haft någon kontakt. Omvänt är förtroendet för sjukvårdens personal – som dock totalt åtnjuter ett mycket stort förtroende – något lägre bland dem som haft kontakt med akutsjukvården. Bakom sådana mönster anar man de personliga erfarenheternas betydelse för förtroendebedömningarna. Mycket talar för att synsättet på personalen inom grundskola och äldreomsorg betraktas i ljuset av vad dessa institutioner ofta utsätts för, medan synen på akutsjukvården på marginalen troligen påverkas av brister i verksamhetens organisation. Det är exempel på att det är möjligt att knyta resultaten till faktiska förhållanden inom regionen. Det senare kräver emellertid att analysen ytterligare fördjupas, inte minst genom regionala jämförelser.

En rimlig slutsats av analysen av synen på offentlig service är att förtroendet för personalen spelar en mindre roll än förtroendet för den institution där personalen är verksam. Det är i linje med att det inte heller är några dramatiska skillnader mellan brukarna och de som inte har haft kontakt med verksamheten.

Noter

- ¹ Ytterligare data om förtroende i olika grupper finns redovisat i Elmquist och Bergström (2011). Vidare hänvisas till Nilsson (2009) som utförligt redovisar bakgrunden till förtroendemätningarna inom ramen för den västsvenska SOM-undersökningen.
- ² Frågan lyder: *Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?* (se även fråga 27 i frågeformuläret i bokens slut).
- ³ Exempelvis var alternativet tidigare formulerat *Försäkringskassans personal* (jfr Nilsson, 2009).
- ⁴ Om balansmått se kommentaren under tabell 1.
- ⁵ Andelen som svarar varken stort eller litet förtroende är exkluderad i balansmåt-
tet.
- ⁶ Mätningen av allmänhetens institutionsförtroende är en del av den nationella SOM-undersökningen. I denna fråga finns det där inget alternativ *Ingen uppfattning*. Jämförelsen blir därför särskilt osäker för grupper för vilka en stor del av de svarande saknar uppfattning, t ex alternativet universitet och högskolor.
- ⁷ Frågan lyder: *Hur anser du att följande myndigheter sköter sitt arbete?* Vid sidan av de nämnda myndigheterna fanns även Centrala studiestödsnämnden (CSN) och Skatteverket med i frågan. Frågan rymde även alternativet *Känner inte till myndigheten*.

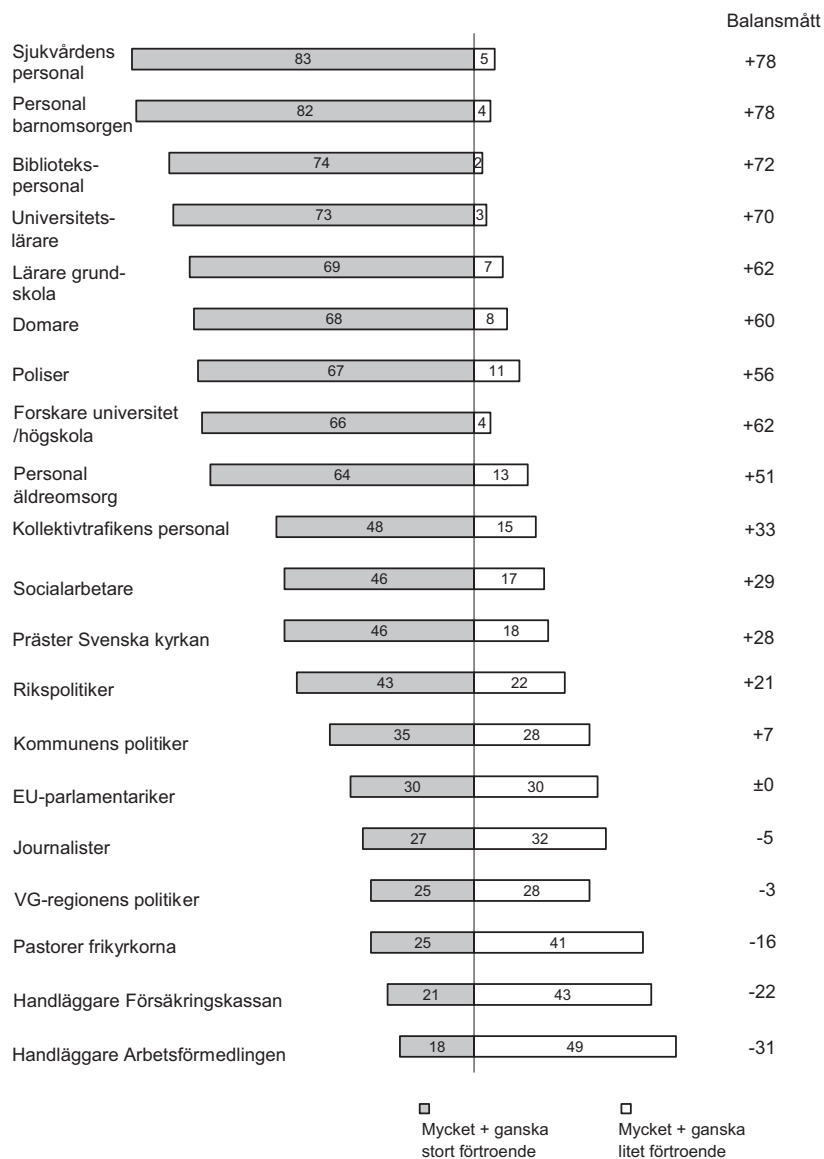
- ⁸ Det bör betonas att figur 2 redovisar balansmått som går mellan +100 och -100. Det gör att skalan har 200 enheter och det krävs större avstånd för signifikans än i redovisningar baserade på procentandelar.
- ⁹ Förtroende för journalister har undersökts endast sedan 2004. Balansmått för undersökningsåren är: 2004: -6, 2005: -9, 2006: -16; 2007: -6, 2008: -5, 2009: -4 och 2010: -3 (Elmquist och Bergström 2011).
- ¹⁰ Det kan tillfogas det minskade förtroendet för personal inom Försäkringskassan och arbetsförmedlingen mellan 2009 och 2010 möjligen också kan förklaras av svarsalternativets ändrade formulering från personal till handläggare. Det senare kan ha förstärkt bilden av den behovsprövande myndighetsfunktionen (se ovan).
- ¹¹ Detaljerat tabellunderlag finns i Elmquist och Bergström (2011:17f).
- ¹² Frågan gällde även om nära anhörig hade varit i kontakt med verksamheten (fråga 41 i frågeformuläret). Detta alternativ analyseras dock inte här.
- ¹³ För kollektivtrafikens personal finns det även möjlighet att göra en jämförelse efter frekvensen i användningen av kollektivtrafik. Det visar sig då att de som använder kollektivtrafik varje vecka inte har större förtroende än de som använder den minst någon gång – eller inte alls använder den.
- ¹⁴ Det ska understrykas att i dessa analyser är ändå andelen som explicit angivit att de inte har någon uppfattning exkluderade.
- ¹⁵ Det är alltså i linje med den nationella SOM-undersökningen där lärare i grundskolan visat sig vara en av de institutioner där personalen/lärarna åtnjuter klart större förtroende än institutionen/grundskolan (Holmberg och Weibull, 2005).
- ¹⁶ En sådan tolkning stöds av det faktum att den motsvarande regionala SOM-undersökningen i Värmland 2010 visade på klart större förtroende för kollektivtrafikens personal (Mattsson-Wallinder och Nilsson, 2011).
- ¹⁷ Det kan dessutom diskuteras om högskoleutbildning är ett rimligt kriterium på kontakt med verksamheten. För de flesta har det gått en lång tid sedan examen. En motsvarande analys av dem som har yrkesmässig kontakt med universitet idag visar sig dock ligga på i stort samma nivå (jfr Nilsson och Weibull, 2010).

Referenser

- Elliot, Maria (1997) *Förtroende för massmedier*. Göteborg: Institutionen för journalistisk och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Elmquist, Tobias (2011) *Vision Västra Götaland. Den regionala dimensionen – en gemensam region?* SOM-rapport 2011:1. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

- Elmquist, Tobias och Bergström, Annika (2011) *Västra Götaland 2010*. Resultat från SOM-undersökningen 2010. SOM-rapport 2011:28. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören (1994) 'Partierna tycker vi bäst om i valtider'. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Vägval*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (2005) 'Rimligt förtroende?'. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Lyckan kommer, lyckan går*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (2011) 'Förtroendekurvorna pekar uppåt'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Kassin, Saul, Fein, Steven och Markus, Hazel Rose (2011) *Social Psychology*. Wadsworth: Cengage Learning.
- Kumlin, Staffan (2002) *The personal and the political: How personal welfare state experiences affect political trust and ideology*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Mattson-Wallinder, Ylva och Nilsson, Lennart (2011) *Värmland 2010. Resultat från Värmlands-SOM-undersökningen 2010*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart (2009) 'De politiska systemen på regional och lokal nivå i Västsverige'. I Nilsson, Lennart och Johansson, Susanne (red) *Att bygga, att bo, att leva. En bok om Västra Götaland*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart och Weibull, Lennart (2002) 'EU-toppmötet i svensk opinion'. I Björck, Micael Peterson, Abby (red) *Vid politikens yttersta gräns*. Stockholm/ Stehag 2002, Symposium.
- Nilsson, Lennart och Weibull, Lennart (2010) 'Regional utveckling i Västra Götaland – högre utbildning och forskning'. I Nilsson, Lennart (red) *En region blir till. Västra Götalandsregionen 1999-2008*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Norén-Bretzer, Ylva (2005) *Att förklara politiskt förtroende. Betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Rothstein, Bo (2011) 'Social tillit, lycka, korruption och välfärdsstat'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Rothstein, Bo (2010) 'Mellanmänsklig tillit och statsfinansiella kriser'. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Nordiskt ljus*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Figur A1 Förtroende för olika personkategorier bland dem som har uppfattning. Västra Götaland 2010 (procent samt balansmätt)

Kommentar: I basen är de som svarat "Ingen uppfattning" exkluderade. Balansmättet är andelen mycket + ganska stort förtroende minus andelen mycket + ganska litet förtroende. Det kan variera mellan +100 (alla har stort förtroende) och -100 (alla har litet förtroende). De som svarat varken stort eller litet förtroende redovisas inte i figuren.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2010.

VÅRDVALET I VÄSTSVERIGE

ANNA BENDZ

Under de senaste decennierna har ett antal välfärdspolitiska reformer genomförts som syftar till ökad kvalitet, högre effektivitet samt att ge medborgarna valfrihet inom välfärdsservicens olika områden. Valfriheten uppnås genom att öppna möjligheten för privata utförare att etablera sig och konkurrera på lika villkor med offentliga utförare. Att valfrihetsreformerna inte är oproblematisks märks inte minst av debatten som följde av SNS¹ rapport ”Konkurrensens konsekvenser” som presenterades i september 2011. I rapporten drogs slutsatsen att även om det fortfarande saknas forskning på området finns det få belegg för att reformerna som har ökat andelen privata utförare inom välfärdssektorn har haft de avsedda effekterna i form av ökad kvalitet och effektivitet. De politiska förhoppningarna har således inte infriats enligt rapporten (Hartman 2011). I rapportens spår följde en hätsk debatt där bland annat företrädare för vårdföretag och borgerliga politiker uttryckte stark kritik mot rapporten. I debatten framgick tydligt att valfrihetsreformer är en ideologisk fråga i Sverige där en klassisk skiljelinje mellan vänster och höger kommer till uttryck. Konfliktlinjen finns både på politisk nivå där partierna står för olika välfärdsstatliga ideal och på medborgarnivå (Bendz 2011a).

Den senaste stora reformen är vårdval inom primärvården, som har karaktären av ett kundval där medborgarna fritt får välja mellan olika vårdleverantörer inom ett visst område. För att vårdvalet ska fungera som beslutsfattarna har tänkt sig måste konkurrensen mellan utförare öka genom att privata aktörer ger sig in på välfärdsmarknaden. Samtliga vårdgivare som uppfyller vissa krav som regionen eller landstinget formulerar har rätt att etablera sig i området mot offentlig ersättning. I Västra Götaland infördes vårdvalet den första oktober 2009.² När frågorna som gäller västsvenskarnas inställning till vårdvalet för första gången ställdes i Väst-SOM 2009 var vårdvalet alldeles nytt. Alla hade inte hunnit välja vårdcentral än och alla hade inte heller hunnit bilda sig en uppfattning om hur vårdvalet fungerade rent konkret. Det är därför intressant att åter ta en titt på västsvenskarnas åsikter om och användning av vårdvalet, ett drygt år efter införandet. Kritiken gentemot valfrihetsreformerna grundar sig ofta i någon form av jämlikhetsargument. I det här kapitlet fokuseras på frågan om hur åsikter om vårdvalet och användande av valfriheten ser ut inom olika socioekonomiska grupper, i syfte att bidra till diskussionen om konkurrensens konsekvenser för jämlikheten.

Social jämlikhet och privatisering inom välfärdsstaten

Argumenten för privatisering och konkurrens som brukar framföras är att effektiviteten ökar, kvaliteten på servicen blir bättre och att användarna blir nöjdare med servicen. Argumenten emot fokuserar på att den demokratiska kontrollen över välfärdstjänsterna minskar och riskerna att den sociala ojämlikheten och segregationen ökar (Green Pedersen 2002; Kastberg 2010; Lundqvist 2001). Enligt socialstyrelsen ska jämlikhet i den svenska hälso- och sjukvården som den definieras i lagar och andra dokument uppfattas som att medborgarnas tillgång till sjukvård inte ska vara avhängig av geografiska, demografiska, sociala, språkliga, religiösa eller kulturella omständigheter. Dessutom ska medborgarnas behov mötas i enlighet med samma principer oberoende av var de bor, tillgången till hälso- och sjukvård såväl som kvalitet ska vara lika över hela landet (socialstyrelsen 2011).

Social jämlikhet är ett kärnvärde inom den socialdemokratiska typen av välfärdsstat (se Esping-Andersen 1990). Är det så att ojämlikheten ökar genom valfrihetsreformer påverkas den socialdemokratiska välfärdsstatens karaktär i grunden (Bendz 2011b). En farhåga som framförts när det gäller valfrihetsreformer är att systematiska skillnader mellan socioekonomiska grupper när det gäller hur man väljer riskerar att leda till ökade klyftor och att servicens kvalitet dessutom kommer att variera så att de resurssvaga grupperna får sämre service. Detta skulle strida emot de grundläggande principerna med den socialdemokratiska välfärdsstaten. Det finns empirisk forskning som visar att valfrihetsreformer kan leda till ojämlikhet i servicekonsumtion eftersom grupper med hög social status kan förväntas göra mer aktiva och andra val än grupper med lägre status (Blomqvist 2004, Blomqvist och Rothstein 2000).

Att ojämlikhet i servicekonsumtion leder till ojämlikheter när det gäller välfärds-servicens kvalitet är dock inte självklart. Konsekvenserna av valfriheten beror även på utgångspunkten. Möjligheten att välja mellan välfärdsproducenter kan leda till ökad jämlikhet och bättre kvalitet om situationen före reformen har karaktäriserats av ojämlikhet i tillgång till service av god kvalitet. De som är missnöjda med sin serviceleverantör kan i ett kundvalssystem välja en annan leverantör som de anser har högre kvalitet vilket innebär att befintliga segregeringar beroende på exempelvis boendeområde kan brytas. Dessutom kan konsekvenserna för jämlikhet i form av lika god kvalitet åt alla påverkas av hur väl staten lyckas reglera verksamheten och utöva tillsyn. Om staten genom olika åtgärder kan garantera att kvaliteten är god oavsett vilken vårdcentral man väljer, är det inte självklart att den sociala jämlikheten undermineras av att olika grupper väljer på olika sätt (Blomqvist 2011).

I det här kapitlet undersöks om det finns en socio-ekonomisk dimension när det gäller Västsvenskarnas förhållningssätt till vårdvalsreformen. Finns det skillnader mellan grupper med olika social status när det gäller vad man anser om vårdvalet? Använder sig olika grupper av möjligheten att välja mellan olika vårdcentraler i olika stor utsträckning? Om så är fallet är nästa fråga om detta är ett problem för medborgarnas lika tillgång till vård av god kvalitet eller inte. För att veta det

måste dock även en analys av om det finns systematiska skillnader i kvalitet mellan vårdenheter göras och det ligger utanför ramen för denna undersökning.

Kapitlet inleds med en analys av åsikter om vårdvalsreformen samt hur västsvenskarna har valt vårdcentral innan vi går över till analysen av de olika sociala grupperna.

Vad tycker västsvenskarna om vårdvalet och hur har de använt sig av möjligheten att välja vårdcentral?

I den första tabellen presenteras respondenternas åsikter om vårdvalet 2009 och 2010.

Tabell 1 Åsikter om vårdvalsreformen 2009 och 2010 (procent)

Åsikt	2009	2010
Mycket bra	14	6
Ganska bra	28	25
Varken eller	26	22
Ganska dåligt	6	7
Mycket dåligt	5	4
Ingen uppfattning	22	36
Summa	100	100
Antal	3141	3084

Kommentar: Frågans formulering i enkäten är: Vad anser Du om Västra Götalandsregionens vårdvalsmodell?

Av tabellen framgår att andelen som är positiva till vårdvalet har sjunkit något sedan 2009 års enkät. Dessutom har andelen som anger att de inte har någon uppfattning ökat. Det här är en aning överraskande eftersom vårdvalet har varit i gång längre, vilket i stället borde innebära att andelen som har en åsikt borde ha ökat. En möjlig förklaring är att vårdvalet diskuterades i media när det infördes, men att mediebevakningen sedan har minskat vilket gör att folk inte får samma information och att frågan inte är lika aktuell längre.

I tabell två kan vi se hur västsvenskarna valde vårdcentral första gången de valde.

Tabell 2 Västsvensknarnas val av vårdcentral första gången de valde (procent)

Alternativ	2009	2010
Valt den föreslagna vårdcentralen	56	54
Valt annan vårdcentral än den föreslagna	20	24
Inte gjort aktivt val	18	14
Väntar med att välja	3	5
Vet ej/känner ej till vårdvalet	3	2
Summa	100	100
Antal	3138	3102

Kommentar: Frågans formulering i enkäten är: Vilken vårdcentral valde du när du hade möjlighet att välja första gången?

En majoritet av respondenterna har gjort ett aktivt val av vårdcentral under båda åren och en knapp majoritet har valt den föreslagna vårdcentralen. Eftersom de som svarar på enkäten år 2010 förmodligen i många fall har gjort sitt val redan 2009, säger inte tabellen så mycket om ifall sättet att välja på har förändrats över tid. Vi kan dock konstatera att andelen som inte har gjort ett aktivt val har minskat. I enkäten finns också med en fråga om respondenterna har valt ny vårdcentral någon gång under det senaste året. Ungefär 14 procent har valt ny vårdcentral, varav ungefär 1 procent har valt om flera gånger.

Vårdvalet och jämlikheten

I följande avsnitt delas västsvenskarna in i olika socio-ekonomiska grupperingar. De indikatorer som används är subjektiv klasstillhörighet, där respondenterna själva får ange vilken grupp de tillhör, utbildningsnivå samt i vilken typ av område man bor (enbart Göteborg).

Tabell 3 Åsikter om vårdvalet inom olika socio-ekonomiska grupper (procent)

	Mycket/ ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska/ mycket dåligt	Ingen åsikt	Andel	Antal
<i>Samtliga</i>	32	22	11	36	100	3084
<i>Subjektiv klasstillhörighet</i>						
Arbetare	28	22	10	39	100	1192
Tjänstemän	34	22	11	34	100	1087
Högre tjänstemän/ akademiker	41	20	12	26	100	249
Eget företag	27	21	13	39	100	259
<i>Utbildning</i>						
Låg	31	24	8	37	100	642
Medellåg	29	21	11	38	100	929
Medelhög	31	20	12	37	100	625
Hög	36	21	11	33	100	772
<i>Boendeområde (Göteborg)</i>						
Resursstark	35	26	13	26	100	234
Medelresursstark	34	22	10	34	100	314
Medelresurssvag	36	22	9	33	100	227
Resurssvag	34	22	19	26	100	148

Kommentar: I tabellen är svarsalternativen på frågan om vårdval reducerade så att alternativen mycket bra och ganska bra respektive mycket dåligt och ganska dåligt är sammanslagna. Indelningen i boendeområden bygger på medelinkomst, andel invandrare samt andel socialbidragstagare i var och en av kommunens dåvarande 21 stadsdelar.

Andelen som är positiva gentemot reformen är högre än andelen som är negativa, i samtliga grupper. Det finns dock några skillnader mellan olika grupper. En ofta använd indikator på social status är respondenternas egen uppfattning om vilken arbetsrelaterad social klass de tillhör. Resultaten i tabellen visar att tjänstemän är mer positiva till reformen än arbetare och egna företagare, mest positiva är de som identifierar sig som högre tjänstemän/akademiker. Även om faktorerna subjektiv klasstillhörighet och utbildning samvarierar till stor del är kan vi konstatera att mönstret går igen i utbildningsgrupperna, där högutbildade är (något) mer positiva till reformen än lågutbildade. Det finns en viss förändring inom de två grupperingarna 2010 jämfört med 2009. Även om de flesta grupper har en mindre positiv syn på vårdvalet än vad man hade 2009, har arbetarna ändrat sin åsikt i negativ riktning i högre utsträckning än tjänstemännen: 40 procent bland arbetarna var positiva 2009, en andel som alltså har minskat med 12 procentenheter till 2010, medan en nästan lika stor andel av de högre tjänstemännen är positiva till reformen 2010 som 2009 (41 procent jämfört med 45 procent). Samma mönster syns i utbildningsgrupperna,

där de lågutbildade har blivit mer negativa till vårdvalet över tid (42 procent 2009, 31 procent 2010) än högutbildade (41 procent 2009, 36 procent 2010).

I tabellen har respondenterna delats in i grupper beroende på i vilken typ av område de bor. Göteborg bestod till och med 2010 av 21 stadsdelsnämnder, och med dessa som utgångspunkt har staden delats in i områden med olika resursstyrka. Skillnaden mellan grupperna är små och inte signifikanta, men de som bor i resurssvaga områden tycks uttrycka en negativ uppfattning (mycket/ganska dåligt) i något större utsträckning än andra. 2010 års resultat skiljer sig från 2009 års resultat på så sätt att de som bor i resurssvaga områden då var mer positiva till vårdvalsreformen än de som bor i resursstarka områden (48 respektive 40 procent). Sammantaget tyder resultaten i tabellen på att även om västsvenskarna generellt sett är något mindre positiva till vårdvalet än 2009, så har de som har en lägre socioekonomisk status förändrat sin åsikt i negativ riktning i större utsträckning än de som har en hög socioekonomisk status. Här finns naturligtvis en viss risk att skillnaderna vi ser är ett resultat av Väst-SOM skickas till olika urval varje år och att det därför inte är samma personer som svarar på enkäten.

Tabell 4 Valet av vårdcentral i olika socioekonomiska grupper (procent)

	Valt den föreslagna vårdcentralen	Valde en annan vårdcentral	Inget aktivt val	Vänta med val	Känner inte till vårdvalet/ vet ej	Andel	Antal svar
<i>Samtliga</i>	54	24	14	5	2	100	3102
<i>Subjektiv klasstillhörighet</i>							
Arbetare	57	21	14	6	3	100	1202
Tjänstemän	54	26	16	4	1	100	1091
Högre tjänstemän/ akademiker	52	29	15	2	2	100	250
Eget företag	46	31	12	4	7	100	262
<i>Utbildning</i>							
låg	64	16	14	4	2	100	649
Medellåg	54	22	14	7	4	100	936
Medelhög	47	29	16	5	2	100	626
Hög	53	29	15	3	1	100	776
<i>Boendeområde (Göteborg)</i>							
Resursstark	37	36	19	6	2	100	237
Medelresursstark	45	34	11	5	5	100	314
Medelresurssvag	46	34	14	4	3	100	229
Resurssvag	45	34	14	5	1	100	148

Kommentar: I tabellen är svarsalternativen på frågan om vårdval reducerade så att alternativen mycket bra och ganska bra respektive mycket dåligt och ganska dåligt är sammanslagna. Indelningen i boendeområden bygger på medelinkomst, andel invandrare samt andel socialbidragstagare i var och en av kommunens dåvarande 21 stadsdelar.

Skillnaderna mellan grupperna när det gäller andelen som uppger att de inte har gjort ett aktivt val av vårdcentral är i allmänhet mycket små. Analysen visar dock att det finns en del skillnader mellan grupperna när det gäller hur man väljer. Högre tjänstemän/akademiker och företagare använder sig i högre grad än arbetare och tjänstemän av möjligheten att välja en annan vårdcentral än den föreslagna. Likaså anger de som är högutbildade att de har valt en annan vårdcentral än den föreslagna i högre utsträckning än de lågutbildade (29 respektive 16 procent). Det här kan möjligen tolkas som att grupper med högre socioekonomisk status har varit mer noggranna med sina val, kanske genom att ta del av information om de tillgängliga alternativen i större utsträckning än de med lägre socioekonomisk status. Men resultaten kan också tolkas som att arbetare och lågutbildade är mer nöjda med det alternativ som de blev tilldelade från början (i de flesta fall vårdcentralen närmast där de bor).

Det finns vissa mindre skillnader gällande hur Göteborgare som bor i resursstarka områden väljer jämfört med dem i resurssvaga områden. Skillnaderna är inte signifikanta, så resultaten får tolkas med försiktighet. De som bor i resurssvaga områden väljer i större utsträckning den vårdcentral som de föreslås, men samtidigt anger de att de gör ett aktivt val i något större utsträckning än invånarna i resursstarka områden. Det här resultatet skiljer sig från 2009 års resultat, där det snarare var tvärtom: de i resursstarka områden angav att de hade gjort ett aktivt val i högre grad än de i resurssvaga områden.

Västsvenskarna och vårdvalet

I SNS-rapporten "Konkurrensens konsekvenser" diskuteras inte medborgarperspektivet i någon större utsträckning, men i ett av kapitlen analyseras en del generella effekter av konkurrensutsättningen inom hälso- och sjukvården. Exempelvis konstateras att antalet vårdcentraler har ökat i landet som en konsekvens av vårdvalsreformen och att detta framförallt har att göra med en ökning av antalet privata vårdgivare. Ökningen av vårdcentraler har emellertid främst skett i storstadsområdena och i närheten av större städer. En konsekvens av vårdvalet är alltså att tillgängligheten till vård har ökat, men i detta finns det stora olikheter över landet vilket innebär att tillgängligheten och möjligheten att välja är beroende av var man bor (Anell 2011). Som många andra författare i boken konstaterar Anell att det finns kunskapsluckor om konsekvenserna av konkurrensutsättning. När det gäller vårdvalsreformen är det dessutom så att kunskaperna är begränsade eftersom reformen inte har varit igång så länge.

Den här analysen bidrar med att beskriva hur skillnaderna mellan socio-ekonomiska grupper ser ut i Västsverige och ger därmed en indikation på om vårdvalet överhuvudtaget har en socio-ekonomisk dimension. Resultaten visar att det finns vissa skillnader mellan de socio-ekonomiska grupperna, där grupper med högre socio-ekonomisk status är något mer positivt inställda till vårdvalet än de med lägre

socio-ekonomisk status och att de dessutom använder sig av möjligheten att välja en annan vårdcentral än den föreslagna i något högre utsträckning. De här skillnaderna är emellertid ganska små och inte signifikanta när det gäller vilken typ av område respondenterna bor i. En viktig slutsats är att det inte finns några stora skillnader mellan grupperna när det gäller att ha gjort ett aktivt val: det tycks alltså inte som att farhågan att det framförallt är grupper med högre social status som använder sig av valfriheten är befogad i det här fallet. Liksom i 2009 års undersökning anger en klar majoritet att de har gjort ett aktivt val, och det gäller alltså i samtliga grupper. Det finns ändå vissa aspekter av resultaten som är värda att ta upp till diskussion eftersom de i förlängningen kan få betydelse för den sociala jämlikheten.

I det här kapitlet tas både åsikter och agerande upp när det gäller vårdvalet. Agerandet, att välja aktivt eller inte och vilket alternativ man väljer, är det som får en direkt konsekvens för de mönster i form av ojämlikhet som kan uppstå. Resultaten i kapitlet visar små skillnader mellan socioekonomiska grupper när det gäller att välja aktivt. Även om andelen positivt inställda till vårdvalet generellt sett har minskat något sedan 2009 års undersökning visar resultaten att det är i grupper med lägre social status som andelen nöjda har minskat mest, medan högutbildade och tjänstemän är i princip lika positiva som tidigare. Åsiktsskillnaderna mellan högstatus- och lågstatusgrupper har alltså ökat över tid. En tänkbar anledning är att de i lågstatusgrupperna hade högre förhoppningar och förväntningar på vårdvalet än högstatusgrupperna eftersom de från början var mindre nöjda med den befintliga sjukvården. Det är möjligt att de här förväntningarna inte helt infriades när vårdvalet hade varit igång under en period.

Åsikter är i sig intressanta eftersom de säger något om ifall det finns en socio-ekonomisk dimension överhuvudtaget när det gäller vårdvalet, men också eftersom de tycks ha vissa konsekvenser för benägenheten att välja aktivt eller inte. Bland de som uttrycker en negativ syn på vårdvalet är det nästan en femtedel som inte gör något aktivt val av vårdcentral, jämfört med ungefär en tiondel av de som är positiva till reformen. Resultatet kan därför möjligen ses som en indikation på att viljan att använda sig av valfrihetens möjligheter kommer att skilja sig åt mer framöver: än så länge har vårdvalet inte varit igång så länge men kanske kommer åsiktsskillnaden ta sig uttryck i olikheter när det gäller benägenheten att göra om sitt val då man är missnöjd med sin nuvarande vårdcentral?

Som nämns ovan är det c a 14 procent som har valt ny vårdcentral sedan de valde för första gången. En analys i förhållande till socioekonomiska grupper visar att det är vanligare att högre tjänstemän, högutbildade och boende i resursstarka områden gör om sitt val än de som hör till grupper med lägre socioekonomisk status. Eftersom antalet som har gjort om sitt val är litet är det svårt att dra något annat än försiktiga slutsatser av dessa resultat, men de kan möjligen ses som en indikation på att det ligger något i resonemanget ovan. Viktigt att komma ihåg här är emellertid att det är möjligt att en större andel av lågstatusgrupperna är nöjda med sitt första val av vårdcentral och att det är därför de väljer ny i mindre utsträckning.

För att vårdvalet ska fungera som det är tänkt, är det viktigt att medborgarna agerar om de är missnöjda med sin vårdcentral genom att byta till någon annan. Om benägenheten att agera vid missnöje skiljer sig åt mellan olika socioekonomiska grupper finns risken att följderna i förlängningen blir kvalitetskillnader i vilken vård man får. Ytterligare en potentiell risk för att det framöver kan uppkomma systematiska skillnader när det gäller vilken kvalitet på vården medborgarna får, kommer ur resultatet att grupper med högre status tenderar att välja en annan vårdcentral än den föreslagna i högre utsträckning än grupper med lägre status. Som nämns tidigare i kapitlet är emellertid kopplingen mellan olikheter i val och olikheter i vårdens kvalitet inte självklar. Genom att ställa krav samt utöva kontroll och uppföljning kan staten åtminstone påverka förutsättningarna för att samtliga vårdenheter i landet, oavsett om de är privata eller offentliga, håller en hög och jämn kvalitet. Hur väl detta lyckas är en fråga för framtiden.

Noter

- ¹ Studieförbundet näringsliv och samhälle
- ² Vårdvalet skulle införas senast den 1 januari 2010 i samtliga landsting, men vissa valde att starta tidigare.

Referenser

- Anell, Anders (2011): "Hälso- och sjukvårdstjänster i privat regi". I Hartman, Laura (red): *Konkurrensens konsekvenser. Vad händer med svensk välfärd?* Stockholm: SNS
- Bendz, Anna (2011a): "Att välja vård. Västsvenskarna och vårdvalet." I Nilsson, Lenart, (red): *Västsvensk demokrati i tid och rum*. Göteborg: SOM-institutet, nr 51.
- Bendz, Anna (2011b): "Providing Welfare. The Importance of Public or Private Actors in Welfare State Regimes". Presented at 69th the Annual National Conference of the Midwest Political Science Association, Chicago, March 31-April 3 2011 (Conference paper)
- Blomqvist, Paula (2004): "The Choice Revolution. Privatization of Swedish Welfare Services in the 1990's". *Social Policy and Administration*, Vol 38, No 2, 139-155.
- Blomqvist, Paula (2011): "Marketization and Social Citizenship in the Universal Welfare State." Paper prepared for the annual meeting of the Swedish Political Science Association (SWEPSA) Umeå Oct 27-28, 2011
- Blomqvist, Paula; Rothstein, Bo (2000): *Välfärdsstatens nya ansikte*. Stockholm: Agora
- Esping-Andersen, G (1990): *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press

- Green-Pedersen, C (2001): "Welfare-State Retrenchment in Denmark and the Netherlands, 1982-1998: The Role of Party Competition and Party Consensus". *Comparative Political Studies*, vol 24, No 9, 963-985.
- Hartman, Laura (2011) (red): *Konkurrensens konsekvenser. Vad händer med svensk välfärd?* Stockholm: SNS
- Kastberg, G (2010): *Vad vet vi om kundval - en forskningsöversikt*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting
- Lundqvist, L J (2001): "Privatisering – varför och varför inte?" I: Rothstein, B (red): *Politik som organisation*. Stockholm: SNS
- Socialstyrelsen (2011): *Valfrihetssystem ur ett befolknings-och patientperspektiv. Delredovisning*.

POPULÄRAST I TEST

SÖREN HOLMBERG

Hellre välkänd och populär än mycket lite känd och impopulär. Den tämligen självklara sanningen gäller det mesta i samhället – från underhållning, forskning och näringsliv till politik. Och naturligtvis gäller sanningen också på det personliga planet. Det är bättre att vara omtyckt än illa sedd.

Applicerat på svensk politik betyder det att valda politiker har lättare att utföra sina uppdrag om de är kända och uppskattade. Två centrala demokratiska processer blir mer effektiva om valda politiker är kända och populära. För det första, opinionsbildning och kontakter med medborgarna underlättas. Människor lyssnar mer på och tar mer intryck av en uppskattad och känd politiker än av en ogillad och i stort sett okänd politiker. För det andra, personligt ansvarsutkrävande möjliggörs. Det är inte lätt att ställa en okänd politiker till svars hur impopulär han eller hon än är. Ur normativ demokratisk synpunkt är det med andra ord en fördel om valda politiker är någorlunda välkända och uppskattade.

Men i det specifikt svenska fallet är politikers kändisskap och popularitet inte fullt så viktiga som i många andra politiska system. Orsaken är att enskilda förtroendevalda inte är några huvudaktörer i svensk demokrati. I Sverige har partierna huvudrollen, inte enskilda politiker. Det är partierna som formulerar program och som väljarna röstar på. Personvalsreformen är ett försök att introducera mer av personligt mandat i Sverige. Ett försök som hittills i huvudsak varit ett misslyckande. Endast en minoritet på under 30 procent av väljarkåren brukar utnyttja möjligheten att personkryssa.

Dock, även om partierna är viktigast i Sverige är naturligtvis enskilda politiker inte helt oviktiga. Kommunikation mellan väljare och valda liksom möjligheterna till enskilt ansvarsutkrävande skulle förbättras i Sverige om politikerna vore mer kända och kanske också om de vore mer populära.

SOM-institutet har i mer än femton år studerat hur kända och uppskattade ledande lokal- och regionpolitiker är i Göteborg och i Västra Götaland.¹ Samma mätteknik har använts alla år. Ett antal ledande politiker har valts ut och presenterats för SOMs svarspersoner. Ledande politiker har definierats som ledare för de olika partigrupperna. Dock för socialdemokraterna har fler än en ledande politiker ingått. Endast för och efternamn uppges. Därefter får de svarande först ange om de känner till politikerna och sedan gradera hur mycket de uppskattar de politiker de känner till på en skala mellan -5 (ogillar) och +5 (gillar).

Resultaten har varit en besvikelse om man förväntat sig att svenska politiker skulle vara välkända och mycket uppskattade. Som redovisningen i tabellerna 1 till 4 visar är det få politiker i Göteborg eller i Västra Götaland som under de senaste femton-tjugo åren är kända av mer än femtio procent av medborgarna.²

Tabell 1 Kännedom om ledande politiker i Göteborg (procent)

politiker (parti)	Andel bland samtliga											Andel bland egna partiets sympatisörer																										
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010				
Göran Johansson (S)	79	82	81	75	85	75	75	80	74	75	72	76	83	77	81	74	-	83	84	85	83	83	76	76	79	75	79	80	76	80	77	81	73	-				
Johnny Magnusson (M)	69	66	61	56	63	56	56	56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	78	74	68	66	71	65	67	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Annelie Hulthén (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Frank Andersson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Jan Hallberg (M)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Margita Björklund (FP)	44	50	44	43	48	44	47	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52	54	52	54	56	57	69	61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Rune Zachrisson (FP)	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Claes Roxbergh (MP)	42	43	33	28	38	33	36	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	39	27	27	45	35	42	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Kerstin Svensson (S)	32	39	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	47	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Anna Johansson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Kia Andreasson (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	14	12	21	24	24	26	27	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	13	21	29	22	23	18	41	-			
Helene Odenjüng (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Roger Andreasson (V)	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Vivi-Ann Nilsson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	28	24	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Jan-Ake Ryberg (V)	-	26	18	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Ture Jacobsson (KD)	22	24	18	16	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Eva Selin (C)	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Mikael Jansson (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Eva Olofsson (V)	-	-	-	-	20	15	17	21	19	16	18	20	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Alvar Persson (C)	-	22	17	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Solveig Lindström (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Erik Lithander (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	20	16	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Carina Liljesand (KD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	10	16	18	15	17	18	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Karin Pleijel (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ann-Marie Johansson (C)	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Marie Lindén (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Anders Flanking (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	15	16	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lars Eklund (KD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mats Brännström (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	12	14	14	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar andelen göteborgska svarspersoner som *inte* kryssat för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala i Väst-SOM-studierna. Procentbasen är definierad som samtliga personer som besvarat enkäterna i Göteborg. Efter kännedomspåren tillfrågades undersökningspersonerna vad de tyckte om politikerna på en gillar-ogillarskala mellan -5 och +5. Ett - anger att politikerna i fråga inte ingick i det årets studie medan en * anger att antalet svarspersoner är mycket begränsat. Partisympatierna har mätts med hjälp av en fråga om bästa part alternativt en fråga om bästa parti i rikspolitiken.

Tabell 2 Populära och mindre populära Göteborgspolitiker (medeltal)

politiker (parti)	Medeltal bland samtliga											Medeltal bland egna partiets sympatisörer																												
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010						
Göran Johansson (S)	+17	+24	+19	+14	+10	+9	+14	+16	+10	+8	+12	+19	+22	+19	+21	+18	-	+31	+36	+31	+27	+29	+27	+26	+27	+25	+27	+29	+35	+31	+31	+32	-	-						
Johnny Magnusson (M)	-1	+4	+5	+7	+7	+5	+7	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+22	+24	+21	+20	+22	+21	+22	+20	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
Annelie Hulthén (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+11	+12	+13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+18	+24	+28			
Frank Andersson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Jan Hällberg (M)	-	-	-	-	-	-	+3	+3	+4	+4	+5	+9	+6	+5	+8	+6	+9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Margita Björklund (FP)	+3	+5	+8	+8	+8	+8	+9	+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+9	+23	+24	+24	+20	+17	+19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+19		
Rune Zackrisson (FP)	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Claes Roxbergh (MP)	-1	-1	+0	-2	-0	-5	-4	-5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+19	+11	+17	+19	+17	+13	+5	+8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Kerstin Svensson (S)	+1	+1	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+8	+10	+16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Anna Johansson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Kia Andreasson (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-1	+1	-3	-3	-2	-3	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+13	
Helene Odenjung (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+3	+6	+5	+4	+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Roger Andreasson (V)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vivi-Ann Nilsson (S)	-	-	-1	+1	+0	-	-	-	+1	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Jan-Ake Ryberg (V)	+2	-1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	+8	+12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ture Jacobsson (KD)	-2	+0	+0	+1	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eva Selin (C)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mikael Jansson (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eva Olofsson (V)	-	-	-	-	+2	+1	-2	+1	+3	+2	-1	+1	+4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alvar Persson (C)	-0	+2	-0	-	-2	-1	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Solveig Lindström (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erik Lithander (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carina Liljesand (KD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-1	+3	+2	+3	+5	+3	+4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karin Pleijel (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ann-Marie Johansson (C)	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marie Lindén (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+0	+1	-1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anders Flanking (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lars Eklund (KD)	-	-	-	-	-1	-2	-1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mats Brännström (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Fråga: "Var skulle du vilja placera några kommunala politiker i Göteborg på nedanstående skala?"

Kommentar: Resultaten visar medeltalsvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Egna partiets sympatisörer har precis som i tabell 1 definierats med hjälp av svaren på en fråga om bästa parti. En asterisk (*) indikerar för få svarspersoner.

Tabell 3 Kännedom om ledande politiker i Västra Götaland (procent)

politiker (parti)	Andel bland samtliga										Andel bland egna partiets sympatisörer															
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Göran Johansson (S)	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (M)	13	36	48	43	41	-	-	-	-	-	-	-	-	13	40	46	48	49	-	-	-	-	-	-	-	-
Johnny Magnusson (M)	-	-	-	-	-	-	33	34	34	33	33	34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	41	46	42	39
Roland Andersson (S)	19	23	32	30	28	30	27	28	27	29	31	32	28	20	30	40	34	29	36	31	30	30	33	31	35	35
Annelie Stark (S)	23	24	28	25	22	23	22	22	19	22	21	20	22	26	30	35	26	24	28	25	23	24	26	24	25	27
Eva Eriksson (FP)	-	20	27	26	25	27	-	-	-	-	-	-	-	-	29	39	32	32	-	-	-	-	-	-	-	-
Rune Lanesstrand (SVG)	19	21	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gert-Inge Andersson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31
Kent Johansson (C)	-	16	20	18	18	18	16	17	16	18	19	20	21	-	19	34	35	33	36	34	25	24	28	32	33	29
Bengt Mollstedt (M)	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stig Grauers (M)	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Monica Selin (KD)	11	-	16	15	13	13	13	13	12	16	14	14	15	11	-	15	14	16	15	8	13	15	18	14	15	17
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hans Aronsson (S)	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carina Åström (V)	10	12	15	15	14	14	13	15	15	-	-	-	-	12	12	18	16	18	14	19	13	23	-	-	-	-
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	-	10	12	11	13	-	-	15	-	-	-	-	-	10	9	12	14	-	-	-	-
Jan Hallberg (M)	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (KD)	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sören Kviiberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	12	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	17	*	15
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	12	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	11	13	11	11	9	10	9	12	11	10	12	-	-	7	17	8	8	13	8	10	8	8	8	11
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	-	13	10	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	8	10	*	-	-	-	-
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	-	10	12	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (MP)	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	10	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
Einar Hansander (SVG)	-	-	-	-	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (S)	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thomas Mellqvist (C)	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Steen (FP)	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar andelen svarspersoner som *inte* kryssar för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala. Procentbasen har definierats som samtliga personer som besvarat Väst-SOM-enkäten i Västra Götaland. Partisympatierna har fastställts med hjälp av en fråga om bästa parti. En asterisk (*) betyder för få svarande.

Tabell 4 Populära och mindre populära politiker i Västra Götaland (medeltal)

politiker (parti)	Medeltal bland samtliga											Medeltal bland egna partiets sympatisörer														
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Göran Johansson (S)	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (M)	+2	+2	-15	-11	-8	-	-	-	-	-	-	-	-	+9	+21	+2	+5	+16	-	-	-	-	-	-	-	-
Johnny Magnusson (M)	-	-	-	-	-	-	+2	+2	+3	+3	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Roland Andersson (S)	-3	-3	+2	-2	0	-4	-6	-4	0	-1	-2	0	+2	+8	+8	+11	+7	+10	+5	+5	+4	+9	+6	+6	+9	+11
Annelie Stark (S)	-1	-5	-3	-4	-3	-6	-6	-4	-2	-2	0	0	0	+9	+5	+6	+4	+3	+2	+2	+3	+5	+3	+4	+6	+5
Eva Eriksson (FP)	-	+6	+5	+4	+5	0	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Rune Lanestrand (SVG)	+2	-2	-3	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gert-Inge Andersson (S)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+17
Kent Johansson (C)	-	+1	-0	-0	+2	-2	-1	-0	+2	0	+1	+1	+3	-	+21	-0	+9	+19	+7	+7	+11	+19	+8	+11	+9	+19
Bengt Mollstedt (M)	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	+8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stig Grauers (M)	-8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	+4	+6	+5	+5	+9	+8	+9	-	-	*
Monica Selin (KD)	+3	-	-0	-1	+1	-2	+1	-0	+1	+1	+2	+1	+2	+3	-	0	+4	+6	+5	+5	+9	+8	+9	-	-	*
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+2	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+6
Hans Aronsson (S)	-	-	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carina Åström (V)	+3	+0	-0	-0	+2	-1	-1	+1	+1	-	-	-	-	+6	+3	+6	+3	+11	+8	+8	+15	+10	-	-	-	-
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	-	-1	+1	+1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+6	+9	+8	-	-	-
Jan Hallberg (M)	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (KD)	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sören Kvilberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-1	-1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	-1	-1	0	-3	-1	-1	-1	-1	-1	-1	+1	-	-	+5	-1	*	*	*	-0	*	+4	-1	*	+5
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	-	-1	-2	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	-0	-	-	-	-
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	0	-1	0	-1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-
Einar Hansander (SVG)	+1	+1	-	-	0	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-
Gunnel Adler (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (S)	-	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thomas Mellqvist (C)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+10	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Steen (FP)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten är medelvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Partisympati har definierats på samma sätt som i tabell 3. En asterisk (*) indikerar för få svarspersoner.

I Göteborg har endast fem av totalt tjugonio undersökta lokalpolitiker uppnått ett kändisskap på över femtio procent. Motsvarande antal är endast en av tjuogoåttastuderade regionpolitiker i Västra Götaland. Dessa politiker förtjänar att nämnas vid namn. I Göteborg är de Göran Johansson (S), Johnny Magnusson (M), Annelie Hulthén (S), Frank Andersson (S) och Jan Hallberg (M). Göran Johansson har rekordet med en kännedom på hela 85 procent år 1998. I Västra Götaland har också Göran Johansson rekordet i kännedom med 67 procent 1998 – det enda år han var ledamot av regionförsamlingen.

En majoritet av de undersökta politikerna har kännedomssiffror på trettio procent eller lägre. Det gäller för sjutton av tjugonio Göteborgspolitiker och för tjugofyra av tjuogoåttastuderade regionpolitiker i Västra Götaland. De politiker som är mest okända i SOMs västsvenska undersökningar har kännedomsresultat kring låga tio-femton procent.

Topplistan

Popularitetssiffrorna är inte heller de särskilt uppmuntrande. Få politiker uppnår en uppskattning på +5 eller mer på vår mätskala som kan variera mellan -50 till +50. Å andra sidan är det också få som hamnar på -5 eller än sämre på popularitetsskalan. De nio Göteborgspolitiker och fyra förtroendevalda i Västra Götaland som uppnått de högsta popularitetsresultaten på +5 eller bättre redovisas i tabellerna 5 och 6.

Tabell 5 Nio i topp. Göteborgs mest populära lokalpolitiker åren 1994-2010 (popularitetspoäng)

Politiker	Popularitetspoäng	År
1. Göran Johansson (S)	+24	1995
2. Annelie Hulthén (S)	+13	2010
3. Jan Hallberg (M)	+9	2005/2010
4. Margita Björklund (FP)	+9	2000
5. Johnny Magnusson (M)	+7	1997/2000
6. Helene Odenljung (FP)	+7	2010
7. Carina Liljesand (KD)	+5	2007
8. Kerstin Svensson (S)	+5	1996
9. Anna Johansson (S)	+5	2007

Kommentar: Topplistan bygger på resultaten i tabell 2. Alla undersökta Göteborgspolitiker med som minst en popularitet på +5 är medtagna på topplistan. De nio politikernas högsta poäng och år redovisas. Popularitetsskalan kan variera mellan -50 (ogillar) och +50 (gillar). Undersökningen omfattar totalt 29 politiker under åren 1994-2010.

De endast sex politiker som uppmätts för så låga uppskattningssiffror som -5 eller ännu lägre behöver ingen egen tabell. Det räcker med att räkna upp dem här i texten. I Göteborg är de Claes Roxbergh (MP) med -5 1999 respektive 2001 och Mikael

Jansson (SD) med -13 år 2010. I Västra Götaland fick Cecilia Widegren (M) -15, -11 respektive -8 åren 2000, 2001 och 2002. En annan moderat, Stig Grauers, fick -8 år 1999. Roland Andersson och Annelie Stark, båda socialdemokrater, erhöll -6 år 2004 (Andersson) respektive -5 år 1999 och -6 åren 2003-2004 (Stark).

Topplistan i Göteborg har en klar etta i Göran Johansson med en popularitet på hela +24 år 1995. Fortfarande i hans sista mätning 2009 hade Johansson ett mycket starkt resultat med en uppskattning på +18. Tvåa kommer Göran Johanssons efterträdare och Göteborgspolitikens nya starka kvinna Annelie Hulthén med ett resultat på +13 efter valet 2010. Moderaternas lokale oppositionsledare Jan Hallberg innehar en tredje plats med +9 som bästa resultat 2005 och 2010. Därefter kommer Folkpartiets Margita Björklund (+9, 2000), Moderaternas Johnny Magnusson (+7, 1997/2000) och Folkpartiets Helene Odenjung (+7, 2010). Med på listan finns också Anna Johansson (S), Göran Johanssons dotter, med en popularitet på +5 år 2007. Samma resultat har även Carina Liljesand (KD) och Kerstin Svensson (S). Det kan noteras att sex av de nio populäraste politikerna på göteborgslistan är kvinnor.

Tabell 6 Fyra i topp. Västra Götalands mest uppskattade regionpolitiker 1998-2010 (popularitetspoäng)

Politiker	Popularitetspoäng	År
1. Göran Johansson (S)	+10	1998
2. Gert-Inge Andersson (S)	+9	2010
3. Eva Eriksson (FP)	+6	1999
4. Johnny Magnusson (M)	+5	2010

Kommentar: Se tabell 5 och 4. Undersökningen omfattar totalt 28 politiker under åren 1998-2010.

Topplistan för Västra Götaland omfattar bara fyra politiker. Även här vinner Göran Johansson med resultatet +10 år 1998. Men han vinner inte överlägset. Han utmanas av regionens nya ledande politiker Gert-Inge Andersson – också han socialdemokrat – som efter valet 2010 uppnådde en uppskattning på +9.³ Övriga personer på listan är Eva Eriksson (FP) med +6 år 1999 och Moderaternas Johnny Magnusson som nådde +5 år 2010.

Ju mer vi är tillsammans

Det är vad okända och föga populära politiker kan hoppas på. Ju mer de är tillsammans med medborgarna desto mer kända och uppskattade blir de. Men det är inte bara en from politikerförhoppning. Det är också en central hypotes i den sociala inlärningsteorin, åtminstone när det gäller kännedom. Långvarig exponering ökar

sannolikheten för ökad kännedom. För politiker betyder det att de kommer att bli mer välkända vartefter de hänger med och blir omvalda. Kännedomen ökar ju mer umgänget förlängs och åren går. Många andra faktorer vid sidan av att vara politiskt seglivad påverkar naturligtvis också graden av kännedom. Men långvarighet i rollen som politiker är en bidragande orsak till ett ökat politiskt kändisskap.

Den sociala inlärningsteorin gäller dock endast för kännedom, inte för popularitet. Teorin förutspår inte att kärleken skall tillta med åren. Men den säger heller inte att uppskattningen skall avta med tiden. Inlärningsteorin är tyst när det gäller om populariteten kommer att öka eller minska över tid.

I tabell 7 prövar vi om den sociala inlärningsteorin fungerar som förväntat för våra politiker i Göteborg och Västra Götaland. Blir de allt mer välkända vartefter åren går? Vi kan testa hypotesen för relativt många politiker. Antalet lokalpolitiker i Göteborg som deltagit i minst fem års mätningar är elva. I Västra Götaland är motsvarande antal nio.⁴

Resultaten visar att hypotesen får ett positivt stöd både bland Göteborgspolitikerna och bland regionpolitikerna i Västra Götaland. Men stödet är inte överväldigande. Det är tvärtom relativt svagt. Kännedomen ökar över tid men endast med några få procentenheter.

Tabell 7 Blir politiker mer kända över tid? (antal och procentenheters förändring)

	Samtliga svarande				Egna partiets väljare			
	kännedom			genomsnittlig procentförändring	kännedom			genomsnittlig procentförändring
	ökad	samma	minskad		ökad	samma	minskad	
Ledande lokapolitiker i Göteborg	6	0	5	+2,1	8	0	2	+7,9
Ledande regionpolitiker i V:a Götaland	6	1	2	+3,6	6	1	2	+4,8

Kommentar: Analysen bygger på resultaten i tabellerna 1 och 3. Endast politiker med fem års deltagande i SOM-mätningarna är medtagna i beräkningarna. De två första årens medelresultat för respektive politiker har jämförts med de två senaste årens. En Göteborgspolitikers resultat för egna partiets väljare har inte inkluderats på grund av för få svarspersoner. Antalet Göteborgspolitikerna är elva och antalet VG-politiker är nio.

Positivt för politikerna är dock att kännedomen om dem ökar mest på hemmaplan, bland det egna partiets väljare. Effekten av umgänget är mest tydligt bland personer som politikerna umgås mest intensivt med, det vill säga bland de egna väljarna.

Lång och trogen tjänst är alltså inte bortkastad. Man blir lite mer känd, speciellt bland dem som har röstat på en. Men när det gäller uppskattning är resultaten inte

lika roliga. De tjugo västsvenska politiker som ingått i SOMs mätningar under längre tidsperioder har inte blivit mer uppskattade - inte bland samtliga svars personer och inte bland de egna väljarna. Utfallet i tabell 8 visar på mycket små förändringar på plus eller minus 1 popularitetsenhet för såväl Göteborgspolitikerna som för politikerna i Västra Götaland. Slutsatsen är att de aktuella politikerna i genomsnitt varken blivit mer populära eller mindre populära vartefter de tjänstgjort som valda politiker. Ett i huvudsak nedslående resultat. Politikerna har inte rönt en ökad uppskattning när de år efter år tjänat folket – varken bland alla medborgare eller bland egna väljare.

Tabell 8 Blir politiker mer populära över tid? (antal och medeltalsförändringar)

	Samtliga svarande				Egna partiets väljare			
	popularitet			genom- snittlig popularitets- förändring	popularitet			genom- snittlig popularitets- förändring
	ökad	samma	minskad		ökad	samma	minskad	
Ledande lokalpolitiker i Göteborg	7	0	4	+1,3	4	1	4	+0,4
Ledande regionpolitiker i V:a Götaland	5	1	3	-0,6	4	1	4	±0,0

Kommentar: Resultaten bygger på uppgifterna i tabellerna 2 och 4. Se också tabell 7. Popularitetsskalan kan variera mellan -50 (ogillar) och +50 (gillar). Två Göteborgspolitikers resultat bland egna partiets väljare är inte medtagna på grund av för få svarande.

Det är uppenbart otacksamt att vara politiker. Maktinnehav tär. Att styra gör en inte populär. Går det bra är det svårt att få äran. Går det dåligt får man skulden. Det ska få 'n vara politiker. Men några måste vara det. Annars fungerar inte demokratin.

Noter

- ¹ Motsvarande undersökningar har också genomförts i region Skåne sedan 2001, se Holmberg 2010.
- ² Kravet på kännedom är lågt satt. Svarspersonerna anger själva om de känner till eller inte känner till en namngiven politiker. Vi kan utgå från att de redovisade kännedomssiffrorna är höga uppskattningar, lite av glädjeresultat.
- ³ Observera dock att Gert-Inge Andersson fortfarande är relativt okänd. Hans kännedomssiffra är endast 25 procent år 2010.
- ⁴ Se Holmberg 2011 för en tidigare prövning av den sociala inlärningsteorin på kännedomsdata från SOM-institutets studier i Västsverige.

Referenser

Holmberg, Sören (2010) 'Folkvalda politiker bör vara kända av folket?' I Johansson, Susanne (red) *Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Holmberg, Sören (2011) 'Med tiden blir man känd'. I Nilsson, Lennart (red) *Västsvensk demokrati i tid och rum*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

EKONOMI I VÄST – ÖKAD OPTIMISM OCH MINSKAD ORO

TOBIAS ELMQUIST

Ekonomi i ett specifikt geografiskt område är ofta av stor betydelse för den enskilde individen. Går ekonomin bra finns det bättre möjlighet för medborgarna att få arbete och därmed en försörjning vilket skapar förutsättningar för ett bättre liv. Det är även av betydelse för samhället som helhet som behöver skatteintäkter, vilka kommer från både privatpersoner och företag. Sedan finanskrisens inledning under 2008 har ekonomin varit extra aktuell. Den ekonomiska krisens följdverkningar har påverkat Västra Götaland bland annat genom ett stort antal varsel initialt, något som sedan följdes av en återhämtning av både ekonomiska värden och arbetsmarknad. Hur har denna utveckling påverkat attityder och uppfattningar hos befolkningen?

Ekonomins betydelse för medborgarna visar sig i SOM-institutets undersökning Västra Götaland¹. När medborgarna tillfrågas om vad de anser som viktigast i kommunen samt i regionen 2010 är sysselsättningen den tredje mest viktiga frågan i både dessa avseenden (var sjunde invånare anser det vara den viktigaste frågan). På den regionala nivån anges sjukvård som viktigast följt av offentliga kommunikationer, sedan följer sysselsättningen. På den kommunala nivån anges skola som viktigast, detta följt av äldreomsorg och därefter följer sysselsättningen. Även tidigare år har sysselsättning rankats högt som en viktig fråga för befolkningen i Västra Götaland (Johansson 2009, Elmquist 2011).

Ekonomiska bedömningar och förväntningar

Allmänhetens bedömningar av ekonomin är viktiga av flera orsaker. Den ekonomiska framtidsbedömningen blir lätt en bedömning av hur livet som helhet kommer bli framöver. Är de ekonomiska framtidsutsikterna positiva så kan det generera ekonomisk tillväxt genom att fler privatpersoner kommer att konsumera i större utsträckning och att flera företag kommer att investera i större utsträckning vilket kan leda till fler arbetstillfällen. Agerande som i sig bidrar till en ytterligare förstärkt ekonomi och positiva ekonomiska framtidsutsikter kan därmed fungera som en självuppfyllande profetia (se till exempel Keynes 2008, Sargent 2008).

SOM-institutet mäter bedömningar av ekonomin det senaste året samt förväntningar på ekonomin framöver. Bedömningarna av ekonomin det senaste året är en mätning av hur den faktiska ekonomiska utvecklingen uppfattats och framtidsutsikterna är ett mått på förväntningarna inför framtiden. Attityderna i SOM-undersökningarna, i synnerhet 2008 men även 2009, präglades av den ekonomiska

krisen med pessimistiska bedömningar av ekonomin och låga förväntningar inför framtiden. I dessa mätningar gick det bland annat att utläsa att krisen uppfattades som värre för Sverige som helhet och för olika enskilda kommuner än för svars-personerna själva (Elmqvist 2011). Mätningen 2010 har möjlighet att undersöka uppfattningar i något som mer skulle kunna liknas vid ett normalläge.

Tabell 1 Ekonomiska attityder och förväntningar 2010, (procent och balansmätt)

	För- bättrats	Oförändrad	För- sämrats	Balans- mätt	Summa	Antal svar
Uppfattad förändring under det gångna året						
Personlig ekonomi	26	55	19	+7	100	3011
Kommunens ekonomi	13	70	17	-4	100	2864
Förväntad förändring under det närmaste året						
Personlig ekonomi	26	62	12	+14	100	2996
Kommunens ekonomi	18	70	12	+6	100	2902

Kommentar: Frågan lyder; *Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?* Antal procent som tror på bättre, oförändrad respektive försämrad ekonomi redovisas. Balansmättet är andelen svarande som tror på en bättre ekonomi minus andelen som tror på en sämre ekonomi. Procentbasen utgörs av antalet svarande på respektive delfråga. Frågan lyder; *Hur tror du att ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?* Antal procent som tror på bättre, oförändrad respektive försämrad ekonomi redovisas. Procentbasen utgörs av antalet svarande på varje fråga. Balansmättet varierar mellan +100 (alla anger att ekonomin förbättrats) och -100 (alla anger att ekonomin försämrats). Procentbasen utgörs av antalet svarande på respektive delfråga.

Källa: Väst-SOM 2010.

Tabell 1 visar på att ekonomin det gångna året överlag uppfattats försiktigt positiv. Fler anser att deras egen ekonomi förbättrats det senaste året (26 procent) än de som anser att den försämrats (19 procent) även om den största andelen av de svarande anser sin privata ekonomi vara oförändrad (55 procent). Något fler anser att ekonomin i kommunen försämrats det senaste året (17 procent) jämfört med andelen som anser att den förbättrats (13 procent), men den stora majoriteten anser att den varit oförändrad (70 procent). Det dominerande intrycket av den ekonomiska utvecklingen är alltså stiltje även om det finns en bild av en offentlig ekonomi som försämrats något samtidigt som den privata ekonomin förbättrats i motsvarande blyga utsträckning.

Även när det gäller förväntningar på framtiden är den dominerande uppfattningen att situationen är oförändrad, men medborgarna är här mer positiva än negativa, både avseende bedömningen av den privata ekonomin (balansmätt (bm) + 14) och

avseende den kommunala ekonomin (bm +6). Befolkningen i Västra Götaland är alltså mer optimistiska än pessimistiska inför framtiden, uppfattningen är att det kommande året kommer att bli bättre än det senaste (mer positivt balansmått för bedömningen framåt än för bedömningen av det senaste året). Optimismen delas med den svenska befolkningen som helhet (Holmberg, Weibull och Oscarsson 2011).

Olika grupper är olika optimistiska inför framtiden vilket visas nedan genom att åsiktsbalansen (balansmått, se beskrivning i tabellkommentar) jämförs mellan olika grupper.

Tabell 2 Syn på ekonomin under de kommande 12 månaderna, 2010 (balansmått)

	Syn på den privata ekonomin	Syn på ekonomin i kommunen	Minsta antal svar
<i>Samtliga</i>	+14	+6	2894
<i>Kön</i>			
Kvinna	+10	+3	1528
Man	+18	+10	1374
<i>Ålder</i>			
16-29 år	+33	+12	474
30-49 år	+28	+13	949
50-64 år	+8	0	812
65-85 år	-12	0	667
<i>Utbildning</i>			
Låg	-7	-4	584
Medellåg	+14	+5	869
Medelhög	+20	+11	595
Hög	+25	+12	749
<i>Delregion²</i>			
Göteborgsregionen	+18	+11	1540
Sjuhärad	+9	+1	379
Skaraborg	+8	+6	518
Fyrbodal	+10	-5	465
<i>Subjektiv klass</i>			
Arbetarhem	+5	-1	1240
Jordbrukarhem	-6	-1	109
Tjänstemannahem	+17	+10	965
Högre tj-mannahem	+29	+18	271
Företagarhem	+28	+16	271

Kommentar: Frågan lyder; *Hur tror du att ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?* Procentbasen utgörs av antalet svarande på respektive delfråga. Balansmåtten varierar mellan +100 (alla anger att ekonomin förbättrats) och -100 (alla anger att ekonomin försämrats). Se även tabell 1.

Källa: Väst-SOM 2010.

I tabell 2 syns, som tidigare noterat, att synen på den privata ekonomin är den mest optimistiska, det finns en större andel generellt som tror att den egna ekonomin kommer att förbättras jämfört med de som tror på den kommunala ekonomins positiva utveckling.

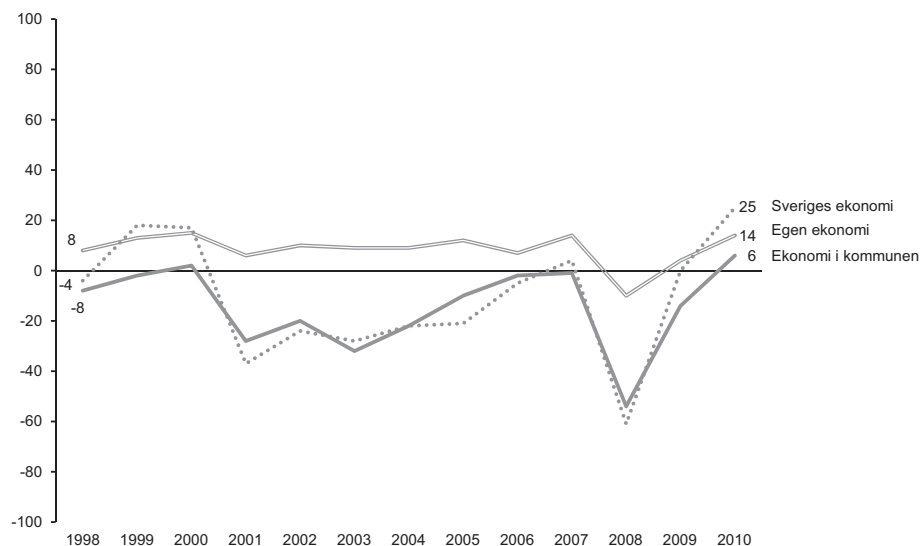
Här visar det sig även att män är mer optimistiska än kvinnor, både i sina förväntningar på den privata ekonomin (bm +18) och på ekonomin i kommunen (bm +10). När olika åldrar jämförs så visar det sig att de allra yngsta också är de mest optimistiska inför framtiden när det gäller den egna ekonomin. 16- 29 år (bm +33) samt 30- 49 år (bm +28) är de åldersgrupper där allra flest tror på en förbättring. Mer pessimistiska inför framtiden är däremot äldre. I åldersgruppen 65-85 år finns det en övervikt av uppfattningen av att den egna ekonomin kommer att försämrans under det kommande året (bm -12). Även i bedömningen av ekonomin i kommunen framöver, så är bedömningen mer positiv bland de yngre grupperna.

Skillnaderna mellan olika utbildningsnivåer syns även tydligt, ju högre utbildning desto mer positiv syn på ekonomin (bm +25 för hög utbildning och bm -7 för låg utbildning när det gäller den egna ekonomin).

Regionala skillnader finns i bedömningen av de ekonomiska framtidsutsikterna, mest optimistiska är boende i Göteborgsregionen (bm +18 i förväntningarna på den privata ekonomin samt bm +11 avseende ekonomin i kommunen). Men skillnaden mellan de andra delarna i Västra Götaland är liten, mest pessimistiska är de boende i Fyrbodalen, speciellt i sin syn på ekonomin i kommunen (bm -5).

Förväntningarna på framtiden har varierat under de mätningar som har gjorts tidigare (se figur 1). Bedömningen av utsikten inför det kommande året var som sämst 2008 när finanskrisen var som mest akut. När ekonomin i viss mån har återhämtat sig hösten 2010 så är bedömningen mer positiv, den är faktiskt bland det mest positiva som uppmätts i de västsvenska SOM-undersökningarna. Detta gäller bedömningen av både Sveriges, kommunens samt den personliga ekonomin. Den ekonomiska krisen har i sina olika faser påverkat den ekonomiska bedömningen. När krisen verkar vara som värst är den framtida bedömningen den mörkaste som gjorts (2008), och när Sverige i princip verkar ha tagit sig ur krisen är bedömningen den mest positiva som uppmätts (2010). De ekonomiska framtidsförväntningarna 2010 slår många tidigare år med högkonjunktur.

Figur 1 Syn på ekonomin under de kommande 12 månaderna, 2010 (balansmått)

Kommentar: Se tabell 1.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

Det visar sig alltså, inte helt förvånande, att den ekonomiska framtidsoptimismen är konjunkturberoende samt att optimismen efter krisen växt sig större än vad den var före krisen, när de ekonomiska oroligheterna hösten 2010 för tillfället verkar ha dragit vidare. Uppfattningen av arbetsmarknaden visar medborgarnas ekonomiska framtidstro ur en annan aspekt och visar även på en viktig aspekt av personlig trygghet. En anställning är en ekonomisk trygghet för individen och ett sätt att kunna försörja sig själv. Det skapar en personlig frihet och för många är arbetet även viktigt för identiteten och tillhörigheten.

För att sätta befolkningens uppfattningar om arbetsmarknaden i ett sammanhang så kan det vara rimligt att relatera det till sysselsättningsgraden. 2010 var 57 procent av befolkningen i Västra Götaland förvärvsarbetande, 25 procent var ålderspensionärer medan 9 procent studerade och 4 procent var arbetslösa.³

Tabell 3 Oro för arbetslöshet, 2009-2010 (procent)

	2009		2010	
	Individen själv	Nära anhörig	Individen själv	Nära anhörig
Mycket orolig	8	12	5	8
Ganska orolig	9	19	8	16
Inte särskilt orolig	26	40	25	40
Inte alls orolig	30	21	34	26
Ej aktuellt	27	8	28	10
Summa procent	100	100	100	100
Antal	2936	2975	2876	2939

Kommentar: Frågan lyder: *I vilken utsträckning oroar du dig för att du själv eller någon nära anhörig/bekant ska bli arbetslös?* Svartalternativen är formulerade i jag-form, "Jag oroar mig mycket" och så vidare. Procentbasen utgörs av andelen svarande på respektive delfråga.

Källa: Väst-SOM 2009 & 2010.

År 2010 var 13 procent mycket eller ganska oroliga för sin egen situation på arbetsmarknaden (att själv bli arbetslös) medan 24 procent var oroliga för en nära anhörig (tabell 3). Detta är en minskning från 2009 där 17 procent var oroliga för sin egen situation och 31 procent var oroliga för någon nära anhörig. Oron för den egna situationen på arbetsmarknaden har alltså minskat och verkar även den vara konjunkturberoende, vilket inte heller förvånar. Trots att optimismen ökat på det ekonomiska området och att oron för att bli arbetslös minskat så kvarstår dock 13 procent oroliga eller mycket oroliga⁴.

Det visar sig att oron för att bli arbetslös är som störst bland de redan arbetslösa (45 procent oroar sig mycket eller ganska mycket för att bli arbetslösa⁵) medan den är som minst bland de som förvärvsarbetar för tillfället, endast 11 procent oroar sig (se tabell 4). Oron hos individer med sjuk- och aktivitetsersättning är något högre (16 procent) och studenter oroar sig i dubbelt så stor utsträckning som de förvärvsarbetande (25 procent). Minst oroliga är av naturliga skäl pensionärerna (2 procent).

Tabell 4 Oro för arbetslöshet för individen beroende på position på arbetsmarknaden, 2010 (procent)

	Jag oroar mig mycket	Jag oroar mig ganska mycket	Jag oroar mig inte särskilt mycket	Jag oroar mig inte alls	Ej aktuellt	Summa procent	Minsta antal svar
Förvärvsarbetande	4	7	36	49	4	100	1631
Arbete i arbetsmarknads- politisk åtgärd	30	15	25	15	15	100	33*
Arbetslös	37	17	11	6	29	100	105
Ålderspensionär/avtals- pensionär	0	2	2	10	86	100	603
Har sjuk-/aktivitetsersättning	5	11	10	14	60	100	83
Studerande	9	15	23	20	33	100	260
Annat	12	9	37	24	18	100	33*
Samtliga	5	8	25	34	28	100	2748

Kommentar: Frågan lyder: *I vilken utsträckning oroar du dig för att du själv eller någon nära anhörig/bekant ska bli arbetslös?* Svarsalternativen är formulerade i jag-form, "Jag oroar mig mycket" och så vidare. Procentbasen utgörs av andelen svarande på respektive delfråga. Frågan om position på arbetsmarknaden lyder: *Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?* Alternativen är de kategorier som redovisas i tabellen, svarande på frågan utgör procentbasen. *=få antal svar inom kategorin i frågan vilket innebär att svaren ska tolkas med försiktighet

Källa: Väst-SOM 2010.

Analysen visar att oron för arbetslöshet är störst hos dem som står utanför arbetsmarknaden (bortsett från pensionärerna). De redan arbetslösa är de som är allra mest oroliga för att bli arbetslösa, följt av studenter och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. En tolkning av den förhöjda oron i dessa grupper är att det finns en oro för att inte kunna etablera sig på arbetsmarknaden bland dem som står utanför. Däremot är tryggheten desto större bland de redan etablerade.

När oron för arbetslöshet relateras till svarspersonernas hälsa (tabell 5) så framkommer tydliga samband. Av de som oroar sig mycket för att bli arbetslösa anger 40 procent att de har en god hälsa medan 71 procent av de som inte oroar sig alls för arbetslöshet anger att de har en god hälsa. Det kan i den här analysen inte avgöras om människor med dålig hälsa oroar sig mer för att förlora sitt arbete eller om oro för att förlora sitt arbete genererar ett sämre välmående. Någon ansats att påvisa det görs inte heller, men det visar att variablerna hänger ihop vilket även tidigare forskning visat utan att kunna fastställa orsakssambanden (Hallsten 1998). En bättre arbetsmarknad skulle sannolikt skapa ett större välmående och därmed ett bättre liv för många enskilda personer på fler plan än bara det ekonomiska.

Tabell 5 Oro för arbetslöshet för individen beroende på hälsotillstånd, 2010 (procent)

	Jag oroar mig mycket	Jag oroar mig ganska mycket	Jag oroar mig inte särskilt mycket	Jag oroar mig inte alls	Ej aktuellt
Dålig hälsa	22	14	6	4	14
Medelgod hälsa	38	41	33	24	37
God hälsa	40	45	61	72	51
Summa procent	100	100	100	100	100
Minsta antal svar	152	225	719	960	780

Kommentar: Frågan lyder: *I vilken utsträckning oroar du dig för att du själv eller någon nära anhörig/bekant ska bli arbetslös?* Svarsalternativen är formulerade i jag-form, "Jag oroar mig mycket" och så vidare. Procentbasen utgörs av andelen svarande på respektive delfråga. Frågan lyder *Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?* Svara med hjälp av nedanstående skala. Skalan går från 0-10, där 0 motsvarar "Mycket dåligt" och 10 "Mycket gott". I tabellen ovan motsvarar 0-4 "Dålig hälsa", 5-7 "Medelgod hälsa" samt 8-10 "God hälsa".⁶ Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Väst-SOM 2010.

Stat, region och kommun är centrala aktörer på arbetsmarknaden. Både genom att de är beroende av en fungerande arbetsmarknad med god sysselsättning som beskattningsunderlag men även genom att de är viktiga arbetsmarknadsparter genom att vara stora arbetsgivare. Dessutom har samtliga dessa offentliga aktörer ett uppdrag och ett intresse att verka för att främja sysselsättningen. Hur bra olika satsningar för att skapa arbetstillfällen eller företagsetableringar lyckas är ofta svårt att mäta. SOM-institutet mäter regelbundet attityder till hur sådana satsningar uppfattas i befolkningen, i vilken utsträckning staten, regionen samt kommunen uppfattas främja tillkomsten av nya arbetstillfällen och företagande. Tidigare undersökningar har visat på ett, jämfört med andra grupper i samhället, lågt förtroende för de som ska genomföra dessa åtgärder, nämligen kommunernas och regionens tjänstemän och politiker (Nilsson 2010). Tidigare undersökningar har även visat på svårigheten att bedöma hur lyckade de olika insatserna för sysselsättning och företagande är. Majoriteten har ingen uppfattning, företagare utgör ett undantag med en större andel svarande som har en uppfattning. Majoriteten av de svarande anser även att de olika insatserna inte är särskilt lyckade (Elmqvist 2011).

Synen på det offentliga förmåga att intervensera på arbetsmarknaden kan påvisa att det finns ett förtroende för dessa offentliga aktörer och dess förmåga, både i det specifika fallet när det handlar om arbetsmarknad men kanske även mer generell.

Tabell 6a Hur uppfattas staten, Västra Götalandsregionen och hemkommunen främja sysselsättningen respektive företagandet, 2010 (procent)

	Bra	Varken bra eller dåligt	Dåligt	Ingen uppfattning	Summa procent	Balansmätt
Sysselsättning						
Staten	23	25	27	25	100	-4
Västra Götalandsregionen	14	30	23	33	100	-9
Den kommun där du bor	21	26	26	27	100	-5
Företagande						
Staten	25	28	16	31	100	+9
Västra Götalandsregionen	15	31	16	38	100	-1
Den kommun där du bor	23	26	19	32	100	+4

Kommentar: Frågorna lyder: "Hur anser du att staten, Västra Götalandsregionen respektive den kommun där du bor lyckas med att främja sysselsättningen?" och "Hur anser du att staten, Västra Götalandsregionen respektive den kommun där du bor lyckas med att främja företagandet?". Procentbasen utgörs av dem som svarat på delfrågan. Balansmättet utgör andelen som anser att staten/Västra Götalandsregionen/kommunen lyckats bra minus andelen som anser att staten/Västra Götalandsregionen/kommunen lyckats dåligt. Bra innefattar de som svarat *Mycket bra* samt *Ganska bra*. Dåligt innefattar *Ganska dåligt* eller *Mycket dåligt*.

Källa: Väst-SOM 2010.

Uppfattningen om hur de olika aktörerna lyckas främja sysselsättningen varierar, men oavsett vilken offentlig aktör som bedöms i det avseendet finns det fler pessimister (som tycker att de lyckas dåligt) än optimister (som tycker att det lyckas bra, se tabell 6a). Mest negativa är befolkningen till regionens insatser (bm -9) och minst negativa är befolkningen till statens insatser (bm -4). Majoriteten av de svarande kan inte bedöma insatserna som varken bra eller dåliga, alternativt saknar uppfattning, detta oavsett aktör som bedöms.

När det istället handlar om uppfattningen om hur företagande främjas så är bedömningen något mer positiv. För statens och kommunens insatser så gör fler bedömningen att de lyckas bra (bm +9 i bedömningen av staten samt +4 i bedömningen av kommunen) än att de lyckats dåligt. När det gäller regionen så är det något färre positiva bedömningar jämfört med bedömningen av kommun och stat och åsiktsbalansen hamnar nära noll (bm -1). Andel som saknar uppfattning eller som bedömer insatserna som varken positiva eller negativa är större när det gäller bedömningen av hur företagandet främjas, 69 procent när det gäller regionen och motsvarande siffra för staten är 59 procent och för kommun 58 procent.

Precis som individens position på arbetsmarknaden påverkar oron för att bli arbetslös, så påverkar positionen på arbetsmarknaden även hur man ser på statens, regionens och kommunens förmåga att främja sysselsättning och företagande.

Åsiktsbalansen avseende statens förmåga att främja sysselsättningen är -1 bland de förvärvsarbetande medan bland de arbetslösa är motsvarande siffra -28. Liknande åsiktsbalans finns bland individer med sjuk-/aktivitetsersättning (åsiktsbalans - 22) medan övriga grupper har ett negativt balansmått som ligger närmare de förvärvsarbetandes.

När vi ser på uppfattningen över tid så är bedömningen 2010 en av de mest positiva hittills (se tabell 6b), detta trots att det generellt finns en övervikt av uppfattningen att ingen av de olika aktörerna lyckats särskilt bra i de enskilda bedömningarna (negativa balansmått mest förekommande). Jämfört med tidigare är det bara 2007 som har större andel positiva bedömningar av hur staten, regionen och kommunen lyckas med att främja sysselsättning⁷. Skillnaden mellan 2009 och 2010 är i flera fall märkbar, till exempel avseende bedömningen av statens sysselsättningsfrämjande där balansmålet har ändrats från -22 till -4. Både de ekonomiska förväntningarna i Västra Götaland och resultaten från den nationella SOM-undersökningen, som redovisats tidigare i kapitlet, visar på en betydande optimism och framtidstro, vilket kan misstänkas smitta av sig på bedömningen av hur väl olika offentliga aktörer lyckas med sina ansträngningar på den lokala och regionala arbets- och företagsmarknaden.

Tabell 6b Hur uppfattas staten, Västra Götalandsregionen och hemkommunen främja sysselsättningen, 2005-2010 (balansmått)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sysselsättning						
Staten	-44	-36	+18	-7	-22	-4
Västra Götalandsregionen	-33	-21	+8	-8	-21	-9
Den kommun där du bor	-24	-11	+11	-1	-17	-5
Företagande						
Staten	-31	-24	-	+2	-8	+9
Västra Götalandsregionen	-13	-10	-	-1	-11	-1
Den kommun där du bor	-2	+3	-	+8	-4	+4

Kommentar: Frågorna lyder: "Hur anser du att staten, Västra Götalandsregionen respektive den kommun där du bor lyckas med att främja sysselsättningen?" och "Hur anser du att staten, Västra Götalandsregionen respektive den kommun där du bor lyckas med att främja företagandet?". Procentbasen utgörs av dem som svarat på delfrågan. Balansmålet utgör andelen som anser att staten/Västra Götalandsregionen/kommunen lyckats bra minus andelen som anser att staten/Västra Götalandsregionen/kommunen lyckats dåligt. Procentbasen utgörs av dem som svarat på delfrågan.

Källa: Väst-SOM 2010.

Ungas ekonomi

Visioner om framtiden kan inte existera utan att de innefattar de unga – deras uppfattningar och framtidssyn kommer påverka utvecklingen i framtiden. Men hur ser ungas situation ut och hur uppfattar de unga själva den? Det är känt att det finns stora svårigheter att etablera sig på bostads- och arbetsmarknaden för unga vuxna, och därmed att skapa förutsättningar för att leva ett självständigt liv. I synnerhet arbetslösheten bland unga människor har varit aktuell under senare delen av 2000-talets första decennium.

De yngsta, 16-29 år, fördelar sig först och främst på de två grupperna förvärvsarbetande och studerande (se tabell 7). Det är naturligt att betydligt fler förvärvsarbetar i de äldre ålderskategorierna jämfört med 16-29-åringarna där många studerar när de är unga. Arbetslösheten är den stora skillnaden mellan grupperna där unga är arbetslösa i dubbelt så stor utsträckning (8 procent) som 30-49 åringarna (3 procent). Ungas jämförelsevis besvärliga situation med svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden framträder här.

Tabell 7 Ungas situation på arbetsmarknaden, 2010 (procent)

	16-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Samtliga
Förvärvsarbetande	39	87	79	2	57
Arbete i arbetsmarknads- politisk åtgärd	1	2	1	0	1
Arbetslös	8	3	5	0	4
Ålderspensionär/avtalspensionär	0	0	6	98	25
Har sjuk-/aktivitetsersättning	2	2	8	0	3
Studerande	48	4	0	0	9
Annat	2	2	1	0	1
Summa procent	100	100	100	100	100

Kommentar: Frågan om position på arbetsmarknaden lyder: *Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?*. Alternativen är de kategorier som redovisas i tabellen, svarande på frågan utgör procentbasen.

Källa: Väst-SOM 2010.

Ungas uppfattning om hur det offentliga lyckas med sina åtgärder på arbetsmarknaden kan vara ett sätt att se vilket förtroende unga har till att den offentliga politiken ska kunna hitta lösningar. Detta kan till exempel göras genom att se på hur de uppfattar att staten lyckas med att främja sysselsättningen (tabell 8). Arbetsmarknadspolitikerna är viktig för den svenska regeringen och flera åtgärder riktar sig speciellt mot unga människor, detta gör det extra intressant att undersöka ungas syn i frågan.

Tabell 8 Hur uppfattas staten främja sysselsättningen, 2010 (procent)

	16-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Samtliga
Bra	19	29	19	22	23
Varken bra eller dålig	20	25	27	27	25
Dåligt	22	24	35	25	27
Ingen uppfattning	39	22	19	26	25
Summa procent	100	100	100	100	100

Kommentar: Frågan lyder: "Hur anser du att staten, Västra Götalandsregionen respektive den kommun där du bor lyckas med att främja sysselsättningen?" Bra innefattar de som svarat *Mycket Bra* samt *Ganska bra*. Dåligt innefattar *Ganska dåligt* eller *Mycket dåligt*. Procentbasen utgörs av dem som svarat på delfrågan.

Källa: Väst-SOM 2010.

Det som främst skiljer ut 16-29 åringarna från övriga är en större andel som har svårt att ta ställning i frågan (39 procent ingen uppfattning, 20 procent svarar varken bra eller dåligt). Generellt så är 30-49 åringarna den grupp som gör den mest positiva bedömningen, där 29 procent tycker att staten lyckats bra med att främja sysselsättningen. 19 procent av 16-29 åringarna respektive 50-64 åringarna samt 22 procent av 65-85-åringarna tycker att staten lyckats bra med att främja sysselsättningen. Men de två äldre ålderskategorierna är de relativt sett minst positiva -35 procent för 50-64 åringarna samt 25 procent för 65-85 åringarna bedömer att staten lyckats dåligt.

Förtroendet för arbetsmarknaden och för det offentligas arbetsmarknadsinsatser verkar av naturliga skäl vara starkast hos dem där framtiden ser som ljusast ut, vilket i det här fallet är de förvärvsarbetande. Samhällets offentliga aktörer har inte förtroende för olika politiska arbetsmarknadsåtgärder hos dem som de kanske främst riktas till, såsom arbetslösa. Ungdomar är trots en mer utsatt situation ändå inte bara pessimistiska i sina bedömningar utan snarare finns de mest negativa bedömningarna hos de medelålders och pensionärerna. Som visats tidigare i rapporten så är de allra yngsta också de mest positiva i bedömningen av den ekonomiska utvecklingen det kommande året.

Även på bostadsmarknaden framkommer ungas utsatta situation. 51 procent av 16-29 åringarna äger sitt boende⁸, motsvarande för de andra åldersgrupperna är över 70 procent. Andelen som hyr är mer än dubbelt så hög bland 16-29 åringarna (47 procent) jämfört med till exempel de som är 30-49 år (26 procent). Bland de som hyr sin bostad är det bland 16-29 åringarna 7 procent som hyr i andra hand. Motsvarande siffra bland 30-49 åringarna är 1 procent, bland övriga åldersgrupper är andelen i princip noll.

Unga hyr sin bostad i större utsträckning än övriga grupper som äger sitt boende. Dessutom hyr unga i andra hand i betydligt större utsträckning än övriga åldersgrup-

per. Att kunna äga sitt boende är en möjlighet som man i större utsträckning kan förväntas ha efter några års förvärvsarbete, men andelen unga som hyr i andra hand är sannolikt ett mått på svårigheten för unga att få bostad.

Summering

Det finns ganska tydliga skillnader i framtidstro och ekonomisk bedömning mellan 2009 och 2010. Den ekonomiska situationen har förbättrats under de gångna 12 månaderna och bedömningen framåt är positiv, bland det mest positiva som uppmätts. Unga, högutbildade och högre tjänstemän och företagare hör till dem som är mest positiva. Ökande framtidsoptimism har också åtföljts av en större trygghet på arbetsmarknaden. Oron för att bli arbetslös har minskat mellan 2009 och 2010. Oron för att bli arbetslös är större bland arbetslösa och studenter än bland förvärvsarbetande.

Årets bedömningar av hur staten, regionen och kommunen främjar sysselsättning och företagande är optimistiska jämfört med tidigare år, men fortfarande är det generellt fler svarande som tycker att dessa offentliga aktörer lyckas dåligt jämfört med de som tycker att de lyckas bra.

Att undersöka rädslan för att bli arbetslös är ett sätt att se hur arbetsmarknaden betraktas ur en social synvinkel. Ett mått som inte så förvånande visade sig vara konjunkturberoende. Det visar sig att tryggast av alla är de förvärvsarbetande medan de mest oroliga är redan arbetslösa, sjukskrivna och studenter.

Att unga människor har det svårare än de som är något äldre att etablera sig i samhället är känt och det visar sig också i SOM-undersökningarna. Unga människor är i större utsträckning drabbade av arbetslöshet. Det finns även en större andel som hyr sitt boende och därmed inte äger det. Bland de som hyr sin bostad så är det i princip bara de unga som hyr i andra hand.

Unga människor är en grupp som även kan ha det besvärligt på arbetsmarknaden. Årets undersökning visar att de unga har det tufft, både på arbetsmarknaden och på bostadsmarknaden. Men trots detta är de relativt sett optimistiska, både avseende ekonomiska förväntningar och bedömningar av offentliga aktörers arbetsmarknadspolitik. Den jämlika arbetsmarknaden har en bit kvar till sitt förverkligande men optimismen inför framtiden finns hos de unga.

Noter

- ¹ Den västsvenska SOM-undersökningen innefattar hela Västra Götaland och Kungälv men analyserna i kapitlet innefattar endast svarande i Västra Götaland
- ² Se Elmquist & Bergström (2011) Samhälle Opinion Media Västra Götaland 2010, för redogörelse för vilka kommuner som ingår i de olika delregionerna.

- ³ Andel förvärvsarbetande från Väst-SOM. Eventuell jämförelse med statistik från till exempel SCB måste ske med medvetenhet om SOM:s låga svarsfrekvens i vissa grupper såsom ungdomar och personer med utländsk bakgrund samt att SCB i sin statistik även har med en viss andel av de heltidsstuderande som arbetslösa.
- ⁴ Tidigare metodstudier visar att SOM-institutet har lägre svarsfrekvens i flera socioekonomiskt svaga grupper, t.ex. ungdomar eller personer med utländsk bakgrund. Grupper som sannolikt har än större anledning att oroa sig för sin position på arbetsmarknaden, vilket antyder att siffrorna kan innehålla en underskattning. Se Elmquist & Bergströms metodkapitel i föreliggande bok.
- ⁵ Oron hos individer i arbetsmarknadspolitisk åtgärd är i paritet med den hos de arbetslösa men på grund av låg andel svarande i gruppen fördjupas inte analysen.
- ⁶ Gradering av hälsa enligt Johansson (2009)
- ⁷ Frågan om företagande ställdes inte 2007
- ⁸ Här finns sannolikt en viss andel unga människor som fortfarande bor hos sina föräldrar i den aktuella siffran.

Referenser

- Elmqvist, Tobias (2011) *Vision Västra Götaland den regionala dimensionen – en gemensam region*. Göteborg, SOM-institutet Göteborgs universitet (2011:1).
- Holmberg Sören, Weibull Lennart och Oscarsson Henrik (2011) ”Lycksalighetens Ö” i Holmberg Sören, Weibull Lennart och Oscarsson Henrik (red.) *Lycksalighetens Ö, Fyrtioen kapitel om politik, medier och samhälle*, Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Hallsten, Lennart (1998) *Psykiskt välbefinnande och arbetslöshet – Om hälsorelaterad selektion till arbete*. Solna, Arbetslivsinstitutet. https://gupea.ub.gu.se/dspace/bitstream/2077/4196/1/ah1998_07.pdf
- Johansson, Susanne (2009) *Vision Västra Götaland det goda livet – ur ett medborgarperspektiv*. Göteborg, SOM-institutet, Göteborgs universitet (2009:24).
- Keynes, John Maynard (2008), *General Theory of Employment, Interest and money*, New Dehli, Atlantic.
- Nilsson, Lennart (2010) Medborgarna och flernivådemokratien i Västsverige i Nilsson, Lennart (red) *En region blir till*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Sargent, Thomas J. (2008) “Rational Expectations.” I *The Concise Encyclopedia of Economics*. Library of Economics and Liberty. 22 September 2011. <http://www.econlib.org/library/Enc/RationalExpectations.html>

UPPFATTNINGAR OM INFRASTRUKTUR I SVERIGES BILREGION

TOBIAS ELMQUIST

Infrastrukturen berör de flesta och många har uppfattningar i frågor som berör infrastruktur. När befolkningen i Västra Götaland¹ får bedöma vad de ser som sina viktigaste frågor i regionen respektive kommunen så är infrastrukturen den näst viktigaste regionala frågan. På den kommunala nivån är skola och utbildning det som anses som viktigast av flest medan kommunikation och trafik hamnar på femte plats (Elmquist & Bergström 2011).

Infrastrukturprojekt är ofta mycket kostsamma och omfattande och alla beslut om infrastrukturprojekt blir därför svåra politiska beslut. Infrastrukturen i Västsverige har en viktig funktion med omfattande pendling först och främst inom, men också till och från Göteborgsregionen. Men även övriga delar av Västra Götaland är förstas beroende av bra infrastruktur. I den västsvenska SOM-undersökningen har det tidigare bland annat undersökts vilka attityder som finns till olika förslag på infrastrukturprojekt, befolkningens pendlingsvanor med mera. De förslag på infrastrukturprojekt som undersöks i 2010 års undersökning är förslaget att bygga ut E20 mot Stockholm till motorväg, bygga ut Europaväg 45 mot Karlstad, att bygga den sträcka av den svenska höghastighetsjärnvägen mellan Göteborg och Jönköping som kallas Götalandsbanan, att bygga en tågtunnel under Göteborg som kallas Västlänken, att fortsatt utbyggnad av motorväg i Bohuslän skulle finansieras av vägavgifter samt att införa trängselskatt (biltull) i Göteborg.

Mellan SOM-undersökningen 2009 och 2010 så beslutades det (av regeringen och Västra Götalandsregionen, Göteborgs Stad, Region Halland och Göteborgsregionens kommunalförbund) att det så kallade Västsvenska paketet skulle genomföras². Vissa infrastrukturförslag från Västsvenska paketet undersöks i SOM-undersökningen och när resultaten jämförs mellan 2009 och 2010 måste de ses i ljuset av detta beslut. Detta gäller trängselskatten och Västsvenska länken samt en utbyggnad av kollektivtrafiken.

I tabell 1 visar det sig att befolkningen i Västra Götaland är mest positiva till att bygga ut kollektivtrafiken (bm +71) medan trängselskatten i Göteborg (bm -30) och finansieringen av utbyggnaden av motorväg i Bohuslän med vägtullar (bm -28) är de minst populära förslagen. Undersökningen visar att förslagen är svåra att bedöma. Det är en stor andel av de svarande som inte har någon uppfattning alternativt svarar: "Varken bra eller dåligt förslag". Mest svårbedömd är frågan om att bygga ut Götalandsbanan där 54 procent svarar antingen "Varken bra eller dåligt förslag" eller "Ingen uppfattning" följt av frågan om den s k Västlänken där motsvarande siffra

är 48 procent. Även 2009 var det en stor andel av de svarande som hade svårt att ta ställning till de olika förslagen (Elmkvist 2011). Minst svårbedömd är frågan om att bygga ut kollektivtrafiken i Västsverige, där motsvarande siffra är 23 procent. Alltså har drygt tre av fyra Västra Götalänningar en uppfattning i frågan (77 procent), en förkrossande majoritet av dessa är positiva i frågan.

Tabell 1 Uppfattning om aktuella infrastrukturförslag 2010 (procent och balansmätt)

	Bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Dåligt förslag	Ingen uppfattning	Summa procent	Antal svarande	Balansmätt
Bygga ut kollektivtrafiken i Västsverige	74	11	3	12	100	2953	+71
Bygga ut E20 till motorväg	65	8	4	22	100	2959	+61
Bygga ut E45 mellan Göteborg och Karlstad	57	12	3	28	100	2962	+54
Bygga ut Götalandsbanan mellan Göteborg och Jönköping	41	18	5	36	100	2913	+36
Bygga tågtunnel under Göteborg (Västlänken)	40	14	12	34	100	2962	+27
Finansiera utbyggnaden av motorväg i hela Bohuslän genom vägavgifter	17	15	45	23	100	2952	-28
Införa trängselavgift (biltull) i Göteborg	20	11	50	18	100	2975	-30

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande förslag gällande trafiken?* Procentbasen utgörs av andelen svarande på respektive fråga. Balansmättet är summan av *Mycket bra förslag* och *Ganska bra förslag* minus *Ganska dåligt förslag* samt *Mycket dåligt förslag*. Balansmättet varierar mellan +100 (alla anger mycket bra förslag eller ganska bra förslag) och -100 (alla anger ganska dåligt förslag eller mycket dåligt förslag). *Bra förslag* består av alternativen *Ganska bra förslag* och *Mycket bra förslag*. *Dåligt förslag* består av alternativen *Ganska dåligt förslag* och *Mycket dåligt förslag*.

Källa: Väst-SOM 2010.

För att fördjupa förståelsen när uppfattningen i aktuella infrastrukturfrågor undersöks bör skillnader mellan olika grupper i samhället belysas. Detta kan innefatta könsskillnader, åldersskillnader, geografiska skillnader med mera. Skillnader mellan olika grupper har tidigare bland annat visat sig vara större inom Göteborg än variationen mellan de olika delarna av Västra Götaland (Göteborgsregionen, Sjuhärad, Skaraborg, Fyrbodal)(Johansson 2009).

Tabell 2 Uppfattning om aktuella infrastrukturförslag i olika grupper 2010 (balansmått)

	Bygga ut kollektivtrafiken i Väst-sverige-	Bygga ut E20 till motorväg	Bygga ut E45 mellan Göteborg och Karlstad	Bygga ut Götalandsbanan mellan Göteborg och Jönköping	Bygga tåg-tunnel under Göteborg (Västlänken)	Finansiera utbyggnaden av motorväg i hela Bohuslän genom vägavgifter	Införa trängselsavgift (biltull) i Göteborg	Minsta antal svarr
Samtliga	+71	+61	+54	+36	+27	-28	-30	2711
Kvinna	+72	+53	+47	+30	+22	-26	-29	1538
Man	+70	+70	+63	+43	+34	-29	-31	1375
16-29 år	+68	+42	+33	+34	+34	-28	-25	493
30-49 år	+73	+64	+57	+37	+32	-33	-30	945
50-64 år	+75	+68	+62	+41	+30	-21	-28	806
65-85 år	+66	+62	+58	+30	+12	-27	-36	669
Låg utbildning	+61	+61	+57	+31	+22	-26	-37	603
Medellåg utbildning	+68	+59	+53	+32	+24	-31	-36	876
Medelhög utbildning	+76	+61	+53	+43	+25	-32	-32	596
Hög utbildning	+81	+61	+54	+41	+36	-23	-16	723
Göteborgsregionen ³	+78	+61	+59	+41	+31	-32	-40	1527
Sjuhärad	+65	+57	+39	+51	+27	-21	-23	391
Skaraborg	+60	+72	+37	+22	+16	-18	-13	531
FyrBoDal	+69	+51	+72	+25	+30	-30	-21	465
Arbetarhem	+67	+55	+52	+30	+24	-33	-35	1142
Jordbrukarhem	+54	+70	+51	+29	+25	-30	-27	90
Tjänstemannahem	+79	+64	+57	+42	+28	-31	-28	1011
Högre tj-mannahem	+79	+72	+64	+40	+39	-9	-24	235
Företagarhem	+66	+61	+51	+43	+24	-20	-29	233
Åkt kollektivtrafik minst en gång i veckan	+81	+47	+43	+37	+30	-21	-20	881
Kört bil minst en gång i veckan	+71	+69	+60	+38	+28	-31	-35	2231

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande förslag gällande trafiken?* Procentbasen utgörs av andelen svarande på respektive fråga. Balansmättet är summan av *Mycket bra förslag* och *Ganska bra förslag* minus *Ganska dåligt förslag* samt *Mycket dåligt förslag*. Balansmättet varierar mellan +100 (alla anger mycket bra förslag eller ganska bra förslag) och -100 (alla anger ganska dåligt förslag eller mycket dåligt förslag). Frågan lyder; *Har du någon gång under de senaste 12 månaderna gjort följande?* Åkt kollektivtrafik. Kört bil. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. *Minst en gång i veckan* består av alternativen *flera gånger i veckan* samt *någon gång i veckan*. Övriga alternativ är: *Någon gång i månaden*, *någon gång i kvartalet*, *någon gång i halvåret*, *någon gång de senaste 12 månaderna*, *ingen gång*.

Källa: Väst-SOM 2010.

Män är 2010 mer positiva än kvinnor till flera av de olika förslagen såsom utbyggnad av E20 och E45 samt genomförande av Götalandsbanan och Västlänken. I övriga frågor är skillnaderna mellan könen små (tabell 2).

Bland 16-29 åringarna är de svarande minst positiva till att bygga ut olika vägar (E20 bm +42, E45 bm +33) och mest positiva till utbyggd kollektivtrafik. Bland 65-85 åringarna är de svarande, jämfört med övriga åldersgrupper, skeptiska i flera frågor såsom utbyggnad av E20 (bm +66), bygga Götalandsbanan (bm +30), Västlänken (bm +12) samt trängselavgift i Göteborg (bm -36). Åldersgrupperna 30-49 år samt 50-64 år har svarsmonster som i stor utsträckning liknar varandra, dessa två grupper är generellt sett de mest positiva, till exempel i frågan om att bygga ut kollektivtrafik, E20 och E45 samt att bygga ut Götalandsbanan.

De högutbildade är de mest positiva i frågan om att bygga ut kollektivtrafiken (bm +81) samt angående att bygga Västlänken (bm +36). De är även de mest positiva (eller minst negativa) till att införa trängselskatt i Göteborg (bm -16). Personer med låg eller medellåg utbildning är de mest skeptiska till att införa trängselskatt (bm -37 respektive bm -36).

Utbyggnad av kollektivtrafiken tas emot mest positivt i Göteborgsregionen (bm +78) medan boende i Skaraborg är mest positiva till att bygga ut E20 till motorväg (bm +72). Utbyggnaden av E45 tas bäst emot i Fyrbodal (bm +72) medan Sjuhärad (bm +51) är mest positiv till att bygga Götalandsbanan. Boende i Göteborgsregionen och Fyrbodal är de mest positiva till Västlänken och även de mest skeptiska till att finansiera utbyggnaden av motorväg i Bohuslän med vägavgifter. Boende i Göteborgsregionen är de mest skeptiska till trängselskatten (bm -40).

Tjänstemännen är de mest positiva till att bygga ut kollektivtrafiken (bm +79) av alla grupper, minst intresserade är jordbrukarna. Högre tjänstemän är de mest positiva till att bygga Västlänken (bm +39). Arbetarna är de mest negativa till både trängselskatten (bm -35) samt finansiering av motorvägar i Bohuslän med vägavgifter (bm -33). Det är svårt att identifiera några tydliga klassbaserade åsiktsmonster även om tjänstemännen och i synnerhet de högre tjänstemännen skiljer ut sig gentemot arbetare och ibland jordbrukare.

De regelbundna kollektivtrafiksresenärerna är de mest positiva till en utbyggd kollektivtrafik (bm +81) jämfört med de regelbundna bilförarna (bm +71). Motsatt förhållande råder i frågan om utbyggnad av E20 och E45 där regelbundna bilförare är betydligt mer positiva än kollektivtrafiksresenärer (t.ex. bm +69 hos bilister för E20 jämfört med bm +47 för kollektivtrafiksresenärer). När det gäller finansieringen av utbyggnaden av motorvägar i Bohuslän samt trängselskatten så är bilförarna mer pessimistiska, i synnerhet avseende trängselskatten (bm -35 för bilförare jämfört med bm -20 för kollektivtrafiksresenärer).

Det finns stora variationer i uppfattningar mellan olika grupper men inte så många självklara åsiktsmonster. Variation med geografisk hemvist samt olika socioekonomiska faktorer är dock tydlig. Exempel på detta är att svarspersonerna har starkare åsikter om projekt som berör den del av regionen som de bor i, som till exempel

i fallet med att bygga ut E20 samt att högre tjänstemän och personer med högre utbildning är mindre negativa till trängselskatten. Detta resultat går i linje med tidigare resultat (Elmkvist 2011, Johansson 2009). Även resevanor visar sig påverka uppfattningen på det sättet att till exempel bilförare är mer positiva till det som gynnar biltrafiken. När resevanor och geografi läggs samman som en förklaring till attityderna i olika infrastrukturprojekt så pekar det på att attityderna påverkas av hur olika projekt gynnar den enskilde. Man är positiva till projekt som gynnar ens närhet eller ens resevanor.

Attityderna till olika infrastrukturförslag har varierat över tid. Många frågor har ställts i flera år men jämförelsen mellan 2009 och 2010 blir speciell. Detta eftersom den svenska regeringen (som nämnt ovan) i början av 2010 fattade beslut om Västsvenska paketet och att två av förslagen i undersökningen övergick från förslag till beslut. Ett av dessa förslag var även aktuellt i valrörelsen 2010, nämligen trängselskatten i Göteborg⁴. Trängselskatten har varit aktuell i den offentliga debatten och det är sannolikt att detta skulle kunna påverka utfallet jämfört med tidigare år.

Tabell 3 Uppfattning om aktuella infrastrukturförslag 2006-2010 (balansmått)

	2006	2007	2008	2009	2010
Bygga ut Götalandsbanan mellan Göteborg och Jönköping	-	-	+57	+45	+36
Bygga ut E20 till motorväg	+70	+69	+59	+59	+61
Bygga ut kollektivtrafiken i Västsverige	-	+81	+82	+72	+71
Bygga tågtunnel under centrala Göteborg (Västänken)	+30	+31	-	+33	+27
Finansiera utbyggnaden av motorväg i hela Bohuslän genom vägavgifter	-	-	-14	-10	-28
Införa trängselavgift (biltull) i Göteborg	-34	-38	-21	-10	-30
Minsta antal svar	2989	2977	2897	2995	2913

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande förslag gällande trafiken? Procentbasen utgörs av andelen svarande på respektive fråga. Balansmättet är summan av Mycket bra förslag och Ganska bra förslag minus Ganska dåligt förslag samt Mycket dåligt förslag. Balansmättet varierar mellan +100 (alla anger mycket bra förslag eller ganska bra förslag) och -100 (alla anger ganska dåligt förslag eller mycket dåligt förslag). 2008 löd frågan *Vilken är din åsikt om följande förslag*. 2006-2007 fanns inte alternativet ingen uppfattning med.*

Källa: Väst-SOM 2006-2010.

Uppfattningen av förslagen som handlar om Götalandsbanan, utbyggnaden av E20 samt utbyggnad av kollektivtrafiken har en stor övervikt av individer som är positiva till förslagen jämfört med de som är negativa under hela tidsperioden (tabell 3). Men uppfattningen har blivit mer negativ (eller mindre positiv) under en femårsperiod,

som mest med över 20 (Götalandsbanan, 21) balansmåttensheter. Uppfattningen om Västlänken har pendlat kring liknande värden under samtliga undersökta år. I frågan om finansieringen av motorvägar i hela Bohuslän med vägavgifter samt avseende trängselskatten i Göteborg förekommer det en större andel motståndare än förespråkare under hela tidsperioden. När det gäller finansieringen av motorvägsutbyggnad så har uppfattningen blivit mer negativ under de tre år som frågan undersökts. Beträffande trängselskatten så minskade andelen motståndare från 2007 till 2009 för att öka märkbart 2010.

Om skillnaden mellan 2009 och 2010 fokuseras så har uppfattningarna kring utbyggnad av E20 och kollektivtrafiken endast ändrats marginellt det senaste året. Andelen förespråkare minskar tydligt på ett år avseende både uppfattningen om Västlänken samt Götalandsbanan. I bedömningen av Västlänken så ligger 2010 års resultat (+27) ganska nära tidigare års resultat som hela tiden legat kring +30 men nedgången är större än vad som kan observeras mellan tidigare år. Avseende Götalandsbanan så är den nedåtgående trenden mer tydlig. Uppfattningen kring att finansiera utbyggnaden av motorväg i Bohuslän med vägavgifter samt kring trängselskatten har blivit betydligt mer negativa 2010 jämfört med 2009 (från bm -10 för bägge 2009 till bm -28 för vägavgifter i Bohuslän till -30 för trängselskatt 2010). Andelen förespråkare av de två förslagen som ingår i det nu beslutade Västsvenska paketet har alltså minskat, detta främst när det gäller uppfattningen om trängselskatten. Det verkar ha funnits en gradvis ökad acceptans tidigare (andelen positiva ökade 2007 – 2009) som vände hösten 2010. Frågan blev extra aktuell hösten 2010 när partiet Vägvalet ställde upp i kommunfullmäktigeval i Göteborg med avskaffande av trängselskatten som huvudfråga. Uppfattningarna om trängselskatten i Göteborgs kommun kan relateras till hur Göteborgarna röstade i kommunfullmäktigevalet. Då visar det sig att individer som röstar på något av de icke-etablerade partierna (partier utan representation i riksdag eller EU-parlament undantaget feministiskt initiativ) är de absolut mest skeptiska till förslaget om trängselskatt (bm -72). I denna grupp är de som röstar på vägvalet de allra mest negativa (bm -84). Mest positiva är miljöpartisterna (bm +22).

Bilens betydelse

För all infrastruktur är det alltid av central betydelse hur den används. Privata bilresor ställs mot kollektivtrafik i många fall. Västra Götaland är ett område där den svenska fordonsindustrin har en unik ställning med både ekonomisk betydelse och en känslomässig koppling för många personer. Många industrier har utvecklats kring de två fordons huvudstäderna Göteborg och Trollhättan och många människor är starkt beroende av dessa industriers fortlevnad. Framtidstron för industrin är också relativt god vilket visat sig i tidigare undersökningar när befolkningen bedömer vilka verksamheter som är viktiga för den framtida utvecklingen (Elmqvist 2011). För att undersöka bilens betydelse måste det först undersökas hur den används.

Tabell 4 Resevanor 2010

	Åkt med kollektivtrafik	Kört bil
Ingen gång	23	14
Minst 1 gång i halvåret	21	3
Minst 1 gång i månaden	24	6
Någon gång i veckan	9	9
Flera gånger i veckan	21	66
Minsta antal svar	3039	3034

Kommentar: Frågan lyder; *Har du någon gång under de senaste 12 månaderna gjort följande?* Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Svartalternativen framgår av tabellen.

Källa: Väst-SOM 2010.

Bilen är ett viktigare transportmedel än kollektivtrafiken för en majoritet av de boende. Andelen regelbundna bilförare (kör flera gånger i veckan) är mer än tre gånger så stort (66 procent) som andelen regelbundna kollektivtrafiksresenärer (21 procent). Det är en betydligt större andel som åker kollektivtrafik sällan (21 procent minst en gång i halvåret, 24 procent minst en gång i månaden) än de som åker bil sällan (3 procent minst en gång i halvåret, 6 procent minst en gång i månaden). Det är även fler som inte åkt kollektivtrafik någon gång det senaste året (23 procent) än de som inte kört bil någon gång (14 procent). Jämfört med Sverige som helhet har 65 procent av svenskarna kört bil flera gånger i veckan det senaste året medan motsvarande siffra för Västra Götaland är 66 procent.

I över 50 år har två av våra mest svenska varumärken producerats i Västsverige, Saab och Volvo. Även om deras ekonomiska betydelse har varierat har deras närvaro präglat Västsverige i synnerhet, men även för Sverige som helhet. 80 procent av de boende i Västra Götaland bor i hushåll som har tillgång till bil. Skillnaderna i bilinnehav gentemot Sverige som helhet är små, endast någon enstaka procent skiljer när man jämför med den nationella SOM-undersökningen (81 procent har där bil i hushållet).

Män har i något högre utsträckning tillgång till bil (81 procent) jämfört med kvinnor (78 procent), större är skillnaden när olika åldersgrupper jämförs. Bilburna i minst utsträckning är de unga, 16-29 år (65 procent), gruppen med störst andel bilburna är 50-64 år, 85 procent. I de andra åldersgrupperna är bilinnehavet nästan lika stort. Andelen hushåll med bil är lägst i Göteborgsregionen (76 procent), det skiljer 5-10 procent i bilinnehav jämfört med övriga delar av Västra Götaland. Det finns även sociala skillnader i bilinnehav. Tjänstemän och företagare har i större utsträckning bil än jordbrukare och arbetare (störst andel bilinnehavare finns bland högre tjänstemän, 91 procent).

Att Göteborgsregionen har en mindre andel bilinnehavare faller sig naturligt med tanke på de högre kostnaderna för bilinnehav, den bättre tillgången på kollektivtrafik i stora städer, med mera. Den lägre andelen unga bilinnehavare handlar troligen om att många inte hunnit uppnå den ekonomiska status som krävs för ett bilinnehav. De största skillnaderna i bilinnehav visar sig när de socioekonomiska faktorerna såsom klass undersöks. Resursstarka grupper såsom tjänstemän och företagare kör bil i större utsträckning än jordbrukare och arbetare.

Bilmärkets lokala förankring

Bilmärkets lokala förankring syns tydligt när det undersöks vilken sorts bilar hushållen har tillgång till, Volvo och Saab är det som oftast återfinns i garagen. Mer än var femte person i Västra Götaland bor i ett hushåll som har en Volvo (22 procent, se tabell 5). Näst vanligaste märket är Saab (7 procent), men det är alltså betydligt ovanligare.

Tabell 5 Vanligaste bilmärken i Västra Götaland 2010 (procent)

	Bilmärke	
	Västra Götaland	Sverige
Volvo	22	19
Saab	7	7
Toyota	5	5
Volkswagen	5	7
Ford	5	5
Peugeot	4	3
Audi	4	4
Renault	3	3
Opel	3	4
Skoda	2	2

Kommentar: Frågan lyder; *Har du/ditt hushåll: Bil Nej/Ja* – *Bilmärke:* Procentbasen utgörs av samtliga deltagande i undersökningen.

Källa: Väst-SOM 2010 och Riks-SOM 2010

Volvoägandet är starkt i Västra Götaland, starkast är det i Göteborgsregionen där 23 procent har Volvo, följt av Sjuhärad och Skaraborg (20 procent) samt Fyrbodalen, 21 procent. Saabägandet är starkast i Fyrbodalen där 11 procent äger Saab medan motsvarande siffra i Göteborgsregionen är 6 procent. Mitt emellan hamnar Sjuhärad (7

procent) och Skaraborg (8 procent). Jämfört med Sverige som helhet (19 procent) så är andelen Volvoägare större i Västra Götalandsregionen (22 procent). När det gäller Saab innehavet så syns skillnaderna istället mellan delregionen Fyrbodal (11 procent) och Sverige (7 procent), skillnaden mellan Västra Götalandsregionen och Sverige som helhet är i princip obefintlig.

Bilägandet är uppenbart lokalt förankrat. Skillnaden i Volvoägarande är relativt liten inom Västra Götalandsregionen men det finns en skillnad avseende andelen Saabägare som är större i Fyrbodal jämfört med övriga delar av Västra Götaland. Nästan dubbelt så stor andel i Fyrbodal bor i ett Saabhushåll jämfört med Göteborgsregionen. Boende i Västra Götaland kör Volvo i större utsträckning än svenskarna generellt, boende i Fyrbodal kör Saab i större utsträckning än både de boende i övriga Västra Götaland samt svenskarna generellt. Västra Götaland är volvons län och Fyrbodal är Saab-territorium, det finns en större preferens för de regionalt producerade bilarna i Västra Götaland och i synnerhet vad avser Saabägandet, kan kanske lite av det som brukar kallas Saab-andan, anas.

Summering

Stödet för de olika förslag på infrastruktursåtgärder som undersöks varierar. Avseende de förslag vars genomförande det har fattats beslut om (Västsvenska pakttet), är stödet stort för en utbyggd kollektivtrafik, inställningen gentemot Västlänken positiv men avvaktande medan en majoritet av de svarande är pessimistiska till trängselskatten. Den folkliga förankringen för införandet av trängselskatten samt Västlänken, är inte särskilt starkt. I synnerhet är stödet för trängselskatten svagt i Göteborgsregionen. Stödet för både Västlänken och trängselskatten har minskat från 2009 till 2010.

Kollektivtrafiken utnyttjas regelbundet av många i länet, var femte person åker flera gånger i veckan. Dock har bilen fortfarande en särställning som transportmedel, två av tre kör bil flera gånger i veckan. Det är en större andel som aldrig åkt kollektivtrafik det senaste året än som aldrig kört bil. Kollektivtrafiken brukas av många men det finns en stor utvecklingspotential.

Den lokala förankringen av de två bilmärkena som tillverkas i Västsverige märks när befolkningens garage synas. En större andel Västsvenskar än befolkningen i övrigt, har en Volvo hemma. När man undersöker Fyrbodal närmare så ser man att Saab där har en särställning, med en nästan dubbelt så stor andel Saabägare som Västra Götaland i övrigt.

Noter

- ¹ Den västsvenska SOM-undersökningen innefattar hela Västra Götaland och Kungsbacka men analyserna i kapitlet innefattar endast svarande i Västra Götaland
- ² <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/143010>
- ³ Se Elmquist & Bergström (2011) *Samhälle Opinion Media Västra Götaland 2010*, för redogörelse för vilka kommuner som ingår i de olika delregionerna
- ⁴ Partiet Vägvalet ställde bland annat upp i kommunfullmäktigevalen i Göteborg med motstånd mot trängselskatten som huvudfråga. Partiet fick 5 procent av rösterna och tog sig in i kommunfullmäktige. <http://www.val.se/val/val2010/slutresultat/K/kommun/14/80/index.html>

Referenser

- Elmqvist, Tobias (2011) *Vision Västra Götaland den regionala dimensionen – en gemensam region*. Göteborg, SOM-institutet Göteborgs universitet (2011:1).
- Elmqvist, Tobias och Bergström, Annika (2011) *Västra Götaland 2010*. Göteborg, SOM-institutet Göteborgs universitet (2011:28).
- Johansson, Susanne (2009) *Vision Västra Götaland det goda livet – ur ett medborgarperspektiv*. Göteborg, SOM-institutet, Göteborgs universitet (2009:24).

NYHETSVANOR MED LOKAL ANKNYTNING

ANNIKA BERGSTRÖM

Nyhetslandskapet i Göteborgsregionen genomgår ständigt förändringar. Från att under många år haft ett stabilt antal aktörer – Göteborgs-Posten och Arbetet på tidningssidan samt nationella och lokala/regionala nyheter i public servicekanalerna i radio och tv – har det de senaste decennierna rört på sig. I början av 1990-talet kom den kommersiella radion med ett visst utbud av nyhetssändningar och strax därefter startade TV4 lokala nyhetssändningar. I mitten av 1990-talet kom den gratisdistribuerade tidningen Metro som under en kort period i mitten av 00-talet fick konkurrens av ytterligare två titlar. Sedan vintern 2007/2008 återstår dock endast Metro på gratistidningssidan. År 2000 lades den betalda tidningen Arbetet ned och Göteborgs-Postens redan starka ställning på nyhetsmarknaden stärktes ytterligare. Den digitala utvecklingen har under det senaste decenniet gått mot allt mer välbesökta nyhetssajter på webben – både lokala och nationella.

De lokala mediemarknaderna i Sverige har traditionellt varit starka (Sternvik och Weibull 2005). Att läsa lokala dagstidningar har i hög grad varit relaterat till identifikation med, och anknytning till, den ort man bor på. Den som känner stark anknytning till sin hemkommun läser i större utsträckning lokala dagstidningar (Elvestad 2009). En norsk studie visar att lokal anknytning har betydligt större betydelse för läsning av tryckta tidningar än för onlineläsning. Personer som läser nättidningar tycks också vara betydligt mindre orienterade mot lokalsamhället än de som läser tryckta tidningar (Skogerbø och Winsvold 2011).

Det här kapitlet har för avsikt att beskriva nyhetsanvändningen i Göteborgsregionen (inklusive Kungälv) över tid och närmare belysa hur användningen av olika nyhetskanaler hänger samman med lokal anknytning.

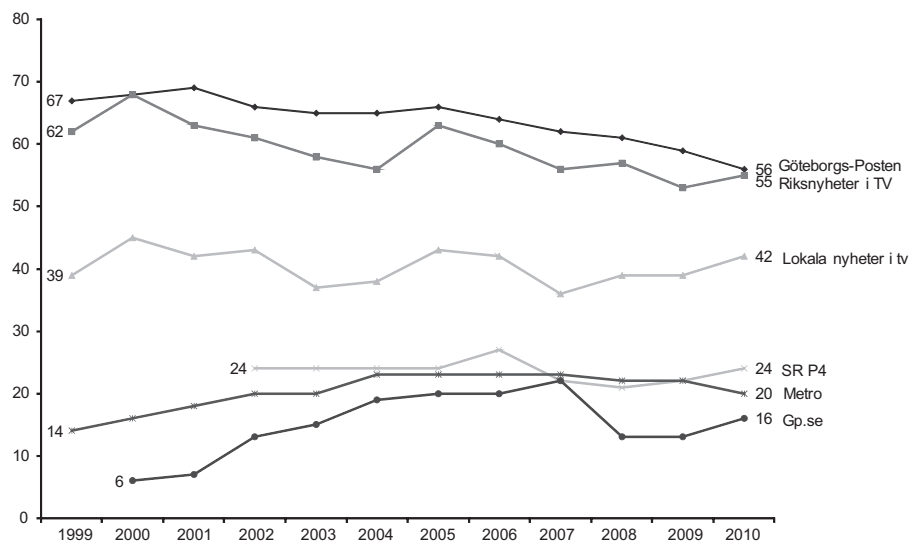
Lokala tidningsnyheter och rikssända tv-nyheter i topp

Göteborgs-Postens pappersupplaga samt riksnyheter i tv är de nyhetskällor som flest regelbundet tar del av i Göteborgsregionen (figur 1). Drygt hälften tittar på de rikstäckande nyhetsprogrammen Rapport, Aktuellt och Nyheterna och ungefär lika många läser regionala Göteborgs-Posten. En mindre andel – 42 procent – tar regelbundet del av lokala nyheter i tv vilket inkluderar såväl SVTs sändningar som TV4:s. Lokala P4 från Sveriges Radio når runt en fjärdedel av invånarna i Göteborgsregionen medan Metro och Göteborgs-Postens webbutgåva gp.se har en räckvidd på ca 20 procent. Göteborgsregionen liknar i stort sett den genomsnittliga svenska befolkningen när det gäller nyhetskonsumtion. Internationell forskning visar på

liknande mönster när det gäller olika nyhetsmediers räckvidd. Nyheter på nätet röner generellt sett mindre intresse än traditionella nyhetskanaler. Dagstidningar och tv-nyheter är de huvudsakliga nyhetskällorna för flertalet människor (Elvestad 2009).

Utvecklingen sedan slutet av 1990-talet visar på en sjunkande andel nyhetskonsumenter för flera av nyhetsmedierna. På tidningssidan liknar utvecklingstrenden den bild som finns för landet som helhet – en långsamt nedgående trend för prenumererade morgontidningar och en relativt sett låg, stabil nivå för gratistidningar (jfr Wadbring och Hedman 2011). I figuren representerar regionala Göteborgs-Posten den prenumererade morgontidningen. Vid sidan av denna läses andra morgontidningar i liten utsträckning: omkring sex procent av de boende i Göteborgsregionen läser regelbundet någon annan morgontidning. Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter utgör de största med ca tre procent vardera. Nationella tv-nyheter har tappat mindre publikandelar över tid medan lokala tv-nyheter har en stadigare andel tittare. Nyheter på nätet hade en stark publikutveckling i början av 00-talet men under senare år har skett en utplaning och till och med en tillbakagång för gp.se som är den enda sajt som mätts här.

Figur 1 Regelbunden nyhetsanvändning i olika medier i Göteborgsregionen (1999-2010)

Kommentar: Frågan lyder *Hur ofta brukar du ta del av följande nyhetsprogram?* respektive *Läser eller tittar du regelbundet i någon morgontidning/morgontidning på internet?* Figuren visar andel av samtliga svarande som läser en morgontidning, gratistidning respektive tidning på webben minst 4 dagar i veckan samt använder nyhetskanaler i tv/radio minst fem dagar i veckan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen för respektive år, Göteborgsregionen inklusive Kungsbacka.

Ända sedan mediernas inträde på nätet har det diskuterats huruvida exempelvis nättidningar skulle komma att ersätta papperstidningen och den senare har dödförklarats vid flertalet tillfällen sedan dess. Figur 1 ovan kan ge intrycket av att det exempelvis är gp.se som tar publik från Göteborgs-Postens tryckta utgåva. Tidigare har tillskottet av webben varit litet (Bergström och Weibull 2008) och de senaste åren har man kunnat skönja en något ökande betydelse för nättidningar bland unga människor (Bergström och Wadbring 2010). Hösten 2010 utgjorde gp.se ett visst tillskott för befolkningen i Göteborgsregionen. Bland personer som sporadiskt läste Göteborgs-Posten – mer sällan än varje vecka – var det 12 procent som läste gp.se i stort sett dagligen, 7 procent som läste åtminstone fyra dagar i veckan och ytterligare sju procent som läste två till tre dagar i veckan. Totalt sett är det runt en fjärdedel av dem som inte regelbundet läser papperstidningen som på veckobasis läser den på webben.

Det är flera faktorer som påverkar användningen av nyhetsmedier. Generellt sett är kvinnor och unga personer mindre intresserade av nyheter än vad män och äldre är (Elvestad och Blekesaune 2008; Lauf 2001; Sternvik 2010). Mäns och kvinnors nyhetsanvändning skiljer sig så till vida att kvinnor har ett något större intresse för lokala nyheter medan män tenderar intressera sig något mer för globala nyheter. Utbildning inverkar också på nyhetsorientering genom att personer med lägre utbildning är något mer lokalt orienterade och personer med högre utbildning uppvisar ett lite större intresse för globala nyheter (se t.ex. Morley 1992; Norris 2000; Strid 2005; Weibull 1983).

Delvis liknande mönster återfinns också i den västsvenska befolkningen. Ålder har stor betydelse för nyhetskonsument i samtliga undersökta kanaler (tabell 1). Användningen är betydligt mindre utbredd bland unga för att sedan öka med stigande ålder. Det finns dock två lysande undantag; Metro och gp.se, där andelen användare som är yngre än 30 år är runt fyra gånger så stor som bland personer över 65 år. Metro är den största nyhetskanalen bland unga. Lokala tv-nyheter har däremot en mycket liten publik bland unga – 14 procent – medan nästan fyra av fem pensionärer tittar regelbundet på Västnytt eller TV4 Göteborg. Tolkar man användningen som ett uttryck för intresse kan konstateras att nyhetsintresset bland unga människor i Göteborgsregionen är förhållandevis lågt.

De könsskillnader som omnämns i viss tidigare forskning framträder inte i den västsvenska undersökningen. Mäns och kvinnors nyhetsvanor är, oberoende av kanal, förhållandevis lika. Det finns en antydning till en mer utbredd användning av nyheter på webben bland män och en tendens till en större grupp kvinnor som tittar på lokala tv-nyheter, men skillnaderna är mycket små.

Utbildning, å andra sidan, har stor betydelse för vanan att använda de kanaler som här undersökts. Skillnaden mellan låg- och högutbildad är särskilt framträdande för lokala nyheter i radio och tv. Andelen tittare bland lågutbildade är i det närmaste dubbelt så stor som bland högutbildade och lokala Radio Göteborg har nästan tre gånger så många regelbundna lyssnare bland lågutbildade som bland högutbildade.

Tabell 1 Användning av några nyhetskanaler i olika befolkningsgrupper, Göteborgsregionen 2010 (procent)

Nyhetskanal	Alla	Kön		Ålder				Utbildning			
		Kv	Män	16-29	30-49	50-64	65-85	Låg	ML	MH	Hög
Göteborgs-Posten	56	56	56	23	52	69	79	60	49	52	66
Gp.se	16	14	18	17	23	16	4	10	13	22	18
Metro	20	20	21	32	22	29	9	20	28	20	14
Riksenheter i tv	55	56	54	20	44	70	86	73	48	52	54
Lokala nyheter i tv	42	44	40	14	27	53	79	64	39	40	36
Nyheter i Sveriges Radio P4	24	23	24	5	16	35	41	41	24	23	15
Antal svar	1790	943	847	338	620	469	363	262	518	390	535

Kommentar: Tabellen avser andel svarande som läser en morgontidning, gratistidning respektive tidning på nätet minst 4 dagar i veckan samt använder nyhetskanal i radio/tv minst 5 dagar i veckan.

Källa: den västsvenska SOM-undersökningen 2010, Göteborgsregionen inklusive Kungälv.

Nyheter och lokal anknytning

Nyhetsanvändning har också visat sig vara kopplat till lokal anknytning. Integration och upplevd delaktighet både stimulerar till och stimuleras av morgontidningsläsning (Putnam 1996). Att vara nyinflyttad innebär som regel en lägre grad av integration i det lokala samhället och i ett socialt sammanhang där den lokala morgontidningen kan utgöra en viktig del. Andelen icke-läsare har följaktligen visat sig vara betydligt mindre utbredd bland personer som har en svagare lokal anknytning än bland dem som bott länge på orten (Lithner 2000). Lithner identifierar ytterligare ett antal faktorer som i större utsträckning än andra leder till icke-läsning – även dessa hänger samman med integration och socioekonomisk status. Dessa tidningssvaga grupper försvagades under 1990-talet mer än andra med avseende på läsvanor.

Lokala nyhetsmedier har naturligtvis ett starkt lokalt innehållsfokus. De svenska morgontidningarnas huvudinnehåll har under lång tid varit lokalnyheterna. Storstadstidningarna har haft en något mindre andel lokala nyheter jämfört med landsortspressen. Regionalt spridda tidningar och ensamtidningar innehåller överlag en större volymandel lokalnyheter än sina respektive motsatser. Lokalnyheternas presentation har däremot blivit tydligare genom åren och samlas allt oftare under en lokalvinjett (Nilsson och Severinsson 2001). Metro domineras inte på samma sätt som lokala och regionala prenumererade morgontidningar av lokala nyheter (Wadbring 2009).

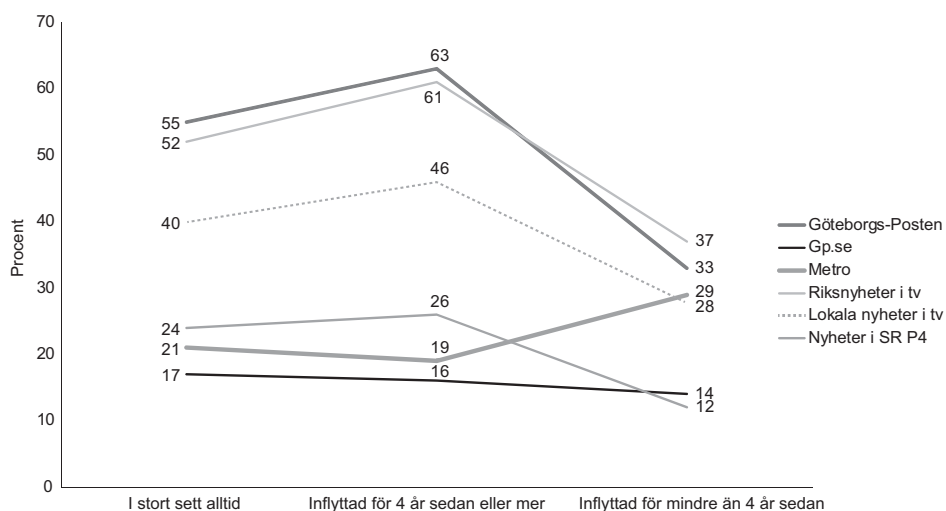
Med det lokalt dominerande innehållet följer också hög grad av läsning av det lokala innehållet i morgontidningen – det är det mest lästa materialet (Andersson

2007). Innehållspreferenser är stabila över tid och omkring 90 procent av läsarna tar i någon utsträckning del av den här typen av innehåll regelbundet. Läsningen av lokalt tidningsinnehåll – precis som tidningsläsning i allmänhet – är mer utbredd bland äldre än bland yngre. Å andra sidan är det en större andel lågutbildade än högutbildade som tar del av lokala tidningsnyheter. Lokala radio- och tv-nyheter har inte undersökts med publiken i fokus på samma sätt.

Utbudet av lokala nyheter kan således förväntas vara stort i flera av Göteborgsregionens nyhetskanaler och förväntningen är att en starkare lokal knytning hos svarspersonerna ger en högre användning. Detta testas genom att analysera nyhetskonsumtionen beroende på hur länge man bott på nuvarande hemort och vilka geografiska områden man känner sig hemmahörande i.

Skillnaderna mellan personer som alltid har bott på orten och personer som är inflyttade sedan flera år är marginell (figur 2). Användningen av morgontidning, riks- och lokala nyheter i tv är något högre bland dem som är inflyttade, medan förhållandet är det motsatta för Metro och gp.se. Skillnaderna är emellertid små.

Figur 2 Användning av olika nyhetsmedier beroende på boendetid på nuvarande hemort, Göteborgsregionen 2010 (procent)

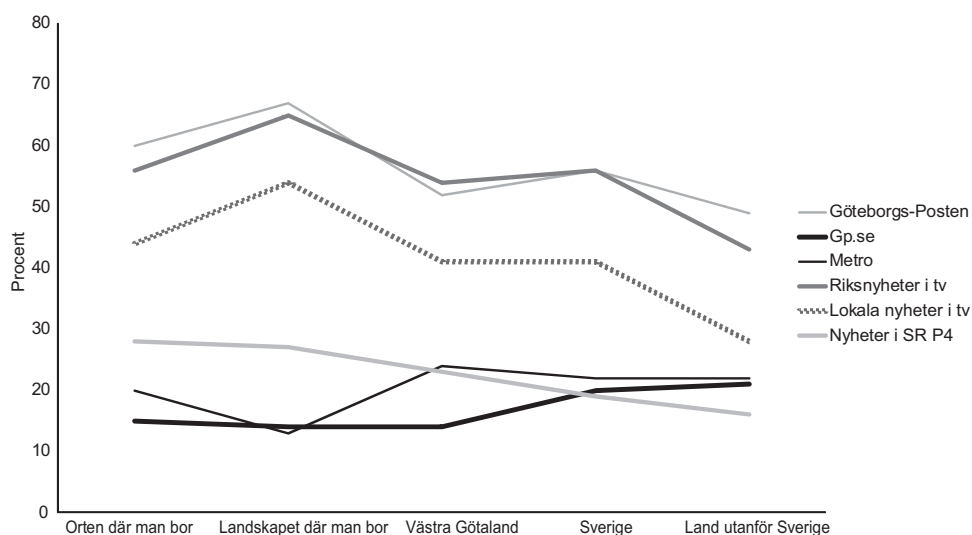
Däremot är skillnaderna mellan de två förstnämnda grupperna – de som bott förhållandevis länge på hemorten – och den grupp som är relativt nyinflyttad på sin nuvarande boendeort signifikanta för flera av de undersökta nyhetsmedierna. För de två största nyhetsdistributörerna Göteborgs-Posten och lokala tv-nyheter från SVT och TV4 är andelen användare bland relativt nyinflyttade i det närmaste hälften så

stor som bland övriga. Men även rikssända tv-nyheter är betydligt mindre utbredda i denna grupp. Däremot är Metroläsningen betydligt mer utbredd bland nyligen inflyttade än bland personer som bott en längre tid på orten. För användningen av gp.se är skillnaden mellan grupperna marginell.

En närmare analys av boendetid i olika åldersgrupper visar att det finns skillnader som kan förklaras med ålder och det förmodat lägre nyhetsintresset i denna grupp. Genomgående är nyhetsanvändningen lägre bland unga än bland äldre oberoende av hur länge man bott på orten. En jämförelse mellan unga som bott olika länge på hemorten visar på samma mönster som för hela befolkningen: de som bott på orten i stort sett hela sitt liv läser i större utsträckning Göteborgs-Posten både i tryckt och digital form. Metro är betydligt mer utbredd bland nyinflyttade ungdomar som också i något större utsträckning tar del av både nationella och lokala tv-nyheter. Bakom dessa resultat ligger det faktum att nyinflyttade personer till 50 procent utgörs av unga mellan 16 och 29 år.

En liknande analys har gjorts mot bakgrund av var respondenterna i Göteborgsregionen känner sig hemmahörande. Landskapstillhörighet är det som ger högst andel användare av såväl tv-nyheter som läsning av Göteborgs-Posten. Användningen av dessa nyhetskanaler minskar något med avståndet för hemkänslan vilket är särskilt tydligt bland dem som känner sig mest hemma utanför landets gränser. Radionyheter, gratis- och nättidning är betydligt mindre känsliga för publikens geografiska identifikation.

Figur 3 Användning av olika nyhetsmedier beroende på var man känner sig hemmahörande, Göteborgsregionen 2010 (procent)

När det gäller hemmahörighet slår åldersfaktorn igenom på den övergripande nivån genom att grupperna som känner sig mest hemma i Sverige och i länder utanför Sverige till övervägande del är sammansatta av personer under 50 år. En fjärdedel av de som känner sig hemma utanför landets gränser är under 30 år. Det generellt lägre nyhetsintresset i dessa grupper framkommer i figuren ovan.

Lokala nyhetskanaler – en utdöende art?

Nyhetsanvändningen i Göteborgsregionen har bytt skepnad i viss utsträckning sedan början av 1990-talet. Med nya aktörer erbjuder nyhetsmarknaden ett brett spektrum av möjligheter i olika kanaler och på olika plattformar. Analysen har tydligt visat att det finns skillnader i nyhetsanvändning som beror på framför allt ålder och utbildning, men att även lokal anknytning har betydelse. Vissa av de analyserade faktorerna hänger samman med varandra: äldre människor blir kategoriserade som lågutbildade i den här typen av mätningarna, nyinflyttade är till stor del yngre. En multivariat analys tar hänsyn till flera faktorer samtidigt och kan visa vilken av faktorerna kön, ålder, utbildning och boendetid som har störst betydelse för användningen av olika nyhetskanaler. Oavsett kanal eller plattform visar sig ålder vara den faktor som i högst grad förklarar användningen av samtliga undersökta nyhetsmedier. Utbildning uppvisar också signifikanta samband med användningen av samtliga kanaler, nationella tv-nyheter undantagna. Boendetid är endast signifikant för läsningen av den tryckta Göteborgs-Posten, medan kön i viss mån förklarar användningen av gp.se och lokala tv-nyheter. Samtliga dessa samband är dock betydligt svagare än sambanden för ålder.

De traditionellt stora aktörerna har fått konkurrens av gratisalternativ på såväl papper som webb. Minskningen är inte av den storleken att man kan tala om att nya aktörer ersätter de gamla. Snarare handlar utvecklingen på publiksidan om kompletterande användning av nya kanaler (Bergström och Wadbring 2010). Detta är dock i hög grad en generationsfråga, vilket kan leda till att utvecklingen ändrar riktning med uppväxande generationer.

Traditionella nyhetsdistributörer har svårt att nå nyetablerade invånare som bott en kort tid på orten. Detta är, som visats, en ung grupp som med största sannolikhet inte lockas av det lokala innehållet i nyhetsutbudet på samma sätt som ungdomar traditionellt inte har gjort, men också för att de känner en svagare anknytning till det lokala nyhetsinnehållet. Frågan är om den här gruppen kommer att plocka upp de lokala nyhetsmedierna i sin medievardag överhuvudtaget. Utmaningen för lokala nyhetskanaler, framför allt i traditionella medier, är att locka de unga generationerna som saknar tydlig anknytning till utgivningsområdet.

Referenser

- Andersson, Ulrika (2007) 'Lokala nyheter morgontidningarnas starka kort'. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Det nya Sverige*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika och Weibull, Lennart (2008) Papper och webb – två sidor av samma mynt?. I Nilsson, Lennart (red) *Regionen och flernivådemokratin*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika och Wadbring, Ingela (2010) 'The Contribution of Free Dailies and News on the Web – Implications of Media Structural Changes on the Newspaper Readership Market'. I *Northern Lights*, vol 7(1): 139-156.
- Elvestad, Eiri (2009) 'Introverted Locals of World Citizens? A Quantitative Study of Interest in Local and Foreign News in Traditional Media and on the Internet'. I *Nordicom Review*, 30(2), sid 106-124.
- Elvestad, Eiri och Blekesaune, Arild (2008) 'Newspaper Readers in Europe: A Multilevel Study of Individual and National Differences'. I *European Journal of Communication*, 23(49): 425-47.
- Lauf, Edmund (2001) 'Research Note: The Vanishing Young Reader. Socio-demographic Determinants of Newspaper Use as a Source of Political Information in Europe, 1980-98'. I *European Journal of Communication*, 16(2): 233-43.
- Lithner, Anders (2000) 'Alla läser tidningen. Nästan.'. I Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) *Tryckt. 20 kapitel om dagstidningar i början av 2000-talet*. Göteborgs: Dagspresskollegiet, Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet.
- Morley, David (1992) *Television, Audiences & Cultural Studies*. London: Routledge.
- Nilsson, Åsa och Severinsson, Ronny med Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (2001) *Trender och traditioner i svensk morgonpress 1987-1999*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet.
- Norris, Pippa (2000) 'Global Governance and Cosmopolitan Citizens'. I Nye, Joseph S. (red) *Governance in a Globalizing World*. Washington DC: Brookings Institute Press.
- Putnam, Robert D (1996) *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS.
- Skogerbø, Eli och Winsvold, Marte (2011) 'Audiences on the move? Use and assessment of local print and online newspapers'. I *European Journal of Communication*, 26(3), sid 214-229.
- Sternvik, Josefine (2010) 'Ungas nyhetskonsumtion – i en föränderlig nyhetsvärld'. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Nordiskt ljus*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Sternvik, Josefine och Weibull, Lennart (2005) 'Svenska dagstidningsmarknad i ett förändringsperspektiv'. I Bergström, Annika, Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) *Nypressat. Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*. Göteborg:

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet.

Strid, Jan (2005) 'Läst och viktigt'. I Bergström, Annika, Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) *Nypressat. Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet.

Wadbring, Ingela (2009) *Gratis skräp eller demokratiskt tillskott? Dagliga gratistidningar i Sverige*. Stockholm: Institutet för mediestudier.

Wadbring, Ingela och Hedman, Ulrika (2011) 'Ökad polarisering i morgontidningsläsningen'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Weibull, Lennart (1983) *Tidningsläsning i Sverige. Tidningsinnehav, tidningsval, läsvanor*. Stockholm: LiberFörlag.

DIGITALA UTMANINGAR

ANNIKA BERGSTRÖM

Internetutvecklingen är ständigt pågående och producenter och konsumenter ställs kontinuerligt inför nya utmaningar. Sedan 2005 har sociala nätverk som Facebook och Twitter nått allt större publik och svenska dagstidningar har ökat sin digitala spridning via både dator och mobiltelefon. Förväntningarna på den politiska arenan har varit stora inte minst i samband med valet 2010. Bredbandsutvecklingen har lett fram till en i det närmaste 100-procentig tillgång i hela landet (www.pts.se) och tillgängligheten har också ökat med mobilt internet och smartphones. Allmänhetens användning av mobilen för olika internetbaserade tjänster är relativt låg men ökar stadigt (Westlund 2011).

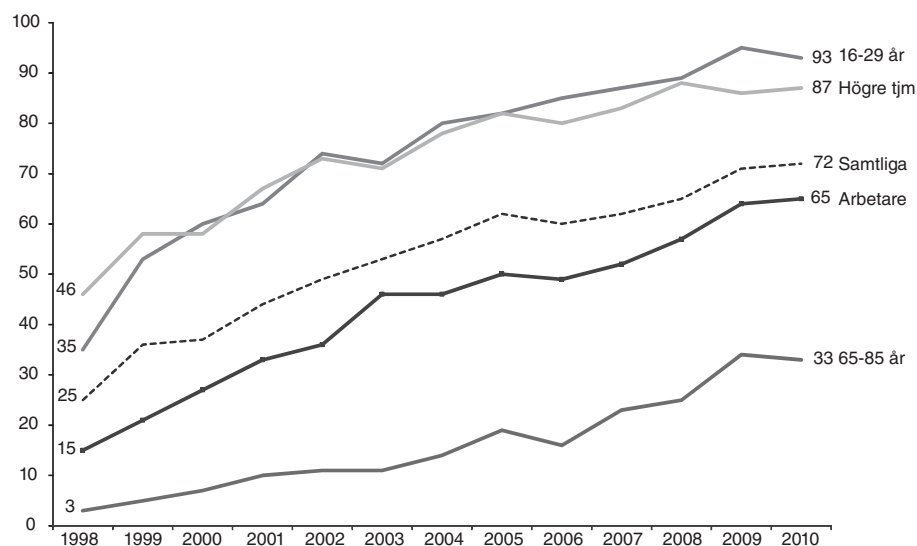
Det västsvenska internetlandskapet liknar i hög grad det nationella. De skillnader som kunde uppmätas i bredbandstillgång i olika delregioner för några år sedan (se Bergström 2010) är i det närmaste bortbyggda. Västra Götalandsregionens verksamheter, regionens kommuner och andra organisationer utvecklar kontinuerligt sina verksamheter på nätet liksom organisationer vid sidan om det offentliga. Ökad tillgång till nätet och lättillgängliga applikationer har lett till en allt bredare internetanvändning. Samtidigt har användningsutvecklingen för nätet de senaste åren varit stabil på en nationell nivå (Bergström 2011a).

I det här kapitlet visas på utvecklingen i Västra Götaland¹ över tid, dels för generell internetanvändning, dels för användningens inriktning i olika befolkningsgrupper. Därefter följer en analys av användningen av hemkommunernas, Västra Götalandsregionens samt lokala och regionala politikernas hemsidor. Genomsnittligt kan Västra Götaland sägas vara ett Sverige i miniatyr, men analyser av olika delregioner visar på skillnader mellan storstad och mindre orter i flera avseenden. Kapitlet belyser därför också skillnader mellan regionens olika delar.

Fortsatt ökad användning

Internetanvändningen i Västra Götaland är på i stort sett samma nivå som i landet som helhet. I 2010 års mätning angav 72 procent av de boende i Västsverige att de använder nätet flera gånger i veckan, vilket kan jämföras med 73 procent för hela den svenska befolkningen (se Bergström 2011a). Det är en liten ökning jämfört med 2009 års mätning och sedan första mätningen 1998 har andelen frekventa internetanvändare tredubblats.

Figur 1 Internetanvändning i Västra Götaland, 1998-2010 (procent av befolkningen som använder internet flera gånger i veckan)

Kommentar: Frågan lyder *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna använt internet?* Frågan har sju svarsalternativ: *Ingen gång, någon gång de senaste 12 mån, någon gång i halvåret, någon gång i månaden, någon gång i veckan, flera gånger i veckan, dagligen.* I figuren redovisas de som svarat minst *flera gånger i veckan*.

Källa: De Västsvenska SOM-undersökningarna 1998-2010.

Användningen skiljer sig vid en jämförelse mellan olika grupper. Den största skillnaden finns mellan de yngsta – 16 till 29 år – och de äldsta – 65 till 85 år – i undersökningen. Skillnaden är 60 procentenheter – 93 procent bland de yngsta är frekventa internetanvändare jämfört med 33 procent för de äldsta. Det finns också betydande skillnader när man jämför personer från olika familjebakgrunder. Bland dem som uppger att de bor i högre tjänstemannahem är användningen betydligt mer utbredd (87 procent) än bland de som bor i arbetarhem (65 procent). Dessa skillnader har minskat något över tid.

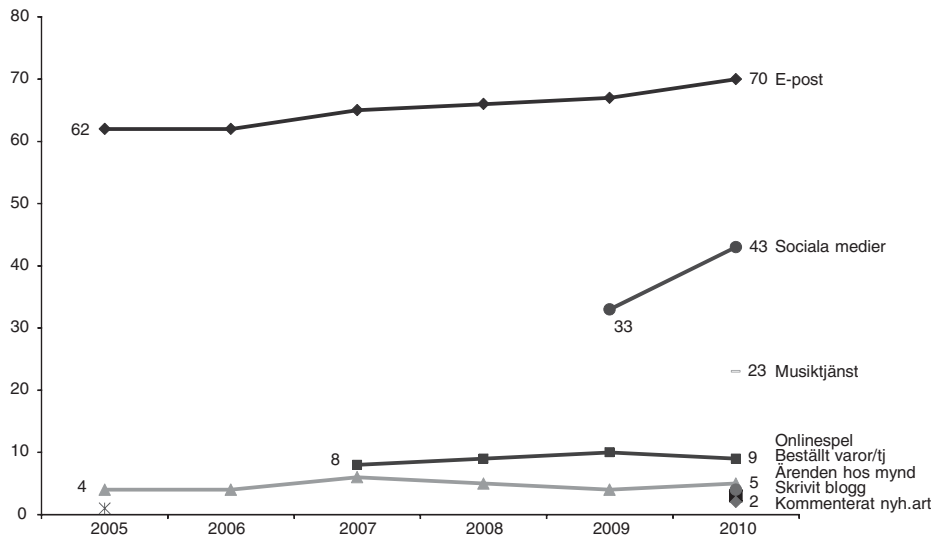
Även om bredbandstillgången är god i hela regionen skiljer sig användningen i olika delregioner. Göteborgsregionen ligger, precis som tidigare år, något över genomsnittet för Västra Götaland (78 procent) och övriga delar följaktligen något under. Lägst utbredd är internetanvändningen i västra Skaraborg där 62 procent är frekventa användare. De skillnader inom regionen som tidigare uppmätts kvarstår således, men har minskat jämfört med mätningen år 2009 (jfr Bergström 2011b)

Sociala medier på framfart

Nätet erbjuder en oändlig mängd användningsområden inom flera olika sektorer och verksamheter. Vanligast i denna och andra undersökningar är e-postanvändning och informationssökning (Bergström 2011a; Internetbarometer 2010; Findahl 2011). I den nationella SOM-undersökningen är det 70 procent som använder e-post varje vecka och 66 procent som söker information (Bergström 2011a). E-postanvändning mäts även i den västsvenska undersökningen och nivån är densamma som för landet som helhet – 70 procent (figur 2).

Nyttjandet av olika användningsområden är stabilt på ett generellt plan. Det finns dock ett undantag: användningen av sociala nätverksmedier som ökar kraftigt jämfört med mätningen 2009. Hösten 2010 var det 43 procent som använde någon form av sociala nätverk, vilket innebär en ökning med 10 procentenheter jämfört med 2009. Denna utveckling framträder tydligt även i de olika nationella undersökningar som nämnts ovan. Profilen på invånarna i Västra Götaland liknar alltså profilen på den genomsnittlige svenske internetanvändaren, vilket är ett förväntat resultat.

Figur 2 Användningsområden, privat internetanvändning, Västra Götaland, 2005-2010 (procent av befolkningen minst någon gång varje vecka)

Kommentar: Frågan lyder *Hur ofta har du gjort följande på internet?* Frågan har sju svarsalternativ: *Ingen gång, någon gång de senaste 12 mån, någon gång i halvåret, någon gång i månaden, någon gång i veckan, flera gånger i veckan, dagligen.* I figuren redovisas de som svarat minst någon gång i veckan.

Källa: De Västsvenska SOM-undersökningarna 2005-2010.

Tabell 1 Användningsområden för internet i olika grupper, Västsverige hösten 2010 (procent minst någon gång varje vecka)

Användningsområde	Alla		Ålder					Utbildning			Delregion			
	Kv	Män	16-29	30-49	50-64	65-85	Låg	ML	MH	Hög	Gbg-reg	Sju-härad	Skaraborg	FyrBo-Dal
Använt e-post	69	70	86	85	73	33	35	72	83	91	78	59	60	63
Använt sociala nätverk	43	39	87	56	29	10	19	51	53	49	48	37	37	36
Diskuterat politik	2	1	2	1	1	1	1	2	2	2	2	0	2	1
Kommenterat nyhetsartikel	2	1	2	2	2	1	1	3	3	1	2	1	2	2
Skrivit egen blogg	3	4	2	4	2	1	2	5	4	4	3	4	4	4
Spelat online-spel	9	6	12	9	6	2	6	15	8	7	9	9	8	9
Använt musiktjänst	25	23	28	30	12	4	8	28	31	33	29	19	21	21
Köpt varor/tjänster	5	5	6	8	4	1	2	5	6	8	6	4	4	5
Gjort ärenden hos myndighet	4	4	4	7	4	1	2	5	5	5	5	3	4	5
Antal svar	3129	1672	1457	1007	849	749	660	923	620	759	1646	424	560	499

Kommentar: Frågan lyder *Hur ofta har du gjort följande på internet? Frågan har sju svarsalternativ: ingen gång, någon gång de senaste 12 mån, någon gång i halvåret, någon gång i månaden, någon gång i veckan, flera gånger i veckan, samt dagligen.* I tabellen redovisas de som svarat minst någon gång i veckan.

Delregion bygger på följande indelning: Göteborgsregionen: Härryda, Partille, Öckerö, Stenungsund, Tjörn, Göteborg, Mölndal, Kungälv, Ale, Lerum, Lilla Edet, Alingsås. Sjuhärads: Vårgårda, Bollebygd, Tranemo, Mark, Svenljunga, Herrljunga, Borås, Ulricehamn. Skaraborg: Karlsborg, Gullspång, Tibro, Töreboda, Mariestad, Skövde, Hjo, Tidaholm, Falköping, Grästorp, Essunga, Vara, Götene, Lidköping, Skara. FyrBoDal: Vänersborg, Trollhättan, Lysekil, Uddevalla, Dals-Ed, Färgelanda, Bengtsfors, Mellerud, Amål, Orust, Sotenäs, Munkedal, Tanum, Strömstad.

Källa: Den Västsvenska SOM-undersökningen 2010.

Användningsområden som inte är så utbredda på veckobasis är onlinespel, kommenterande av nyhetsartiklar och bloggskrivande. En liten andel av befolkningen ägnar sig åt detta. Användningen av musiktjänst mättes för första gången i Västsverige i 2010 års undersökning, och det är närmare en fjärdedel av befolkningen – 23 procent – som använder exempelvis Spotify varje vecka. Jämfört med landet som helhet är andelen musikanvändare i väst något lägre (26 procent i Sverige) men skillnaden är marginell.

Precis som för den mer generella internetvanan skiljer sig användningens inriktning när man jämför olika grupper i Västra Götaland. Den största vattendelaren när det gäller inriktningen på internetanvändning är ålder. Åldersfaktorn slår igenom för samtliga undersökta användningsområden och det är genomgående de yngre som dominerar användningen. Särskilt tydlig är ålderskillnaden för användningen av sociala nätverk, musiktjänster och onlinespel – dvs. för mer nöjesinriktad internetanvändning.

Mäns och kvinnors internetanvändning är förhållandevis lika vid en jämförelse av de användningsområden som ingick i den västsvenska undersökningen 2010. Det finns ett par undantag: kvinnor är mer benägna än män att på veckobasis använda sociala nätverk på internet (46 respektive 39 procent) medan män i dubbelt så stor utsträckning som kvinnor spelar onlinespel (24 respektive 12 procent).

Resultaten visar också på vissa skillnader beroende på utbildningsnivå. Det är framför allt låg utbildning som får genomslag så till vida att lågutbildade i lägst utsträckning är aktiva inom samtliga användningsområden som efterfrågas i undersökningen. Så som frågorna är konstruerade utgörs gruppen lågutbildade i stor utsträckning av äldre personer, vilket slår igenom i analysen. På samma sätt utgörs gruppen med medellåg utbildning till stor del av yngre personer, vilket får konsekvensen att nöjesanvändningen är mest utbredd i denna grupp. Bortsett från att gruppen lågutbildade utmärker sig är emellertid skillnaderna mellan övriga utbildningsgruppers internetanvändning förhållandevis liten.

En närmare analys av användningsinriktningen i Västra Götalands olika delregioner visar på en större utbredning av de flesta undersökta användningsområden i Göteborgsregionen – en naturlig följd av en mer utbredd användningsvana. I övrigt finns inga statistiskt säkerställda skillnader i användningen mellan Sjuhärad, Skaraborg och FyrBoDal.

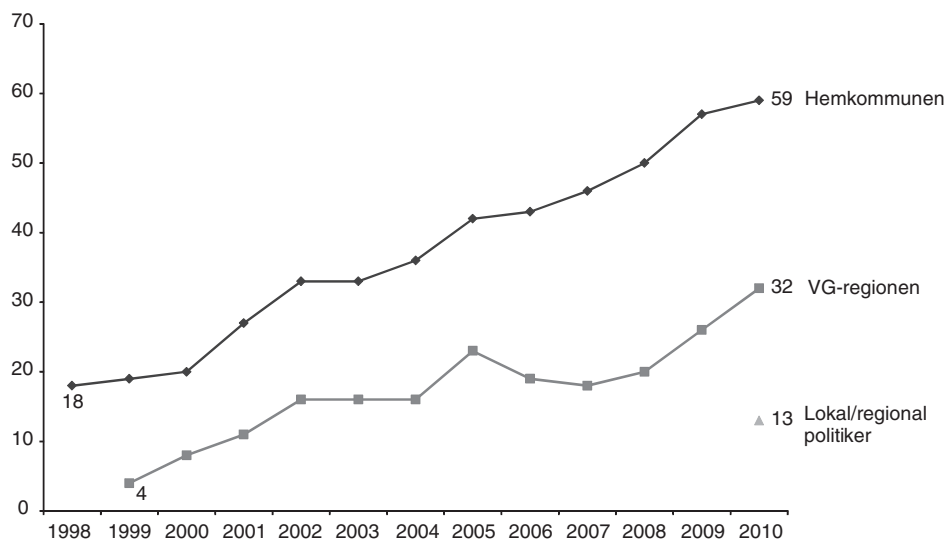
Fler besökare hos kommuner och region

I takt med att verksamheter blir allt mer digitala ökar också utbudet på kommuners och regioners hemsidor. Framför allt kommunernas webbpublicering innefattar ett brett utbud av information kring beslutsfattande, turistinformation, olika kommunala serviceverksamheter som bibliotek eller idrottshallar och mycket annat. Det handlar många gånger om en utökad service till medborgarna och en effektivisering av offentliga verksamheter. En stor del av flytten av offentliga Sverige ut till webben har andra än politiska förtecken.

Användningen av några offentliga sajter har mätts i Väst-SOM-undersökningen sedan 1998 och har sedan första mätningen inkluderat hemkommunernas och VG-regionens hemsidor. I 2010 års undersökning tillfogades också lokal eller regional politiker. Mätningen avser den generella användningen, vilket innebär att man inte vet i vilket syfte användningen skett. Man bör också vara medveten om att det finns sajter som formellt hör till sidan för en kommun eller region utan att användaren gör den kopplingen.

Besöken hos kommuner och landsting på nätet har ökat kontinuerligt sedan första mätningen 1998. Detta följer nationella utvecklingsmönster (jfr. Bergström 2011a). Det är nu en majoritet av invånarna i Västsverige som någon gång besökt sin hemkommun på webben. För VG-regionens hemsida är motsvarande andel 32 procent. Valåret 2010 mättes för första gången besök på politikernas sajter. Drygt 10 procent av invånarna i Västra Götaland hade någon gång besökt någon lokal eller regional politiker på nätet. Andelarna i Västsverige är på liknande nivåer som i landet som helhet och på en lägre nivå än i exempelvis USA eller Storbritannien (se Bergström 2011a).

Figur 3 Besök på hemkommunernas, VG-regionens och Västrafiks sajter, Västra Götaland 1998-2010 (procent någon gång de senaste 12 månaderna)

Kommentar: Frågan lyder *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna varit inne på någon av följande hemsidor på internet?* Frågan har sju svarsalternativ: *ingen gång, någon gång de senaste 12 mån, någon gång i halvåret, någon gång i månaden, någon gång i veckan, flera gånger i veckan samt dagligen.* I tabellen redovisas de som svarat minst *någon gång*.

Flera faktorer har visat sig påverka om och vilken internetanvändning som sker. Dessa inverkar naturligtvis också på användningen av offentliga verksamheter och politikers sajter (tabell 2). De mest framträdande skillnaderna återfinns även här vid en jämförelse mellan olika åldersgrupper. Det är betydligt vanligare bland de yngre i undersökningen att besöka hemkommunens sajt än bland de äldre – andelen bland personer under 30 år är dubbelt så stor som bland personer över 65 år. Samma mönster, men på lägre nivåer, återkommer för VG-regionens respektive politikers sajter. Det framkommer tydligt att det är pensionärerna som står utanför den här typen av internetanvändning.

Tabell 2 Användning av hemkommunens, Västra Götalandsregionens samt politikers sajter i olika grupper (procent som besökt minst någon gång de senaste 12 månaderna)

	Hemkommunens sajt	Eta	Västra Götalandsregionens sajt	Eta	Lokal eller regional politikers sajt	Eta	Antal svar
Samtliga	60		32		13		3129
Kön		.04		.03		.03	
Kvinnor	61		34		12		1672
Män	58		31		14		1457
Ålder		.35		.20		.12	
16-29 år	63		34		18		524
30-49 år	78		41		14		1007
50-64 år	61		35		12		849
65-85 år	31		17		7		749
Utbildning		.34		.24		.08	
Låg utbildning	33		15		8		660
Medellåg	59		30		14		923
Medelhög	70		40		16		620
Hög utbildning	78		45		12		759
Politiskt intresse		.16		.15		.17	
Mkt eller ganska intresserad	67		39		18		1722
Inte intresserad	51		25		6		1361
Boenderegion		.02		.11		.03	
Göteborgsregionen	60		38		13		1646
Sjuhärad	57		26		10		424
Skaraborg	59		28		12		560
FyrBoDal	59		28		13		499

Kommentar: Frågan lyder *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna varit inne på någon av följande hemsidor på internet?* Frågan har sju svarsalternativ: *ingen gång, någon gång de senaste 12 mån, någon gång i halvåret, någon gång i månaden, någon gång i veckan, flera gånger i veckan samt dagligen.* I tabellen redovisas de som svarat minst *någon gång*.

För indelning i delregioner: se kommentar till tabell 1. Eta visar på styrkan i sambandet.

Utbildning inverkar på användning precis som på samma sätt som tidigare – personer med lägst utbildningsnivå är minst benägna att besöka offentliga verksamheter på webben. Däremot är skillnaderna beroende på utbildning betydligt mindre beträffande besök på lokala eller regionala politikernas webbplatser.

Politiskt intresse har viss betydelse för på besöksbenägenheten på de uppmätta sajtyperna. Den största skillnaden finns för politikernas sajter, där besöksandelen är tre gånger så hög bland de politiskt intresserade som bland personer med litet eller inget politiskt intresse. Däremot har inte politiskt intresse någon större inverkan på om man besöker sin hemkommun på nätet eller inte.

De olika delregionerna som tidigare analyserats uppvisar i stort sett samma mönster för den här användningen som för övriga användningsområden. Det finns vissa skillnader mellan Göteborgsregionen och övriga Västra Götaland – användningen är något mer utbredd i och runt storstaden – men de inomregionala skillnaderna är mycket små.

Användning i konstant förändring

Internetanvändningen i Västsverige har nått ännu en mättnadsnivå när närmare 75 procent är regelbundna användare. Eftersom tillgängligheten i hela regionen nu är god kan man anta att icke-användarna gjort ett frivilligt val att stå utanför. Tillväxten kommer att fortsätta men i en långsam takt.

Människors internetvardag är bitvis mycket stabil. Den inkluderar ungefär samma användningsområden år efter år. Ett undantag utgör emellertid sociala nätverk – så kallade communities – som lockar en växande skara framför allt bland unga vuxna. Det är förväntat att det med jämna mellanrum kommer nya applikationer som lockar större eller mindre användarskaror. Vissa blir permanentade och andra försvinner.

Det offentliga Sverige har länge stått inför olika utmaningar i mötet med den digitaliserade kommunikationen. Den senaste kan sägas handla om kommunikation i sociala medier. Många kommuner, myndigheter och andra offentliga verksamheter är rådvilla kring om de ska kommunicera i bloggar och nätverk, hur de ska hantera den här typen av kommunikation och hur kommunikation i sociala nätverk ska förhålla sig till annan kommunikationsverksamhet. Med en stadigt ökande skara användare av sociala nätverk är frågan naturligtvis aktuell. Samtidigt måste man förhålla sig till det faktum att många svenskar har en högst personlig användning av sociala nätverk och att en stor andel medborgare står helt utanför.

Not

- ¹ Kommunerna Ale, Alingsås, Bengtsfors, Bollebygd, Borås, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Färgelanda, Grästorp, Gullspång, Göteborg, Götene, Herrljunga, Hjo, Härryda, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lidköping, Lilla Edet, Lysekil, Mariestad, Mark, Mellerud, Munkedal, Mölndal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Sotenäs, Stenungsund, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tjörn, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda, Vänersborg, Åmål och Öckerö.

Referenser

- Bergström, Annika (2010) 'En digitaliserad region'. I Nilsson, Lennart (red) *En region blir till. Västra Götalandsregionen 1999-2008*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika (2011a) 'Valår på nätet'. I Holmberg, Sören; Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika (2011b) 'Ny våg av internetanvändare'. I Nilsson, Lennart (red) *Västsvensk demokrati i tid och rum*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Findahl, Olle (2010) *Svenskarna och Internet 2010*. Stockholm: .SE, Stiftelsen för Internetinfrastruktur.
- Internetbarometer 2010* (2011). Göteborg: Nordicom-Sverige, Göteborgs universitet. Medienotiser nr 2.
- Westlund, Oscar (2011) 'Ständigt uppkopplad och uppdaterad'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- www.pts.se – Post- och Telestyrelsen.

POPULÄRA UTFLYKTSMÅL I VÄSTRA GÖTALAND

HENRIK OSCARSSON

I det framväxande informations- och nätverkssamhället konkurrerar städer och regioner om människors hjärnkraft (Castells 2000; Florida 2002). Industrisamhällets logik där människor tvingades att söka sig till platser där det fanns möjligheter att försörja sig är utbytt mot en informationssamhällets logik där hyperindividualiserade människor har makten att välja till vilka platser de önskar bege sig för att utveckla sina talanger, realisera sina idéer och förverkliga sina drömmar. De städer och regioner som inte kan göra sig själva attraktiva i den kreativa klassens ögon riskerar undergång (Bjereld et al. 2005).

Allt större ansträngningar görs därför för att skapa städer och regioner som kan fungera som magneter för den kreativa klassen (Aronsson och Braunerheim 2011; Mellander et al. 2010). Framtidens populära städer och regioner behöver kunna erbjuda ett mervärde vid sidan av arbetsmarknaden. Attraktionskraft i form av ett rikt kulturutbud, goda möjligheter till fritidsaktiviteter, varierat utbud av evenemang, attraktioner och utflyktsmål betraktas som allt viktigare för att locka till sig och behålla de entreprenörer och idémakare som skapar det eftersträvarsvärda toleranta, talangfulla, innovationsklimat som i sin tur genererar utveckling, tillväxt och välfärd till en hel region (Aronsson, Bjälesjö och Johansson 2007).

Mot bakgrund av forskningen om urban utveckling och om städers och regioners attraktionskraft finns anledning att genomföra systematiska studier av vilka utflyktsmål som de boende i Västra Götaland själva tycker är tillräckligt spännande att besöka. En förutsättning för att behålla talangfulla Västra Götalänningar i regionen är att de flitigt utnyttjar de möjligheter till upplevelser som redan existerar.

I det här kapitlet genomförs en kartläggning av besöksfrekvensen för tjugofyra utflyktsmål i Västra Götalandregionen. Huvudfrågeställningen handlar om vilka grupper av medborgare som besöker de olika utflyktsmålen. Vilka faktorer är betydelsefulla för att förklara vilka medborgare som besöker vilka utflyktsmål?

Liseberg populäraste utflyktsmålet

I tabell 1 redovisas utflyktsmål eller anläggningar som omfrågats i de västsvenska SOM-undersökningarna sedan mätningarna startade 1999. Frågan gäller besök någon gång eller oftare under de senaste tolv månaderna. Liksom i tidigare mätningar toppas listan med Göteborgsbaserade mål som Liseberg, Botaniska trädgården och Scandinavium. Närmare sex av tio Västra Götalänningar mellan 16 och 85 år uppger att de besökt Liseberg (57 procent) och en tredjedel har besökt Botaniska och Scandinavium (35 respektive 34 procent).

Tabell 1 Boende i Västra Götaland som har besökt olika anläggningar/utflyktsmål i regionen 1999-2010 (procent)

	1999	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Kommun
Liseberg	60	61	61	63	60	58	58	58	56	58	Göteborg
Göteborgs botaniska trädgård	-	-	-	-	-	-	-	32	32	35	Göteborg
Scandinavium	32	-	-	-	33	35	36	37	34	34	Göteborg
Universeum	-	24	29	29	30	29	29	28	28	30	Göteborg
Ullevi	20	-	-	-	-	27	26	29 ¹⁾	-	-	Göteborg
Göteborgsoperan	25	25	21	23	22	22	23	21	21	22	Göteborg
Gamla Ullevi	18	18	17	21	17	17	-	-	18	21	Göteborg
Läckö slott	18	19	18	20	18	20	17	20	17	18	Lidköping
Konserthuset i Göteborg	16	16	15	17	17	17	17	16	16	18	Göteborg
Borås djurpark	17	18	17	19	19	19	18	15	16	16	Borås
Göteborgs konstmuseum	17	16	14	14	14	16	16	12	13	16	Göteborg
Nordens Ark	16	15	14	14	13	15	14	14	14	14	Sotenäs
Havets hus i Lysekil	18	16	14	15	12	14	14	13	13	14	Lysekil
Världskulturmuseet i Göteborg	-	-	-	-	12	14	14	13	13	14	Göteborg
Göteborgs stadsmuseum	-	12	10	11	12	19**	11	12	12	14	Göteborg
Nordiska akvariemuseet	-	14	13	16	14	14	14	11	14	14	Tjörn
Göteborgs stadsteater	-	-	14	16	14	14	13	14	12	13	Göteborg
Bohusläns museum	15	13	12	13	11	13	12	11	11	12	Uddevalilla
Skara sommarland	13	-	-	12	11	13	11	-	11	11	Skara
Göteborgstjulet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	Göteborg
Folkteatern Göteborg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	Göteborg
Konserthuset i Vara	-	-	-	4	9*	9*	-	8	7	7	Vara
Borås konstmuseum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	Borås
Víflycke museum	9	10	-	-	-	-	5	-	5	4	Tanum
Snitt 12 utflyktsmål 2002-2010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Kommentar: Resultaten är hämtade från VästSOM-undersökningarna 1999-2010. Frågan lyder: "Har du under de senaste 12 månaderna besökt följande:". De svarsalternativ som erbjuds är "Flera gånger", "Någon gång", "Ingen gång" och "Har ej besökt men skulle gärna vilja besöka". Tabellen visar andelen som besökt respektive anläggning/utflyktsmål åtminstone någon gång under de senaste 12 månaderna. De år frågan inte ställts är markerade med -. * = Frågan endast ställd utanför Göteborgsregionen. ** = Frågan endast ställd i Göteborgsregionen, gäller tom 2009. Procentbasen utgår av dem som besvarat respektive delfråga. 1) 2008 frågas endast om Ullevi, tidigare år avsåg frågan Nya Ullevi. Antalet svarande har varierat mellan 3324 och 2947. Tabellen har hämtats från Elmqvist & Bergström (2011). I analyserna ingår endast boende i Västra Götaland.

De fyra mest välbesökta utflyktsmålen i Västra Götaland brukar vara parkerade på tillväxtverkets trettio-i-topplista över de mest välbesökta i Sverige (Tillväxtverket 2011). Liseberg är Sveriges populäraste mål för inhemsk turism med ett besökarantal på omkring tre miljoner. Scandinavium, Universeum och Botaniska trädgården har drygt en halv miljon besökare om året.

Av de tio mest populära utflyktsmålen i Västra Götaland ligger åtta i Göteborg. Två utflyktsmål utanför Göteborg spränger sig in på tio-i-topplistan, Läckö slott (18 procent) och Borås djurpark (16 procent). Längst ned på listan återfinns utflyktsmål som konserthuset i Vara (7 procent), Borås konstmuseum (6 procent) och Vitlycke museum (4 procent). Vår premiärmätning av det nya besöksmålet Göteborgshjulet visar att det besöktes av var tionde Västra Götalänning (9 procent).

Stor stabilitet kännetecknar Västra Götalänningarnas besöksmålspreferenser. Det handlar om så pass stor stabilitet att det finns anledning att använda *besöksvanor* för att beskriva fenomenet. Andel Lisebergsbesökande har till exempel varierat inom ett mycket litet spann (56-61 procent) under det senaste decenniet. Detsamma gäller för huvuddelen av de undersökta utflyktsmålen. Undantaget tycks vara *Vitlycke museum* som har haft klart lägre besöksandelar de senaste åren (4-5 procent) än vad de hade åren runt millennieskiftet (9-10 procent).

Den stora stabiliteten i mätningarna är intressant. Det kan betyda att de utflyktsmål och kulturinstitutioner som mäts i SOM-undersökningarna ändå klarar att bibehålla en attraktionskraft i en stadigt ökande konkurrens från andra saker som konkurrerar om människors tid, som till exempel medieutbud och fritidsaktiviteter.

Utflyktsmål för alla eller bara för en del?

Vilka faktorer är viktiga förklaringar till varför en Västra Götalänning besöker ett visst utflyktsmål? Den kommande analysen avser att undersöka i vad mån besökta utflyktsmål beror av grundläggande socio-ekonomiska livsvillkor såsom hushållsinkomster, geografiskt avstånd, tillgång till transportmedel, ställning på arbetsmarknaden och hushållsinkomster?

I tabell 2 redovisas för varje besöksmål andelen besökare de senaste 12 månaderna efter kön, ålder, utbildning, inkomst, arbetsmarknadsgrupp, familjetillhörighet, tillgång till bil, barn i hushållet samt avstånd till resmålet. Avstånd till resmålet har beräknats med hjälp av information om i vilken kommun respondenten bor och i vilken kommun utflyktsmålet är beläget. Avståndet till resmålet motsvarar avståndet mellan koordinaterna (longitud och latitud) för centralorten i den kommun utflyktsmålet ligger och centralorten för den kommun där respondenten bor. I tabellen har avståndet delats in i tre grupper: personer som bor 0-50 km, 50-100 km respektive mer än 100 km från utflyktsmålet.

Som stöd för våra tolkningar används också resultaten från multivariata analyser där alla förklaringarna förekommer samtidigt i en och samma modell (se tabell 3).

Kartläggningen visar att män och kvinnor har klart olika besöksmålspreferenser. Idrottsarenor som Gamla ullevi och Scandinavium har en klar övervikt av manliga

besökare. Tjugosju procent av männen uppger att de besökt Ullevi under de senaste 12 månaderna. Motsvarande andel bland kvinnor är 17 procent. Även när det gäller besök på Scandinavium finns en könsskillnad men den är mindre: 38 procent av männen och 33 procent av kvinnorna uppger att de besökt Scandinavium. Kvinnor är överrepresenterade när det gäller besök på Botaniska trädgården (39 mot 31 procent), Göteborgsoperan (25 mot 19 procent) och Stadsteatern (18 mot 10 procent).

De starkaste ålderssambanden återfinns för Lisebergsbesök. Hela 71 procent av Västra Götalands 16-29-åringar har besökt Liseberg under det senaste året, jämfört med 41 procent bland 65-85-åringar. Motsvarande mönster återfinns för besök på Gamla Ullevi (34 mot 12 procent), Universeum (32 mot 22 procent) och Skara sommarland (15 mot 7 procent). Äldre personer har en klart starkare tendens att besöka regionens konstmuseum och konsert/operahus. Tjugotvå procent av 65-85-åringarna har besökt Nordiska akvarellmuseet vilket kan jämföras med 7 procent bland 15-29-åringarna.

Människors utbildningsnivå har betydelse för åtta av de 24 utflyktsmål som uppmätts. För sju av dessa handlar det om att sannolikheten för ett besök ökar ju högre utbildning personen har. Besök vid Borås konstmuseum, Botaniska trädgården, Göteborgs konserthus, Göteborgs konstmuseum, Göteborgsoperan, Göteborgs stadsteater, Nordiska akvarellmuseet, Universeum och Världskulturmuseet är vanligare bland högutbildade än lågutbildade. För Liseberg är utbildningssambandet omvänt: Sannolikheten att besöka Liseberg är något högre för personer med låg utbildning. Det sambandet står sig vid kontroller för ålder vilket betyder att det inte helt kan förklaras av att Liseberg har många besökare i låga åldrar där man ännu inte hunnit erhålla en hög utbildning.

Tillgång till bil i hushållet kan vara en potentiell viktig faktor när det gäller att förklara vilka utflyktsmål människor besöker. Om man inte har tillgång till bil innebär det högre trösklar att ta sig till en del av utflyktsmålen. Överlag tycks inte denna faktor vara särskilt viktig men det finns några undantag: Personer som har bil i hushållet har en *lägre* benägenhet att besöka göteborgsmål som t ex Botaniska trädgården, Göteborgs stadsmuseum, Göteborgs konserthus och Göteborgs konstmuseum. Resultatet är inte förvånande med tanke på att det handlar om utflyktsmål som är mycket tillgängliga för den stora grupp VG-bor som bor i eller alldeles i närheten av Göteborg.

Finns det klassprägel på något eller några utflyktsmål i Västra Götalandsregionen? De bivariata analyserna i tabell 2 visar att självklassificerad familjetillhörighet (arbetarhem, jordbrukarhem, tjänstemannahem, högre tjänstemannahem och företagarhus) är betydelsefull. Personer från arbetarhus besöker klart färre utflyktsmål under ett år jämfört med personer från tjänstemannahem. Det enda egentliga undantaget är besök på Skara sommarland som är klart vanligare bland arbetare (15 procent) än bland högre tjänstemän (5 procent). Sen finns det ett antal utflyktsmål som Liseberg, Scandinavium och Gamla Ullevi där skillnaderna mellan arbetare och tjänstemän inte är särskilt stora.

Tabell 2 Andel besökande på olika utflyktsmål i Västra Götaland 2010 bland personer med olika kön, ålder, utbildning, arbetsmarknadsgrupp, tillgång till bil, barn i hushållet, familjetillhörighet, inkomst och avstånd till resmålet (procent)

	Antal svarande	Borås djurpark	Borås konstmuseum	Bohusläns museum	Folkteatern i Göteborg	Gamla Ullevi	Botaniska trädgården	Göteborgshjulet	Göteborgs konserthus	Göteborgs konstmuseum	Göteborgsoperan	Göteborgs stadsmuseum	Göteborgs stadsteater	Havets hus	Liseberg	Läckö slott	Nordens ark	Nordiska akvariemuseet	Scandinavium	Skara sommarland	Vara konserthus	Villycke museum	Universum	Världskulturmuseet
man	1450	17	5	11	5	27	31	10	16	13	19	12	10	13	57	17	14	13	38	11	7	4	29	13
kvinnor	1673	16	6	13	10	17	39	8	20	19	25	16	18	14	60	19	15	16	33	11	7	5	32	17
16-29 år	533	16	3	5	8	34	33	14	16	17	15	17	16	11	70	11	9	7	43	15	4	2	32	20
30-49 år	1019	23	3	8	5	26	33	9	15	13	17	14	10	12	69	15	15	9	39	16	5	3	41	16
50-64 år	862	12	8	14	10	18	37	10	22	18	27	14	15	14	54	21	15	20	38	8	8	5	25	13
65-85 år	709	12	10	21	9	12	37	4	20	20	29	14	17	17	41	25	17	22	23	7	10	7	22	11
Utbildning																								
låg	629	15	4	12	7	15	24	6	11	9	11	10	9	16	50	23	16	8	26	12	7	4	17	6
medellåg	963	18	4	11	7	27	29	9	14	12	20	11	12	14	60	17	14	11	40	14	6	4	30	10
medelhög	627	15	5	12	9	23	40	9	19	20	24	16	15	15	60	16	13	14	37	10	7	4	34	19
hög	788	17	9	12	10	21	47	11	28	26	34	21	21	10	63	16	14	24	35	8	8	6	39	25
Arbetsmarknadsgrupp																								
förvärsarbetande (av sjuk-	1722	18	5	10	7	25	35	10	19	15	22	14	14	13	65	17	14	13	40	11	6	4	34	16
skrivet, föräldraledig)																								
arbete i arbetsmarknadspolitisk	34	32	6	6	12	33	33	21	21	12	22	21	18	15	60	18	13	6	39	35	6	0	34	15
åtgärd/arbetsmarknadsutb	110	17	2	4	5	21	25	11	13	15	15	13	7	12	55	19	14	8	39	15	5	3	19	10
arbetslös	726	12	10	21	9	11	38	3	20	20	29	14	16	17	41	24	17	22	23	8	10	7	22	11
alderspensionär/avtalspensionär	92	20	7	10	7	18	29	11	10	13	11	18	17	16	48	16	19	16	27	12	6	2	26	16
har sjuk-/aktivitetsersättning	283	14	2	6	9	33	34	13	15	15	16	15	13	9	69	11	9	5	39	14	4	1	34	19
studerande	34	15	3	3	15	26	38	12	12	15	21	15	12	12	68	21	15	12	41	26	9	6	38	15
annat	654	14	7	12	12	23	45	11	23	23	21	24	17	14	59	18	12	14	34	12	6	5	30	23
Ej bil i hushållet	2469	17	5	12	7	22	33	8	17	15	23	12	13	14	59	18	15	15	36	11	7	4	31	13
Bil i hushållet	867	11	5	8	9	28	37	11	19	19	19	18	15	9	62	13	9	11	37	10	5	2	29	20
Ej barn i hushållet	2212	18	6	13	7	20	34	8	18	16	24	13	14	15	58	20	17	16	35	12	8	5	31	13
Barn i hushållet																								

Tabell 2 forts

Tabell 2 (forts.)

	Antal svarande	Borås djurpark	Borås konstmuseum	Bohuslans museum	Folkteatern i Göteborg	Gamla Ullevi	Botaniska trädgården	Göteborgshjulet	Göteborgs konserthus	Göteborgs konstmuseum	Göteborgsoperan	Göteborgs stadsmuseum	Göteborgs stadsteater	Havets hus	Liseberg	Läcko slott	Nordens ark	Nordiska akvarellmuseet	Scandinavium	Skara sommarland	Vara konserthus	Viltske museum	Universum	Världskulturmuseet
Familjetillhörighet																								
Arbetslösa	1206	17	3	10	6	22	27	8	10	10	13	11	10	14	57	17	15	8	32	13	5	3	27	10
Jordbruksarbetare	95	13	5	13	3	11	26	7	13	11	14	9	10	22	44	27	22	13	22	17	18	3	17	7
Tjänstemän	1099	16	7	13	9	21	41	9	24	22	28	17	17	13	60	17	12	18	38	9	7	5	32	19
Högre tjänstemän	252	17	9	15	11	27	52	13	32	27	48	24	23	12	65	16	15	28	39	5	8	9	44	26
Företagsarbetare	263	16	8	12	9	24	32	8	23	15	24	11	13	14	58	19	17	18	36	11	8	5	30	13
Samlad hushållsinkomst																								
100 000 eller mindre	135	14	5	12	6	25	30	8	17	17	16	20	12	15	55	21	18	11	31	18	7	3	25	16
101 000 – 200 000	300	13	9	14	10	14	35	7	13	19	19	16	12	13	50	21	15	12	23	13	7	5	20	13
201 000 – 300 000	438	14	6	14	10	19	39	7	16	18	20	16	16	15	52	19	14	14	28	9	7	5	27	13
301 000 – 400 000	435	16	6	11	9	18	36	7	16	15	19	12	14	14	54	20	15	13	31	10	8	4	29	16
401 000 – 500 000	361	19	6	14	7	22	30	9	21	15	25	14	14	13	58	19	14	14	37	11	9	3	29	14
501 000 – 600 000	396	18	4	9	7	22	30	8	18	14	22	12	11	12	62	13	13	13	36	12	6	3	30	12
601 000 – 700 000	283	17	3	11	9	26	39	10	17	15	20	16	18	15	67	16	15	17	47	14	5	4	40	17
701 000 – 800 000	236	18	6	8	6	32	39	16	25	20	31	16	15	14	69	20	18	23	46	14	8	6	42	22
mer än 800 000	264	19	8	10	5	30	37	9	24	16	37	13	17	9	70	10	13	19	45	5	4	5	39	17
Avstånd till utflyktsmålet																								
0-50 km	-1)	32	13	34	11	28	49	12	27	24	29	22	21	28	69	47	34	20	44	21	24	14	39	24
50-100 km	-1)	13	4	8	5	15	18	6	10	8	16	5	6	13	52	17	14	10	29	12	4	8	20	5
>100 km	-1)	13	4	3	3	15	18	4	6	7	12	5	6	9	40	11	10	7	21	8	3	3	19	4

Kommentar: Resultaten är hämtade från 2010 års västsvenska SOM-undersökning och berör boende i Västra Götaland+Kungsbacka. Siffrorna avser andelen som besökt utflyktsmålet under de senaste tolv månaderna. Uppgifterna om antalet svarande i tabellen bygger på de personer som besvarat frågan om huruvida de har besökt Borås djurpark. 1) Uppgifter om avstånd är relativa beroende på i vilken hemkommun respondenten är bosatt. Därför varierar uppgifterna om antalet svarande för de olika avståndskategorierna.

Tabell 3 Multivariata analyser av betydelsen av olika bakgrundsvariabler för sannolikheten att besöka utflyktsmål i Västra Götaland (förändrade predicerade sannolikheter)

	Borås djurpark	Borås konstmuseum	Bohusläns museum	Folkteatern i Göteborg	Gamla Ullevi	Botaniska trädgården	Göteborgshjulet	Göteborgs konsthus	Göteborgs konstmuseum
Kvinna	-0.01	0.00	0.01	0.04 ***	-0.10 ***	0.08 ***	-0.01	0.04 ***	0.05 ***
Ålder	-0.40 ***	0.16 ***	0.19 ***	0.11 ***	-0.20 ***	0.23 ***	0.01	0.24 ***	0.18 ***
Medellåg utbildning	-0.01	0.03 ***	0.02 *	0.01	0.02	0.08 **	-0.01	0.04	0.04 *
Medelhög utbildning	-0.04 **	0.03 **	0.03 *	0.01	0.00	0.15 ***	-0.01	0.05 **	0.11 ***
Hög utbildning	-0.03	0.07 ***	0.03 **	0.02	-0.03	0.20 ***	-0.01	0.10 ***	0.15 ***
Tillgång till bil i hushållet	0.01	-0.01 *	-0.00	-0.02 **	-0.02	-0.09 ***	-0.01	-0.06 ***	-0.05 ***
Barn i hushållet	0.15 ***	-0.01	-0.02 *	-0.02	0.01	-0.05 **	-0.00	-0.04 **	-0.06 ***
Jordbruksfamilj	0.04	0.01	0.01	-0.01	-0.03	0.07	0.02	0.10 *	0.07
Tjänstemannafamilj	0.00	0.01	0.01	0.01	-0.02	0.05 **	0.00	0.08 ***	0.06 ***
Högre tjänstemannafamilj	0.00	0.02	0.02	0.02	0.02	0.10 **	0.02	0.12 ***	0.11 ***
Företagsfamilj	-0.02	0.02 **	0.01	0.02	0.03	0.00	-0.01	0.10 ***	0.03
Hushållsinkomst	-0.01	-0.02	-0.01	-0.03	0.08 **	-0.06	0.02	0.03	-0.06 *
Arbetslös	0.02	-0.03	-0.05 **	-0.02	-0.05	-0.07	0.01	-0.01	-0.02
Student	-0.03	0.01	0.00	-0.02	-0.02	-0.02	0.02	-0.00	-0.02
Pensionär	0.05 **	-0.01	0.01	-0.03 **	-0.05 *	0.03	-0.06 ***	-0.03	-0.00
Avstånd till resmålet (0-50-100 km)	-0.30 ***	-0.17 ***	-0.51 ***	-0.09 ***	-0.17 ***	-0.43 ***	-0.09 ***	-0.24 ***	-0.18 ***
Antal respondenter	2,724	2,717	2,714	2,712	2,713	2,721	2,720	2,726	2,720
McFadden pseudo R ²	0.09	0.16	0.20	0.08	0.07	0.13	0.06	0.13	0.12
Log likelihood	-1,092	-503	-775	-671	-1,320	-1,536	-754	-1,129	-1,054
Chi ²	224.16	188.77	397.93	121.71	207.35	446.81	88.19	328.11	297.34

Tabell 3 forts

Tabell 3 (forts)

	Göteborgsoperan	Göteborgs stadsmuseum	Göteborgs stadsteater	Havets hus	Liseberg	Läckö slott	Nordens ark	Nordiska akvariemuseet	Scandinavium	Skara sommarland	Vara konserthus	Vitlycke museum	Universum	Världskulturmuseet
Kvinnor	0.07 ***	0.03 **	0.07 ***	0.01	0.03	-0.01	-0.00	0.03 ***	-0.04 **	-0.01	-0.00	0.01	0.03 *	0.02 **
Ålder	0.42 ***	0.10 ***	0.18 ***	-0.03	-0.54 ***	0.11 **	-0.04	0.35 ***	-0.15 **	-0.32 ***	0.04 *	0.03	-0.36 ***	-0.04
Medellåg utbildning	0.15 ***	0.03	0.04 *	0.00	-0.07 **	-0.00	-0.00	0.07 ***	0.03	-0.01	0.00	0.02	0.08 ***	0.04 *
Medelhög utbildning	0.17 ***	0.04 **	0.06 ***	0.00	-0.07 **	-0.01	0.01	0.10 ***	-0.01	-0.02	0.02	0.02	0.11 ***	0.10 ***
Hög utbildning	0.23 ***	0.08 ***	0.09 ***	-0.04 **	-0.09 **	0.00	0.00	0.17 ***	-0.08 **	-0.03 *	0.02	0.03 **	0.13 ***	0.14 ***
Tillgång till bil i hushållet	-0.00	-0.07 ***	-0.01	-0.00	-0.00	-0.01	0.04 **	0.00	0.04	-0.01	0.01	-0.00	-0.01	-0.05 ***
Barn i hushållet	-0.07 ***	-0.03 *	-0.04 **	0.06 ***	0.15 ***	0.04 **	0.07 ***	-0.03 **	0.04	0.08 **	0.00	0.01	0.12 ***	-0.02
Jordbrukarfamilj	0.04	0.04	0.06	0.12 ***	0.01	0.01	0.11 ***	0.11 **	-0.01	0.05 *	0.05 ***	0.00	-0.02	0.04
Tjänstemannafamilj	0.07 ***	0.03 *	0.02	-0.00	0.01	0.03	-0.03	0.03 **	0.03	-0.01	0.01	0.01	-0.03	0.03 **
Högre tjänstemannafamilj	0.21 ***	0.07 ***	0.03	-0.01	0.01	0.06 *	-0.00	0.05 **	0.01	-0.04 *	0.04 **	0.04 ***	0.05	0.06 **
Företagarfamilj	0.05	-0.02	-0.01	0.00	0.00	0.04	0.01	0.05 **	0.02	-0.00	0.01	0.02	-0.02	0.02
Hushållsinkomst	0.06 *	-0.05 **	0.00	-0.01	0.09 *	-0.06 *	-0.03	0.03	0.16 ***	-0.01	-0.01	-0.01	0.05	-0.02
Arbetslös	0.00	-0.02	-0.05 *	-0.01	-0.11 **	-0.04	-0.02	-0.05 *	0.01	0.03	-0.01	-0.02	-0.09 **	-0.02
Student	0.03	0.01	0.01	-0.02	-0.01	0.00	-0.02	-0.02	-0.03	-0.01	-0.00	-0.02	-0.04	-0.02
Pensionär	0.00	-0.02	-0.02	0.02	-0.01	-0.02	0.02	0.00	-0.08 **	0.04 *	-0.01	0.00	0.06 *	0.01
Avstånd till resmålet (0-50-100 km)	-0.20 ***	-0.21 ***	-0.18 ***	-0.27 ***	-0.41 ***	-0.57 ***	-0.38 ***	-0.23 ***	-0.29 ***	-0.22 ***	-0.62 ***	-0.13 ***	-0.26 ***	-0.22 ***
Antal respondenter	2,726	2,725	2,719	2,716	2,730	2,640	2,709	2,710	2,721	2,718	2,719	2,717	2,725	2,718
Mcfadden pseudo R ²	0.13	0.12	0.11	0.05	0.09	0.11	0.07	0.16	0.06	0.08	0.21	0.09	0.07	0.16
Log likelihood	-1,276	-989	-979	-1,006	-1,678	-1,060	-1,037	-949	-1,647	-854	-535	-434	-1,562	-962
Chi ²	380.44	273.72	245.04	102.11	346.31	268.82	147.15	352.85	222.52	158.33	276.49	90.30	240.51	372.05

Kommentar: Analyserna bygger på data från 2010 års västsvenska SOM-undersökning och berör boende i Västra Götaland+Kungälv. Resultaten är hämtade från logistiska regressionsanalyser där den beroende variabeln är dikotom (0=har ej besökt; 1=har besökt åtminstone någon gång de senaste 12 månaderna). Tabellen visar hur mycket sannolikheten för att besöka utflyktsmålet förändras (+/-) när de oberoende variablerna förändras från sitt lägsta till sitt högsta värde när alla de andra oberoende variablerna hålls vid sina medelvärden. En komplett redovisning av samtliga resultat från de 24 regressionsanalyserna kan erhållas från författaren: henrik.oscarsson@pol.gu.se.

I den multivariata analysen där även hushållsinkomster finns med i analysen blir skillnaderna mellan personer med olika familjetillhörighet klart färre. Men de kvarstår tydligt när det gäller besök på Göteborgs konserthus, Göteborgs konstmuseum, Göteborgs stadsmuseum och, inte minst, Göteborgsoperan. Resultaten i tabell 3 visar att sannolikheten för ett operabesök är 21 procentenheter högre i gruppen högre tjänstemän än i gruppen arbetare även under kontroll för alla andra faktorer.

Även om huvuddelen av de undersökta besöksmålen kostar mycket pengar att besöka tycks hushållsinkomst inte ha någon avgörande betydelse för besöksbenägenheten. Det resultatet beror till viss del på att vi inte analyserar besöksfrekvens (*hur många* besök medborgarna gör) utan bara noterar om det ägt rum något besök överhuvudtaget under de senaste 12 månaderna.

Men visst finns det utflyktsmål där hushållsinkomst spelar en något större roll. Tydligast skillnader finns för besök på Liseberg, Scandinavium, Universeum och Göteborgsoperan. I ekonomiskt svagare hushåll med inkomster under 200 000 kr per år besöker 50 procent Liseberg jämfört med ungefär 70 procent bland höginkomsthushållen. I en flervariabelanalysen finner vi de starkaste sambanden mellan hushållsinkomst och besöksbenägenhet när det gäller Gamla Ullevi och Scandinavium. För lejonparten av besöksmålen är skillnaden i besöksfrekvens mellan fattig och rik inte statistiskt signifikant.

Att vara arbetslös minskar besöksbenägenheten generellt för i stort sett alla besöksmål (se tabell 3) men framför allt för Liseberg och Universeum. Att tillhöra gruppen studenter påverkar inte besöksbenägenheten alls när saker som utbildning, ålder och hushållsinkomst kontrollerats för. Pensionärer har även med hänsyn taget till åldersfaktorn, en generellt sett lägre benägenhet att besöka Scandinavium (-8 procentenheter) och Göteborgshjulet (-6 procentenheter).

Slutligen visar kartläggningen att fysiskt avstånd som väntat har ett mycket starkt samband med besöksbenägenhet. Att ha nära till ett utflyktsmål ökar tillgängligheten och sannolikheten att en person gör ett besök. De förändringar av de förväntade sannolikheterna som presenteras i tabell 3 är alla stora och signifikanta. De visar hur mycket besökssannolikheten förändras om en person har 0-50 km till besöksmålet jämfört med om hon har mer än 10 km till besöksmålet. Resultaten visar tydligt att avståndet är något av ett bekymmer för de utflyktsmål som ligger långt bort för huvuddelen av VG-regionens medborgare, såsom Läckö slott, Vara konserthus och Bohusläns museum (se tabell 2). Bland personer som har närmare än 50 km till dessa utflyktsmål når andelen besökande betydligt mer imponerande nivåer (47, 24 respektive 23 procent), alltså fullt i klass med hur ofta boende nära Göteborg besöker Botaniska trädgården och Göteborgs konstmuseum (49 respektive 27 procent).

De resultaten väcker funderingar om hur nya utflyktsmål i regionen bör placeras. Oavsett om det handlar om trädgårdar, museer, nöjesfält, djurparker eller idrottsarenor kan man förvänta sig att besöksfrekvensen blir klart större bland människor som bor i närheten alldeles oberoende av andra faktorer. Den politiska prioriteringen handlar om huruvida utflyktsmål bör skapas där förutsättningarna för ett högt totalt

antal besökare är som bäst (det vill säga i eller i närheten av ”Evenemangsstaden” Göteborg), eller på platser där utflyktsmålet kommer att leda till fler besök bland de VG-bor som bor längre än 10 mil från Göteborg. Om huvudmålsättningen handlar om att fler Västra Götalänningar *totalt sett* skall göra utflykter till fler besöksmål av det här slaget kan det vara viktigt med ökad regional spridning, det vill säga att placera fler besöksmål där det idag inte finns några.

Kartläggningen av besöksmål i Västra Götaland har belyst förklaringskraften i grundläggande livsvillkor och socio-ekonomiska faktorer för benägenheten att besöka olika utflyktsmål och etablissemang. Kartläggningen är ofullständig såtillvida att det också finns andra uppsättningar av förklaringar som har med människors livsstil, fritidsvanor, sociala nätverk och intressen att göra som är potentiellt viktiga när det gäller att förklara varför en given individ besöker ett givet utflyktsmål.

Referenser

- Aronsson, Lars, Jonas Bjälesjö och Susanne Johansson (2007) (red). *Kulturell ekonomi. Skapandet av värden, platser och identiteter i upplevelsesamhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Aronsson, Lars och Lotta Braunerheim (2011) (red). *Kreativitet på plats*. Karlstad: Karlstad University Press.
- Bjereld, Ulf, Marie Demker, Jan Ekecrantz och Ann-Marie Ekengren (2005) (red). *Det hyperindividualiserade samhället*. Umeå: Borea.
- Castells, Manuel (2000). *End of Millennium*. Malden, MA: Blackwell Publishers.
- Elmqvist, Tobias och Annika Bergström (2011). *Västra Götaland 2011. Resultat från Väst-SOM-undersökningen 2010*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Florida, Richard L. (2002). *The rise of the creative class : and how it's transforming work, leisure, community and everyday life*. New York: Basic Books.
- Mellander, Charlotta, Martin Andersson, David Andersson, Zoltan Kettinger och Taiwan Kaohsiung (2010). *Skånes kreativa kapacitet – talang, tolerans och den kreativa klassen*. Malmö: Region Skåne.
- Tillväxtverket (2011). *Fakta om svensk turism. Turismens effekter på ekonomi, export och sysselsättning samt volymer, beteenden, utbud och efterfrågan*. Stockholm: Tillväxtverket.

KYRKSAMHETEN I GÖTEBORG OCH VÄSTRA GÖTALAND

JAN STRID

I tidigare SOM-undersökningar där frågor gällande Svenska kyrkan ingått har vi mest varit intresserade av kyrkovalen. Men i samband med dessa val har vi försökt att studera vilka faktorer som påverkar viljan att delta i kyrkovalen. I föreliggande kapitel är vi mera intresserade av utvecklingen av de faktorer som ligger bakom viljan. Det är naturligtvis många faktorer som kan tänkas påverka aktiviteter kopplade till kyrka och religiositet. De som framkommer här är de vi antar har betydelse för viljan att delta i kyrkoval och därmed är av betydelse för Svenska kyrkan. Eftersom vi samtidigt med denna undersökning genomfört en likartad undersökning i hela Sverige får vi dessutom en jämförelse med hela svenska folket.

Medlemmar i Svenska kyrkan

När den första nationella SOM-undersökningen genomfördes 1986 hade Svenska Kyrkan drygt 7,5 miljoner medlemmar vilket innebar drygt 91 procent av den svenska befolkningen. Visserligen hade anslutningsgraden minskat med knappt fem procentenheter sedan början av 1970-talet men andelen var fortfarande hög (Weibull och Strid 2010).

År 2010 var andelen medlemmar i Svenska kyrkan 70,0 procent av svenska folket. I Göteborgs kommun var antalet medlemmar 289 335, vilket innebar en procentuell andel på 56 procent – en nedgång från 2009 med 3 659 personer. I tabell 1 redovisas andelen medlemmar i Göteborgs kommun och hur ofta de besökt gudstjänst eller religiöst möte.

I föreliggande undersökning svarar 61 procent av göteborgarna att de är medlemmar i Svenska kyrkan vilket är sex procentenheter lägre än i övriga Västra Götaland. Övriga kyrkor och samfund är små och deltagandet i gudstjänster eller religiösa möten är lågt med undantag för frikyrkan där det är fler som varit på möten än som inte har varit det. Det säger kanske något om medlemskap då en tredjedel av medlemmarna i Svenska kyrkan inte varit på gudstjänst eller möte någon gång under det senaste året. Tidigare föddes man ju automatiskt in i Svenska kyrkan det var så att säga inte ett aktivt val vilket naturligtvis avspeglas i aktiviteter gentemot kyrkan. Men bristande aktivitet verkar också vara fallet för övriga kyrkor och samfund i undersökningen med undantag då för frikyrkorna.

Tabell 1 Andel medlemmar i kyrkor och samfund samt deltagande i gudstjänster eller religiösa möten under året, Göteborg 2010 (procent)

Kyrka/samfund	Medlemskap och aktivitet				Antal svar
	Ja, men har inte varit på gudstjänst/möte under de senaste 12 månaderna	Ja, och har varit på gudstjänst/möte under de senaste 12 månaderna	Nej	Ej svar	
Svenska kyrkan	41	20	32	7	975
Katolska kyrkan	2	1	83	14	975
Frikyrka	1	3	82	14	975
Ortodoxa kyrkan	1	1	84	14	975
Muslim	2	1	83	15	975
Tillhör religion som varken är kristen eller muslimsk	1	1	81	17	975

Vi ställde också en rak fråga hur ofta svarspersonerna (observera inte enbart medlemmar) hade besökt gudstjänst eller religiöst möte under de senaste 12 månaderna.

Tabell 2 Besökt gudstjänst eller religiöst möte de senaste 12 månaderna, Göteborg och Västra Götaland 2010 (procent)

	Flera gånger i veckan	Någon gång i veckan	Någon gång i månaden	Någon gång i kvartalen	Någon gång i halvåret	Någon gång under året	Ingen gång	Ej svar
Göteborg	1	3	3	3	4	13	68	4
Västra Götaland	2	3	4	3	5	13	67	3

Om vi jämför ovanstående siffror med de från 2009 så har andelen göteborgare som aldrig besökt gudstjänst eller religiöst möte ökat med två procentenheter och i Västra Götaland med fyra procentenheter. På båda platserna är det de mera regelbundna gudstjänstbesökarna som minskat. Om vi jämför dessa siffror med siffror från riksundersökningarna så var siffran för besök minst en gång per månad elva procent 1988 jämfört med åtta procent 2010, d.v.s. en procentenhet över Göteborgsiffran och en procentenhet under Västra Götalandssiffran 2010.

Vi har alltså en långsam nedgång i såväl medlemsantal som gudstjänstbesök. Det är dessutom så att det är de yngre som går alltmer sällan och då det inte verkar finnas någon generationseffekt vare sig för besök eller medlemsantal så kommer minskningen att fortsätta om inget särskilt inträffar. Många menar att nedgången i

medlemsantalet är kopplad till kyrkoskatten, d.v.s. ekonomiska motiv, och besöken minskar på grund av minskat medlemsantal. Även om inte ekonomin är den enda orsaken till nedgången så är det svårt för kyrkan att ändra just detta förhållande.

Tabell 3 Besökt gudstjänst eller religiöst möte i olika grupper, Göteborg 2010 (procent minst någon gång i månaden)

Kön		Ålder				Utbildningsnivå			
Kvinna	Man	16-19 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Låg	Medel-låg	Medel-hög	Hög
8	7	5	6	10	8	8	7	8	8

Kvinnor är lite flitigare gudstjänstbesökare jämfört med män men att skillnaden är så liten beror troligen på att besöken sker tillsammans och inte enskilt. Att det finns en ålderskillnad är tydlig och inte på något sätt oväntad. Likheten mellan olika utbildningsnivåer förklaras delvis av att ålder samvarierar med utbildning, de äldre har lägre utbildning än de yngre. Även om vi kontrollerar för ålder så samvarierar utbildning dåligt med gudstjänstbesök.

Bön

Ett annat sätt att mäta religiositet är att mäta i vilken utsträckning människor ber till Gud. Vi frågade på samma sätt som för gudstjänstbesöken efter hur ofta man bad till Gud.

Tabell 4 Andel som bett till Gud, Göteborg 2010 (procent)

	Flera gånger i veckan	Någon gång i veckan	Någon gång i månaden	Någon gång i kvartalen	Någon gång i halvåret	Någon gång under året	Ingen gång	Ej svar
Göteborg	11	4	4	4	2	8	62	5
Västra Götaland	12	4	4	4	3	9	61	4

Det är vanligare bland befolkningen att be till Gud jämfört med att gå i gudstjänst och det är något vanligare att be till Gud bland boende i Västra Götaland jämfört med boende i Göteborgs kommun, samma mönster som gudstjänstbesök. År 1988 var siffran för att ha bett till Gud minst någon gång i månaden 25 procent i riket

något som sjunkit till 20 procent år 2010. Samma mönster återkommer i Göteborg men kraftigare, år 1995 bad 30 procent till Gud någon gång per månad mot 19 procent 2010. Det som minskat mest är att be flera gånger per vecka.

När det gäller bön i olika befolkningsgrupper så kan vi konstatera samma mönster som i tidigare undersökningar att det är kvinnor som ber oftare än män. Vidare så ber äldre oftare än yngre medan lågutbildade ber oftare än övriga men här är inte mönstret lika tydligt.

Men här kan vi också se ett annat mönster om vi ser till vilka områden man bor i Göteborgs kommun. I lågresursområden är det 20 procent som ber till Gud minst en gång per vecka mot 15 procent i högresursområden. På samma sätt går 10 procent i gudstjänst minst en gång per månad i lågresursområden mot 5 procent i högresursområden. När vi däremot frågade om man röstade i kyrkorådsvalet 2009 så röstade 7 procent av de som bodde i högresursområden mot fyra procent av de som bodde i lågresursområden (Strid 2005). Skillnaden kvarstod bland medlemmar i Svenska kyrkan.

Information

Hur intresserade är göteborgarna av information från kyrkan? Vi har frågat om man läser såväl det egna församlingsbladet och tidningen Amos. Vår hypotes sedan tidigare undersökningar är man är mera intresserad av information som ligger nära en själv och att sålunda läsningen av församlingsbladet ligger högre. Om man kan säga att läsningen är hög eller låg beror ju på vad man jämför med och när man talar om intresse för religion eller kyrka så blir det ofta en fråga om vad och hur man skall mäta.

Tabell 6 Andel som läser församlingsblad och tidningen Amos, Göteborg 2010 (procent)

	Känner ej till	Läser varje nummer	Läser ibland	Läser inte alls	Ej svar	Andel
Tidningen Amos						
Ej medlem i kyrka/samfund	42	3	14	40	0	100
Medlem men ej deltagit i gudstjänst/möte	40	6	20	33	1	100
Medlem och deltagit i gudstjänst/möte	30	15	26	26	2	100
Församlingsblad						
Ej medlem	30	6	16	47	0	100
Medlem men ej deltagit i gudstjänst/möte	18	11	30	39	1	100
Medlem och deltagit i gudstjänst/möte	13	24	40	22	2	100

Om man jämför med andra aktiviteter kopplade till kyrkan får man nog konstatera att församlingsbladen fyller sin funktion medan det kanske är mera tveksamt med tidningen Amos, särskilt om man ser till andelen som inte känner till tidningen. Man ser också intresset för det lokala inom kyrkan och den egna församlingen. Detta har också visats i tidigare undersökningar där kyrkorådsvalet anses viktigare särskilt i Västra Götaland utanför Göteborg (Strid 2005). Däremot kan vi konstatera att läsningen av församlingsbladen minskat något jämfört med 2009 särskilt bland medlemmar som deltagit i gudstjänst det senaste året. Läsningen har inte minskat bland övriga medlemmar och inte heller bland icke-medlemmar.

Tabell 7 Andel som läser varje nummer av församlingsblad och tidningen Amos i olika grupper, Göteborg 2010 (procent)

	Kön		Ålder				Utbildningsnivå			
	Kvinna	Man	16-19 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Låg	Medel-låg	Medel-hög	Hög
Församlingsblad	16	8	1	7	14	35	17	17	12	11
Tidningen Amos	10	4	1	4	9	17	7	6	8	6

Kvinnor läser i högre grad än män såväl församlingsblad som Amos och här är skillnaden mellan könen större än tidigare. Vidare ökar läsningen av båda med ökande ålder och läsningen av församlingsbladen bland de äldsta får sägas vara mycket hög. Högre läsning av församlingsblad bland de mera lågutbildade är ett mönster som inte återkommer bland läsarna av Amos.

Läsningen av båda tidningarna är högre i övriga Västra Götaland än i Göteborg och läsningen av församlingsbladen i Västra Götaland utanför Göteborg ligger på 19 procent vilket är en procentenhet högre än informationstidningen i den kommun där du bor och hela åtta procentenheter högre än Regionmagasinet.

Förtroende

En sak som påverkar såväl intresset för, som aktiviteter relaterade till, Svenska kyrkan handlar om förtroende. Förtroende för såväl kyrkan som för prästerna. I föreliggande undersökning har vi frågat om förtroendet för prästerna i Svenska kyrkan och jämfört med pastorer i frikyrkan.

Tabell 8 Förtroende för präster i Svenska kyrkan och pastorer i frikyrkan, Göteborg 2010 (procent)

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning	Ej svar	Antal svar
Präster i Svenska kyrkan	7	25	24	7	9	23	4	975
Pastorer i frikyrkan	3	10	19	11	18	35	4	975

Ungefär trettio procent av Göteborgarna kan sägas ha förtroende för präster i Svenska kyrkan medan 13 procent har detsamma för pastorer i frikyrkan. Men här spelar naturligtvis kännedomen om de olika företrädarnas roll. Samtidigt är andelen som inte har någon uppfattning eller anger *varken stort eller litet förtroende* mycket stor, ungefär hälften anger sådana svar. Någon större skillnad mellan Göteborg och övriga Västra Götaland föreligger knappast.

Det är också så att de som är medlemmar och som varit på möte under de senaste 12 månaderna har ett högre förtroende för prästerna vilket däremot inte de medlemmar som inte varit på möte har. Bland de som varit på möte har 14 procent ett mycket stort förtroende.

Om vi ser till förtroendet för präster i Svenska kyrkan över tid så har vi en liten nedgång.

Tabell 9 Andel som uppgivit mycket stort förtroende för präster inom Svenska kyrkan, Göteborg 1995-2010 (procent)

	1995	1997	2001	2005	2009	2010
Mycket stort förtroende för präster i Svenska kyrkan	10	5	8	9	8	7

Det är svårt att förklara nedgången i Göteborg 1997 men uppgången till 2001 kan mycket väl hänga samman med branden i Göteborg 1998 då en präst var mycket aktiv med sorgearbetet vilket fick stor medial uppmärksamhet. Men under 2000-talet förefaller förtroendet ligga stabilt. Som jämförelse kan nämnas att andelen som har mycket stort förtroende för poliser är 15 procent och för socialarbetare 6 procent.

Sammanfattning

I föreliggande kapitel har vi försökt att visa på ett antal faktorer som förklarar anknytningen till Svenska kyrkan på en rad olika punkter. Det förefaller som om den lösaste anknytningen finns när det gäller läsning av församlingsblad så till vida att många inte känner till och få läser dessa. Medlemskap är en typ av anknytning som blivit lösare med tiden genom minskat medlemsantal. Förtroendet för Svenska kyrkans präster är förhållandevis högt medan andelen som regelbundet ber till Gud är betydligt lägre. Svagast anknytning till Svenska kyrkan får man dock genom mätningen av gudstjänstbesök. Man skulle kunna se faktorerna som en trappa där det nedersta steget är församlingsblad och det översta är att gå i gudstjänst.

Vad vi kan konstatera är att samtliga aktiviteter mot kyrkan dels är högre bland kvinnor än bland män, högre bland äldre än bland yngre dels att samtliga minskar. Inte dramatiskt utan mera långsamt. Det förefaller finnas mera grundläggande faktorer som driver vårt samhälle mot en större grad av sekularisering även om enstaka händelser kan ge uppgångar temporärt (exempelvis branden 1998 men även andra händelser som visat sig vid kyrkoyal, se Strid 2005).

Men det finns potentiella faktorer som kan gynna ett intresse för kyrkan och det är det som visas med läsningen av församlingsbladen. Den egna församlingen har ett värde som inte minst kom till uttryck när diskussionen om nedläggningar av kyrkor var aktuell – ”Man kan visst lägga ner kyrkor men inte min”.

Referenser

- Strid, Jan (2009) 'Kyrkoyal 2009'. I Nilsson, Lennart (red) *Västsvensk demokrati i tid och rum*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Strid, Jan (2005) 'Kyrkan mellan politik och religion, Kyrkoyal 2005'. I Nilsson, Lennart (red) *Det våras för regionen*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Weibull, Lennart och Strid, Jan (2010) 'Fyra perspektiv på religion i Sverige'. I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Metodredovisning

SAMHÄLLE OPINION MEDIA VÄSTRA GÖTALAND 2010¹

TOBIAS ELMQUIST OCH ANNIKA BERGSTRÖM

SOM-institutet (Samhälle, Opinion, Massmedia) vid Göteborgs universitet genomför årligen frågeundersökningar i Sverige och i svenska regioner där personer i åldrarna 16-85 år tillfrågas om bland annat sina medievanor, attityder i olika samhällsfrågor samt fritidsvanor. Den första rikstäckande undersökningen genomfördes 1986 och den första regionala undersökningen genomfördes i Västsverige 1992. Data samlas genomgående in via postenkäter.

SOM-institutet är ett samarbete mellan två institutioner vid Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG). En rad forskningsprojekt medverkar i undersökningarna och i de böcker som SOM-institutet årligen ger ut presenterar forskare analyser baserade på de senaste resultaten. Utrymme ges samtidigt till beskrivningar av mer långsiktiga trender baserade på tidigare års undersökningar. I föregående avsnitt har valda delar av den regionala SOM-undersökning som genomfördes i Västra Götaland samt Kungälv kommun under hösten och vintern 2010/11 och tidigare år analyserats. Detta kapitel behandlar utformningen av undersökningen, fältarbetet samt resultatens representativitet.

Population och urval²

De regionala undersökningar SOM-institutet genomförde mellan 1992 och 1997 vände sig till personer bosatta i Göteborgs kommun och kranskommunerna.³ Hösten 1998 utvidgades undersökningen till att omfatta hela Västra Götalandsregionen samt Kungälv kommun.⁴ Undersökningen baserades då på två separata, obundet slumpmässiga urval (OSU), dragna ur befolkningen i respektive undersökningsområde med följderna att urvalen viktades i databearbetningar av det totala materialet. Från och med 1999 års undersökning används ett gemensamt urval. År 2010 omfattade undersökningen ett urval om 6 000 personer boende i Västra Götaland samt Kungälv kommun. Urvalsstorleken för tidigare års undersökningar framgår av tabell 2. Åldersintervallet har varierat något över åren och innefattar fr.o.m. undersökningen 2009 individer i åldrarna 16-85 år (1992-1999 15-80 år; 2000-2008 15-85 år). Undersökningen är inriktad på de boende i regionen vilket innebär att såväl svenska som utländska medborgare ingår i urvalet.

Frågeformulär

De forskare som deltar i undersökningen formulerar tillsammans med SOM-institutet de enskilda enkätfrågorna. SOM-institutet färdigställer därefter frågeformulären. I 2010 års undersökning skickades *ett* formulär ut till samtliga respondenter. Vid flera tidigare undersökningar har två formulär skickats ut, ett till respondenter i Göteborgsregionen (inklusive Kungälv) och ett till respondenter i övriga Västra Götaland.

Fältarbete

Väst-SOM 2010 följer i huvudsak uppläggningsen av tidigare års undersökningar. Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomfördes hösten 2010 (tabell 1). Arbetet inleddes den 24 september med att ett aviseringskort skickades till respondenterna för att informera om att de var utvalda att delta i undersökningen. Veckan därpå skickades enkäten tillsammans med ett kortare följebrev, en informationsbroschyr om SOM-institutet och dess undersökningar samt en penna. En dryg vecka senare skickades ytterligare ett kort till samtliga i urvalet med ett tack till dem som redan svarat och en påminnelse till övriga. Under resterande del av fältperioden genomfördes successivt en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon. Den sista påminnelseinsatsen innebar att de som tidigare sagt ja i telefon till att delta i undersökningen fick en ny påminnelse med en enkät, övriga som ej besvarat enkäten fick en bortfallsenkät med en fråga om varför de inte kan/vill besvara undersökningen. Där fanns även möjlighet för anhörig eller annan person att meddela om svarspersonen var sjuk, bortrest eller på annat sätt oförmögen att besvara undersökningen. Bland dem som svarade inom fältarbetets första två veckor lottades det ut 75 böcker med resultat från tidigare års västsvenska SOM-undersökningar. Fältarbetet avslutades formellt den 25 februari 2011. I nedanstående uppställning framgår i detalj tidsramarna för fältarbetet och dess olika insatser.

Enkäterna började strömma in på allvar veckan efter det första utskicket. I slutet av den tredje fältveckan, 22 oktober, hade en tredjedel av de som fått enkäten skickat tillbaka formuläret ifyllt, eller två tredjedelar av dem som slutligen kom att delta i undersökningen. Tempot på inflödet var fortsatt högt under veckorna som följde. Sista veckan i oktober hade nästan tre fjärdedelar av de som skulle komma att delta svarat, i slutet av november var siffran 90 procent och vid årsskiftet 95 procent.

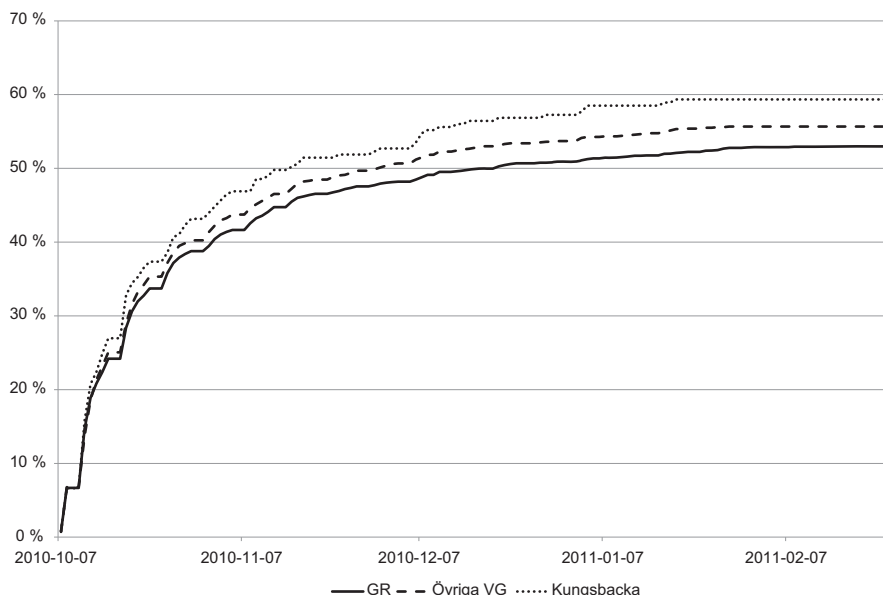
Trots att Kungälv kommun inte ingår i Västra Götalandsregionen och att Kungälvborna därmed kan antas känna sig mindre berörda av delar av enkätens innehåll är deras svarsvilja hög. I de senaste årens undersökningar har de boende i Kungälv genomgående varit mer benägna att besvara undersökningen än genomsnittsbefolkningen i övriga Göteborgsregionen, ett mönster som är giltigt även för årets undersökning. I figur 1 redovisas inflödet under fältperioden – uppdelat på Göteborgsregionen, övriga Västra Götaland och Kungälv.

Tabell 1 Fältplan Väst-SOM-undersökningen 2010

24 sep	Utskick av aviseringskort.
1 okt	Utskick av enkät, följebrev, informationsbroschyr, svarskuvert, penna.
11 okt	Utskick av tack- och påminnelsekort.
18 okt	Utskick av enkät, följebrev och svarskuvert till svarspersoner som ännu inte sänt in enkäten.
28 okt	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.
2 nov	Halvtidsutskick till alla som i telefon sagt att de ska delta, med tack till de som redan har enkät och ny enkät till de som sagt sig behöva sådan.
9 nov	Postal påminnelse till personer utan känt telefonnummer och till personer som ej kunnat nås per telefon i föregående telefonpåminnelse.
23 nov	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.
30 nov	Postal påminnelse till samtliga svarspersoner som ej sänt in enkäten.
14 dec	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.
23 dec	Postal påminnelse till samtliga svarspersoner som ej sänt in enkäten.
7 jan	Postal påminnelse till alla som tidigare sagt JA och utskick av enkät, följebrev, svarskuvert samt bortfallsenkät (med frågan om varför man inte önskar/kan delta) till svarspersoner utan känt telefonnummer samt personer som ej kunnat nås vid tidigare telefonpåminnelser
24 Jan	Bortfallsenkät till resterande
25 feb	Fältarbetet avslutas

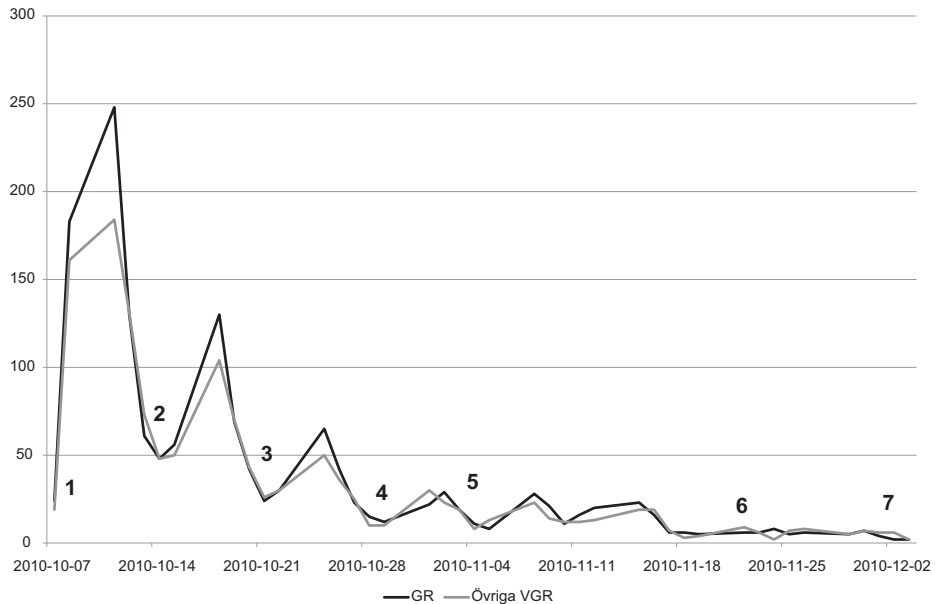
Kommentar: Följebrevet som användes i påminnelseinsatsen efter den första telefonpåminnelsen skiljde sig från andra missiv genom att det inleddes med ett mediekollage som beskrev SOM:s plats i samhällsdebatten.

Figur 1 Inflödet av enkäter i Väst-SOM 2010 (kumulativ procent av bruttourvalet)

Flera faktorer kan ligga bakom och förklara de genomgående skillnader som råder mellan Göteborgsregionen och övriga Västra Götaland. Den främsta är med all säkerhet av demografisk karaktär: i jämförelse med övriga Västra Götaland omfattar storstadsregionen en större andel unga, en större andel högutbildade, karriärsinriktade personer samt en större andel utländska medborgare – grupper som av olika skäl (ointresse, tidsbrist, språksvårigheter) tenderar att vara underrepresenterade bland respondenterna i SOM-undersökningarna (se tabell A och B i appendix). Tidigare år har skillnaden mellan Göteborgsregionen och övriga Västra Götaland delvis förklarats av att de fått två olika formulär. I 2010 års undersökning har samtliga respondenter fått precis samma formulär och därmed beror skillnaden i svarsfrekvens 2010 endast på demografiska faktorer. Även tidigare har det antagits att detta är den största faktorn för att förklara skillnaderna mellan Göteborgsregionen och övriga Västra Götaland.⁵

Tidigare år har påminnelseinsatserna varit mer effektiva i övriga Västra Götaland än i Göteborgsregionen. I figur 2 kan man se hur avståndet mellan den överst löpande linjen och den undre minskar de dagar där man kan se en effekt av de första påminnelseinsatserna. Det gäller särskilt den första postala påminnelsen, men också den första telefonpåminnelsen. Denna tendens återspeglar urvalsgruppernas något olika intresse av att delta i denna typ av undersökning och ligger i linje med tidigare erfarenheter.

Figur 2 Inflöde av enkäter i Väst-SOM 2010 (antal)

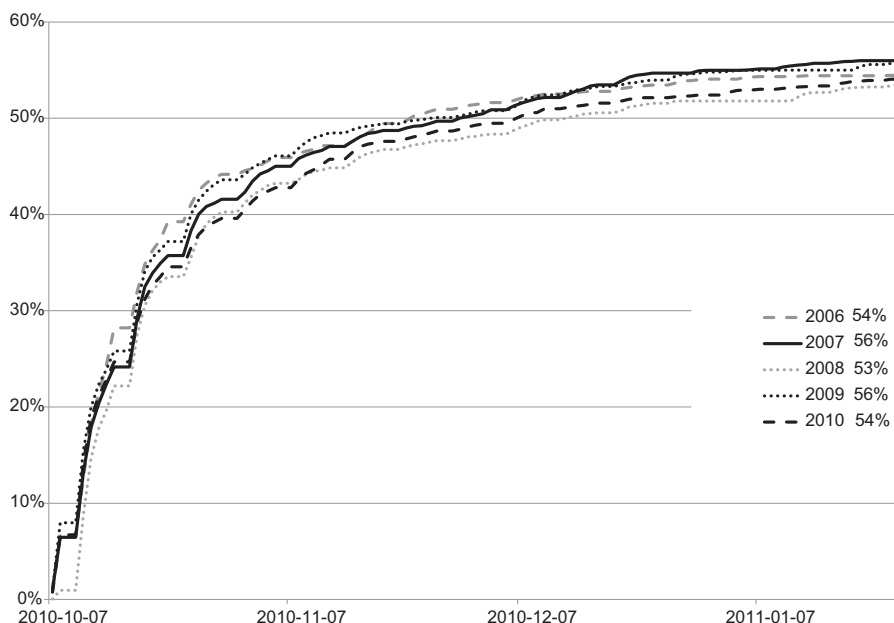
Kommentar: Insatser Väst-SOM 2010

- 1: Formulär når ut 2010-10-06
- 2: Tack och påminnelsekort når ut 2010-10-14
- 3: Nytt formulär når ut 2010-10-21
- 4: Första omgången telefonpåminnelser inleds 2010-10-28
- 5: Postal uppföljning 1 når ut 2010-11-03
- 6: Andra omgången telefonpåminnelser inleds 2010-11-23
- 7: Postal uppföljning 2 når ut 2010-12-01

När fältarbetet avslutades den 25 februari 2011 var bruttosvarsfrekvensen – dvs. andelen inkomna enkäter av antalet utskickade – 54 procent för Göteborgsregionen inklusive Kungsbacka och 59 procent för övriga Västra Götaland. För hela Väst-SOM innebar det en bruttosvarsfrekvens på 55 procent.

Inflödet för formulären från respektive undersökning följde i huvudsak samma mönster under fältperioden. Redan mot slutet av den inledande fältveckan etablerades det mönster som kom att vara genomgående under hela undersökningsperioden. Den storstadsinriktade Göteborgsregionen låg genomgående på en något lägre nivå vad gäller inflödet. Som mest skiljde omkring tre procentenheter mellan undersökningarna.

Figur 3 Bruttoinflöde av enkäter, Västsverige, 2010 (procent)

Detta mönster återfanns genom hela fältarbetet och vid fältstopp den 25 februari 2011 var det en differens på två och en halv procentenheter mellan de två undersökningsregionerna. Den här skillnaden har varierat över åren. Skillnaden på två och en halv procentenheter är en liten minskning jämfört med 2009 års undersökning då skillnaden var runt fyra procentenheter.

Som framgår av figur 3 har svarsbenägenheten i 2010 års undersökning minskat något jämfört med 2009 års västsvenska SOM-undersökning.

Svarsfrekvens och bortfall

Från bruttourvalet bortdefinierar man normalt utöver avlidna även de personer i urvalet som är långtidssjukskrivna, har flyttat från orten, gör militärtjänstgöring, är bortresta, utlandsboende eller förståndshandikappade. SOM-institutets befolkningsundersökningar har en minskande svarsfrekvens över tid.⁶ De rikstäckande undersökningarna har en genomsnittlig svarsfrekvens sedan 1986 på 66 procent. Väst-SOM har sedan 1992 en genomsnittlig svarsfrekvens på 64 procent. Nettoresultatet för årets undersökning på 59 procent ligger således under genomsnittet (se tabell 2). När man studerar utvecklingen över tid bör man betänka att påminnelseinsatserna i Väst-SOM under de första åren var mer begränsade samt att urvalet mellan 1992-1997 var avgränsat till Göteborgsregionen där svarsfrekvensen konsekvent har varit lägre.

Tabell 2 Svarsfrekvensen i Väst-SOM 1992-2010

Väst-SOM	Brutto-urval	Netto-urval	Andel naturligt bortfall	Antal svar	Svarsfrekvens (brutto)	Svarsfrekvens (netto)	Fältarbete utfört av
1992	2 800	2 650	5,4 %	1 603	57 %	60 %	Linfab
1993	2 800	2 647	5,5 %	1 586	57 %	60 %	Linfab
1994	2 800	2 639	5,8 %	1 591	57 %	60 %	Linfab
1995	2 799	2 620	6,4 %	1 709	61 %	65 %	Temo
1996	2 900	2 621	9,6 %	1 807	62 %	69 %	Gallup
1997	2 900	2 637	9,1 %	1 845	64 %	70 %	Gallup
1998*	5 800	5 385	7,2 %	3 487	60 %	65 %	Sifo
1999	5 900	5 557	5,8 %	3 760	64 %	68 %	Kinnmark
2000	6 000	5 602	6,6 %	3 684	61 %	66 %	Kinnmark
2001	6 000	5 420	9,7 %	3 808	63 %	70 %	Kinnmark
2002	6 000	5 538	7,7 %	3 792	63 %	68 %	Kinnmark
2003	6 000	5 537	7,7 %	3 654	61 %	66 %	Kinnmark
2004	6 000	5 489	8,5 %	3 630	61 %	66 %	Kinnmark
2005	6 000	5 505	8,3 %	3 419	57 %	62 %	Kinnmark
2006	6 000	5 462	9,0 %	3 347	56 %	61 %	ScandInfo
2007	6 000	5 491	8,5 %	3 420	57 %	62 %	Kinnmark
2008	6 000	5 553	7,5 %	3 240	54 %	58 %	Kinnmark
2009	6 000	5 539	7,7 %	3 368	56 %	61 %	Kinnmark
2010	6 000	5 503	8,8 %	3 276	55 %	59 %	Kinnmark

Kommentar: Med nettourval avses bruttourval minus naturligt bortfall. Som naturligt bortfall räknas adress okänd, avflyttad, sjuk, institutionell vård, bortrest under fältperioden, studier på annan ort, militärtjänstgöring, ej svensktalande, bosatt, studerar eller arbetar utomlands, förståndshandikappad samt avliden. Från och med 1998 års undersökning ingår hela Västra Götaland samt Kungsbacka kommun i urvalet. Innan dess ingick endast Göteborg med kranskommuner.

Av det ursprungliga urvalet om 6 000 personer (bruttourval) var det 3 276 personer som besvarade enkäten. Som framgår av tabell 3 kan 497 personer definieras bort som naturligt bortfall. Till största del utgörs gruppen naturligt bortfall av personer som är sjuka/avlidna (31 procent), bor utomlands/bortrest (29 procent) samt personer med okänd adress (28 procent). Dessa grupper svarar tillsammans för 88 procent av det naturliga bortfallet. En annan grupp av betydelse i det naturliga bortfallet är de som uppger att de inte talar svenska, 13 procent. När man tar bort det naturliga bortfallet stiger svarsfrekvensen med fyra procentenheter.

Tabell 3 Svarande och bortfall i Väst-SOM-undersökningen 2009 och 2010

	Väst-SOM 2009	Väst-SOM 2010	Göteborgs- regionen 2010	Övriga V:a Götaland 2010
Ursprungligt urval (brutto)	6000	6000	3341	2659
Bortdefinierade (naturligt bortfall)	461	497	287	210
Nettourval	5539	5503	3054	2449
Antal svarsvägrare/ej anträffbara	2173	2227	1265	965
Antal svarande	3366	3276	1789	1484
Svarsfrekvens brutto	56%	55%	54%	56%
Svarsfrekvens netto	61%	59%	59%	61%

Som tidigare visats är svarsfrekvensen lägre i Göteborgsregionen jämfört med övriga Västra Götaland. Något som i årets undersökning endast beror på demografiska faktorer eftersom alla respondenter fått samma formulär. Övriga Västra Götaland minskar sin svarsfrekvens något i 2010 års undersökning medan Göteborgsregionen ligger på i stort sett samma nivå som 2009.

Under fältarbetet, i första hand i samband med telefonpåminnelser, har de personer som tagit kontakt och meddelat att de inte önskar delta i undersökningen fått frågan varför. I det avslutande skedet av fältarbetet har motsvarande information samlats in genom den sk bortfallsenkäten, vilken går ut tillsammans med en sista påminnelse om deltagande. Totalt har 521 personer angivit skäl till varför de inte vill delta i Väst-SOM-undersökningen 2010 (se tabell 4). Tidsskäl är den mest frekvent angivna orsaken till att inte vilja delta (37 procent), därefter ”deltar av princip inte i denna typ av undersökning” (25 procent), sedan att ”frågorna är ointressanta” (14 procent), och att det är ”för många frågor” (10 procent). Mönstret för den västsvenska undersökningen är detsamma som för den nationella Riks-SOM-undersökningen (Nilsson och Vernersdotter 2011). Tidigare år har principiella skäl att inte delta samt krav på ersättning för att delta i undersökningen varit ovanliga motiv både i den nationella och i den västsvenska undersökningen. I årets undersökning är de principiella skälen något vanligare (25 procent) än tidigare, men andelen som vill ha ersättning för att delta är fortfarande låg (5 procent). Fördelningen bland de olika skälen att inte delta i den nationella undersökningen liknar de som finns i den västsvenska undersökningen, en skillnad är att andelen som vägrar delta av principiella skäl är något färre i den nationella undersökningen.⁷

Tabell 4 Specificerade skäl till att inte vilja delta i Väst-SOM-undersökningen 2009 och 2010

	Väst-SOM 2009	Väst-SOM 2010
Har inte tid	41	37
Vill av princip inte delta i denna typ av undersökningar	18	25
Tycker att frågorna är ointressanta	18	14
För många frågor	10	10
Tycker att frågorna är för svåra	6	5
Deltar inte utan ersättning	3	5
Litar inte på anonymiteten	4	4
Summa procent	100	100
Antal personer	558	521

Svarsbenägenhet i olika grupper

En analys av svarsbenägenheten i Väst-SOM-undersökningen visar att vissa befolkningsgrupper är mer benägna att delta än andra. Denna typ av skillnader kan ha stor betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är under-representerad i undersökningen och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övriga, blir också studiens generella resultat mindre giltiga för denna grupp. Om svarsbenägenheten i en grupp varierar påtagligt mellan åren kan det också förklara variationer i svarsmönster för enskilda frågor. I tabell 5 redovisas svarsbenägenheten efter kön och ålder i Västra Götaland och Kungsbacka.

Det har sedan 1995 funnits en skillnad mellan mäns och kvinnors benägenhet att delta i Väst-SOM-undersökningen i det att männen är mindre svarsbenägna än kvinnorna. År 1998 och 1999 blev skillnaderna tydligare för att år 2000 minska något igen. Kvinnornas svarsfrekvens översteg 2001 männens med tre procentenheter. Sedan 2001 års undersökning har vi kunnat se ett ganska stabilt mönster där skillnaden i svarsfrekvens ligger mellan fem och åtta procentenheter. I 2010 års undersökning ökade skillnaderna något jämfört med 2009 från 5 till 9 procentenheter.

Vi ser också i tabell 5 hur svarsbenägenheten varierar med ålder. Trenden är att yngre svarar i allt sämre utsträckning, medan svarsbenägenheten bland äldre ökar samtidigt som den ligger på en stabil nivå bland medelålders. Undantaget från denna trend är den äldsta gruppen, 80-85-åringarna, som sedan 2001 har pendlat från som högst 78 procent till 62 procent i 2008 års undersökning. Svarsbenägenheten i den äldsta åldersgruppen ökade mellan 2008 och 2009 års undersökning medan andelen svarande i 2010-års undersökning minskat något.

Tabell 5 Svarsandelar (netto) i olika grupper i Väst-SOM-undersökningen 1992-2010 (procent)

År	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
TOTALT	60	60	60	65	69	70	65	68	66	70	68	66	66	62	61	62	58	61	59
Kön																			
Kvinnor	61	59	60	67	70	71	68	70	67	73	72	69	70	65	65	66	61	63	64
Män	60	60	60	64	67	68	62	65	64	67	65	63	62	59	57	59	56	58	55
Ålder																			
16-19 år																			
15-19 år	61	67	68	76	72	77	68	66	60	68	64	60	55	52	49	54	47	48	50
20-29 år	56	58	58	61	68	65	55	60	58	60	60	57	57	51	48	51	44	42	42
30-39 år	61	57	55	62	63	66	61	61	61	66	65	59	61	56	56	57	52	54	55
40-49 år	56	56	59	66	68	68	66	69	63	70	67	65	65	60	61	59	54	59	58
50-59 år	62	61	65	67	72	70	67	71	69	73	70	71	71	68	66	69	67	66	63
60-69 år								76	77	81	79	78	77	74	74	73	70	78	73
70-79 år								74*	75	75	78	75	77	77	74	73	77	77	74
60-80 år	67	64	63	66	70	74	72	75	76	75	78	76	77	75	74	73	74	77	73
80-85 år								65	65	78	73	67	71	70	71	73	62	74	69

Kommentar: * = 70-80 år.

Källa: Väst-SOM undersökningarna 1992-2010

Åldersgruppernas spridning har med åren blivit större. Skillnaden mellan åldersgrupperna med högst respektive lägst svarsandelar har, från att ha legat på 11 procentenheter de första undersökningsåren, ökat till 32 procentenheter 2010 (något mindre än 2009). Genomsnittligt, under de fem senaste undersökningsåren, gäller att 20-29-åringarna är sämst på att svara och 60-69-åringarna är bäst; 16-19-åringarna¹ har från att ha legat på en hög nivå under mitten av 1990-talet haft en tydligt nedåtgående trend och har 2010 tillsammans med 20-29-åringarna den lägsta svarsandelen (50 procentenheter för 16-19-åringarna samt 42 procent för 20-29-åringarna).

Svarsbenägenheten skiljer sig mellan de olika områdena i Västra Götaland. Av redovisningen per delregion i tabell 6 framgår att det är boende i Östra Skaraborg som uppvisade den bästa svarsviljan år 2010 (64 procent). Därutöver var skillnaderna i svarsbenägenhet mellan de olika delregionerna små. Sedan 1998 har svarsfrekvensen varit lägst i Göteborgsregionen. I 2009-års undersökning skedde ett trendbrott då svarsfrekvensen var lägst i Västra Skaraborg (58 procent). Trenden fortsatte även i 2010-års undersökning där både Dalsland (52 procent) och Norra Bohuslän (56 procent) hade lägre svarsfrekvens än Göteborgsregionen (59 procent).

Uppdelningen per kommun i Göteborgsregionen visar på ytterligare skillnader i svarsbenägenhet inom regionen. År 2002 hade åtta kommuner mer än 70 procent svarande; 2003 var det endast tre kommuner som nådde dit och 2004 var endast Kungälv över 70-procentsgränsen. Sedan undersökningen 2004 har inte svarsfrekvensen i någon av Göteborgsregionens kommuner varit över 70 procent. I 2010 års undersökning är svarsfrekvensen högst i Alingsås kommun (69 procent), Tjörn (67 procent) samt Ale, Härryda och Kungsbacka (65 procent). Därefter följer kommunerna Kungälv, Partille, Mölndal och Öckerö med svarsandelar på 60-62 procent. Totalt skiljer det 22 procentenheter mellan den kommun som hade högst svarsfrekvens i Göteborgsregionen (Alingsås – 69 procent) och den kommun som hade lägst svarsfrekvens (Lilla Edet – 47 procent). Av tabellen framgår att variationerna mellan kranskommunerna varit stora genom åren. Få svarspersoner per kommun gör det dock svårt att dra några säkra slutsatser av de skiftade resultaten. Ett exempel på detta är Öckerö kommun som i 2009 års undersökning hade den högsta svarsfrekvensen (70 procent), och i 2008 års undersökning hade den lägsta (48 procent).

¹ 15-19 år t.om. 2008.

Tabell 6 Svarsandelar (netto) i olika delregioner och kommuner i Väst-SOM-undersökningen 1992-2010 (procent)

År	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
TOTALT	60	60	60	60	65	69	70	65	66	66	70	68	66	66	61	62	58	61	59	
Göteborgsregionen																				
Övriga Västra Götaland																				
- Sluhärad							70	70	72	72	72	70	68	67	64	67	62	62	62	61
- Östra Skaraborg							69	67	68	73	71	68	71	67	65	62	61	62	64	64
- Västra Skaraborg							66	68	69	73	70	70	69	69	62	68	66	58	62	62
- Fyrstad							69	72	69	67	72	64	67	60	63	63	59	61	59	59
- Dalsland							68	66	66	74	66	61	68	59	62	63	63	64	52	52
- Norra Bohuslän							66	67	66	71	63	67	60	62	56	65	59	65	56	56
Kommuner i Göteborgs- regionen																				
Ale	67	62	55	66	68	68	61	65	62	68	63	63	69	58	53	56	55	62	65	65
Alingsås	—	—	—	—	67	75	60	70	61	77	68	64	64	57	58	68	61	67	69	69
Göteborg	58	59	58	63	72	72	60	67	63	64	71	67	64	59	59	59	54	57	56	56
Härneda	64	64	58	73	66	65	62	75	60	70	67	65	67	65	58	66	54	57	65	65
Kungsbacka	63	58	54	68	73	69	66	69	62	71	76	67	62	60	56	64	57	62	65	65
Kungälv	70	67	72	65	67	58	53	70	63	71	69	74	71	55	60	60	55	64	61	61
Lerum	67	66	64	73	67	68	59	68	67	68	73	66	68	63	69	57	61	68	59	59
Lilla Edet	55	68	63	68	69	71	65	63	61	80	65	70	66	60	64	60	51	58	47	47
Mölnadal	54	57	69	72	72	77	74	62	71	71	72	65	64	64	64	63	59	61	60	60
Partille	65	55	68	65	51	74	63	69	72	77	71	51	58	59	65	59	61	57	62	62
Stenungsund	64	60	72	68	67	71	68	61	65	69	76	63	65	53	54	61	57	56	58	58
Tjörn	51	62	48	59	51	74	63	69	72	77	71	51	65	66	60	67	67	57	67	67
Öckerö	73	62	60	53	67	71	68	61	65	69	76	63	67	64	64	64	48	70	62	62

Kommentar: I Göteborgsregionen ingår här förutom Kungsbacka samtliga särredovisade kommuner. (För detaljerad redovisning av delregionerna i Västra Götaland, se slutnot 3 och 4.)

Källa: Väst-SOM-undersökningarna 1992-2010

I tabell 7 redovisas svarsfrekvensen per resursområde (grupper av stadsdelar med avseende på invånarnas resursstyrka) i Göteborg. Som framgår av tabellen finns ett tydligt samband mellan resursstyrka och svarsbenägenhet. Resursstarka stadsdelar hade högst svarsandel 2010 (63 procent) medan resurssvaga hade lägst (43 procent). I 2007 års undersökning märks en ökning av avståndet i svarsfrekvens mellan de resursstarka och de resurssvaga jämfört med tidigare års undersökningar. Den genomsnittliga skillnaden låg fram t.o.m. 2006 års undersökning på 12 procentenheter. I 2010 års undersökning har avståndet ökat ytterligare och skillnaden är 20 procentenheter. Detta beror främst på en minskning i svarsfrekvens i de resurssvaga stadsdelarna.

Tabell 7 Svarsandelar (netto) per resursområde i Göteborgs kommun, Väst-SOM-undersökningen 1999-2010

	Resursstarkt	Medelresursstarkt	Medelresurssvagt	Resurssvagt
1999	68	64	67	57
2000	63	61	66	57
2001	73	69	67	62
2002	67	67	64	54
2003	69	64	61	57
2004	67	63	66	61
2005	67	60	61	49
2006	65	59	61	52
2007	66	61	55	54
2008	64	53	54	47
2009	63	58	58	51
2010	63	59	57	43

Kommentar: Indelningen i olika resursområden i Göteborg baseras på en indelning av stadsdelarna med avseende på invånarnas resursstyrka (Jönsson m. fl. 1997, s. 40). *Resursstarka stadsdelar:* Kärra-Rödbo, Torslanda, Älvsborg, Askim, Styrso, Örgryte. *Medelresursstarka stadsdelar:* Tynnered, Härlanda, Centrum, Linnéstaden, Tuve-Säve. *Medelresurssvaga stadsdelar:* Frölunda, Lundby, Backa, Majorna, Högsbo. *Resurssvaga stadsdelar:* Bergsjön, Gunnared, Kortedala, Biskopsgården, Lärjedalen. Stadsdelsindelning som den var t.om. 2009-12-31. 2010-01-01 slogs Frölunda och Högsbo stadelsnämnder samman, något som inte påverkar indelningen i resursstyrka. 2011-01-01 gjordes indelningen i stadsdelar om helt och resultatet blev 10 nya stadsdelar.

Representativitet i undersökningen

Syftet med Väst-SOM-undersökningen är att undersöka vanor, attityder och beteenden i befolkningen boende i Västra Götaland samt Kungsbacka. Frågan är hur väl Väst-SOM-undersökningen avspeglar sammansättningen i befolkningen, i det dragna urvalet samt bland de personer som besvarat undersökningen? I tabell A-C i appendix finns en fullständig redovisning samt sammanställning över tid.

Jämför vi fördelningen av invånare hos de svarande i Väst-SOM med den hos befolkningen och de dragna urvalen i Göteborg, Göteborgs kranskommuner (inklusive Kungsbacka) respektive övriga Västra Götaland, ser vi 2010 en mycket god överensstämmelse (tabell A). Även sett över tid så överstiger skillnaden mellan befolkningen och andelen svarande aldrig tre procentenheter.

Om vi gör samma typ av jämförelse beträffande ålderssammansättningen – det vill säga jämför fördelningen hos befolkningen, urvalen och de svarande – kan vi se att representativiteten för olika åldersgrupper i SOM-undersökningarna trots den skiftande svarsbenägenheten generellt likväldig är god (tabell B). Ser vi utvecklingen över tid framgår att mellan 1992 och 1998 är avvikelserna mellan dragna urval och svarande som mest två procentenheter. Från och med år 1999 till och med 2001 ökar avvikelserna något till som mest tre procentenheter mellan urval och svarande. För 2002 till och med 2010 års undersökningar har skillnaderna ökat ytterligare mellan de dragna urvalen och de svarande. Mönstret totalt sett för de senaste årens Väst-SOM-undersökningar är – grovt sett – att personer under 50 år är något underrepresenterade bland de svarande och de över 50 år är något överrepresenterade. Det är i huvudsak 50-64-åringarna som är överrepresenterade och 15-29-åringarna som är underrepresenterade. Det är också här de största skillnaderna på sju procentenheter återfinns. Tidigare studier inom ramen för SOM-institutet har dock visat att skillnader i åldersfördelning (liksom könsfördelning) mellan befolkning, urval och svarandegrupp har en mycket liten inverkan på svarsmönster.

Vi har tidigare konstaterat att svarsbenägenheten är lägre bland män än bland kvinnor i de senaste årens undersökningar. I tabell C kan vi se att fördelningen i såväl Västra Götalands befolkning som i det urval som dragits ur denna population är jämn, med en lika stor andel kvinnor som män. Den något högre andelen kvinnor som deltar i undersökningen innebär därmed att svaren kan rymma en viss skevhet ifråga om könsrepresentation.

I tabell 8 visas fördelningen för svarandegruppen avseende förvärvsposition och medborgarskap. Av tabellen framgår att stabiliteten i svarandegruppen mellan 1992 och 1997 med avseende på dessa två faktorer är i det närmaste total. I 1998 års undersökning, när urvalsgrunden förändrades och hela Västra Götalandsregionen inkluderades i undersökningen, sjönk andelen studenter och utländska medborgare till förmån för en ökad andel ålderspensionärer och svenska medborgare, vilket i första hand bör ses som en ren konsekvens av det utvidgade spridningsområdet för undersökningen. Vi ser även att den totala andelen svenska medborgare minskar sedan 2002. Den initiala tolkningen var att detta berodde på att frågan expanderades 2003 till att inkludera dubbelt medborgarskap, men minskningen tycks fortsätta i takt med en allt större andel svarande med utländskt eller dubbelt medborgarskap.

Vid analyser av materialet från Väst-SOM 2010 bör man vara medveten om att befolkningen i storstadsområdet skiljer sig något från de boende i övriga delar av Västsverige. Vi har tidigare pekat på skillnader i ålderssammansättning och utbildningsnivå hos befolkningen i Göteborgsregionen jämfört med övriga Västra

Tabell 8 Fördelning per förvärvsställning och medborgarskap 1992-2010 (procent)

År	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Förvärvsställning																			
Förvärvsarbete	57	57	55	57	57	57	57	58	57	60	57	57	56	55	56	57	59	55	57
Arbetsmarknadspolitisk åtgärd	1	0	2	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1
AMS-utbildning	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	-	-	-
Kunskapslyftet	-	-	-	-	-	-	1	1	1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arbetslös	5	6	6	7	6	5	5	5	4	3	4	4	3	3	3	2	2	4	4
Ålderspensionär/ avtalspensionär	17	16	16	15	15	15	17	17	20	19	19	21	23	22	20	22	23	27	25
Sjuk/ Aktivitetsersättning ¹	4	4	5	5	5	4	4	4	5	5	5	4	4	5	5	5	4	4	3
Hemarbetande	2	3	2	1	1	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Studerande	13	13	14	14	14	16	12	13	11	11	12	12	12	11	10	11	10	9	9
Annat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	3	1	1	0	1
Medborgarskap																			
Svenskt	-	95	95	94	95	94	95	96	96	96	96	95	94	93	94	94	93	94	94
Utländskt	-	5	5	6	5	6	5	4	4	4	4	3	4	4	3	3	4	3	3
Både svenskt och utländskt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	3	3	3	3	3	3

Kommentar: ¹) Sjuk- och aktivitetsersättning är sedan 2008 benämningen på tidigare förtidspensionär.

Götaland. I 2010 års undersökning framgår att andelen förvärvsarbetsande var högre i Göteborgsregionen relativt övriga Västra Götaland. Samtidigt fanns en högre andel ålders- och förtidspensionärer i övriga regionen. Andelen studenter är också något högre i Göteborgsregionen, liksom andelen svarande med utländskt eller dubbelt medborgarskap. Gruppen med utländskt eller dubbelt medborgarskap har minskat något över tid. En utveckling som inte återspeglar den samhällsliga utvecklingen.

Sammanfattningsvis

De resultat som presenterats i detta kapitel visar sammantaget på att 2010 års Väst-SOM-undersökning genererat ett datamaterial som väl representerar olika grupper i den västsvenska befolkningen. En ytterligare bekräftelse på detta är att vid en jämförelse med den nationella SOM-undersökningen kan det konstateras att svarsmönstren mellan de olika undersökningarna skiljer sig endast marginellt. För flera centrala frågor har svarsmönstren hos befolkningen i Västsverige jämförts dels med svarsmönstren hos befolkningen som helhet och även med den grupp i det nationella urvalet som bor i Västra Götalandsregionen och Kungsbacka kommun. På det hela taget visar jämförelserna i detta kapitel – över tid, med andra undersökningar samt inom undersökningen – att de svarande i Väst-SOM 2010 som grupp betraktat är mycket lika befolkningen i Västra Götaland och Kungsbacka kommun.

Noter

- ¹ Kapitlet bygger på tidigare års metodredogörelser, se exempelvis Johansson & Jacobsson (2011) i Nilsson (2011).
- ² Väst-SOM har genomförts i samarbete med *Kinnmark Information AB*. Kinnmark Information utförde urvalsdragning, utskick av formulär och påminnelser, telefonuppföljning samt datauppläggning. Enkätsvaren har lästs av optiskt med hjälp av en scanner. SOM-institutets medarbetare har stått för framtagning av frågeformulär och annat material som skickats ut till respondenterna, kodning av öppna svar samt iordningställande av den slutgiltiga datamängden (vilket inkluderar variabler för öppna frågor och särskilt byggda variabler). Kodningsarbetet har genomförts av Frida Vernersdotter, Marcus Clifford, Sandra Engelbrecht och Ylva Mattsson-Wallinder.
- ³ Kommunerna är Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. I Väst-SOM 1992 till 1995 ingick inte boende i Alingsås kommun i urvalet.

- ⁴ Kommunerna är Bengtsfors, Bollebygd, Borås, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Färgelanda, Grästorp, Gullspång, Götene, Herrljunga, Hjo, Karlsborg, Lidköping, Lysekil, Mariestad, Mark, Mellerud, Munkedal, Orust, Skara, Skövde, Sotenäs, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda, Vänersborg och Åmål.
- ⁵ Johansson & Jacobsson (2011) i Nilsson (2011).
- ⁶ Se Nilsson & Vernersdotter (2011) i Holmberg, Weibull, Oscarsson (2011) samt Johansson & Jacobsson (2011) i Nilsson (2011).
- ⁷ Forskning om skäl till deltagande i enkätundersökningar kan visa på liknade resultat, det vill säga att skälen för att inte delta är tidsrelaterade samt av mer principiell karaktär (se exempelvis Loosveldt & Storms 2008).

Referenser

- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson Henrik (2011) (red): *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, Susanne och Jacobsson, Hannes (2011) Samhälle Opinion Massmedier Västra Götaland 2009 i Nilsson, Lennart (red) *Västsvensk demokrati i tid och rum*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Jönsson, Sten m. fl. (1997) *Decentraliserad välfärdsstad – Demokrati, effektivitet och service*. Stockholm: SNS Förlag.
- Loosveldt, Geert och Vicky Storms (2008) Measuring public opinions about surveys. *International journal of public opinion research*, Vol 20:1.
- Nilsson, Lennart (2011) (red) *Västsvensk demokrati i tid och rum*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Åsa och Vernersdotter, Frida (2011) Samhälle Opinion Massmedier 2011 I Holmberg, Sören, Weibull, Lennart och Oscarsson Henrik (red): *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Appendix

Tabell A *Fördelning över invånare i Göteborg, Göteborgs kranskommuner och övriga Västra Götaland i befolkningen, urvalet respektive i inkomna enkäter 2010, samt jämförelse med fördelningen i urval och svarande 1999-2010 (procent)*

År	Grupp	Område			Summa	Antal
		Göteborg	Göteborgs kranskommuner	Övriga Västra Götaland		
1999	Urval (brutto)	30	24	46	100	5 900
	Svarande	29	24	47	100	3 760
2000	Befolkning	31	24	45	100	1 237 771
	Urval (brutto)	31	25	44	100	6 000
	Nettourval	30	25	45	100	5 602
	Svarande	28	25	47	100	3 684
2001	Befolkning	31	24	45	100	1 247 690
	Urval (brutto)	31	23	46	100	6 000
	Nettourval	30	24	46	100	5 411
	Svarande	29	24	47	100	3 808
2002	Befolkning	31	25	44	100	1 245 689
	Urval (brutto)	31	25	44	100	6 000
	Nettourval	30	26	44	100	5 538
	Svarande	28	26	46	100	3 792
2003	Befolkning	31	24	45	100	1 254 946
	Urval (brutto)	31	23	46	100	6 000
	Nettourval	30	24	46	100	5 537
	Svarande	29	24	47	100	3 654
2004	Befolkning	30	25	45	100	1 257 591
	Urval (brutto)	31	24	45	100	6 000
	Nettourval	31	24	45	100	5 489
	Svarande	30	24	46	100	3 630
2005	Befolkning	31	24	45	100	1 268 979
	Urval (brutto)	31	24	45	100	6 000
	Nettourval	30	25	45	100	5 505
	Svarande	29	24	47	100	3 419
2006	Befolkning	30	25	45	100	1 269 125
	Urval (brutto)	30	24	46	100	6 000
	Nettourval	29	24	47	100	5 462
	Svarande	28	24	48	100	3 347
2007	Befolkning	31	22	47	100	1 298 829
	Urval (brutto)	31	22	47	100	6 000
	Nettourval	31	24	45	100	5 491
	Svarande	30	24	46	100	3 420
2008	Befolkning	31	24	45	100	1 309 857
	Urval (brutto)	31	24	45	100	6 000
	Nettourval	31	24	47	100	5 553
	Svarande	29	24	45	100	3 240
2009	Befolkning	31	24	45	100	1 300 914
	Urval (brutto)	30	25	45	100	6 000
	Nettourval	30	25	45	100	5 539
	Svarande	28	26	46	100	3 368
2010	Befolkning	32	24	44	100	1 322 426
	Urval (brutto)	32	24	44	100	6 000
	Nettourval	32	24	44	100	5 506
	Svarande	30	25	45	100	3 276

Kommentar: För nettourval, se kommentar tabell 2. Göteborgs kranskommuner är samtliga kommuner i Göteborgsregionen men Göteborgs Stad exkluderat.

Tabell B Åldersgruppernas fördelning i hela urvalet respektive i inkomna enkäter 1992-2008 och åldersfördelningen 2002-2008 hos befolkningen i Västsverige (procent)

År	Grupp	Åldersgrupp					Summa	Antal
		15–29	30–49	50–64	65–80	65–85		
1992	Urval	27	38	19	16		100	1 603
	Svarande	25	37	21	17		100	
1993	Urval	28	37	19	16		100	1 586
	Svarande	27	36	20	17		100	
1994	Urval	27	37	20	16		100	1 591
	Svarande	27	36	22	15		100	
1995	Urval	26	37	21	16		100	1 708
	Svarande	26	37	22	15		100	
1996	Urval	25	38	22	15		100	1 807
	Svarande	26	36	23	15		100	
1997	Urval	26	37	22	15		100	1 845
	Svarande	26	36	23	15		100	
1998	Urval	24	37	24	16		101	5 385
	Svarande	22	36	25	17		100	
1999	Urval	25	35	24	16		100	5 900
	Svarande	22	34	27	17		100	
2000	Urval (15-80)	24	36	24	16		100	5 81
	Svarande (15-80)	21	34	27	18		100	
2000	Urval (15-85)	23	34	24		19	100	6 000
	Svarande (15-85)	20	33	27		20	100	
2001:	Urval (brutto)	23	34	24		19	100	6 000
	Svarande	20	35	27		19	100	
	Befolkning	23	35	23		19	100	1 245 689
2002:	Urval (brutto)	24	34	24		18	100	6 000
	Nettourval	23	35	25		17	100	
	Svarande	20	34	27		19	100	3 792
	Befolkning	23	35	23		19	100	1 254 946
2003:	Urval (brutto)	24	34	23		19	100	6 000
	Nettourval	23	35	24		18	100	
	Svarande	20	33	27		20	100	3 654
	Befolkning	23	35	22		20	100	1 257 591
2004:	Urval (brutto)	24	33	23		20	100	6 000
	Nettourval	24	33	24		19	100	
	Svarande	20	32	26		22	100	3 630
	Befolkning	23	35	24		18	100	1 268 979
2005:	Urval (brutto)	23	34	24		19	100	6 000
	Nettourval	23	36	24		17	100	
	Svarande	19	33	27		21	100	3 419
	Befolkning	23	33	25		19	100	1 269 125
2006:	Urval (brutto)	23	34	24		19	100	6 000
	Nettourval	23	34	25		18	100	
	Svarande	18	32	28		22	100	3 347

Forts.

Tabell B forts.

År	Grupp	Åldersgrupp					Summa	Antal
		15–29	30–49	50–64	65–80	65–85		
2007:	Befolkning	24	34	23		19	100	1 298 829
	Urval (brutto)	24	34	24		18	100	6 000
	Nettourval	23	35	24		18	100	5 491
	Svarande	19	32	27		21	100	3 420
2008:	Befolkning	24	34	24		18	100	1 309 857
	Urval (brutto)	24	33	24		19	100	6 000
	Nettourval	23	34	25		18	100	5 553
	Svarande	18	31	29		23	100	3 240
2009:	Befolkning	23	34	24		19	100	1 300 914
	Urval (brutto)	24	34	23		22	100	6 000
	Nettourval	22	34	24		20	100	5 539
	Svarande	16	32	27		25	100	3 368
2010:	Befolkning	23	34	23		20	100	1 322 426
	Urval (brutto)	23	33	23		20	100	6000
	Nettourval	22	34	24		20	100	5506
	Svarande	17	32	27		24	100	3276

Kommentar: I jämförelsesyfte redovisas för 2000 även resultat för ett begränsat urval som omfattar samma åldersintervall, 15–80 år, som de tidigare årens undersökningar. I de kommuner som ingår i Väst-SOM I är befolkningen yngre än i de kommuner som omfattas av Väst-SOM II. Detta förhållande återspeglas också i åldersstrukturen bland de svarande.

Tabell C Könsfördelning hos befolkningen, i urvalet och bland de svarande (procent)

År	Grupp	Kön		Summa
		Män	Kvinnor	
1992	Svarande	50	50	100
1993	Svarande	51	49	100
1994	Svarande	51	49	100
1995	Svarande	49	51	100
1996	Svarande	50	50	100
1997	Svarande	49	51	100
1998	Svarande	47	53	100
1999	Svarande	48	52	100
2000	Svarande	49	51	100
2001	Svarande	47	53	100
2002	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	48	52	100
2003	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	49	51	100
	Svarande	47	53	100
2004	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	47	53	100
2005	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	47	53	100
2006	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	49	51	100
	Svarande	47	53	100
2007	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	49	51	100
	Svarande	47	53	100
2008	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	47	53	100
2009	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	47	53	100
2010	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	54	46	100

Kommentar: Uppgifterna om befolkningen är hämtade från statistiska centralbyrån via www.ssd.scb.se.

FÖRFATTARNA

Anna Bendz, fil.dr. Verksam som forskare och universitetslektor vid Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Hennes forskning är inriktad mot välfärdspolitiska reformer, med fokus på konkurrens och valfrihet.

Annika Bergström, docent, är verksam som forskare och lärare vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. Hennes forskning fokuserar på nya mediers publik med särskilt fokus på deltagande på nätet; i sociala medier, i journalistiken och i politiken.

Tobias Elmquist, fil.mag i statsvetenskap, verksam vid SOM-institutet.

Sören Holmberg, professor emeritus vid statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Han är en av ledarna för Valforskningsprogrammet och Quality of Government Institute och forskar kring opinionsbildning, väljarbeteende, representativ demokrati och samhälleliga styrsystem.

Lennart Nilsson, docent i offentlig förvaltning, Göteborgs universitet. Han forskar kring den offentliga sektorn och offentlig service.

Henrik Oscarsson, professor, lärare och forskare vid statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet; föreståndare för SOM-institutet. Hans forskning är inriktad på väljarbeteende och opinionsbildning.

Jan Strid, universitetslektor vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på tidningar och radio.

Lennart Weibull, professor i massmedieforskning vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation samt prorektor vid Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på mediehistoria, mediestruktur och medieanvändning.

ADRESSER

SOM-institutet
Göteborgs universitet
Box 710
SE 405 30 GÖTEBORG

E-postadress: info@som.gu.se.
Hemsida: www.som.gu.se

Beställningar av publikationer kan göras via e-post: bokbestallning@som.gu.se.
Det går också att beställa publikationer via vår hemsida: www.som.gu.se.

Om du vill kontakta någon av de medverkande författarna i *Västsvensk vardag* följer här e-postadresser.

Namn	E-postadress
Anna Bendz	anna.bendz@pol.gu.se
Annika Bergström	annika.bergstrom@jmg.gu.se
Tobias Elmquist	tobias.elmquist@som.gu.se
Sören Holmberg	soren.holmberg@pol.gu.se
Lennart Nilsson	lennart.nilsson@spa.gu.se
Henrik Oscarsson	henrik.oscarsson@pol.gu.se
Jan Strid	jan.strid@jmg.gu.se
Lennart Weibull	lennart.weibull@jmg.gu.se

Bilagor

VÄSTRA GÖTALAND

SOM-INSTITUTET
SAMHÄLLE OPINION MEDIER

2010

GÖTEBORGS UNIVERSITET

SÅ HÄR FYLLER DU I FORMULÄRET

Ett exempel:

Fråga 1 Hur intresserad är du av väderprognoser?

	Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad
Om du är <u>mycket intresserad</u> av väderprognoser, sätt ett kryss längst till vänster på följande sätt:	☒	☐	☐	☐
Om du <u>inte alls</u> är intresserad av väderprognoser, sätt ett kryss längst till höger på följande sätt:	☐	☐	☐	☒
Skulle du råka sätta ett kryss i fel ruta, stryk bara över hela rutan och sätt därefter kryss i rätt ruta – så här:	☒	☒	☐	☐

Formuläret läses optiskt av en dator.

Kryssa därför om möjligt helt innanför rutorna. Kryssa så här: Kryssa ej så här:

Använd helst kulspeppenna och inte tusch eller blyerts.

Tack!

FORMULÄRETS INNEHÅLL

- 1–7 Nyheter & medier
- 8–31 Politik, samhälle & demokrati
- 32–35 Medieanvändning
- 36–39 Utbildning & forskning
- 40–48 Samhälle & service
- 49–60 Fritidsaktiviteter, kultur & hälsa
- 61–70 Arbetsliv
- 71–93 Bakgrund

NYHETER & MEDIER

Fråga 1 Hur ofta brukar du ta del av följande nyhetsprogram?

	Dagligen	5-6 dgr/ vecka	3-4 dgr/ vecka	1-2 dgr/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aktuellt/Rapport i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 Nyheterna	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 Nyheterna Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utländska tv-nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheter i radions P4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonyheterna i radion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i privat lokalradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 2 Läser eller tittar du i någon morgontidning regelbundet och i så fall hur ofta? Frågan gäller inte läsning på internet.

	6-7 dagar per vecka	4-5 dagar per vecka	2-3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:						
..... (morgontidningens namn)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 3 Läser eller tittar du regelbundet i någon morgontidning på internet?

	6-7 dagar per vecka	4-5 dagar per vecka	2-3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
GP.se (Göteborgs-Posten)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:						
..... (morgontidningens namn)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 4 Brukar du läsa eller titta i följande tidningar?

	<u>På papper:</u>			<u>På internet:</u>			<u>I mobiltelefon:</u>		
	3-7 dagar/ vecka	1-2 dagar/ vecka	Mer sällan/ aldrig	3-7 dagar/ vecka	1-2 dagar/ vecka	Mer sällan/ aldrig	3-7 dagar/ vecka	1-2 dagar/ vecka	Mer sällan/ aldrig
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GT	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 5 Prenumererar du eller någon i ditt hushåll på någon morgontidning?

- Ja, på: (morgontidningens namn)
- Nej

Fråga 6 Om du har en morgontidningsprenumeration, har du själv funderat på att upphöra med den/någon av de prenumerationer du nu har eller har detta diskuterats inom familjen under det senaste halvåret?

Nej Ja, någon enstaka gång Ja, flera gånger Tveksam/vet ej Jag prenumererar ej på någon morgontidning

Om JA, av vilken anledning har du funderat på att upphöra med din prenumeration? Fler än ett alternativ kan markeras.

☐ Prenumerationspriset har höjts	☐ Allt har blivit så dyrt så att pengarna inte räcker till
☐ Jag får lokal information i radio och tv	☐ Jag har tillgång till tidningen på arbetet/i skolan
☐ Jag kan läsa tidningen på internet	☐ Jag får de nyheter jag behöver från en gratistidning
☐ Tidningsutdelningen sköts dåligt	☐ Papperstidningen har negativ miljöpåverkan
☐ Jag har inte tid att läsa den	☐ Det blir för mycket papper att ta hand om
☐ Tidningens innehåll är inte tillräckligt bra	☐ Nyheterna i morgontidningen är redan gamla

Fråga 7 Anser du att den morgontidning du mest regelbundet läser på något sätt brukar visa sina politiska åsikter på nyhetssidorna?

I mycket hög grad I ganska hög grad I mindre grad Inte alls Ingen uppfattning Läser inte någon morgontidning regelbundet

POLITIK, SAMHÄLLE & DEMOKRATI

Fråga 8 Hur intresserad är du i allmänhet av politik?

Mycket intresserad Ganska intresserad Inte särskilt intresserad Inte alls intresserad

Fråga 9 Hur intresserad är du av politik när det gäller:

	Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad
EU	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐

Fråga 10 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i den kommun där du bor? Ange högst tre frågor/samhällsproblem.

.....
.....

Fråga 11 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Västra Götaland? Ange högst tre frågor/samhällsproblem.

.....
.....

Fråga 12 På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:					
	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd	
EU	☐	☐	☐	☐	
Sverige	☐	☐	☐	☐	
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	
Fråga 13 Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?					
Klart till vänster	Något till vänster	Varken till vänster eller till höger	Något till höger	Klart till höger	
☐	☐	☐	☐	☐	
Fråga 14 Vilket parti tycker du bäst om i dag?					
☐ Vänsterpartiet	☐ Moderaterna	☐ Feministiskt initiativ			
☐ Socialdemokraterna	☐ Kristdemokraterna	☐ Piratpartiet			
☐ Centerpartiet	☐ Miljöpartiet	☐ Sjukvårdspartiet			
☐ Folkpartiet	☐ Sverigedemokraterna	☐ Annat parti:			
Anser du dig vara en övertygad anhängare av detta parti?					
☐ Ja, mycket övertygad	☐ Ja, något övertygad	☐ Nej			
Fråga 15 Nedan finns ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är din åsikt om vart och ett av dem?					
	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Minska den offentliga sektorn	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot färre flyktingar i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	☐	☐	☐	☐	☐
Låta privata företag svara för äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa mer på friskolor	☐	☐	☐	☐	☐
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	☐	☐	☐	☐	☐
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	☐	☐	☐	☐	☐
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen	☐	☐	☐	☐	☐
Sälja kommunala bolag som bedriver affärsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatterna	☐	☐	☐	☐	☐
Öka det ekonomiska stödet till glesbygden	☐	☐	☐	☐	☐
Förbjuda ansiktstäckande slöja på allmän plats	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 16 Allmänt sett, vilken är din inställning till EU?											
Mycket positiv	Ganska positiv	Varken positiv eller negativ	Ganska negativ	Mycket negativ	Ingen uppfattning						
☐	☐	☐	☐	☐	☐						
Fråga 17 Skulle du kunna tänka dig att åta dig ett politiskt uppdrag för det parti du sympatiserar med som gäller:											
	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej, troligen inte	Nej, absolut inte							
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐							
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐							
☐ Jag sympatiserar inte med något politiskt parti											
Fråga 18 Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i:											
	Mycket goda möjligheter	Ganska goda möjligheter	Varken goda eller dåliga möjligheter	Ganska dåliga möjligheter	Mycket dåliga möjligheter	Ingen uppfattning					
EU	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Stadsdelen/den del av kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Fråga 19 Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?											
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning					
Kommunstyrelsen i den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Regionstyrelsen i Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Fråga 20 Var skulle du personligen vilja placera några politiker i Västsverige på nedanstående skala?											
	Ogillar starkt		Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt			
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Personen är okänd för mig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gert-Inge Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Roland Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Margaretha Jansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kent Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sören Kviberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stefan Kristiansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Johnny Magnusson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jonas Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Monica Selin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annelie Stark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fråga 21 Hur bedömer du din kommuns respektive Västra Götalandsregionens ekonomi?											
	Mycket god	Ganska god	Varken god eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning					
Ekonomi i:											
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐					
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐					

Fråga 22 Hur anser du att staten, Västra Götalandsregionen respektive den kommun där du bor lyckas med att främja sysselsättningen respektive företaget?							
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	
a) <u>Sysselsättningen:</u>							
Staten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
b) <u>Företaget:</u>							
Staten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Fråga 23 Hur viktiga anser du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Västra Götaland?							
	Mycket viktig	Ganska viktig	Inte särskilt viktig	Inte alls viktig	Ingen uppfattning		
Bank- och försäkringsväsende	☐	☐	☐	☐	☐		
Bil-/fordonsindustri	☐	☐	☐	☐	☐		
Detaljhandel	☐	☐	☐	☐	☐		
Elitidrott	☐	☐	☐	☐	☐		
Fritidsmiljö	☐	☐	☐	☐	☐		
Hamn och sjöfart	☐	☐	☐	☐	☐		
Högre utbildning/forskning	☐	☐	☐	☐	☐		
Informationsteknologi	☐	☐	☐	☐	☐		
Kultur	☐	☐	☐	☐	☐		
Livsmedelsindustri	☐	☐	☐	☐	☐		
Medicinsk industri	☐	☐	☐	☐	☐		
Miljöindustri	☐	☐	☐	☐	☐		
Musikindustri	☐	☐	☐	☐	☐		
Nöjesliv och evenemang	☐	☐	☐	☐	☐		
Offentlig service	☐	☐	☐	☐	☐		
Press/radio/tv	☐	☐	☐	☐	☐		
Skogs-/pappersindustri	☐	☐	☐	☐	☐		
Transporter	☐	☐	☐	☐	☐		
Turism	☐	☐	☐	☐	☐		
Verkstadsindustri	☐	☐	☐	☐	☐		
Fråga 24 Läser eller tittar du regelbundet i någon informationstidning eller något informationsblad som ges ut av:							
	Varje nummer	Flertalet nummer	Något enstaka nummer	Aldrig	Känner inte till/ finns inte		
Västra Götalandsregionen: (<i>Regionmagasinet</i>)	☐	☐	☐	☐	☐		
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐		
Den stadsdel eller den del av kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐		
Fråga 25 Har du under de senaste 12 månaderna varit inne på någon av följande hemsidor på internet?							
	Ingen gång	Någon gång de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
<i>Hemsidan för:</i>							
Din kommun	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Någon lokal/regional politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 26 I dag diskuteras den geografiska indelningen av Sverige när det gäller ansvaret för bland annat hälso- och sjukvård och regional utveckling. Anser du att den region/det län där du bor bör vara:

Större än nu Samma som nu Mindre än nu Ingen uppfattning

Om du vill ha en geografisk förändring av regionen/länet, vilken då?

.....

Fråga 27 Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning
EU-parlamentariker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikspolitiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekspersonal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärare i grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universitetslärare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Domare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialarbetare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handläggare vid försäkringskassan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handläggare vid arbetsförmedlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forskare vid universitet/högskolor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Journalister	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Präster i Svenska kyrkan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pastorer i frikyrkorna	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 28 Nedan följer några frågor som rör din tilltro till det svenska rättsväsendet. Vad anser du om följande påståenden om svenska domstolar?

	Helt felaktigt påstående										Helt riktigt påstående										Ingen uppfattning			
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10													
Svenska domstolar...																								
Utdömer straff som är rimliga för de brott som begåtts	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Utdömer mycket olika straff för samma slags brott	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Utdömer alltid straff på sakliga grunder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Utdömer lindrigare straff till personer med hög status	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Utdömer hårdare straff till personer som är födda utomlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Fråga 29 Hur anser du att följande myndigheter sköter sitt arbete?

	<i>Känner ej till myndigheten</i>	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Arbetsförmedlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Polisen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skatteverket	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Centrala studie-stödsnämnden (CSN)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Försäkringskassan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 30 Hur tycker du att den verksamhet fungerar som bedrivs på följande områden i den region eller kommun där du bor?

	<i>Känner ej till verksamheten</i>	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Grundskolan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvården	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Räddningstjänsten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

FÖLJANDE FRÅGA BESVARAS ENDAST AV DIG SOM BOR I GÖTEBORGS STAD

Fråga 31 Var skulle du personligen vilja placera några politiker i Göteborg på nedanstående skala?

<i>Personen är okänd för mig</i>	Ogillar starkt		Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt			
	↓					↓			↓		
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Kia Andreasson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mats Brännström	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jan Hallberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annelie Hulthén	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Carina Liljesand	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Marie T. Lindén	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helene Odenjung	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mikael Jansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

MEDIEANVÄNDNING

Fråga 32 Brukar du läsa eller titta i följande tidningar?

	<i>Känner inte till</i>	Jag läser/tittar i varje nummer	Jag läser/tittar ibland	Jag läser/tittar inte i den
Göteborgs Fria Tidning	☐	☐	☐	☐
Tidningen Faktum	☐	☐	☐	☐
Tidningen Amos	☐	☐	☐	☐
Församlingsblad som delas ut i din församling	☐	☐	☐	☐

Fråga 33 Hur ofta brukar du ta del av följande tv-kanaler?

	Har ej tillgång	Dagligen	5–6 dgr/vecka	3–4 dgr/vecka	1–2 dgr/vecka	Mer sällan	Aldrig
SVT1/SVT2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV6	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmkanal/-er	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sportkanal/-er	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kunskapskanalen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öppna kanalen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utländsk kanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 34 Hur ofta brukar du ta del av följande radiokanaler?

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Någon dag per vecka	Mer sällan	Aldrig
P1 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P2 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P3 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P4 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bandit Rock	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mix Megapol	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rix FM	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan privat radiokanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Närradiokanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 35 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna använt internet?

Ingen gång	Någon gång de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

↳ Gå vidare till fråga 36.

Och hur ofta har du gjort följande på internet?

	Ingen gång	Någon gång de senaste 12 mån	Någon gång i halvåret	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Dagligen
Skickat/tagit emot e-post	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Använt sociala medier (ex. MSN, Facebook, MySpace, Twitter)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skrivit egen blogg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpt/beställt varor eller tjänster	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gjort ärenden hos myndighet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kontaktat politiker/tjänsteman i kommun/region	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat onlinespel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Använt musiktjänst (ex. Spotify, Last.fm)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommenterat nyhetsartikel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskuterat politik på debattforum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

UTBILDNING & FORSKNING

Fråga 36 Här följer några påståenden om högre utbildning i Sverige. Vilken är din uppfattning om vart och ett av påståendena?

	Helt felaktigt påstående	↓	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	↓	Helt riktigt påstående	Ingen upp- fattning
Universitets-/högskoleutbildning lönar sig inte	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
All universitets-/högskoleutbildning ska vara avgiftsfri	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det finns för många universitet/högskolor i Sverige	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universitets-/högskoleutbildning är nödvändig för att nå framgång i yrkeslivet	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universitets-/högskoleutbildning i Sverige håller hög kvalitet i internationell jämförelse	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 37 Har du på något av följande sätt kommit i kontakt med följande universitet/högskolor? Mer än ett kryss på varje rad kan markeras.

	Arbetar/har arbetat vid	Studerar eller har studerat vid	Nära anhörig studerar/arbetar eller har studerat/arbetat vid	Kommer i mitt yrke i kontakt med	Ej varit i kontakt med
Chalmers tekniska högskola	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs universitet	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan i Borås	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan i Skövde	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan Väst	☐	☐	☐	☐	☐
Karlstads universitet	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 38 Allmänt sett, hur stort förtroende har du för följande universitet och högskolor?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen upp- fattning
Chalmers tekniska högskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs universitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan i Borås	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan i Skövde	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan Väst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Karlstads universitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 39 Allmänt sett, hur stort förtroende har du för följande utbildnings- och forskningsinstitutioner i Göteborg?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen upp- fattning
Handelshögskolan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sahlgrenska akademien	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konsthögskolan Valand	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SAMHÄLLE & SERVICE

Fråga 40 Vilken är din åsikt om följande förslag gällande trafiken?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag	Ingen uppfattning
Bygga ut hela E20 till motorväg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygga ut E45 mellan Göteborg och Karlstad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygga en tågtunnel under centrala Göteborg (den s.k. Västlänken)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygga ut Götalandsbanan mellan Göteborg och Jönköping	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Finansiera utbyggnaden av motorväg i hela Bohuslän genom vägavgifter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bygga ut kollektivtrafiken i Västsverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Införa trängselavgift (biltull) i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 41 Har du eller någon nära anhörig under de senaste 12 månaderna nyttjat någon av de former av service som anges nedan?

	Ja, jag själv	Ej själv, men nära anhörig	Nej, varken jag själv eller nära anhörig
Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal grundskola	☐	☐	☐
Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐
Friskola	☐	☐	☐
Barnavårdscentral	☐	☐	☐
Sjukhus: akutvård	☐	☐	☐
Sjukhus: annan vård	☐	☐	☐
Vårdcentral	☐	☐	☐
Privatläkare	☐	☐	☐
Folktandvården	☐	☐	☐
Privattandläkare	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐
Försäkringskassan	☐	☐	☐
Arbetsförmedlingen	☐	☐	☐
Socialtjänst	☐	☐	☐
Färdtjänst	☐	☐	☐
Handikappomsorg	☐	☐	☐
Kollektivtrafik	☐	☐	☐
Idrottsanläggningar	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐
Kulturaktiviteter	☐	☐	☐
Fritidsverksamhet	☐	☐	☐

Fråga 42 Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?						
	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Ingen upp- fattning
1. Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kommunal grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Friskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Barnavårdscentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Vårdcentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sjukhusvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Privatläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Folktandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Privattandläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Försäkringskassan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Arbetsförmedlingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Socialtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Färdtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Handikappomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Idrottsanläggningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Kulturaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Fritidsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Turism	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Miljövård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. Tillgång på bostäder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. Gator och vägar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Renhållning på allmänna platser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. Möjligheten att få jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
29. Kommuninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30. Regioninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 43 Om förändringar av servicen ska göras, vilket av serviceområdena anser du att:		
Det ska i första hand satsas på?	<input type="text"/>	Det ska i första hand minska på? <input type="text"/> <i>V.g. ange en av siffrorna 1-30 i fråga 42 ovan.</i>

Fråga 44 Hur tycker du på det hela taget att servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i:						
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 45 Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götalandsregionen i följande avseenden?						
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Den medicinska kvaliteten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillgången till vård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisationens effektivitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personalens bemötande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fråga 46 Vad anser du om Västra Götalandsregionens vårdvalsmodell?						
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fråga 47 Vilken vårdcentral valde du när du hade möjlighet att välja första gången?						
☐ Jag valde den vårdcentral jag blev föreslagen ☐ Jag valde annan vårdcentral än den jag blev föreslagen ☐ Jag gjorde inget aktivt val ☐ Minns inte hur jag valde ☐ Vet ej/känner ej till vårdvalet						
Fråga 48 Har du under det senaste året valt ny vårdcentral?						
☐ Nej ☐ Ja, en gång ☐ Ja, flera gånger						
Om JA, vad var anledningen?						
FRITIDSAKTIVITETER, KULTUR & HÄLSA						
Fråga 49 Är du medlem i någon typ av förening/organisation?						
	Nej	Ja	...och jag har någon typ av uppdrag			
Idrotts-/friluftsförening	☐	☐	☐			
Miljöorganisation	☐	☐	☐			
Politiskt parti (inkl kvinno-/ungdomsförbund etc.)	☐	☐	☐			
Facklig organisation	☐	☐	☐			
Kulturförening	☐	☐	☐			
Lokal samhällsförening/byalag	☐	☐	☐			
Invandrarförening	☐	☐	☐			
Humanitär hjälporganisation	☐	☐	☐			
Patient-/anhörigförening	☐	☐	☐			
Pensionärsorganisation	☐	☐	☐			
Hyresgäst-/bostadsrätts-/villaförening	☐	☐	☐			
Annan typ av förening/organisation	☐	☐	☐			

Fråga 54 Har du under de senaste 12 månaderna besökt följande:

	Flera gånger	Någon gång	Ingen gång	Har ej besökt men skulle gärna vilja besöka	Känner ej till
Borås Djurpark	☐	☐	☐	☐	☐
Borås konstmuseum	☐	☐	☐	☐	☐
Bohusläns museum	☐	☐	☐	☐	☐
Folkteatern i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Gamla Ullevi	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs botaniska trädgård	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgshjulet	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konserthus	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konstmuseum	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgsoperan	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs stadsmuseum	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs stadsteater	☐	☐	☐	☐	☐
Havets hus i Lysekil	☐	☐	☐	☐	☐
Liseberg	☐	☐	☐	☐	☐
Läckö slott	☐	☐	☐	☐	☐
Nordens Ark	☐	☐	☐	☐	☐
Nordiska Akvarellmuseet	☐	☐	☐	☐	☐
Scandinavium	☐	☐	☐	☐	☐
Skara Sommarland	☐	☐	☐	☐	☐
Vara konserthus	☐	☐	☐	☐	☐
Vitlycke museum	☐	☐	☐	☐	☐
Universeum	☐	☐	☐	☐	☐
Världskulturmuseet	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 55 Har du något favoritfotbollslag?

Damslag Ja: (lag) Nej
 Herrslag Ja: (lag) Nej

Fråga 56 Har du under de senaste 12 månaderna besökt något av följande evenemang?

	Känner inte till evenemanget	Ja	Nej
Bok & Biblioteksmässan	☐	☐	☐
Göteborg International Film Festival	☐	☐	☐
Göteborgs kulturkalas	☐	☐	☐
Vetenskapsfestivalen	☐	☐	☐
Way Out West	☐	☐	☐
Göteborg Horse Show	☐	☐	☐
STCC på Frihamnspiren	☐	☐	☐
Metaltown på Frihamnspiren	☐	☐	☐
Gothia Cup	☐	☐	☐
Partille Cup	☐	☐	☐

Fråga 57 Har du under de senaste 12 månaderna deltagit i någon typ av motionslopp/idrottstävling/cup?

	Ja	Nej
Göteborgsvarvet	☐	☐
Annat motionslopp/idrottstävling	☐	☐

Fråga 58 Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Gått på opera/musikal/balet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på rock-/popkonsert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på konsert med klassisk musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mekat med eller vårdat bil/mc/moped	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trädgårdsarbete/balkongodling	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjungit i kör eller spelat musikinstrument	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tecknat/målat/skrivit poesi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt med kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kört bil	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt tåg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rest utomlands på fritiden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rest utomlands i arbetet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med vänner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med grannar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Själv hjälpt/fått hjälp av någon granne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt gudstjänst eller religiöst möte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bett till Gud	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 59 Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd? Svara med hjälp av nedanstående skala:

Mycket dåligt	Mycket gott
↓	↓
0	10
☐	☐
1	
☐	
2	
☐	
3	
☐	
4	
☐	
5	
☐	
6	
☐	
7	
☐	
8	
☐	
9	
☐	
10	
☐	

Fråga 60 Hur lång är du och hur mycket väger du?

Längd (i cm): Vikt (i kg): Vill avstå från att svara

ARBETSLIV

Fråga 61 Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?

☐ Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)	☐ Ålderspensionär/avtalspensionär
☐ Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder/genomgår arbetsmarknadsutbildning	☐ Har sjuk-/aktivitetsersättning
☐ Arbetslös	☐ Studerande
	☐ Annat:

Fråga 62 Vilket är/var ditt huvudsakliga yrke? Om du inte är yrkesverksam för närvarande gäller frågan ditt senaste yrke.

..... (yrke/sysselsättning)

Har *aldrig* yrkesarbetat → Gå till fråga 66.

Fråga 63 Vilka är/var dina huvudsakliga arbetsuppgifter?

.....

.....

Fråga 64 Vilken av följande kategorier tillhör/tillhörde du?

Jag är/var...

Statligt anställd Privatanställd

Kommunanställd Anställd inom ideell organisation/stiftelse

Anställd inom landsting/region Egenföretagare

Fråga 65 Vilken är/var din normala veckoarbetstid?

1–19 timmar 20–34 timmar 35–40 timmar 41–50 timmar 51 timmar eller mer

Fråga 66 Har du varit sjukskriven vid något eller några tillfällen under de senaste 12 månaderna?

Nej

Ja → Hur länge sammantaget? Upp till en vecka

Mellan 1 vecka och 1 månad

1–3 månader

3–12 månader

Fråga 67 Är du medlem i någon fackförening?

Ja, förbund inom:

LO (Landsorganisationen), v.g. ange vilket förbund:

TCO (Tjänstemännens Centralorganisation), v.g. ange vilket förbund:

Saco (Sveriges akademikers centralorganisation), v.g. ange vilket förbund:

Annan facklig organisation, v.g. ange vilket förbund:

Nej

Fråga 68 Är du medlem i någon arbetslöshetskassa (a-kassa)?

Ja Nej, men har varit medlem tidigare Nej, har aldrig varit medlem Vet inte

Fråga 69 I vilken utsträckning oroar du dig för att du själv eller någon nära anhörig/bekant ska bli arbetslös?

	Jag oroar mig mycket	Jag oroar mig ganska mycket	Jag oroar mig inte särskilt mycket	Jag oroar mig inte alls	Ej aktuellt
Du själv	☐	☐	☐	☐	☐
Nära anhörig/bekant	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 70 Var förvärvsarbetar/studerar du för närvarande?

Jag förvärvsarbetar/studerar inte för närvarande → Gå till fråga 71.

- I huvudsak i den kommun där jag bor
 I huvudsak i annan kommun än där jag bor
 Pendlar till arbete/studier i annat land

Ungefär hur lång resväg respektive restid har du normalt till arbetet/skolan?

Antal kilometer: Antal minuter:

TILL SIST NÅGRA FRÅGOR OM DIG SJÄLV

När man sammanställer resultatet av sådana här undersökningar brukar man dela upp svaren i olika grupper. Vi behöver därför dina svar på dessa avslutande frågor.

Fråga 71 Är du kvinna eller man?

Kvinna Man

Fråga 72 Vilket år är du född?

Årtal:

Fråga 73 Är du...:

Svensk
medborgare

Medborgare i
annat land

Både svensk medborgare
och medborgare i annat land

Fråga 74 Vilket är ditt civilstånd?

Ensamstående

Sambo

Gift/partnerskap

Änka/änkling

Fråga 75 Har du egna barn?

Ja Nej

Fråga 76 Hur ser ditt hushåll ut?

Jag bor ensam → Gå till fråga 77.

Jag bor med/delar regelbundet mitt hushåll med: →

En vuxen	☐	Ja	☐
Flera vuxna	☐	Nej	☐
Ett eller flera barn	☐		☐

Om du regelbundet delar ditt hushåll med barn, hur många är de och i vilka åldrar är de?

Antal barn: ...i åldrarna: 0-3 år 4-6 år 7-15 år 16 år eller äldre

Fråga 77 Har du/ditt hushåll:

- Bil Nej Ja → Bilmärke: Årsmodell:
(den bil du/ditt hushåll använder mest)
- Fritidshus
- Fritidsbåt → Motorbåt/vattenskoter Segelbåt Roddbåt/eka/kanot

Fråga 78 Hur bor du för närvarande?

- I villa/radhus I äldreboende eller gruppbostad
 I lägenhet/flerbostadshus I studentrum
 På lantgård Annat boende

Fråga 79 Hyr eller äger du eller någon i ditt hushåll din nuvarande bostad?

- Äger bostaden (även bostadsrätt)
 Hyr bostaden → **Hyr du i andra hand?**
 Nej Ja, jag hyr i andra hand

Fråga 80 I vilken typ av område bor du?

- Storstad, centralt
 Storstad, ytterområde/förort
 Stad eller större tätort, centralt
 Stad eller större tätort, ytterområde
 Mindre tätort
 Ren landsbygd

Fråga 81 Hur länge har du bott i den kommun där du bor nu?

- Har alltid bott här Inflyttad, har bott här mer än 10 år
 Har alltid bott här bortsett från kortare perioder, t.ex. studier på annan ort Inflyttad, har bott här 4–10 år
 Uppvuxen här och har återvänt efter långvarigt boende på annan ort Inflyttad, har bott här 1–3 år
 Inflyttad, har bott här mindre än 1 år

Fråga 82 Var någonstans har du, respektive din far och din mor, huvudsakligen vuxit upp?

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐	☐	☐
Mindre tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stad eller större tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐
Annat land i Europa	☐	☐	☐
Land utanför Europa	☐	☐	☐

Fråga 83 Vilket språk talas huvudsakligen i ditt nuvarande hem?

Svenska

Nationellt minoritetsspråk (finska, tornedalsfinska, samiska, romani chib eller jiddisch)

Annat språk:

Fråga 84 Allmänt sett, hur bra tycker du det är att bo i:

	Mycket dåligt					Varken bra eller dåligt						Mycket bra
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5	
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det område inom kommunen där du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 85 I vilket av de här geografiska områdena känner du att du i första hand hör hemma? Markera endast ett alternativ.

Den ort där jag bor

Sverige som helhet

Det landskap där jag bor

Norden

Mitt tidigare län

Europa

Västra Götaland

Världen som helhet

Fråga 86 Vilken är den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt (pension, studiemedel etc. ska räknas in)?

☐ 100 000 eller mindre	☐ 301 000 – 400 000	☐ 601 000 – 700 000
☐ 101 000 – 200 000	☐ 401 000 – 500 000	☐ 701 000 – 800 000
☐ 201 000 – 300 000	☐ 501 000 – 600 000	☐ Mer än 800 000

Fråga 87 Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som du anser passar bäst in på dig. Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande.

Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola

Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola

Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande

Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande

Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet

Studier vid högskola/universitet

Examen från högskola/universitet

Examen från/studier vid forskarutbildning

Fråga 88 Om du skulle beskriva ditt nuvarande hem respektive det hem du växte upp i, vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?

<p>a) <u>Ditt nuvarande hem:</u></p> <p>☐ Arbetarhem</p> <p>☐ Jordbrukarhem</p> <p>☐ Tjänstemannahem</p> <p>☐ Högre tjänstemannahem</p> <p>☐ Företagarhem</p>	<p>b) <u>Det hem du växte upp i:</u></p> <p>☐ Arbetarhem</p> <p>☐ Jordbrukarhem</p> <p>☐ Tjänstemannahem</p> <p>☐ Högre tjänstemannahem</p> <p>☐ Företagarhem</p>
--	--

VALET 2010

Fråga 89 Röstade du i valen 2010 och i så fall på vilket parti? Sätt ett kryss i vardera kolumn.

<u>Nej:</u>	Riksdag	Landsting	Kommun
Var inte röstberättigad	☐	☐	☐
Röstade ej	☐	☐	☐
<u>Ja, jag röstade på:</u>			
Vänsterpartiet	☐	☐	☐
Socialdemokraterna	☐	☐	☐
Centerpartiet	☐	☐	☐
Folkpartiet	☐	☐	☐
Moderaterna	☐	☐	☐
Kristdemokraterna	☐	☐	☐
Miljöpartiet	☐	☐	☐
Sverigedemokraterna	☐	☐	☐
Feministiskt initiativ	☐	☐	☐
Piratpartiet	☐	☐	☐
Sjukvårdspartiet	☐	☐	☐
Annat parti (ange vilket):	☐	☐	☐
Röstade blankt	☐	☐	☐

Fråga 90 Övervägde du att rösta på något annat parti än det du röstade på i:

	Ja	Nej	<i>Röstade ej/ ej röstberättigad</i>
Riksdagsvalet	☐	☐	☐
Regionvalet	☐	☐	☐
Kommunvalet	☐	☐	☐

Fråga 91 Utnyttjade du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på valsedeln i:

	Ja	Nej	<i>Röstade blankt/röstade ej/ ej röstberättigad</i>
Riksdagsvalet	☐	☐	☐
Regionvalet	☐	☐	☐
Kommunvalet	☐	☐	☐

Fråga 92 Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?

	Förbättrats	Förblivit ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

Hur tror du att ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?

	Förbättras	Förbli ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

Samhälle Opinion Medier (SOM) är en vetenskaplig frågeundersökning som årligen genomförs av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. SOM-institutets verksamhet är knuten till forskningen vid tre institutioner: *Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG)*, *Statsvetenskapliga institutionen* samt *Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS)*. SOM-institutets undersökningar utgör ett viktigt bidrag till svensk forskning om opinionsbildning och demokrati i dagens Sverige. Den Västsvenska SOM-undersökningen 2010 går ut till totalt 6 000 slumpmässigt utvalda personer boende i Västra Götaland och Kungälv kommun och genomförs i samarbete med Kinnmark Information AB.

Ansvariga för undersökningen är docent Lennart Nilsson, professor Sören Holmberg och professor Lennart Weibull. Biträdande undersökningsledare är Tobias Elmkvist.

Har du frågor som rör din medverkan i undersökningen är du välkommen att kontakta Kinnmark Information AB som ansvarar för utskick och insamling av enkäterna.
Tel: 020-28 28 30 (kostar endast uppkopplingsavgiften)

Du kan också ringa eller skicka e-post till SOM-institutet som gärna besvarar eventuella frågor om studien.

Kontakta:

Tobias Elmkvist (biträdande undersökningsledare)

Tel: 031-786 55 29, epost: tobias.elmkvist@som.gu.se.

Du kan läsa mer om SOM-institutet på internet.

www.som.gu.se

När du besvarat enkäten lägger du den på brevlådan i det bifogade svarskuvertet (portot är betalt).

SOM-INSTITUTET
SAMHÄLLE OPINION MEDIER

SOM-institutet

Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg | Telefon: 031-786 12 17
Fax: 031-786 47 80 | E-post: info@som.gu.se | Hemsida: www.som.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Denna streckkod är endast till för att inkomna svar skall kunna prickas av vid datorns optiska läsning. Då slipper du få påminnelse i onödan.

SOM-INSTITUTETS BÖCKER

ISSN 0284-4788

1. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *SOM-undersökningen 1986*
Göteborg 1987, 87 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
2. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *SOM-undersökningen 1987*
Göteborg 1988, 112 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
3. Björkqvist, Karin: *SOM-undersökningen 1988*
Göteborg 1989, 68 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
4. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Åttiototal*
Göteborg 1989, 183 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
5. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Medier och opinion i Sverige*
Göteborg 1990, 140 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
6. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Politiska opinioner*
Göteborg 1991, 147 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
7. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Åsikter om massmedier
och samhälle*
Göteborg 1991, 150 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--7--SE
8. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Trendbrott?*
Göteborg 1992, 260 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--8--SE
9. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Perspektiv på krisen*
Göteborg 1993, 250 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--9--SE
10. Nilsson, Lennart (red): *Västsvensk opinion*
Göteborg 1993, 250 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--10--SE
11. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Vägval*
Göteborg 1994, 320 sidor. Pris 170 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--11--SE

12. Nilsson, Lennart (red): *Västsverige i fokus*
Göteborg 1994, 150 sidor. Pris 130 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--12--SE
13. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Det gamla riket*
Göteborg 1995, 305 sidor. Pris 180 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--13--SE
14. Nilsson, Lennart (red): *Västsvensk horisont*
Göteborg 1995, 250 sidor. Pris 150 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--14--SE
ISBN 91-972694-1-7
15. Jarlbro, Gunilla (red): *Ungdomars opinioner*
Göteborg 1996, 120 sidor. Pris 110 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--15--SE
ISBN 91-972694-2-5
16. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Mitt i nittioalet*
Göteborg 1996, 470 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--16--SE
ISBN 91-972694-3-3
17. Nilsson, Lennart (red): *Västsvenska perspektiv*
Göteborg 1996, 238 sidor. Pris 160 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--17--SE
ISBN 91-972694-4-1
18. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Ett missnöjt folk?*
Göteborg 1997, 380 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--18--SE
ISBN 91-972694-5-X
19. Nilsson, Lennart (red): *Nya landskap*
Göteborg 1997, 290 sidor. Pris 190 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--19--SE
ISBN 91-972694-7-6
20. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Opinionssambället*
Göteborg 1998, 342 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--20--SE
ISBN 91-972694-8-4

21. Nilsson, Lennart (red): *Mångfald – bilder av en storstadsregion*
Göteborg 1998, 283 sidor. Pris 190 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--21--SE
ISBN 91-972694-9-2
22. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Ljusnande framtid*
Göteborg 1999, ca 420 sidor. Pris 250 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--22--SE
ISBN 91-973670-1-X
23. Nilsson, Lennart (red): *Region i omvandling*
Göteborg 1999, ca 300 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-2-8
ISRN: GU-STJM-SOM--23--SE
24. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Det nya samhället*
Göteborg 2000, ca 520 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-3-6
ISRN: GU-STJM-SOM--24--SE
25. Nilsson, Lennart (red): *Den nya regionen*
Göteborg 2000, ca 325 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-4-4
ISRN: GU-STJM-SOM--25--SE
26. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Land, Du välsignade?*
Göteborg 2001, 485 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-6-0
ISRN: GU-STJM-SOM--26--SE
27. Nilsson, Lennart (red): *Flernivådemokrati i förändring*
Göteborg 2002, ca 340 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-7-9
ISRN: GU-STJM-SOM--27--E
28. Oscarsson, Henrik (red): *Spår i framtiden*
Göteborg 2002, ca 212 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-8-7
ISRN: GU-STJM-SOM--28--SE

29. Wadbring, Ingela: Weibull, Lennart & Bergström, Annika (red):
Efter Arbetet.
Synen på nedläggningen och dess konsekvenser.
Göteborg 2002, 212 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISSN: 1101-4692 och 0428-4788
ISRN: GU-STJN-SOM--29--SE
30. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Det våras för politiken.*
Trettio två artiklar om politik, medier och samhälle.
Göteborg 2002, 544 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-973670-9-5
ISRN: GU-STJN-SOM--30--SE
31. Nilsson, Lennart (red) *Perspektiv på Västsverige*
Göteborg 2003, 288 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-01-8
ISRN: GU-STJN-SOM--31--SE
32. Oscarsson, Henrik (red) *Demokratitrender*
Göteborg 2003, 343 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-02-6
ISRN: GU-STJN-SOM--32--SE
33. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Fåfångans marknad*
Göteborg 2003, 432 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-03-4
ISRN: GU-STJM-SOM--33--SE
34. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Ju mer vi är tillsammans*
Göteborg 2004, 440 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-04-2
ISRN: GU-STJM-SOM--34--SE
35. Nilsson, Lennart (red) *Svensk samhällsorganisation i förändring*
Göteborg 2004, 570 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-05-05-13
36. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Lyckan kommer, lyckan går*
Göteborg 2005, 492 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-06-9
ISRN: GU-STJM-SOM--36--SE

37. Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser – Västsverige*
Göteborg 2006, 328 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-07-7
ISRN: GU-STJM-SOM--37--SE
38. Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser – Skåne*
Göteborg 2006, 288 sidor. Pris: 200 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-08-5
ISRN: GU-STJM-SOM--38--SE
39. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Du stora nya värld*
Göteborg 2006, 560 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)
ISBN: 91-89673-09-3
ISRN: GU-STJM-SOM--39--SE
40. Nilsson, Lennart (red) *Det våras för regionen - Västsverige 1998-2005*
Göteborg 2007, 328 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-10-6
ISRN: GU-STJM-SOM--40--SE
41. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Det nya Sverige*
Göteborg 2007, 560 sidor. Pris: 270 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-11-3
ISRN: GU-STJM-SOM--41--SE
42. Nilsson, Lennart och Susanne Johansson (red)
Regionen och flernivådemokratin
Göteborg 2008, 336 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-12-0
ISRN: GU-STJM-SOM--42--SE
43. Nilsson, Lennart och Rudolf Antoni (red) *Medborgarna, regionen
och flernivådemokratin*
Göteborg 2008, 288 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-13-7
ISRN: GU-STJM-SOM--43--SE
44. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Skilda världar*
Göteborg 2008, 616 sidor. Pris: 280 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-14-4
ISRN: GU-STJM-SOM--44--SE

45. Nilsson, Lennart och Susanne Johansson (red) *Att bygga, Att bo, Att leva. En bok om Västra Götaland*
Göteborg 2009, 304 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-15-1
ISRN: GU-STJM-SOM--45--SE
46. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Svensk Höst*
Göteborg 2009, 560 sidor. Pris: 280 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-16-8
ISRN: GU-STJM-SOM--46--SE
47. Nilsson, Lennart (red) *En region blir till*
Göteborg 2010, 504 sidor. Pris: 250 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-18-2
ISRN: GU-STJM-SOM--47--SE
48. Johansson, Susanne (red) *Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne*
Göteborg 2010, 232 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-17-5
ISRN: GU-STJM-SOM--48--SE
49. Oskarson, Maria, Bentgsson, Mattias & Berglund Tomas (red)
En fråga om klass. Stockholm: Liber
<http://www.liber.se/Facklitteratur/Sociologi/Sociologi/En-fraga-om-klass>
50. Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Nordiskt ljus*
Göteborg 2010, 592 sidor. Pris: 280 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-19-9
ISRN: GU-STJM-SOM--50--SE
51. Nilsson, Lennart (red) *Västsvensk demokrati i tid och rum*
Göteborg 2011, 272 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-20-5
ISRN: GU-STJM-SOM--51--SE
52. Holmberg, Sören, Weibull Lennart & Oscarsson, Henrik (red)
Lycksalighetens ö.
Göteborg 2011, 676 sidor. Pris 280 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-21-2
ISRN: GU-STJM--52--SE
53. Bergström, Annika (red) *Västsvensk vardag.* Göteborg 2012.
Pris: 210 kr (moms tillkommer)
ISBN: 978-91-89673-22-9
ISRN: GU-STJM--53--SE